

منتدى اقرأ الثقافى
www.iqra.ahlamontada.com
شاعيرى شورى گيرت وورد
نورسين: عبدالقادر اعلاء الدين

بۆدابهزاندنی چۆرهما کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانیود کتایهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

به يارمه تي نه مينداریتی ی گشتی ی روشنبیری و لاوان له چاپ دراوه

نورسینی : عبدالحالق علاءالدین

دلداد

شاعیری شوپشگیری کورد

ئەي رەقىب ھەر ماوەفەمى كورد زوبان ناي رەمىنى
دائەبى تۆپى زەمان ئىمە رۆلەي رەنگى سوورو شورشىز
سەبرىكە خوينايوئە رابوردومان

پیشه کی

دهمپك بوو تاسه و ئاره زووی ئه وهم بوو - بهلكو
دهتوانم بلیم له ئاواته بهرزو پیروژه کانم بوو - که بتوانم
به ره می ئه ده بی و شیعره کانی ددارم دهست بکه ویت و

به چاپی رابگه یه نم، چونکه دهمزانی جگه له شیعره چاپکراوه کانی به ره می ئه ده بی پر سوودی ئه وتوی تری وای هیه که پایه یه کی تر له جیهانی ئه ده ب ده داته دلداری. وه ساله های ساله ئه م یادداشت و شیعره به ره مه ئه ده بیانیه ی که شاعیر به دهستی خوئی نووسیویه تی ئه م هالو ئه و مال، ئه م دهست و ئه و دهست ده کات، وه که وتبوه بهر مه ترسی تیرو پلاری چهرخی چه پگه رد. له وان هس بوو روژی له روژان شالووی هات و باتی کاره ساتی زه مان هس ده سگیری بی و ره نج و گه نجی نرخداری ئه و شاعیره بلیمه ته مان له دهست بدات .. هه ر وه ک گه ئی گه نجینه ی به ره می پر به های شاعیرانی ترمان له کیس چوو ه. ده بی ئه وه ش له بیر نه کری گه ر دلسوزی و قه درزانی ماموستا (مه جید ره وؤوف) ی برای دلداری نه بووایه که ۳۲ سالی ره به ق وه ک کورپه یه کی نازداری به ناز ئه م دیوانه ی هه لگرتوو ه .. ده نا لای یه کیکی که مته رخم و نه خوینده وار بوایه، بیگومان نه ده ماو به ئاسانی له ناو ده چوو ، مه گه ر هه ر خواش بوخوئی بزانی له پیناوی پاراستنیدا چهند ته نگو چه له مه ی تووش هاتوو ه! .. (۱)

● ● ●
 وه نه بیته نیا هه ر من بیرم له وه کرد بیته وه به لکو
 له و روژه ی که وهیشومه ی مه رگ دلداری له باوه شی

(۱) خوشکه نه رمین ئاسه ف ده ئی :-

به ره مه کانی دلداری مام هه مو ئیواره یه ک وه ک کورپه ی ساوا له هاونیان ده مان برده سه ربان و سه بیه یانیش ده مان هیناوه ناو سندوقیک .

ژپاندا هه لگرت تا ئەمرو گه ئی له خزمو دوستانی نزیکی دلداری زور له نووسهرو ئەدیبان به ئاواتی بهدی هینانی ئەم ئهركه پیروزهوه بوون، وهك ئەو نیازو ئارهزووهی لهدی مندا بووه لهدی چهندهها کهسانی تریشدا بووه.. وه گه ئی له برایانی ئەدهب دوست بیریان لهوه کردوتهوهو ههو ئی له چاپدانی ئەم دیوانهیان داوه.

ماموستا مجید رؤوف له سالی (۱۹۵۷) دا به پوختی هه موو به رهه مه کانی شاعیرو به پیشه کیهکی لیوه شاوهوه که له لایهن دئزارهوه نو سرا بوو ده داته خوائی خوش بوو ماموستا گیوی موکریانی تا له چاپخانه کهی (کوردستان) له ههولیر چاپی بکات، کهچی ته نیا شیعره کانی و پیشه کیه کهیشی به ناوی خوی بلاو ده کاته وه پاش ئەمه له سالی ۱۹۶۸ دا وهك ماموستا مجید ده ئی: هه رچی به رهه می ئەدهبی که دلداری به دهستی خوی نووسی بووی سه راپا هه مووی ده داته ماموستا مه عرووف خه زنه دار به هیوای له چاپدانی، کهچی پاش ئەوهی که ههشت سال له لای ده مینیتته وه ناچار به هه ر باریک لینی وه رده گریتته وه، وه هوی ئەو راگیر کردنه زورهش لای ماموستا مه عرووف نازانم چی بووه؟! ئیتر حالی ئەم دیوانه بهم جوړه، له و کاتهی که نووسراوه تا ئەمرو روونا کایی به چاوی خوی نه دیوه هه ر ژیرزه مین نشین بووه.. تا سالی (۱۹۸۰) له سه ر داواکاری خوم برای خوشه ویست ماموستا مجید رؤوف به تیرادیتته و پی خوش

بوونه وه هاته پيش و ئهم ديوانه دهستخه تهى دلدارى
 برائى خسته بهر دهستم، كه شايانى سوپاسى بى پايانه،
 بهراستى منيش له و ساوه به شانازى يه وه كه وتمه
 كردوكوش و كوكرينه وهى هر شتىك په يوه ندى
 به شاعيره وه هه بيت وه نامه م بو چه ند نووسه رو
 ئه ديبيكى ئاشناو شارازا به ژيانى دلدار نووسيوه، بو ئهم
 مه به ستهش چه ند جاريك چوومه ته كويه، وه به په روش و
 رشت بووم له سه ر زورترين زانيارى ده ربارهى
 شاعيره وه دهستكه ويت. پر به دل چه زم ده كرد زوو به
 زووش ئهم ديوانه بخريته بهر چاپ و بلاو بكرىته وه
 به لام: ئهركى زورى روژانه و بارى قورسى ژيانى ئه مروو.
 نه بوونى كاره باى شهوانى زستان و چاوه نو پر كردنى
 وه لامى هه ندى نووسه رو ئه ديب كه زه كاتيكى باشى له
 كات ئى وه رگرتين، ئه وهش بو سوودو به رژه وه ندى
 ديوانه كه بووه.. سه ره راي ئه مانهش له بهر هر هويهك
 بوو بيت چوار جار سه راپا ئهم ديوانه م
 نووسيوه ته وه.. ئيتر ئه مانه و له گه ل هويه كى گرنگى
 ترين بوونه به ره هه لست كه درهنگ ئهم ديوانه بخريته
 ژير چاپ.

ديوانى شيعرى دلدار بو يه كه م جار له سالى ١٩٦١ و
 دووهم جار له سالى ١٩٧١ دا له چاپخانه ي كوردستان له
 ههولير بلاو كراوه ته وه..

دلدار شیعری بلاونه کراوهی که مه هه رچی هه یه تی
 له دیوانه چاپکراوه که یدا هه یه ته نیا دوو پارچه شیعری
 نه بیت؛ یه که م له ژیر ناوی «ئاده میزادو ئه دیان» دوو هم
 به ناوی «موفره دات» ئه و دوو پارچه شیعری له بهر
 پهیره ی باری کومه لایه تی و سیاسی ماوه ی
 بلاوکردنه وه ی نه بووه، به لام یادداشت و به ره مه
 ئه ده بیه کانی تری جگه له چه ند ووتاریک که له گه لویژ
 بلاو کراوه ته وه ئه گینا هه ر به هه لگیراوه یی ماوه ته وه و
 بو یه که م جار که وته به رده ستی ئیوه ی به ریز، با ئه وه ش
 بلیم که من زور به ئه مانه ت هه ر چونیک شاعیر بوخوی
 نوسویه تی بی ده سکاری کردن وام خسته بهر چاو، ته نیا
 به پی ی پیویست و وشه و رسته م گوپیوه ته سه ر شیوه ی
 رینووسی ئه مرو مه به ستیشم له وه دا خزمه تی زمان و
 ئه ده بی کوردی بووه.. وه شیعری کانیسی به گویره ی
 دیوانه ده ست خه ته که ایم نووسیوه ته وه به پیویستم
 نه زانی جی گورکی ی پی بکه م. ئیتر تکام وایه له
 که م وکوریما ن بیورن چونکه هه رئه وه نده م له توانا
 بووه و به مه ش هیوادارم توانیبیتم خزمه تیکی ئه ده بی
 کوردیم کردبی و هه زار سلویش بو گیانی پاکی بی گه ردی
 (دلدار) ی شاعیری جوانه مه رگی کوردو کوردستان.

عبد الخالق علاء الدین مصطفی

هه ولیر ۲۰/۳/۱۹۸۳

یادداشت //

خوزیا همو شاعیرو نووسه رو ئه دبیبکی ناوداری کورد سه ربورده و میژووی ژیانی تایبه تی خووی وهك دلدار بو نه وهی دوا روژ نووسیا بو نه وهی ناگاداریه کی راست و ته واویان له باره ی به سه رهات و ههست و نهست و ناوات و ئاره زوویان بوایه .. به لام به داخه وه زور به یان له م باره ی وه که مته رخه میان کردوه، ئه وهش بووه ته هوی نهك ته نیا ون بوونی زور لایه نی ژیانی شاعیر ته نانهت دیار نه بوونی میژووی راسته قینه ی هاتنه دونیا و کوچی دوایشیان، نووسه رو میژوونووسانیان خستوته سه رگه ردانی و گه ران به شوین سه ره داویك که ئاسوی زانیاریان که می رهوشه ن بکاته وه . ناچار په نایان بردوته به ر ناواخنی شیعه رکانیان یا ئه بی بگه رین به شوین ئه وانه ی که هاوته مه ن و هاوچه رخی شاعیر بوون وه له زاری ئه م و ئه و شتیك ببیه ن و په رده له سه ره ندی لایه نی ژیانی شاراوه ی شاعیر لاده ن .. ئه وهش به هه ر باریك ئه دی ئه وانه ی که هاوچه رخ و هیچ شوینه وارو زانیاریه کی واشیان ده رباره نی به ... چون ...؟!

ده توانم بلیم دلدار به که م شاعیر بووه که میژوو به سه رهاتی ژیانی له کور په بی تا پیش کوچی دواپی به م شیوه ریک و پیکه بو نووسیین، چ شتیکی شوین برسیارو گومانی بو نه هیشتوینه ته وه که نیمه لی بدوین دلی خووی بو و الا کردوینو په رده ی له سه ره ناخی دهروونی پر ههست و سوزو ناواتی پیروزی لاداره، وهك شریتیکی سینه مایی همو لایه نیکی ژیانی تایبه تی خووی نیشان داوین، جا دووباره من ئه وه ده لیم که شاعیرانی پیشومان ئه وه بیان بو نه کردوین، ده با له مه ولا له سه ره په پیره وی دلدار ، شاعیرو ئه دبیبانی کوردی نیستامان بو نه وهی داهاتوو ئه وه بکه ن .

ئیتربا پیکه وه بکه وینه گوینگرتن له دلدار به سه رهات و یادداشتی خووی بگه رپه ته وه بومان . ئیتر ئیوه و یادداشته میژوویه که ی دلدار .

دهقی یادداشته دهسخته تابه تیه که ی دلداری

موزه که راتی یونس ره ئووف - دلداری -

دهم نا دهم ئینسان خوئی له هه موونه و موحیته ی که تییدا نه ئی رزگار
هگاوله و شتانه ی که له ده وریایه دور نه خاته وه، تا وای لی دیت غهیره ز (خوئی)
نه بی چیتری به میشکدا نایت به چاوکی تیزه وه سهیری پاشه پوژ دهکات که
برده های نه قدرن و هینده له سه ریه ک و زوون که نهک به چاری ئیعیادی تا

به چاوی نه ندیشهش ناتوانری نه مهی که له ودیوی شاررابیته وه نه وسا که ههروهک هه وریکی نه زانین دلی ئینسان داگیر دهکا تروسکه نیکی دوری نومیدیشی ژیان له میشکی نه و که سه نه چه سپینی جا به تینی و بی تینی نه تروسکه به به دلی نه و که سه و نامانجه کانی و حاله تی ژینی به وه به ستراره ههروهکو ئینسان سهیری دووا روژی دهکا، به چاویکی پر حه نانه وه سهیری رابردوشی دهکا بیشک سه فه حاتی ژیانی یهک هه ل نه داته وه. هه رچی به کی که زاگیره به خه تیکی ناشکار بوئی نووسیپی نه خوینیته وه وه حه وادیسى رابوردوی دیته وه یاد، ئایا ژیان بیجکه له زنجیره حه وادیسىک زیاتر چیترتان به میشک دادی که ته عریفی بی بکه ن؟ باوه پر ناکه م..

له سالی «۱۹۳۸» وهکو ئیمروکه دهستم دایه قه له م که به مونسه به تی عومری بیست ساله م موزه که راتم ته سجیل بکه م چوار لاپه ره م رهش کرده وه، به لام مهوسیمی کوشش و خو بو ئیمتحان ناماده کردن بوو به نیوه چلی و به جیم هینشت. که چی له دووا جارا نه وده فنه ره ی که موزه که راتم تیدا نووسیپوه که لی شتی به قیعه تی تیدا بوو لیم ون بوو نازانم که کام دهست نه م خه زینه به نرخه ی له دهست دام؟

وا نه م چارهش به مونسه به تی نه وه ی که له مونته های کولیه ی حقوقم و نه مه ناخیر ساله که خو م به قوتابی دانه نیم، پاش مانگیکی تر نه م له قه به پیروزی که ساله ها پیمه وه نووسابوو نه ویش «قوتابی» له سه رم لانه چی. دهستم کرد به نووسینه وه ی موزه که راتم، هه موو ئومیدم وایه که چ حه لقه ی زنجیره ی رابردوم لی ون نه بووبی له گه ل نه مهش ناحیه نیکی زور مهیم له ژیان لانیه که نه ویش ته نریخی نه و روژانه نازانم که حه وادیسى لی قه و ماوه چونکه له وه ختی خو ی نه م ته نریخانه م لای خو م ته سجیل نه کردوه، به لام له وه نه مینم که نه توانم وهکو شه خسیکی نه جنه بی سهیری یونس ره ئووف بکه م و زور به نه مینی موزه که راتی بنووسمه وه مرزیشم له مه نه مه یه که ریگی عاتیفه نه دم که یاری به قه لم بکات و شتیکی نه قه و ماو بخه مه ریزی قه و ماوه وه، وه شتیکی قه و ماو بخه مه پایه ی. نه قه و ماوه وه، دیسان زور هه ولی نه وه نه دم که به ته ترتیب نه م موزه که راته ته سجیل بکه م تا بتوانم عیله تی که لی شتی بی ته فسیر بکه م جا نازانم له مه موه فقه نه بم یانا نه مهش عانیده به خوینده واران.

- له دايك بوونم -

من ناوم يونس ره ئووف کوږی مه محمود کوږی مه لا سه عدم له بڼه ماله ی
مخادم السجادهين،^(۱) له روژی (۲۰) ی شویاتی سالی (۱۹۱۸) له کوږی له دايك
بووم، دايك ناوی (زه هوه) کچی خورشید نه فهندي یه، فامیلیای^(۲) دايك مه له م
زاده نوله زه هاره هوه هاتونه ته قه راغ زنی کوږی وه ئیسکانیان کردووه، تا حاجی
قادری کوږی مه شهوور له م فامیلیایه یه، ئیستاش نه م تیره ی که له (کانی له له،
سی گردکان، سی کانی، نومه رگومبه ت) دانه نیشن به (دهر به ندی) نه ناسرین به
زویانیک^(۳) قسه ده کن که نزدیکی (باجه لانی) یه که لی خزم و ناموزای له کانی له له
هه یه که دینه کوږی دايك زور به چاویکی به سوزه وه سه پریان ده کاو خوی
بہ یانه وه هه لئه شه نگین، باوکی دايك خورشید نه فهندي هه ر به مه ئموریه ت
مه شغول بووه وا نه لین که کاتبیکی چاک و پیاویکی عاقل بووه، دايك نافرہ تیکی
دل نر می جار جار زور توږه ی، سه خی، به ته دبیره یه، بیجگه له ماش زور
موته حه میله په، وه عیزه تی نه فسیکی زور نادری هه یه. نه لیم من له ۲۰ ی
شویاتی سالی ۱۹۱۸ له دايك بووم، وه ختی له دايك بوونم ته سادو فی نیهایه تی
گرانی و له به هارا بووه دونیا زور به ترس، خه لقی زور برسی و پهریشان بوو، تا
نیمه که به شی خواردنی خومان ده غلمان هه بووه، له ورژانه دا عه سکه ری
عوسمانی شوینی (چاله کانی) پنی زانیوه هاتون هه موو ده غله که مانیان به تالان

(۲) دلدار په دریزی باسی نه و به رماله ی پیغمبر ده کات که چون که وتوتنه ده دست
بڼه ماله که یان و به هوی نه وه وه نازناوی (مخادم السجاده) یان وه رگرتووه -
به پپوسته ته زاندراله م دیوانه دا باس بکریت .

(۳) فامیلیا خیزان، بڼه ماله، خانه واده . (نوسه ر) :

بردووه ذاتن له دوا روژانی حکومتی عوسمانی باوکم له گه ل قایمه قامی کوپه له سهر مه سنه له نیک تیک چوو بوو. له سهر نیشاره تی قایمه قام به ناوی مه ثموریه تی نفوس له کوپه نه هیشترا بوو، له رانیه بووه، برای هره گه وره م سه عدی نه گپریته وه: نه لی - له ورژه ی که له دایک بوویت خه به رمان بو هات که ده غله که مان حکومت بردی و هیچمان نه ما باو کیشم له کوپه نه بوو مه جبور ماین که نه شیای ناومال بفروشین ده غلی بهی بکپین و خیزان نیداره بکه یین تا خه رمانی تازه به رکوت نه بی، پاش شه ش مانگ مالی نیمه چووته رانیه له وینده ر (نه وعه نما) خو مان گرت وه

له دوا جارا عوسمانی شکاوه و ولاتی نیمه به هودنه نیحتیلال کرا، مه ثمورینی نه وی قبولی حوکمی نینگیزی کرد، مایه وه نه وه ی قبولی نه کرد په راگه نده بوو، نیمه یه ک له و په راگه ندانه بووین باوکم به ته نها فیراری کرد بوو له رانیه نه ما بوو مالی نیمه به حیمایه تی فه تاح به گ - له دوا جارا به دهستی نینگلیزه کان کوژرا، - له رانیه ما بووه له پاشان به شه ویکی زور ناخوش به دزی بارمان کردووه هاتووه ته وه کوپه من نه وساکه عومرم ساله وه ختی بووه، باوکم وای چوو بووه عه قله وه که مادامه کی حکومتی نیحتیلال مه ته وه قیفی سه ر (نیستفتایه) هر حکومتی عوسمانی دینه وه ویلایه تی موسل، هر به و نیعتقادهش بووه که وه زیفه ی له حکومتی نیحتیلال قه بوول نه کرد، به لام له لایه کی تریشه وه حیسی نه مه ی نه کرد که نه گه ر له کوپه بی تووشی زهره ر نه بی له به ر نه مه له پیش گه رانه وه ی مالی نیمه بو کوپه نه و چوو بووه هه ولیر لای مه لا نه فه ندی، مه لا نه فه ندیش گوندیکی که ناوی (بیستانه) بوو دایی که زراعه تی لی بکات و بجه وینته وه. مالی نیمه هینده له کوپه گیر نه بوو بوو که باری کرد بوو بو بیستانه من خوم بیستانه م به فکر ناییت وه نازانم چون بووه به لام له سهر نه وه ی که نافرته تیکی هه لگیرا و نیلتیجای به مالی نیمه کرد بوو پیاوانی شیخ مارف (هه له جه) ویستبویان که بیکوژن و نیمه ش مودافه عه مان کرد بوو پیاوه کانمان ده سگیر کرد بوو له مه شیخ مارف که خه زووری نه حمه د نه فه ندی (موته سه ریف) بوو عاجز ببوو وه نه حمه د نه فه ندی ناموزای مه لا نه فه ندی بوو به و مونا سه به ته مه لا نه فه ندی دلگیرو بیستانه ی له نیمه ساند بووه، باوکم خودا عه فوی کا اپیاویکی زور خزم په روه ر بوو زو تووره نه بوو و زووش ناشت نه بووه، به مه

ئیقناعی کردبوو که بیته هه ولیر دابنیشی. لهو ته ئریخه شدا خالم عه بدوللا
 نه فهندی وجه ماعه تیک دوو زابتی ئینگلیزیان له هه ولیر کوشت بوو، خالوم ئیعدام
 کرابوو نه م مه سنه له یه زیاتر باوکمی هاویشتبوو سه نه مه که زیاتر ئیحتیما به
 مه لا نه فهندی بکات چونکه ئیعتیقادی ئینگلیزه کان وابوو که عه بدولا نه فهندی
 خالم له لایه ن عوسمانی په روه ره کانه وه ته حریرز کراوه و باوکیشم زاته ن یه که لهو
 عوسمانی په روه رانه بوو.. مالی ئیمه هاته هه ولیر به لام له نیهایه تی په ریشانی و
 رووتی.. هه ر چه نندی ده که م هه ر خوم له هه ولیر دیته وه یاد، وام دیته به رچاو که
 له خانوو یه کی حه وشه زور به رین، له ده رگای حه وشه که نه هاتیه ژوو ره وه لای
 دهسته راسته مه ته به خه کی تاریکی دیوار ره شوله ته نیشتی راستی مه ته به خه که
 که لاوه ی دوو هو ده ی رووخاوت نه دیت لای دهسته چه پت هه یوانیکی بلندو
 که له گیکت چاو بی نه که وت، دوو هو ده ی دریزو به رین له و به رو نه م به ری
 که له گیکه دا بوو ده رگایان دوو ده ری له سه ر که له گی و په نجه ره شیا له سه ر
 هه یوانه که دا بوو، لای راستی هه یوانه که قادر مه یه کی دریزه بوو که بو سه ربان
 نه چوو هه رها قادر مه ی نه م په یزه یه خلیسک بوو، له بن قادر مه که تاقیک کرابوو
 که جیکای کوپ بوو مه ته به خ و هه یوانه که رووله یه کتر نه م به رو نه و به رکه وتبوون
 له ناوه نندی حه وشه به رینه که دا کو سه په یه کی چوار سووچی که وره هه بوو که
 پایزان و مال له حه وشان له سه ری نه نوستین، خوم له یاده که پاوانه م له پا بووه و
 کوچکم له سه ر بووه پینش چاوه که ی کوچکم بل پله ی زیو بوو تازه به سه ر پا
 نه که وتم نه رویشتم و به رنه بوومه وه، مند الیک ی هه راشی نه سه ره ی ده م و چاو
 خروکاوی دهستی نه گرتم و راستی نه کردمه وه و گورانی بو نه وتم و نه بیرواندم.
 دیواری خانوه که م هه ر له به ر چاوه که کون و که ل و کوم بوو. بانه که مان به رین و
 ستاره دار بوو نه مه یه که م لاپه ره ی یادمه که بوتانم به بیان کرد. جاریکیان نه م
 وه سفه م بوو دایکم کرد ووتی روله فکر ت زور تیژه.. نه مانه ت چون له بیر ماوه!!؟ له
 له بیکی نافرتم هه بوو که ناوی (فاتمی سیدی) بوو من بانگم نه کرد (واوه ی
 سیدی) زورم خوش دهویست تا ئیستا که ش که نه چه مالی خوشکم له هه ولیر
 فاتمی سیدی نه بینم چه نانی مند الیم بوی نه بزوی و حه ز نه که م که خومی فری
 ده مه وه باوه شی له که ل ملوانکه زه ردو سو ره کانی یاری بکه م به لام هه بیهات نه من
 وا بچووک مامه وه که له باوه شی نه و جیم بیته وه نه نه و ملوانکه ی زه ردو سووری
 ۸۰ چونکه زور بیر بووه وا یای له سه ر لیوی قه بره، تاکو ئیستا نه م چه ند

ووشه یه نه نووسمه وه دهنگی غه ربیبی واوه سیدم له گویدا نه زرنکیته وه که چونی نه نواندیم ودهستی له پشتی نه دام یا سه ری نه خوراندیم نه ی ووت «پسکو... بنووه چ گورگ له مال نی یه دهنگی بلویری شا دیت!!» حه قیقه ته ن نه م دهنگه بو من دهنگی نه وبلویره خوشه یه که هر له رینه وه ی حه له قه بیکی عمری رویشتوووه . به راستی دهنگیکی دلارام و ناسووده بوو وام له دایکم بیستوووه که من زمانم بشکوت و به سه ریا که وتم زور فه سیح و قسه زان بووم به لام له عمری

چوار سالیمدا به نه خوشیکی زور گران که وتم سالیک نه م نه خوشیه م ته فسیلی کیشاوه ته وه که چاک بوومه وه لال بووم له دواچارا که زوبانم کراوه ته وه به و (لاله په ته یی) قسه م کردوووه ، نیستا که ش نه م زوبان گرانم هه رماوه وه له گه لیک مه زایای ژیان بی به ری کردووم، من نه م نه خوشیه م هه موو له یاد نه ماوه ته وه هه ر هینده م له بیره که «فاتمی سیدی» له باوه شی نه کردم چاروکه یه کی سه یی به سه ر دانه دام پنی نه و وتم: بچین بو بازار... چیکولانه ت^(۵) بو بکرم. له قه لاتی هه ولیر نه یهینامه خواره وه، به لای دهسته راستا به رینگه بیکی باریکی دریزی خوله بوئی دا نه بردم تا نه گه یشتینه خانوئیکی زور گه وره ی دیوار سه یی، خه لقیکی زوری تیدا کو بیوووه بوئیکی ناخوش لیوه نه هات نه مزانی که نه وی «خه سته خانه یه»، نه گریام و نه مووت «ناخومه وه... ناخومه وه... هینده ی بی نه نه چوو که پیاویکی سوور سه یی قه له و ده هات ناوی (نالتون نه فه ندی) بوو له باوه شی فاتمه سیدی وه نه گرتم، له ژووئیکی به ریندا له سه ر میزیکی سه یی دریزی نه کردم لووتی نه گرتم ناویکی سه یی زور ناخوشی به گه رودا نه کردم، لیم نه نه گه را تا قووتم نه دابایه نینجا نه یدامه وه سیدی فاتمه، سیدیش به ماچکردن و لاوانده وه نه بیردمه وه ماله وه له ناو جولانه یه کی بادا دریزیان نه کردم و رایان ده ژاندم، هه روه کو عه رزم کردن که بو من ته سادوئی ده وری فه قیری و ده ربه ده ری فامیلیای نیمه ی کردوووه هه ر له وه قه قیری هه گه وره بووم، خیزانیکی زوری وه ک مالی نیمه له هه ولیر به کلادروه تی و موساعه ده ی مه لا نه فه ندی به ریوه ده چوو. له گه ل نه مه شدا عیزه تی نه فسی عائیله وی و خو به که م دانه نانمان هه ر موخافه زه کردوووه، قه ناعه ت و رازی بوون شی عاری ژیانمان بووه . من له سه ر نه م قه ناعه ته په روه رده کراوم، له جیاتی شیرینی ژیان تالاری فه قیریم چه شتوووه تا فاتمه ی سیدی له له م به ده ره جه بیگ نه یه تامی به م ناحیه یه م داوه نیمروکه چ

(۵) چیکولانه : چوکلات .

موره بیه کی (موسه قه فه) ناتوانی که مندال وا له سهر خوییکی باش و چاوتیری په روه رده بکات، ته سه ورکه ن که جارچار نه چووینه قه سوری مه لاشه فندی له ویندهر حه له ویات و شه کریان بو نه هینام نه ک وهری بگرم به لکو ته ماشاشم نه ده کردن له به روهی نا که گویا نه مزانیبی نه مانه خوشن و من لینی مه حر ووم وهیا حه زم لی نه بووبی، به لکو وام چوو بووه میشکه وه که له مالی خهلق ته ماشای شتی خهلق کردن خراپه، نه گه ر بیت ووا بگم فاته سیدیم لی عیجز ده بی..

جاریکیتر حیکایه تی «مه روکه و بز نوکه م» بو ناکا. نیستاش له سهر عینی خو و ماوم به عنی نه توانم زور به سه هل له گه ل زروقی ژیانی خو م، خو م پیک بخرم، هینشتاکه به فیکرم دانایت به تاییه تی حه زم چوو بیته چ نه وعه خوار د نیک نیستنگام کردبی.. دایکم نه بهیشتووه که بچه «کولان» له گه ل مندالان یاری بگم بو نه وهی که له ماله وه عاجز نه بیم دایکم نافر هتیکه به خیره کرد دوو کوپری پارچه له ی هه بوو په کیان ناوی «خدر» نه ویتریان ناوی «عزیز» بوو، نه م دوو کوپره له حه وشه دا یاریان له گه لدا ده کردم نه غلب یاریمان عیبارت بوو له ته مسیلی ناغا و نوکه ر منیان نه کرده (ناغا) خوشیان نه بوونه (نوکه ر) خزمه تکار نیتر نه مر م ده کرد نه وانیش به قسه یان ده کردم به مه ته حه کومیکه زاتیم له گه ل خویندا تیکه ل بووه به ک له خه سانیسی نه سلیم که چه ندی نه که م ناتوانم بی ی نه و ته حه کومه بزیم. برایه کی له خو گه وره تریم هه بوو ناوی (جه واد) بوو نه م برایه م هاتوو چوی مه کته بی ده کرد. ده فته رو قه له م و کتیبی پر له وینه کانی له سند ووقیکه بچوک دانابوو له جینیکه بلندی دانابوو زورم حه ز ده کرد منیش وه کونه و سند ووقیکه بچووکم هه بی کتیبی پر له ره سمم بیی وه کونه و به قه له م و مه ره که ب بنووسم نه نیلم که سم نیزی ک ببیته وه، به لام نه و برایه م له سالی ۱۹۲۶ له گه ل باوکما چوو بوو بو کوپه وه له وی له مه کته بی نه خویند به نه خوشییکی (موفاجیئ) وه فاتی کرد له دوا ی نه م حادیسه ی وه فاته به سالی ک من چوومه مه کته به وه، با جاریک نیستی عجال له چوونی مه کته ب نه که م باشه، چونکه نه ویش له زرو فیکه خاسدا بووه.. با هه ندیک له ته حلیل نه فسیه تی خو م بدویم باشه، چونکه هه ر خاسیه تی که له خو مدا نه بینم سه به بیک و مونه سیریکی هه یه.

عه رزم کردن که خاسیه تی خو زه بت کردن و ته حه کوم له چ وه رگرتووه نیستاش نه مه وی که زیاتر له بابه تی تری نه فسی خو م بدویم. به لام زروقی نه وسا که ی عائیله وی ماموستای هه ره گه وره م بووه و سولته ی دایکم و خوشکی

له خو گه وره ترم مورشیدم بوون. عه رزم کردن که له هه ولیر زور به فه قیریمان رابوارد حه قیقه تن گه ر کلاودرون نه بوایه به هیلاک نه چووین له گه ل نه وه شا نابئی ئینکاری فه زلی موساعده ی مه لا نه فه ندی^(۱) بگم، نه ماما دایکم ئافره تیکی دیده بوو خاوه نی عیزه تی نه فسینکی زور به رز بوو، هه رگیز مالی ئیمه ی له خزمه تکارو خزمه تچی ئافره ت خالی نه کردوو له بهر نه وه من که مندالیک بووم خوم له ناو مه زاهیری زاده گانیدا دیتوو، نه ما له بهر نه وه ی که دایکم نه وساکه تازه برای ئیعدام کرابوو له پاشان له وه ختیکی زور دهست کورت و فه قیری بوو هه رده م چاوله گریان و له رووخوشی دوور بوو منیش له ناو موحیتیکی غه م نه ندو پهره رده ده کرام شیوه نیکی (که ئابته) و ماتینیکی ته بیعییم وه رگرت، که دایکم نه گریا زوری بهی تیک نه چووم، خیرا فاته سیدی وه یه که له خوشکه کانم منیان نه برده لاییکی تره وه نه یان غافلاندیم حیکایه تی خوش خوشیان بوئه کردیم، له لاییکی دامان و غه می دایکم وه له لاییکی که ش حیکایه ته کانی.. نه م حیکایه تانه ی که بوم نه کرا نه یان هاویشتمه ناو شه بولی خه یالاتیکی ئاسووده، تا وام لی نه هات زور جارن به ته نها له گه ل خوم نه دوام به مه لیم نه ترسان که نه ک شیت بم ئیستا له گه ل خو دوانم نه ماوه، هه رچه ندی وهخت به خه یال کردنه وه رابوویم لام که مه.

له بهر نه وه ی که له هه ولیر به کری له خانوو دانه نیشتن جارجار خانوو گورکیمان نه کرد له خانیه که ی که باسم بوکردن هاتینه دهره وه چووینه خانویک که نه ویش حه وشه نیکی زه لامی هه بوو، دالاتیکی دریزو له لای دهستی چه بهی حه وشه که گومبه تیکی روخاو که مه رقه دینکی^(۲) (حه بیبی نه جار) ئافره ته هه ولیری نه هاتن زیاره تیان نه کرد مومیان له سه ر مه رقه ده که بهی نه کرد. له دوا جارا باوکم روئی بو کویه ئیستا نه زانم که به واسیته ی مه لا نه فه ندی وه زیفه ی کاتبه تی نفوسیان له حکومه ت بو پچراند بوو له پاش باوکم چه وادی براشم چوو بو نه وی ئیمه ش له خانوی (حه بیبی نه جار) هاتینه دهره وه چووینه خانویک که زور گه وره بوو، به لام هه مووی عانید به ئیمه نه بوو به لکو هه ر هو ده وه هیوانیک که سه رکوشک بوو عانید به ئیمه بوو پبیان نه وت خانوی (حاجی مه عرفی خه قاف) که له خانی حاجی مه عرف بووین دراوسنیکیان هه بوو ناوی (نامینه خانم) بوو ژنیکی لاوازی زور به ویقار بوو زورم شه رم لی نه کرد نه ویش زوری خوش (۷) مه رقه د - گور - قه بر .

دهويستم كورپيكي هه بوو ناوي (نه مين) بوو زور. پاك و خاوين و به نه ده ب بوو
هه موو روژيك نه چوو مه كته ب هه موو روژيك به پيش په نجه روي مالي نيمه دا
رانه بورد كه ليكم حه سوودي هې نه برد چونكه نه چوو مه كته ب،

جارچار به دايكم نه وت (نه منيش نه چمه مه كته ب) نه يووت: (با باوكت
بيته وه ده تنيرم بو مه كته ب) هه رچاوه پني باوكم بووم كه بيته وه، به لام بي فائيده
بوو تا پاشي شين و واوه يلايه كي زور دايكم قه راري دا كه نه بي بچين بو كويه،
هاوين بوو كه كاروانيان بوگرتين «حه ويژه ي شه مامي»، كه پياوي مام بو نيمه ي
برده كويه هه روهك عه رزم كردن سالي ۱۹۲۶ بوو كه جه وادي برام وه فاتي
كرد بوو وه هه ر له عه يني ساليشا بوو كه چويينه كويه دهم و چاوي تازه تازه
نه هاتن ماچيان ده كردم دايكم پني نه ووتم نه مه پورته - سيم العزاري -
خوشكي مام بوو يان نه مه ماموژنته يان نه مه ناموزاته يان نه مه «خاتونه»، به
دهست خوم نه بوو زور زوو نولفه تيكم پنيان وه گرت زورم خوش دهويستن،
خاسه تن مام جه ميل نه فندي زورم شه رم لي ده كرد، به لام نيمه كه زور فغير
بووين مام نه يهيشت كه بچينه وه خانوي خومان به لكوله نزيك مزگه وتي «په لكي»،
خانويكي دوو دهري بن ده رگايبكي كه وره ي هه بوو حه وشيكي پان وه هيوانيكي
بلند دوو هوډه به ريزيه كه وه له ناو هه يوانه كه هه بوو بيريك له ناو هندي حه وشه كه
هه بوو كه به ستل ناومان لي هه ل نه ينجا له وينده ر دانه نيشتن، نه م خانوه باوكم
به كروي گرتبوو عايشه ي خزمه تچي كه له هه وليزه وه له گه لي هاتبووه كويه
نيشغالي كردبوو، باوكم له كويه نه بوو به لكو به موديري ته حريرات ته عين كرابوو
بورانيه چوو بووه رانيه له پاش وه ي من له كويه له گه ل مه حمودي ناموزام چاوم
كراوه وه كو مورا قه به ي دايكم و چاوي فاتمه سيديم له سه ر هه لگيرابوو
كه وتبووه ژير حيمايه تي زور سارمي مام (جه ميل نه فندي).

مه حمودي ناموزام له مه كته ب بوو وه بو ي نه گيرامه وه كه مه كته ب چه ند
خوشه چون ياري نه كه ن و ته عليم ده كه ن - ريزه - به راستي زور شه وقم چوو
سه ر خونندن، كه مه كته ب كرايه وه ده ستم كرد به گريان كه لازمه بچم بو
مه كته ب دايكم ده ستي گرتم بردمي بو مالي (عه بدولخالق قوتب) كه نيسناكه
مولا حيزي نينحيساره له شاري كه ركوك نه وسا كه موعه ليم بوو له كويه وه
مونا سه به تي خزمه يه تيكي عايله وي مان له به يندا بوو پني ووت (نه مه يونس

نه گری بو مه کتەب) من به ته مای نه وهی که تو ناگات لنی ده بی نه ینیرم، ها نه مه
 خوت و یونس نه گه ربی نه مری کرد گوئی په کانی هه لقه نه عه بدولخالیقه نه فهندی
 ووتی: نا.. دایه به دایکمی نه ووت دایه چونکه شیریی نه وی خوارد بوو یونس
 کورپکی ناقله نه مه نه گه ربیت و شتی بکات من نه زانم چونی عاقل ده که م «رووی
 له من کرد ووتی»: له مه کتەب شهر ناکه یت؟ و وتم .. نه .. ووتی هه لئا په یت؟ و وتم
 نه .. به چاویکی زور به سام سهیری کردم و ووتی: «باشه .. راهسته .. تا بیکه وه
 بچینه مه کتەب له سالی ۱۹۲۷ له عومری ۹ سالاندا بووم که له دواي
 عه بدولخالق نه فهندی ده رویشتم وه له حه وشه ی مه کتەب دهستی گرتم بردمیه
 لای مودیر ناوی (عبدالرحمن نه فهندی) بوو به ته له به یی قهیدی کردم له پاشان
 بردمیه ژورینگه وه که له سهه ته خته ی دریز دریزان له بهر کومه له مندالیک
 دانیشتبوون زورترینیان له من گه وره ترو له من بچوکتیریشیان تیدا بوو
 موعه لیمیکی باریکه له ی سهی موورهش چاویلکه بیکی سهی له چاوبوو
 خه یزه رانیکی کورتی به دهسته وه بوو له بهر ده می میزه دریزه کانی په که له دواي
 په که راهه ستا بوو، منداله کانیشی به ووسکتی و (نیتتیا هیکه وه) سهه بریان ده کرد،
 (عبدالخالق نه فهندی)^(۸) منی ته سلیمی نه و کرد بیجکه له دهم و چاویک نه جی که
 نه ویش دهم و چاوی مه حمودی ناموزام بوو، نه و دهم و چاوانه ی که له سنف
 دابوون هه موویانم لا غه رب بوو نه وانیش به چاویکی فزولیا نه سههیری نه م
 قوتابی په تازه یان ده کرد که پارچه عه لی خانی په کی له سههیری و سههه و آییکی
 موو که وایه کی «یابانی» زهره له بهر جانتا په کی په روی شین له مل و سووره ی
 موو زهردیان ده کرد ..

دهرسی نه وه لم که وه رگرتوو هه و موعه لیمه باریکه له یه بوو ناوی (عومر
 نه فهندی) بوو دهه سهه که دهرسی نه لف و با بوو به روویکی به بیکه نینه وه،
 به دهنگیکی له سههه خوی به تینه وه فییری حه رفی (نه لف) ی کردین وه له دواي نه وه
 فییری حه رفی (ب) یشی کردین ئینجا له سهه ته خته ره شه که ی که بهه رامبهه رمان بوو
 په که یه که هه لیستاندین و فییری نووسینیشی کردین، ئینجا خوی چه ند که لیمه بیکی
 له م دوو حه رفه بوو ته شکیل کردین بووی نووسینه وه به نیمه ی ووت که له
 دهفته ره کانماندا بینووسینه وه، عومر نه فهندی به سهه رماندا نه گه را فییری قه له م
 گرتن و دهفته ر دانان و وهه زعیه تی نووسین وه رگرتنی نه کردین، زورم که یف به خوم

هات که له مه کتەب دانراو له ناو پاش دەلێن «مه کتەبلی»یه .. ئەو دەرسە تەواو بوو، فیت فیتە بینکیان لێدا، معلیم چوو دەرهو، مندالەکان له هەلایان دا هەر که سه له جینی خۆی راستبۆه و چوو دەرهو شەش حەفتیکیان دەرهو یان گرتم بێیان دەوتم ناوت چی یه ..؟ کویندەریت؟ ئیسلامی یان جوله کهیت؟ به لام مه حمودی ناموزام زوو به فریام که یشت بێی گوتن «ئەمە یونسی ناموزامە، ئینجا وازیان له تەشقه له هینا، هەندیکیان بوونه برادەرم. به م چۆره له مه کتەبی کوپه دانراو له مه کتەبه پیرۆزهش مامه وه تا زستان به سه رچوو به هار داها ت من له موده ته فیری که ئی شت ببووم. به لام روژیکیان دایکم تاریک و روئی به یانی له خهوی هەلساندم که چاو هەل هینا دوو ئیستر راوه ستا بوو بارگە یان ئی ئەنا، دایکیشم قوندرو کوریهی له بێی مه جیدی برام ده کرد چونکه له من بچوو کتر بوو، ئەوا من و دایکم و مه جیدی برام و حەویزه ی پیاوی مام به ری که وتین، فاتمی خوشکم له مالی مام به جیما، ئیمه چووینه رانیه . پاش نیوه پرویکی درهنگ بوو که که یشتینه رانیه ، دنیا به هار دهشت و کێو ره نگاورهنگ سه رما هینشتا به تەواوی نه شکابوو کوپه نیسه به ت به هەولیره وه وه ک گوند و ابوو که که یشته رانیه کوپم وه کو شاریکی زور قه و غام ئەهاته به ر چاو، دوور به دووری رانیه شاریکی که و ره بوو به لام له نزدیکه وه ئەم دیوارانه ی که ئەکه وته به ر چاوت زور که میان سوانده دارو سه ربان له سه ر بوون چونکه هه مووی که لاوه بوو رانیه له پاش حەره کاتی ده ره ند ئینگلیزه کان به بومبا ویرانیان کردبوو تازه به تازه ته شکیلاتیان تیدا ده کرد، زورترینی ئەهالی رانیه عیبارت بوون له ماله پولیس و شه بانه و مه ئمورینی حکومه ت، خه لقی دیهاتی ئەو ده ورهش تاک و توك بو خزمه تکاری و ره نجبه ری به ماله وه روویان تیکردبوو (والحاصل) رانیه یه ک له و شوینانه بوو که حەرب سه رو گوینلاکی شکاندبوو له پاش دل له خو بوونه وه یکی زور به خو هاتبوو به لام هینشتا برینه کانی چاک نه بو بووه هه ر ده رمان ده کرا. له هه موو لاییکه وه (خشت) ئە برا بناغه ئی ئە درا، دیوار ئە کرا. رانیه ئاوه دان ئە کرایه وه ژبانی رانیه م زور لا خو ش بوو چونکه ژبانیکی دیهاتیانه بوو هه تا چاو نه روئی هه ر حە وشه ی مالی خو تان بوو هه واییکی پاک و ژبانیکی پر نیشاتم هه بوو وه نه بوو که جیبه جی که که یشته رانیه ده وامی مه کتەبم تیدا کردبێ به لکو له به هاره وه تا هاپز من ته رکێ مه کتەبم کرد، ئە ویش له به ر ئە مه بوو که هه ر ده یان دوانزه روژ من له رانیه ساغ مامه وه، له دوا جار (فوجئه تن - فجاة -) تووشی

نه خوشی (مه لاریا) هاتم ئیتیر مه لاریا سه ری تی کردم روژیک چاک و چوار روژ
 نه خوش بووم له گه له ئەمهش رانیه م هه ر لاخوش بوو خاسه تن زور مه فتونی
 (قوله) بووم، قوله ئەم کانیه به رینه ی ئا و رونه ی به فراوه هه موو مه شاعیری لی
 زهوت کردبووم هه ر که چاک ئەبوومه وه خیرا ئەچوومه سه ر قوله له ناو
 رووباره که ی مه له م ده کرد له بن داربیه کانی راوه چویلکه م لی ده کرد عه رزم
 کردن که من زور چه زله به ته نهایی ده که م وه زوریش ئاسووده به خه یالات په یدا
 ده که م ئەمه خاسیه تیکی مندالیمه، من ئەم خاسیه ته م زور چاک له قوله
 به کارده هینا سعاته ها له سه ر ئەستیره زه لامه کانی دهوری قوله دانه نیشتم
 سهیری شه بۆله وردیله کانی قوله ده مینک و سهیری وینه ی (چیای رهش) که له
 ئاوه که وه دیار بوو ده میکی ترم ده کردو هه زاران چه شنه خه یالاتی ئه وساکه که
 دهسته لاتم به سه ردا ئەشکا به مینشکم دا ئەهات ئەمانه ورده ورده جوانی
 ته بیعه تیان له دل چه سه پاندم چاویان به ره و نه قی خویمان گه لاییز ده کردم هه رکه
 مه کتبه کرایه وه

به ته بیعه تی حال چوومه وه مه کتبه بینای مه کتبه ی کونه بوو، دیسان
 هه یوانیکی درێژو دالانیک به سه ر چه وشه یدا ئەنواری و له ناو دالانکه که دوو
 هۆده ی ئەم به روئه و بهر بوون که په کیکیان سنف ئەویتیاریان هۆده ی (معلم) بوو،
 عه ده دی قوتابی له بیست که س زیاتر نه بوون، هه ندی زور گه وره وه له منیش
 بچووکتیریان تیدا هه بوون له به روه ی که هه ریه ک موعه لیمان هه بوو نه مانده زانی
 که کامه مان سنفی په ک و کامه مان سنفی دووین به یانیان وه کوله مه کتبه بی کویه
 له چه وشه ی مه کتبه ریز نه ئەبووین که (نه شید) بلین یان سهیری پاک و خاوینی
 دهست و په لمان بکن، به لکو هه ر ئەهاتینه مه کتبه له هه یوان و چه وشه که
 دهستمان ئەکرد به یاری کردن تا موعه لیمه ئەفه ندی له ژوره که ی خوی ئەهات
 ده ره وه چونکه هه ر له م ژوره ش ئەنووست په عنی مه کتبه مالی و جیگه ی
 خویندنیسی بوو به دهست ئیشاره تی بوئه کردین هه ر که سه شوینی خوی له سه ر
 ته خته کانی له هه یوان ریزکراوه ده گرت موعه لمیش سه ر مه شقه یکی له سه ر
 ته خته ی رهش بوئه نووسینه وه و خوی ئەچووه ژوره وه هه ندیکیان له وانه بوون
 که قورئانیان لای (مه لا) ختم کردبوو موعه لیم ته کلیدی لی ئەکردن که ده رسی
 قورئان به وانیتیر ره وان بکن، من په ک له وانه بووم که ده رسی قورئانم لای
 (عبالقادر) ناویک ره وان ده کرد. ئەوه ل روژی که چومه مه کتبه بی رانیه

قوتابی به کان دهوره یان دام به کیکی سوورده ی موزهردی چوار بهل نه ستوری
چاوشین ، به لامدا هات به بی موقه دیمه ووتی: چاوت به و دوو نه نگوسته
دهربهینم!! زور سه یرم پنهات چونکه چ حاجه تی نه ده کرد نه م ته کلیفه ناخوشه م
لی بکات من وامزانی گالته م له گه ل ده کات، زور به به ساته ت بی موبالاتی ووتم
«ده بزانه؟!» هر هینده م زانی ناگرم له چاو بلند بوو چونکه هر دوو نه موستی
له چاوم راکرد من له گریان و نه وانیش له قاقای پیکه نینیاندا.. نازانم چون چاوم
بی زهره ر دهرچوو، پاش ده مینک چاوم هل هینا نه م نه توانی که ته حه مولی رونکی
بهی بکه م چوومه ژووره که ی موعه لیم نیزنم لی وه رگرت که بجمه ماله وه . له پاش
نه و حادیسه به من و نه و کوپه بووینه براده ریکی زور مه تین. نیعتامد زور
له سهری ده کرد زوریشی نیعتامد له سهری ده کردم وه له عه یینی وه ختا
نینقلابیکیشی فریدایه ژبانمه وه نه ویش هاویشتمیه ناو جوولانه وه ورانه وه ستان،
به ته بیعه تی حال فییری توپینی و قاشه وانی و سی باز له نه م چه شنه یاریه عه نیفانه
بووم له م رووه وه زور قه رزاری (عوسمان) م .. له رانیه نه وها رامبوراد تا مامم
جه میل نه فندی که ببوو ه موخه مینی ده غل له (زینوی) له سهر نه سپ که وت
وه فاتی کرد، باوکم ناردی له شوینی (کاکه م سه عدی) که له هه ولیر (موداویمی)
مه حکه مه و به ته عقیبی ده عاوی به وه مه شغول بوو. هاته رانیه ی. که ته عزیه
ته واو بوو، کاکه م سه عدی سه یری نیستیعدادی کردم زانی که من له رانیه
ده فه وتیم ته کلیفی له باوکم کرد که له گه ل نه و بجمه هه ولیر بو خویندن . من
نیستیعدادیکی کافیم هه بوو له و موده ته ی که له رانیه بووم به واسیته ی مه راقی
شه خسیم زور محاوله ی فییربوونم ده کرد هر شتیکی نوسراوم بدیبایه
نه مخوینده وه نه متوانی که به کوردی زور چاک بنووسم باوکم به رامبه ر نه م
ته کلیفه مومانه عه تی نیشان نه دا..

هاوینی سالی ۱۹۲۰ بوو که مانگ هه لات له خه ویان هه لساندم سواری
نیستریکیان کردم له گه ل کاکه م سه عدی ریگی کویمان گرت که گه یشتینه کویه
هه موو به جاریک به پیرمانه وه هاتن منیان وه رگرت، نیتر دوو روژ له کویه
ماینه وه .سواری نوتومبیل بوین هاتینه هه ولیر به که م جار بوو له حه یاتی خوم که
سواری نوتومبیل نه بووم، که چی هر وه کو نه یان ووت: نینسان له ناو نوتومبیل
سهری به گیزه وه دیتو نه رشیته وه . وانه بوو، زورم لاخوش بوو پاش نیوه پرویکی

دره‌نگ بوو که گه‌یشتینه هه‌ولیر له مالی پورم دابه‌زین چونکه له م سه‌فه‌ره پوریشمان له‌گه‌ل که‌رایه‌وه، هاتبووه کویه به مونا‌سه‌به‌تی ته‌عزیه‌ی مامم، شه‌وه له مالی پورم نه‌نووستم به‌لکو له‌گه‌ل کاکه‌م سه‌عدی هاتینه خواره‌وه له مالی خومان نووستم خاوخیزانی کاکه‌م سه‌عدی به‌مونا‌سه‌به‌تی سه‌ردان هه‌موو چوو‌بوونه مالی ناسه‌فی برام له مه‌خموره‌به‌ر نه‌مه که بو‌روژی دووایی داهات نوتومبیلمان گرت چووینه مه‌خمور، مه‌خمور له رانیه‌گه‌وره‌ترو له کویه بچوو‌کتر بوو به‌لام وه‌کو رانیه‌فینک و ناوی ساردی نه‌بوو، به‌لکو شارینکی وشک و ناوی تال، بیجکه له نادى چ شوینی وای لی نه‌بوو که دره‌ختی تیدا بیت. له مه‌خمور هینده نه‌مامه‌وه به‌لکو له‌گه‌ل مالی طاکه‌م سه‌عدی هاتینه‌وه هه‌ولیر، هه‌ولیرم لا غریب نه‌بوو، به‌لام دیسان گورابوو به‌رده‌می قه‌لاتی هه‌ولیر که جینگه‌ی توپی ره‌مه‌زان وه‌ل‌خستنی جولانه‌و چ‌رخ و فه‌له‌کی جه‌ژنان بوو، ببوو ره‌زه دوکانیکی بلند بلندو سه‌ره‌که‌ی کرابوو نوتیل و چایه‌خانه، مه‌کته‌بی جاران و بوسته‌خانه به‌کیکیان ببوو که راجی نوتومبیل نه‌ویتریان ببوو چایخانه، به‌لام خانه‌قا هه‌ر وه‌کو جاران بوو.

که گه‌رامه‌وه هه‌ولیر قاتیگ نه‌لبیسه‌ی سه‌ترو هانته‌لونیان بو‌دورست کردم، نه‌مه به‌که‌م جارم بوو که نه‌م چه‌شنه نه‌لبیسانه له‌به‌ر بکه‌م.

نه‌گه‌رچی له هه‌ولیر له‌لایه‌ن چ شتیکه‌وه نو‌قسانیم نه‌بوو به‌لکو وه‌کو مه‌لنکی فیزی دهشت بووبی له‌ناو قه‌فه‌س دابنری به‌م جو‌ره دلم لی نه‌گوشرا خاسه‌تن قیره قیری براژنم که جاران خالوژنم بوو کاکه‌م سه‌عدی ماره‌ی کردبووه، دوو کچه‌که‌ی خالی به‌خینو کرد، به‌کیکیانی دایه (ناسه‌ف)^(۹) نه‌ویتریان له‌حه‌میدی برام ماره‌کرد که له‌سه‌ره‌موو شتیگ شه‌ریکی ده‌کرد من رقم له‌ماله‌که نه‌بووه، به‌که‌م نیشتیاقی رانیه‌ده‌وه‌م بیزار بوون له‌هه‌ولیر منی هاویشته سه‌ر نه‌مه ته‌کلیف له‌کاکه‌م سه‌عدی بکه‌م که بمنیریته‌وه رانیه، به‌لام کاکه‌م سه‌عدی دلی دامه‌وه وه‌لی‌ی پرسیم بوچی حه‌زه‌که‌یت بجیه‌وه رانیه؟ پیم ووت: که‌له هه‌ولیر بیزار بووم.

له‌سه‌ر نه‌مه نوتومبیلی بو‌گرتم و ناردمیه مه‌خمور، وه‌ووتی: برو مه‌خمور که مه‌کته‌ب کرایه‌وه بو‌ناسه‌ف ده‌نووسم ده‌تنیریته‌وه هه‌ولیر، تو نه‌هاتوی بو‌که‌یف هاتوی بو‌خویندن پیوسته بخوینی، به‌م جو‌ره چومه‌وه

(۹) ناسه‌ف برای دلداری بووه‌وله‌م گه‌وره‌ترو له‌سه‌عدی براگه‌وره‌ی بچوو‌کتر بووه .

مه خموور (الحمد لله) له قره قری شه روشوری مالی کاکه م سه عدی هه ولیرزگار بووم، له مه خموور به روژ نه چوومه دائیره ی ته حریرات که ناسه فی تیدا مودیر بوو سهیری ماکینه ی نووسینم ده کرد که چونی بی دهنوسن له حه یاتما تووشی شتی هینده سهیر نه هاتبووم که چاک سرنجم دایه ده ستیان وام ته سه ور کرد منیش نه توانم بی بنووسم که کاتبه که هه لستا چووم له شوینی دانیشتم حروفاتی ناوی خوم نه دوزیه وه به نه موسست لیم نه دا نه ویش له سه رکاغه زی نه نه قشانده، که ناووم دایه وه ناسه فم له پشته وه راوه ستا بوو زور ترسام که شتیکی خراهم کرد بی به لام که دیم پیده که نی دلم داکوت ئینجا و وتم «یاء» واوم نووسیوه هه رچه ندیکی له (نون) نه ده م هه ر (ح) دهنوسی له سه ر نه مه ناسه ف ده رسیکی (تایپ رایته ری) دامی له نه سراره کانی گه یشتم سی روژی بی نه چوو کاغه زیکی دوورو دریزم بو باووم ته قدیم کرد له سه ر نه مه ناسه ف سه عاتیکی زیرو لیره بیکی (موکافاتی) دامی، به لام له پاش دووروژ سعاته که ی لی سه ندمه وه به حوجه تی نه مه ی یه کیکی چاترم بو له موسل جه لب ده کا وه لیره که شم لای براژنم دانا که گه رامه وه هه ولیر بمداته وه، به لام که گه رامه وه هه ولیر نه سه عاتم بی بوو نه لیره .. سه عات هینستا نه گه یشتبوو ه جی لیره ش به قه رز خه رج کرابو من له مه خموور هه روه کو چاوم کرایه وه وفیری به ماکینه نووسین بووم هه روها دوو شت منیان زور به تین بو دوو شتی زور تازه راده کیشا یه کیکیان موجداه له بیکی کاکه ناسه ف بوو که له بابه ت نیشتمان په روه ری یه وه له که لی کردم نه ویش به م سوورته بوو: -

پاش نیوه رو بوو که له هه یوان دانیشتبووین چایه مان ده خوارده وه که ناسه ف لئی برسیم: یونس تو چیت؟ جوابم دایه وه: «من یونس م چ بم؟» ئینسانم ووتی مرازم نه مه نیه یه عنی تو خوت به کورد یان تورک یان ئینگلیز دانه نیت یان نا؟ پاش گه تو گوویه کی زور که هیچی لی تینه گه یشتم به لام یه ک شتی له عه قیده و ئیدیا گوریم که نه ویش لییان برسیم تو چیت بلیم من کوردم .. دووسی سه عات له ژیر ته ئسیری نه م ووتادانه مامه وه نه نیهایه تدا قه رارم دا که رقم له هه موو بیته وه نه ما نه م قه راره زور سه ری نه گرت چونکه (به هیه) کچی خالم ووتی با غه رامه مه فون لی بده یین، به دووای که وتم که چوینه سه ر (غه رامه نونه که) ده فته ریکی خوم له سه ر سندوقی غه رامه فونه که داندرا بوو، من هه ره لم گرت و فریمدایه سه ر نه رز، به هیه خیرا هه لی گرت وه وتتی نه مه ره سمی مه لیک فه یسه له

سه‌یده کوری چه زره‌تی چه سه‌نه فریئی مه‌دوره سه‌ر ئه‌رز چاوت ... کویر ئه‌بی
من خوشم ده‌ویت، ئیتر ره‌سه‌که‌ی خیرا خیرا ماچ ده‌کرد ئیتر من ئه‌م ره‌سم ماچ
کردنه و ئه‌م ووتارانه‌ی به‌هیه ووتاره‌کانی ئاسه‌فی سه‌داپا له‌ بیر بردمه‌وه و
قودسیه‌تیک و پیروزیکی ئه‌م ره‌سمه‌م وا که‌وته دل که‌خوا خوام بوو به‌هیه له‌ ماچ
کردنی ره‌سه‌که‌ بیته‌وه منیش ماچیکی بکه‌م، فیعله‌ن ده‌فته‌ره‌که‌م له‌ده‌ست
وه‌رگرت و به‌خشووعه‌وه ماچم کردو له‌سه‌ر میزه‌که‌ دامنا.. ئه‌مه‌ ده‌رسی به‌که‌می
نیشتمان په‌روه‌ری بوو که‌ وه‌ر مگرت و به‌م چه‌شنه‌ش له‌ دلدا جیگیر نه‌بوو، به‌لام
له‌پاش ئه‌م حادیسه‌یه‌ش هه‌روه‌کو شتیکی تازهم دوزیینه‌وه شعورم به‌خوم
ده‌کرد که‌من یونسه‌که‌ی جاران نیم من... نیم کوردم، وه‌ وام چه‌زه‌ده‌کرد که‌ باز
بده‌م و به‌ کولاناندا راکه‌م و هاوار بکه‌م: «من کوردم، من کوردم.. ئه‌م ئینقیلابه
غروریک و غیره‌تیک دانی که‌ نازانم وه‌سفی بکه‌م. من له‌ رانیه‌ به‌شانی که‌ ئی
که‌س تفه‌نگم دیوو، هه‌تا باوکم تفه‌نگیش هه‌بوو به‌لام دایکم چونکه‌ زور ترسنوک
بوو قه‌ت نه‌یده‌هیشت که‌ نزدیکی بکه‌وم ئه‌یقیزاند ئه‌بیوت: «ده‌ستی ئی مه‌ده
ئه‌ته‌قی، له‌به‌ر ئه‌مه‌ وام چوو بووه‌ میشت که‌ تفه‌نگ ده‌ستی ئی بدریت ئه‌ته‌قی
نه‌مه‌ویرا نه‌زدیکی هیچ چه‌شنه‌ سیلاحیک بکه‌وم. له‌ مه‌خموور ئاسه‌ف تفه‌نگی
راو- ساچمه‌ و تفه‌نگی شه‌ری هه‌بوو به‌لام من ته‌بیعی هه‌روه‌کو دایکم
بردبویه‌ میشتکه‌وه که‌ نابیی نزدیکی تفه‌نگ بکه‌وم. نزدیکی نه‌ده‌که‌ وتم شه‌ویکیان
ئاسه‌ف دانیشتبوو، له‌پیش چاوی من پاکه‌تیک فیشه‌کی هاویشته‌ ناو
تفه‌نگه‌که‌یه‌وه پاشان لوله‌ی له‌من کردو ووتی «بتکوژم؟» منیش ترسام خوم
هاویشته‌ په‌نای لانکی نه‌سرینه‌وه له‌سه‌ر ئه‌مه‌ ئاسه‌ف زور پیکه‌نی، منی بانگ
کرده‌ لای خوی ئیستیعمال کردنی تفه‌نگی فیر کردم و تفه‌نگه‌که‌ی دامه‌ ده‌ست
ته‌کلیدی لیکردم که‌ فیشه‌کی تیخه‌م و فیشه‌کی ئی به‌ینمه‌ ده‌روه‌ هه‌ر عینی
شه‌و ئیستیعمال کردنی ده‌مانچه‌شی فیر کردم، به‌م چه‌شنه‌ روحیکی دانی که‌ له
سیلاح نه‌ترسم به‌لکو زور چه‌زم ده‌کرد منیش وه‌کوئه‌ و تفه‌نگم هه‌بی وه‌روه‌کو
خوی پئی ووتبووم «چه‌زم ده‌کرد که‌ سه‌عی زور بکه‌م به‌یه‌که‌مین له‌ مه‌کتب
ده‌ر بچم تفه‌نگم بو بکریت، ئیتر به‌که‌م خو ناسینم که‌ کوردم و دوهم ئیستیعمالی
سیلاح فیربووم ئه‌م دوو شته‌ به‌ته‌واوی ئینقلابیکی زور به‌قه‌وتی خسته
ماخولیاو نایدیاله‌وه. ئه‌م موده‌ته‌ی که‌ له‌ مه‌خموور مامه‌وه زورترین وه‌قتم به
مه‌کینه‌ی نووسین و غرامه‌فون لیدان وه‌له‌پچرینی تفه‌نگ رانه‌بوارد که‌ شه‌وانیش

له سەر جیگا راده کشام خه یالم له شه ره تفه نگه سواری ده کرده وه ئەم خه یالاته
ئەبا سه به بیکی بو ئیجاد بکه م و هه رده م سه به به کەش ئەمه بوو که کوردو.....
به شه ر بین و له سه رچی؟ نازانم..

کاغه زێ کا که م سه عدی هات ئەمه ی تیدا بوو که وا مه کتەب به م زوانه
ئە کریته وه پێویسته بکه ریمه وه هه ولیر، فیعلەن هاشی دوو روژ من له هه ولیر بووم
دیسان هاتمه وه نیو شه پو هه للای براو براژنم به لام ئەمجاره به هیه شم له گەل
هه ناردرایه وه، به هیه ئەگەر چی به عومر به سێ سال له من گه وره تر بوو به لام
خوی له ته رازوی مندا ئەگیشا زورمان به کتر خوش ده ویست و زوریشمان رق له
به کتر نه بووه له سه ره یچ له گەلم به شه رده هات زور خرابی ئی ئەدام و زور زووش
ناشتی ده کردمه وه ده ستی له مل ده کردم و ماچی ده کردم، کچیکی زور خه یالی
بوو به لام خه یاله که ی هه رده م له ته سه ور کردنی شتی نا جائیز به کار ده هینا
مه سه لا له سه ر ووتاری خوی زور که سی دیوه که دوستان هه بووه فلان و فلان
حه زیان له به کتر کردوه، فلان ره سمی بو فلان ناردوه ئیتر له م لاوه وه به هیه
ته قریبه ن که سی بی دوست نه هیشته بووه وه. براژنم خه یاته یی ئە کرد شاگردیکی
هه بوو ناوی (نه عیمه) بوو کچی پیاویکی شه ربه ت فروشی فه قیر بوو، به لام
نه عیمه کچیکی زور دلارام و جوان و زور وریا و ده م به پێکه نین بوو له خوم به دوو
سێ سال بچوو کتر بوو به لام زور له من و به هیه عاقلتر بوو زوو و تیک ده چووین،
به لام هیشتا ووتاریکی وای نه ووتوه که دلم لئی شکایی. زور جارن که من و
به هیه پێکه وه به شه رده هاتین نه عیمه شاهیدی بو ئەدام که خه تای من نه بووه که
کا که م سه عدی وه یا براژنم دلایان ده شکاندم نه عیمه [له گەل من دانه نیشته غه می
له گەل ده خواردم و له گەلم ئەگه ریا ئەمه خوشه ویستی نه عیمه ی روژ به روژ له دل
زیاد کردم، زورم لا خوش بوو له ده مانی عاجزیمدا نه عیمه خویم به سه رشانیدا
بدا وه کو جارن سه رم بخورینی و به ده نگیکی به گریان وه پیم بلی «بیغله ما قایدی
یوغتی، نیستا وا هاش پانزده سال ئەم موزه که راته نه نووسمه وه هه ست به مه
ده کم که قوه تیکی خاس، قوه تیک که هه مووی وه فاو خوشه ویستی و برایه تی به
به ره وه نه عیمه رام ئەگیشی، ئەگه ر نیستا لام بایه ده سه ته کانیم ماچ ده کردو ئەمه م
تی ئەگه یاند که من ئەوساکه چه ند موحتاجی ئەم (عیجزمه به ی) ئەو بووم.

مه کتەب هاشی مانگیک ئەکرایه وه نازانم بوچی کا که م سه عدی منی هینایه وه
هه ولیر، له گەل ئەمه ش ئەم ئیحتیجا چه م به کەس نه ده ووت، له سه ر ته وسیه ی

برازنم کاکام سه‌عدی منی لای (مه‌لا برایم) ناویک له خانه‌قای شیخ جه‌میل
 نه‌فندی له‌به‌ر خویندن دانا سوخته‌خانم لا خوش بوو چونکه زور که‌سی وه‌کو
 منی تیدا بوو، هه‌موومان به‌هاوین سوخته‌وبه‌زستان مه‌کته‌بلی بووین مه‌لا برایم
 پیاویکی باریکه‌له‌ی ره‌نگ که‌نجی ده‌م وچاو مه‌یله‌و دریز خروکاو‌ی بوو جلکی پاک‌و
 خاوینی له‌به‌ر ده‌کرد، چاو‌ه‌کانی ره‌ش و مه‌یله‌و بچوک بوو زور‌قه‌شمه‌رجاروده‌م
 به‌پیکه‌نین بوو، له‌گه‌ل نه‌مه‌شا له‌گه‌ل سوخته‌کانی زور‌توره‌و ته‌نگاو، له‌سه‌ر
 نه‌دنا شت (فه‌لا‌قه‌ی) نه‌کردین، به‌لام معامه‌له‌یکی تاییه‌تی له‌گه‌ل من ده‌کرد
 چونکه برای سه‌عدی نه‌فندی بووم وه سه‌عدی نه‌فندیش دوستی مه‌لای
 موخته‌ره‌م بوو! پاش مانگیک مه‌کته‌ب کرایه‌وه مه‌درسه‌ی نه‌وه‌لی‌یه‌ی که‌ ناوی
 (شعبه) بوو که به‌کوردی ته‌دریساتی تیدا ده‌کرا نه‌م شه‌هاده‌یه‌ی که له‌رانیه
 وه‌رم گرتیوو وه له‌مه‌خمور به‌هیه‌لنی دراندبووم و ناسه‌ف به‌سه‌مخ بوی
 پیک‌هینابوومه‌وه له‌گه‌ل خوم برد به‌بئی نه‌مه‌ی که‌سم له‌گه‌ل بیت چوومه‌مه‌کته‌ب،
 پرسیم هوده‌ی مودیر نه‌فندی له‌کوی‌یه؟ فه‌راشیک نیشانی دام چوومه
 ژووره‌وه نه‌فندی‌کی که‌نج به‌سام دانیشتیوو، به‌سه‌ر نیشاره‌تی کردم که‌چیم
 ده‌ویت! چوومه‌پیشه‌وه به‌ده‌ست سه‌لامیکم کردو شه‌هاده‌که‌م دایی، خویندی‌وه
 ووتی تو یونسی برای ناسه‌فی؟ ووتم «به‌لی» ووتی نیمرو مه‌کته‌ب نیه‌سبه‌ی نا
 دووه‌ی روژی شه‌موو وه‌روه تو مان له‌سنفی سی‌قه‌ید کرد، ووتم «باشه»،
 سه‌لامیکم کردو چوومه‌مال به‌ده‌نگیکی به‌رز ووتم «چیترا ناچه سوخته‌خانه،
 نیستا چوومه‌مه‌کته‌ب خوم قه‌ید کرد، برازنم ووتی: چاکت کرد...»

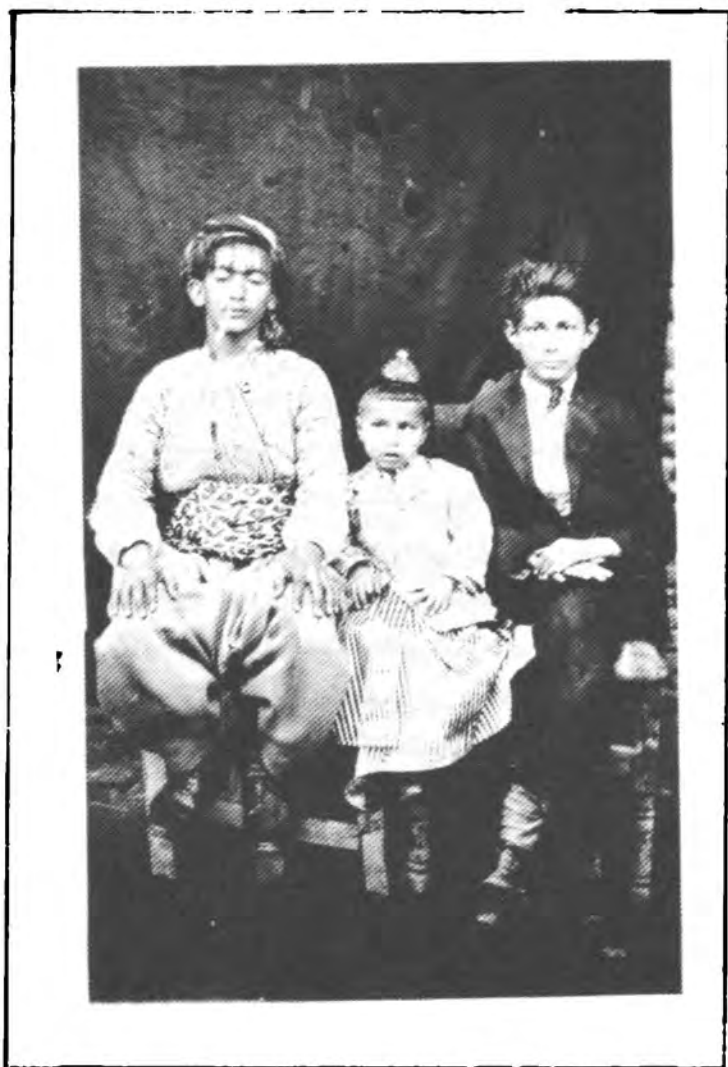
روژی شه‌مووات زور به‌نیشاته‌وه چوومه‌مه‌کته‌ب له‌حه‌وشه‌که‌ریزیان
 کردین ناویان خویندینه‌وه له‌پاشان سنف سنف هه‌ر سنفه‌چووینه ژوریکی
 تاییه‌تی‌یه‌وه نه‌توانم بلیم زورترینی سنفی سی‌یه‌م له‌خوم به‌عومه‌رزورگه‌وره‌تر
 بوون، غه‌ریب بووم له‌ناویاندا هیچ کامیانم نه‌ده‌ناسی، غه‌یره‌ز نه‌مه‌ی که له
 ته‌که‌وه دانیشتیوو ناوی خومان به‌یه‌کتر ووت ناوی نیسماعیل حاجی که‌ریم
 بووشیسماعیل‌یه‌که‌م که‌س بوو له‌مه‌کته‌ب ناویم زانی و بووینه براده‌ری‌یه‌کتری
 به‌ره‌به‌ره روژ به‌روژ هه‌واله‌کانم ناسی به‌لکو به‌وردی سه‌یری هه‌لستان و
 انیشتیم ده‌کردن نه‌مه (حه‌مید که‌ریم) ه‌کوریکی ره‌نگ زه‌ردی جفاره‌کیشی
 سه‌وریشداره، له‌هه‌لستان و دانیشتندا وا به‌دیار ده‌که‌وی که نه‌خلاق‌ی زور

چاك نيه، نه مه (كه ريم شه ريف) ه كورپيكي كورته بالاى دهم وچاوپان لووت باريكي چه ناگه هه لگه راوه به رهنگيكي كه نيمى مه يله و نه سمه رى هه به زور ره فيقى (حه ميد كه ريمه) زور جار ان پيگه وه حه ياتى شهوى رابوردويان بو به كتر نه گيرنه وه، كه چون قوماريان كردوه وشه وه باغى سه عيد ناغا رايان بواردوه، نه مه (نه جمه دين) ه چوار شانه ي ورگ زه لامى رهنگ زه ردى ددان شاشى چلكنى دوو دان زيره، كه هه ردهم جفاره به جفاره به نه كات كه وه ختى نيس تراحت هات له سه ر جيگا كه ي خوى نابزويت به لكو ميزه كه ي نه كاته ته بهلى به سته نه لپت و مل با نه دا: (نجم الدين) دهنكى زور خوش بوو به لام كه هه ر به سته ي توركى ده زانى نه م سى كه سه به تاييه تى هه موو لايه ك خومان لى نه پاراست زور تخونيان نه ده كه وتين، به لام له كه ليشيان به شه ر نه ده هاتين چونكه له نيمه كه وره تر بوون نه وانيش به چاوپيكي بچووكه وه سه يريان ده كردين به لام به ره كه تدا هيچيان نه ده زانى له لاي هه يته تى موعه لمن، ناويان (گاي ناو گولكان) بوو نه مه حيسام نافيع ناغايه، كورپيكي چوار شانه ي سه ر كه وره ي بالا به رزه، ليو نه ستور رهنگ زه رد چاو ره ش چلكى زور جوانى له به ر نه كرد، به لام نازيره كترين كه س بوو، حاجى كه ريم نه فه ندى موعه ليم ناوى لينا بوو هه په لورى ميش خور، ژيانى شه خسيم له مه كته بدا له وانه نه بوو كه ديار بم به لام نيه مالميش نه ده كرام له هه موو ده رسه كان وهك باش نه بووم له هه نديكيان وهكو (ته نريخ و جوغرافيا و دين و نه شيا) به كه م بووم، له حيساب مته وه سبت، له عه ربه ي نه زان بووم، زور رقم له ريازه ده بووه هه ينده ي به نه چووكه خاوه ن خانووه كه ي نيمه تيد ابووين نيسرارى كرد كه لنى ده ر بچين كا كه م سه عدى چووله قه لات له ته ك مالى يوسف نه فه ندى قازى خانويكى به ك چاوه يى گرت نه كه ر چى ناخوشى و تاريخى و كونى خانوه كه زيكره ياتى كونى براژنمى هينا بووه جوشش و دهم و سه عات به دهم شه ر وه باسى خوشى خانوى خويانى ده كرد منه تيكي دوو رو دريژى به سه ر خوادا ده كرد كه به م حاله رازيه وه هه تا به هيه ش چونكه ده سته خوشكه كانى له ده ست چوو بوو جار به جار به دهنگيكي ناخوشى زور له نازكى و هه نانه وه دوو نه گريا، نه مه به ته بيعه تى حال سه به بيكي زور مولانيم بوو كه ناگرى فيتنه له مالى نيمه نه كوژيته وه به لام من كه رى خوم به ستا بووه هه ر له مه كته ب ده هاتمه وه له گل جه ليل يوسف نه فه ندى كه پيگه وه له مه كته بيش له سنفيكا بووين به يارى تا نيواره مان راده بوارد، به واسيته ي جه ليله وه زور كه سى تريشم ناسى وهكو

(جه لال قادر) كه برازاي حاجي موسته فاي تووتنجي بوو، له مه كته بي نيسرايئليه كان له سنفي سي يه م نه يخيوند، جه لال كوريكي سپلكه ي چاو گوره ي دهم به پيگه نين بوو، كوردي زور چاك نه ده زاني منيش توركيم چاك نه ده زاني، به لام به راستيش يه كترمان خوش دهويست پاشان (موسته فا موحه مد) م ناسي كه كوري محه مدي ته ها بوو له سنفي پينجه م نه يخيوند، موسته فا كوريكي كورته بالا سر گوره چاو زيندوي رهنگ گه نجی بوو، زور به تين بوو له به تيني قه درمان نه گرت نه م تپه هر به يه كه وه نه گه راين.

له م نانه دا بوو كه كاكه م ناسف مال و مندالي هه ناره وه هه ولير چونكه له وه زيفه ده ستیان له نيش كيشابووه، ته بيبي نه م خانوه ي كه تييدا بووين زور بچووك بوو له بهر نه مه خانويكي ترمان له خواره وه ديتوه كه دوو هوډه بوو يه كيكيان له سه روه نه ويتريان . له خواره وه به لام نه مهنده كوڼ بوو كه ته سه ور نه ده كرا چون راوه ستاوه لي ره شتيكي خوشم به ياد كه وته وه نه ويش سي چوار روژ بوو براو براژنم شه ره دندوكيان بوو به لام (مع الاسف) هه موو روژي كاكه م سه عدي كه ده هاته وه له ده رگه وه براژنم به ورگي زلي يه وه كلاوه كه ي خوار ده كرده وه يه كه م ته وانجي تپه ده گرت ونه ده گرت كاكه م به دهم و چاوه باريك ولوچ لوچاويه وه پپه كه ني ، چه ند روپيه كي بو ده رنه هينا هه روه كو له م پاره يه (مفاوه زاتي) سولج بكانه وه نيسستيعدادي نيشان نه دا نه ويش پاره كه ي له ده ستي با نه دا ونيو روپيه ي نه دا يه وه ده ست، روژيكيان خوي و به ختي كه چ پاره ي پيدا نه كرد بوو ته بيبي دبلوماتيكياتي سه له فن بي قيمت بوو، شهر هه لگيرسا خيرا كاكه م سه عدي رايكرده ده روه شه و درهنگ هاته وه من و نه وان له هوډه ي خواره وه ده نووستين شه و كه هاته وه يه كتريان نه دواند به ياني له وسه ري من له هاوار هاواريك راهه ريم كه سه ير م كرد ..

برازنم كاكه مي له ژير خوي ناوه پني ده لي: وه لالا نه مجاره له بهر ده ستم رزگار نابي خو له رقي تو شه قم برد!! كاكه شم هاواري ده كرد كچي راوه سته شتيكم دوزي يه وه نازانم چي يه؟ نيتير له م مشت و مره راست بوومه وه له جني خومه وه نه مزريقاند نه مووت (برازن به ره هللاي نه كه ي راست بيته وه نه تكوژي!!) به كاكه شم نه ووت: (نه گه ر نسا زاي خوت له بهر ده ستي به ره لالا ده كه ي!!) مرازم نه مه بوو كه له م حاله ده وام بكن، چونكه زورم لا سه ير بوو كه

« دندار له ته مه نی دووانزده سالیدا »

ژن بپاو بهاویته ژیر خوبی) به لام ته وه سولاتی کاکه م سه عدی براژنم له سر سنکی لاکوت که هه لستا دهستی دریز کرده میزه که ی ژوور سه ریانه وه که هه مانه ی زه خیره ی له سر ریز کرابوو شانیه یکی بچوکی سه رانی هینا دهره وه ووتی: نا نه شانیه هین کی یه؟ براژنم ووتی نه مه شانیه به هییه سی چوار روژه هه راسانی کردووم به خوای چاک بوو دوزرایه وه به م گویره یه سه د باره ناشتی به شه رما زاری و تهره دوده وه له دهرگا هاته ژووره وه و شه ر نه مانه تن خوبی له پشت دهرگا شارده وه، نه وئی روژی یه که م نیشم له مه کتبه نه مه بوو که نه م حادیسه یه م بو باو کم نووسی باو کیشم به ته علیقه وه که هه مووی هه زه لیات بوو بو کاکه م سه عدی نارده وه له سر نه مه کاکه م سه عدی زلله یکی له بنا گوئی دام و سویندیشی خوارد که له نیو پاش به زلله قسه له گه ل هه موو که سینک بکات براژنم ووتی: له گه ل منیش؟ ووتی کی له گه ل توپه تی !!

کاکه م ناسه ف له به غذا گه رایه وه هه ر له عه یینی گه ره ک خانوکی زور خوشی گرت نه شیا مان گواسته وه ناوی ژیا نیکی تازه که و ته مالی نیمه، به لام وا نه بی نه م ژیا نه چ ته نسیریکی مه حسوسی کردبیته سه ر شه رو ناکوکی به یینی کاکه م سه عدی و براژنم به لکو نه م ناکوکی یه هه ر ما بوو به لام هیچ کام لا به راستیا ن نه بوو «نه عیمه» چیتر شاگردیه تی براژنمی نه کرد، رویشتنی نه عیمه به تالی یه کی زوری له به ر چاوی مندا به جی هیشته به تالی یه که ی هه ر له به ر نه مه نه بوو که زوری خوش ده ویستم به لکو شتومه ک کرین له بازار له سه ر شانی نه عیمه بوو که و ته سه ر شانی من نه مه م زور بی ناخوش بوو به لام مه جبوریش بووم بیکه م، که م روژ و ابوو دوو جار گوشتم پیدا نه نیرنه وه بازار ناخوری تووره نه بووم چیتر به قسه م نه ده کردن له سه ر نه مه شکایه تیا ن لی ده کردم کاکه م سه عدی به شکایه تی وان وه ک بورکانیک به سه ر سه ری مندا نه ته قی به لام زور جارن ناسه ف موخافه زه ی ده کردم و به نه رمی دلی نه دامه وه که کاکه سه عدی برای گه وره یه نه بی له قسه کانی عاجز نه بیم من نه مزانی که کاکه م سه عدی له سه ر نه مه ی که زوولیم توره نه بوو زوریشی خوش ده ویم نه م له ناسه ف چاکتر سهیری نه واقیسی ده کردم، به لام من له دلدا ناسه فم له نه و زیاتر خوش ده ویست و زیاتر مه یالی ناسه ف بووم.

له م ته نریخه ناسه ف بی نیش بوو، زوو زوو سه فه ری به غذای ده کرد به واسیته ی براده رایه تی که له به غذا پهیدای کردبوو، توانی ته نسیریکی وا بکات

که ئیجازهی (محاماتی شهرعیه) بو کاکام سه عدی نیحراز بکات، به مه کاکام سه عدی بو به (محامی) نه و روزهی که ئیجازهی محاماتی بو هات شهریکی زور گه وره له بهینی نه و ژنه که ی قه و ما، شهره که ش له سه ر نه مه بو که نابیی براژنم خه یاتهی بکات نه ویش رازی نه ده بو، ناخیری موه ق بو به شهره قیره قیر هینی سه ملاند، نه مه وا بزاتم به که م (ئینتیسار) بو که له خه یاتی ژن و میردایه تی نه ودا روی دابوو.

ئاسف براده ریکی زوری نه هاتنه لا زور جارن منیان ده رنه کرده ده ره وه ده رگیان له سه ر خو پیوه نه دا، نه م نه زانی بوچی؟ شه ویکیان (سه عدی جه لالی) موعه لیم هاته لای ئاسف سه عدی جه لال گه نجیکی نه سمه ری قه ده بالای خوین شیرین چاوه گانی ره شو گه وره جلکی زور جوان و ریک و پیکی له به ره ده کرد، له پاش نه مه ی که دانیش منیان ده رکرده ده ره وه هینده ی هینی نه چوو ئاسف منی بانگ کرد چومه لایان سه عدی جه لال هینی و وتم (یونس) توله مه کتبه ره فیه و براده رت زوره؟ و وتم به لی و وتی شتیکت هینی ده لیم نه گه ره به قسم بکه ی پایسکت بو ده کرم و وتم: به هینی پایسکل به قسه ت ده که م، هه ندیک پیکه نی و وتی: ئافه رین، تو کوردیت؟ و وتم به لی کوردم، و وتی کونگره هه موو رۆزی له مه کتبه له گه ل براده ره کانت به کتر بگرن به خوتان بلین «به چه شیر» وه نه وه ی و وتی من کورد نیم لیلی بده ن، و وتم «باشه».

به یانی له مه کتبه بای سی ئانه قه زوانی سویرم کری، به سه ر سی چوار براده رم دابه ش کرد و پیم و تن: «ئیمه کوردین به چه شیرین با بکه رین نه وی نه بیته به چه شیر به چه ریوی به لیلی بده یین، نه م فیکره یان زور لا خوش بو، گه راین سی چوار که سی تریشمان به زه بری مشت کوله و ده نکه قه زوان کرده (به چه شیر) هه فته ییکی هینی نه چوو که مه کتبه زورترینی ببوونه به چه شیر هه ر فیتیه تی ئیستراحه تی لی نه دا و نه نه دا به جاریک له هه موو لاییک هه للا بلند نه بوو ئه یان ووت «به چه شیرین، به چه شیرین، و راوی به چه ریویه کانیا ن ده هینا، شکایه ت زور بوو ئیداره ی مه کتبه هینی زانی، رۆژنکیان مودیر کوی کردینه وه و وتی:

«له ناو پاش نه وی بلی به چه شیرم سه ری ده شکینم، نه وی بلی به چه ریویم لاقی ده شکینم، هه مووتان بران کوری پیاوانن»، (کوردن) و از له م شه ره وه للایه

بهینن، نهوی وازی لی نه هینی له مه کتەب دەری دەکەم... بەمە ئیدارەیی مه کتەب ئیستراحتی کرد قەزوان فرۆشیش چیتەر قەزوانی نه هینایه مه کتەب... ئەم مناوهره یه ی سه عەدی جه لال به م دوو که لیمه قسه یه نیهاییه تی هات به لام له پاش شه ش سال ته ئیسیری خوئی به خشی، پاش مانگیگ له پاش حادیسە ی مه کتەب شه ویکی زۆر سه رمای به هار کاکه ئاسه فم منی بانگ کرده ژۆره که ی خوئی پیاویکی تری لا بوو که واییکی شوهره یان له به رکردم و جامانی یه کیان له سه ر نام ئاسه ف ووتی له که ل کاک ره شید برو، چیت هنی بلی وابکه منیش و وتم «باشه»، باران زۆر به تاو نه باری بایکی به قوه تی نه هات تاریک بوو چا وچاوی نه نه دیت، من و کاک ره شید رویشترین تا چووینه ده ره وه ی شار، له ویندهر پیاویکی تر ئینتیزاری ده کردین، هه رسیگمان رویشترین له به ر روناکی بلاچه ی بروسکه به رخومان نه دیت خومان له کیل و به رد نه پاراست له رینگا ره شید هنی و وتم «ئیسنا نه چین بو مالی زابتی ئیستخبارات، شتیگت نه ده می تو نه چی له ده رگا نه ده دیت خزمه تگاریکی هیندی دیته ده ره وه شته که ی بدی و بلی نه مه بو فه خامه تی مه ندوبی سامی یه گه ر ووتی راوه سته، تو کئیت...؟ ناوی خوئی هنی مه لی وه رامه وه سته گه ر په لاماری دایت بتگری راکه و بلی: ناگر... ناگر... باشه، و وتم باشه... تیگه ی شتم... به پشت قشله سورایینه وه چووینه وه به ر تیخانه، له وی سورایینه وه، ریزه خانویه که هه بوو ره شید ووتی: «ده رگای دووه مه وه، هانی نه م زه رفه ببه»، زه رفیکی دریزی دامی زه رفه که م وه رگرت و چووم له ده رگام دا پیاویک ووتی: «منوهای؟ و وتم، نه نا... هات ده رگای لی کردمه وه، به له هجه ییکی هیندیانی ووتی شتریت؟ زه رفه که م دایی و وتم «فه خامه تی مه ندوبی سامی، سه یریکی دوو دریزی کردم به ددانه سه یی یه کانی پیم پیکه نی ووتی «زین... زین... ئیتر زه رفه که ی وه رگرت و من گه رامه وه، ره شیدو کابرایه که ی تر له سه ری کۆلانه که له په نا دیواریکا راوه سته بوون، سه یرم کرد هه ردوکیان ده مانچه ی رووتیان به ده سته وه بوو و وتم «دامی» ره شید ووتی راوه سته وه ره دوام ئیتر کابرای که نه مناسی له سه ر جاده لایدا، من وره شیدیش به ده رگی نه حمه دیه به سه ر قه لات که وتین و به ده رگی گچکه هاتینه خواره وه، ره شیدیش له سه ر جاده به لایکا رویی که هاتمه وه ئاسه ف دانیشتیبوو ئینتزاری نه کردم ئیتر به بی نه وه ی چ قسه بکه م پاوهلی خۆم شووشت و جلکی خۆم له به رکردو چووم له به ر ناگر به رامبه ری دانیشتم، ئاسه ف ووتی «ماندونه بی»، و وتم ده ستت ماچ ده که م ئیتر هه ناریکی

دامی و ووتی ئەمە ی ئیمشە و بە کەس نە لێیت، و وتم باشە .

حەرە کاتی شێخ مەحمود دەستی پێ کردبوو، کە عەلی مەحمودی کاگە خانی لە حکومەت عاسی بوو کوردایەتی لە هەولێر بە دەره جەیک شیدەتی ستانددبوو کە نە توانم بلیم زۆر بە هیستریا ئەچوو، بە لام سەبەبی هەرە گەورە ی نەم کوردایەتی یە عاسی بوونی عەلی مەحمودو دیعایە ی منە وەرەکان، خاسە تەن نەم دووسی تەنگە بوو کە لە پاش هاتنی مەندوبی سامی بۆ هەولێر، شەویک بەم شەو تاریکە ی بە هاردا بە هەولێرەو نران، حەقیقە تەن نە توانم بلیم نەم دووسی تەنگە کاری هەزاران دیعایە ی کرد، من تەبیعی کە لە گەل نەفسیەتی خۆم ریک دەکەوت هیجیتری لێ تینە دەگە یشتەم هەر ئەمە ندەم ئە زانی کە من کوردم و بەس وە واشم ئە زانی کە مادامە کی من کوردم، ئە بی کورد لە هەموو دنیا نازاتر بن وە چاکتر بن زۆر جار سە عید سەید عومەر ئاغای زاوام لە سەر ئەم وە تەرە توورە ی دەکردم عەقلی پێ نە دەهینیشتم، رۆژیکیان ئەحمەدی خواجە ئەفەندی هاتە لای ئاسەف پێی و وتم «یونس تو کوردیت...؟» و وتم «بە لێ» ووتی «کوا شاهیدت کە تو کوردیت...؟»، و وتم «ئاسەف شاهیدمه»، ووتی «ئاسەف بە شاهید ناشی، ئیتر نەم ئە زانی چون جوابی بدەم وە، لە پاشان ووتی «من شتیکت ئە دەمی. کە ووتیان بە چی بزاین تو کوردیت، ئەم شتە یان نیشان بدە،

دەستی درێژ کردە باغە لی دەفتریک ی بچووک ی دەرھینا، لە ناو دەفترە کە رەسمیک ی دەرھینا دایە دەستم ووتی «ئەمە شێخ مەحمودە مەلیکی کوردوستانە، منیش رەسمە کەم وەرگرت زۆر کە یفم پێخۆش بوو کە رەسمی مەلیکی کوردستانم لای، بە لام کوردوستان کویندەرە؟ ئەمەم نە ئە زانی لە کە سیشم سوئال نە دەکرد پاش دوو رۆژ موحە لە ییکی میسریم شەق و پەق کرد رەسمە کانیم دەرھینا وە ک شریت بە سەمخ بە یە کترمە وە نووساندن «رەسمی مەلیکی کوردستانیشم لە گەل وان تیکم بەست ئە و سەری شریتە کەم لە دارێک خست و سەرە کە ی تریشم لە دارێکیتر خست و دارەکانم لە سندووقیک ی موقەوا چەسپاندو دوو کونم لە سندووقە کە خست بەم چەشنە «ئەستە نبولە باقان» یکم دروست کرد لە محەلە کە سەیری مندالانم ئە دا، کە دەگە یشتە سەر رەسمی شێخ مەحمود ئە مووت: « ئەمە شیر ی شیرانە مەلیکی کوردوستانە، بەم سوورە تە شیر ی شیران و مەلیکی کوردوستانم نیشانی مندالان ئە دا... کە هاوین

هات مه کتەب ته عتيل بوو داوام له ناسەف کرد که ئەمەوی بجمه وه رانیه ، خیرا
 موافه قەتی کرد ، به ته نیا نارد میانه وه له کۆیه عوسمان سه عید به گ^(۱) که کۆنه
 ره فیقی مه کتەبم بوو نه ویشم له گەل خۆم هه لگرت چووین کاروانچیمان دۆزیه وه
 به من و عوسمان ئیستریگمان به کری گرت ، شه و له خان نووستین به یانی
 له وسەری زوو کاروان باری کرد ، هه موومان به ری که وتین ، هیشتا روژ له هیچ
 لایه ک هه لته هاتبوو ، که به سه ر چناروک که وتین ، له ژیر ئەم ناسمانه شینه
 به رینه دا کزه بای به یانی به په نجه ی سیحری یاری له گەل رووی کردین
 هه مووشتیک تازه له خه وه له سابوو که رمایی ژیانی تیدا نه جوشا هه مووشتیک له
 ناو رووناکی زور پاکی به یانی له ناو ئەم فه یزه خودایه سه مای شادومانیان ده کرد
 له هه موو لاییک مه ل بالیان رانه وه شانده له سه ر ئەم دار بوئه و داره له و قوچکه بو
 ئەم قوچکه زور به نیشات و سووکی یه وه نه هات و نه چوون ناو ریکت له پشته وه
 بدابایه وه شاری (کویت) لیه دیار بوو که ته مه دووکه لیککی وه کو سه ره پووشیکی
 ناو ریشمی شین به سه ر دلارامیکی جل سه ی دادرابی نه وه ابوو ، له ژیر ئەم
 پووشینه شینه دا خانوه سه ی یه له گه چ دروستکراوه کان له میانی ئەم خانوه
 سه ی یه مل که شانە خال خالی سه وزت نه دیت که لقو پوهی داره به رزه کانی
 جه وشه کان بوو ، ره زه کانی کویت وه ک رووباریک ده هاته بهر چاو که له شیمالی
 غه ربیه وه له چپای باواجی یه وه هه لبوقل به شیمالی کویت دا تا روژ هه لاتی شار
 دریز ببه وه ، له که ندوله ندی روژه لاتدا ون نه بوو تا چاوت نه رویشته هه ر که ندو
 ده شتایی دریزه چیا بوو ، که دوواییه که ی له ئوقدا به ریزه چپای دووکه لی ده هات
 له ناو ته م شارابوونه وه که سه یری پیشه خوشت بکر دایه ده شتی به رینی بیتوینت
 نه که وته بهر چاو که سه راها پاوانیکی به رین هه موو به پووشی سه ی دا پووشراوله لای
 روژ ناواو ژووریه وه به چیا به رزه کانی خوشناوه تی وه له لای روژه لات
 به ده ره به ندو چیا ره شه که و جه نویشی (هه بیته سولتان) بوو ، ئەم چپایه بوو که
 منی له سه ر راوه ستا بووم . رووناکایی تا نه هات زیاتر تینی نه سه ند ، زیاتریش
 سینگو و دروشمی چپایه کانی به دیار نه خست روژ هه ره کو له پشت فلکه ی
 ده ره به ند خه رمانیک ناگری تیه ره بووی به م چه شنه خه رمانه ی تیشکی بلیسه ی
 سه ند به ره به ره تا نه هات جه رگی ناسمانی سه پواژ نه کرد تیشکی روژ لوتکه
 هه ره به رزه کانی خوشناوه تی روون کرد بووه وه به ره نگیکی ئالتونی دا پووشتبوو
 به رده کانی ره نگا وره نگ نه بریسقانه وه هه ر نه تووت قایشن له گوپکه ی ئالتون

گیراون، له دیوی بیتویندا نوبق زور بهرین نی یه، به لکو بهریناییه که ی هر له جنوبی شهرقه وهو بهس، چیا به رزه کانی کوستان یه که له دوا ی یه که وه که هر یه که به سهر یه که وتو به بهر ناسمانا هه لچو و قه ندیلیش وه که هه وریکی سهی هه موو نزار لیوی به لیوی ناسمانه وه نابوو ماچیکی نه به دی و سهر مه دی کردبوو هه ردوو لایان له م ماچه دا وه ستاو لیو له سهر لیو مابوونه وه، هازه ی با فره و چرپه ی بالدار زره ی زهنگوله ی کاروان فرمه فرمی نیستری مل قهوی که به عزم و سه باتیکه وه بهردیان نه شیلوو به سهر چیا ده که وتن، دهنگی «دهی های» هه تیوه کاروانچی چاورهش هوزه وانه هه لکیشراوی گورچ و گول که وه کو سوسکه له هه له ت و په له تی چیا به لاریدا به سهر ده که وتن، نه مانه هه موو جارچار منیان له م خه وه خو شه رانه پهراند که له باوه شی ته بیعه تدا نه مکرد راهریم چ راهرینیک هه موو^(۲۱) یه که پارچه عاتیفه، خوم سهرخوش سهیری عوسمانم کرد نه وه من سهرخو شتر بوو،

زه رده خه نه بیکی زور جوانی له سهر لیوی بوو، که چاوه بچوکه شینه کشته کانی تییریم ووتی: «به خوی دنیا جوانه، نیتر هه ردوو کمان به دوا ی کاروانه که دا ریگا زور نشیوه قادرمه قادرمه که مان گرت به رده ستان پیکرد که له چیا بیینه خواره وه هه ردوو لامان به دهسته خومان نه بوو، پیکه وه مان ده ستان کرد به گوردانی ووتن دووباره چوممه وه نه و رانیه ی که دونیام تیدا ناسی دووباره له سهر و چاوه ی ناوی رونی قوله مه له م کردو له ژیر دار بیه به رزه کانی وه کو جاران پالم دایه وه

له م هاوینه دا بوو که باو کم له وه زیفه ی کاتب ته حریراتی رانیه عه زل کرا، نه م خانوه ی که تییدا بووین هین خومان بوو باو کم فروشتی دوانزده هیستری به کری گرت، له شه ویکه مانگه شه وه دا خومان ناماده کرد که بار که ین مالی نیمه خه لکیکی زوری که وتبوئی ته قریبه ن نه هلی رانیه به ژنو پیاوه وه هاتبوون که به ریمان بکن، له م شه وه حادیسه بیکی زور سهیر له ماله که ی دراوسیمان قه و ما نه ویش مام عه ولای چایه چی، چایخانه یکی بچوکی هه بوو نه گه ر چی بازاری زور گرم نه بوو، به لام مام عه ولا هه روه کورقه له گه ل رزقی خوی بکا، شه و تا درهنگ هه ر خوی جای بو خوی تی ده کردو گرامه فونی لیئه دا، ژنیکی هه بوو ناوی فاطمه خان سالی دوانزه مانگ چاوی نه بییشا، فاطمه خان له سهر که بره به رزه که ی

(۲۱) به سیله: به نیجازه .

ناوهندی حهوشه‌ی خویان دانیشتبوو گوپی له غلو غلوی مالی تیمه راکرتبو له نکاوێک گویمان لی بوو که فاته‌خان بانگی کرد «ئه‌وه کی‌یه له کژ ده‌رگای ژووره‌وه‌یه؟» ئافره‌تێک له‌سه‌ر گوی سوانده‌ی ئیمه‌وه به‌ی ووت «فاته‌خان چیه؟» ووتی «گۆرانه»، له‌کژ ده‌رگای ژووره‌وه‌یه، ئیتر ئافره‌ت شه‌ش شه‌ش هاواریان ده‌کرد «گۆرانه، گۆرانه»، به‌مه‌ ئه‌م پیاوانه‌ی که لای باوکم دانیشتبوون هه‌موو به‌جاریک راه‌ریزو ده‌وره‌ی مالی مام عه‌ولایان دا ده‌ پانزده‌ پیاوی به‌ تهنه‌گه‌ش به‌ شخاته‌ لیدان هه‌یوان و ژیر که‌ پهری مالی مام عه‌ولایان پشکنیه‌وه

هیچیان نه‌دو‌زیه‌وه هه‌موو به‌جاریک سه‌رکونه‌ی فاته‌خانی قوربه‌سه‌ریان کرد که ترساوه‌ بویه‌ وای کردووه به‌لام له‌سه‌ر قسه‌ی باوکم سی پو‌لیسیان له‌به‌ر ده‌رگای مالی مام عه‌ولا به‌جی هیشته‌و زه‌لامه‌کان گه‌رانه‌وه حه‌وشه‌ی ئیمه‌وه هه‌زاران له‌عنه‌تی ئافره‌تیان نه‌کرد ئیمه‌ش منداله‌ گه‌ل له‌سه‌ر گوی سوانده‌که‌ی مالی ئیمه‌ به‌رامبه‌ر به‌حوشه‌ی مالی مام عه‌ولا دانیشتبووین باسی خوشی خوشمان نه‌کرد، له‌م ئانه‌دا شله‌په‌تیک له‌بن که‌ پهری مالی مام عه‌ولا هات هه‌موو چاومان لیبوو که زه‌لامیکی بو‌ره‌ی راست بو‌ه‌وه‌و به‌ره‌نگاری دیوار بوو وه‌کو به‌سه‌ر پێپه‌که‌ بکه‌ویت نه‌وها به‌سه‌رکه‌وت خوی فریدایه‌ کۆلان و هه‌رای کرد له‌م ئانه‌دا پو‌لیسه‌کانی به‌رده‌رگا به‌ ناگه‌هاته‌وه هه‌ر په‌کیکیان تهنگی به‌ی بوو

ئه‌ویش تهنگی پێه‌نا، چاومان لی بوو که ره‌تیکێ برد به‌لام نه‌که‌وت خوی گه‌رته‌وه‌و وه‌ک ئاسک ده‌ستی کرده‌ گومبه‌ته‌ خوی گه‌یانه‌ چه‌م له‌م ئانه‌دا مام عه‌ولا هاته‌وه به‌خوی و ورگی زلی‌یه‌وه هاواری کرد چی بکه‌م من لیره‌ نه‌بووم ده‌نا وه‌لا قورتارم نه‌ده‌کرد، پو‌لیسیک ووتی «چی، چی؟» مام عه‌ولا ووتی «ده‌خوا سه‌لامه‌تتکا ناهیلی پیاوه‌ندیک خوی له‌ پێش ژنان هه‌لبکیشی!!» به‌مه‌ خه‌لکه‌که‌ له‌ قاقای پێکه‌نینیاندا.. مان له‌مه‌ ورد ببینه‌وه که ئه‌م دزه‌ له‌کوینده‌ر خوی شارده‌ببوه‌وه له‌ پاشان زانرا که وه‌ک تووره‌گه‌ خوی به‌ که‌ پره‌که‌وه هه‌لواسیوو، ئه‌م زه‌لامانه‌ی که له‌ دوای نه‌گه‌ران هه‌ر سه‌یری کون و قوژبن و ده‌وری خویان کردووه که‌سیان سه‌ری به‌رزه‌ نه‌کردبووه‌ که‌ بیدینی به‌م ته‌رزه‌ ئه‌م دزه‌ ناپه‌سنده‌ به‌ ئه‌عجوبه‌ له‌به‌ر ده‌ستی ده‌ پانزده‌ بیست تهنه‌گه‌ی رزگار له‌ زله‌وه‌ ته‌کی

پولیس قورتار بوو.

نه مجارەش هاتینه وه کۆیه، به لام نه مجاره له خانوی خۆمان دانیشترین من زۆر له کۆیه نه مامه وه چووم بو هه ولێر که دهوامی مه کتەب بکه مه وه به لام زۆری بهی نه چوو له گەل مالی ناسەف دووباره گه رامه وه کۆیه.

ئێستا سالی ۱۹۲۲ من له (کۆیه) مو سنفی چواری ئیبتیدائیم و عومرم چوارده ساله دیسان که وتمه وه ناو ریک و پێکی و ئینتیزامی ژبانی مالی باوکم، شه رو قیره قیر نیه و ههروه هاش من ناگام له پاره و مه سره فی بازار نیه به لکو به یانیان مه کتەب و ئیوارانیش له گەل کۆنه ره فیقی رانیه م «عوسمان» به گه ران راده بویرین. به راستی ملی خۆم دایه خویندن له م ساله له ناخیر مانگانی ته دریس شتی که له هه موو کۆیه رویدا که به ژن و پیاوه وه بهی هه ژان، نه توانم بلیم خودا به ره حه متی خۆی سه به بیکی وای بو نیجاد کردم که من له م حادیسه یه دور بکه ومه وه.

مه وسیمی ناخه لێوه ی به هار بوو، هه موو قوتابی یه ک به حه ماسه ت خۆیان بو ئیمتیحان ناماده ده کرد تیم تیم وه ستا بووین هه ر تیمه ئیواران له ناو باخچه یه ک له باخچه زۆره کانی ده وری شار کۆمه له ی نه به ست و به حه ماسه ت تی نه کۆشی نه و رۆژه ی که حادیسه ی تیدا قه وما براده ری زۆر خوشه و ویستم له مه کتەب «بابه که» ی حاجی مسته فا له مه یانی دواندا بهی و وتم: «یونس نه تۆ له کۆینده ر سه عی ده که ی؟» و وتم من و عوسمان هه ردوو کمان له ناشان سه عی ده که یین، و وتی: «بوچی ناییت له گەل من و بابه ره سوول و سه لاهه ددین و حه میدی تاهیر چه له بی له رووبار سه عی بکه یین؟» جینگایه کی زۆر خوشمان هه یه چایه خانه نزیدیکه هه موو جارێک که ویستمان نه نیرین له چایه خانه چامان بو دیت عه سر من و سه لاهه ددین دینه دووات پیکه وه نه چین ئیمه ته ئریخمان به ده سه ته وه یه تۆش ته ئریخ له گەل خۆت بهینه، له سه ر نه مه ئیتفاقمان کرد که من گه رامه وه ماله وه مه سه نه له که م به عوسمان و وت، عوسمانیش موافه قه تی کرد عه سر قایمه قام خه به ری نارد بوو که زیاره تی باوکم ده کا، له به ر نه مه هه رچه ندیکی خزمه تکاریش هه بوون که خزمه تی مه جلیس بکه ن به لام باوکم نه مری کرد که من و عوسمان خۆمان ون نه که یین من نه م نه مری باوکم زۆر بهی ناخۆش بوو به لام چاره ش نه بوو نه بایه ئیتاعه تی بکه م له به ر نه مه نه وه و خته ی که سه لاهه ددین و

بابه که هاتنه دوام زور به شهرمه وه مهسنه له م تیگه یاندن ئیعتیزارم لی خواستن به جیان هیشتم و رویشان، منیش له پاش نه وهی قایمه قام ههلسا رویی کتیبه که م هه لگرت و چوو مه وه کوئه هه واری جارنم (ناشان) دهستم کرد به خویندنه وه نیوسه عاتی بی نه چوو گرمه یه ک هات زهوی له رانده وه دووسی که سم له ژوور بوون لیم پرسین نه م گرمه یه چی بوو؟ ووتیان «مومکینه قایه چی بی به ردی شکاند بی، فیعلن قایه چیه کان»^(۱۲) له نزدیک نه م شوینه ی که لی ی بووم زور جار له کانگه به توپ به ردیان نه شکاند به مه ئیقناعیم هات رووم وه رگیراوه سه ر کتیبه که ی دهستم، هینده ی بی نه چوو عوسمان به هه را کردن هات زور به شله ژاوی و مشه وه شیه وه ووتی «یونس ههلسه خیرا باوکت توی دهوی، منیش به راکردن به دوای که وتم له ریگا لیم برسی چی قه وماوه؟ ووتی: نازانم ئیترمه راقم زیاد ی کرد له گه ل مه راقا راکردنیشم شیده تی ساند، که گه یشتمه ماله وه سه یرم کرد له مالی ئیمه شینه، له خودانه، گریانه، باوکم له زاری مزگه وت راوه ستابوو بی ووتم: «یونس له کوینده ر بوویت؟»، زوبانم تیک ئالاو ووتم: «له ناشان، له ناشان»، ووتی خیرا برووه مالی که چوو مه دیوی ژووره وه، به جاریک به رووما هاتن، دایکم، بورم، ماموژنم، ناموزاکانم براژنم، خوشکم به جاریک لیان نه پرسیم : «له کوئی بووی، له کوئی بووی؟»، سه رم لی شیوا بوو، ناره قه به ده م و چاوما نه هاته خواره وه وه ک و کوتره یه ک که له ژووریکا پشیله حه پسی بکات و په لاماری خواردنی بدات به م چه سنه موته فه زیع سه یری دهوری خوم ده کردو نه مقیژاند له ناشان بووم سه عیم نه کرد چقه وماوه؟ بوو؟ ئیتر دوو دووو سی سی نه شکی چاویان نه سه ریوه و پینه که نین نه یان ووت (الحمد لله) به لام فاتم فاتم خوشکم وه کو شیت لاشعووری خوی بی دادام دهستی بی کرد هه م لیم بدا هه م ماچم بکات، هه م نه گریا هه م پینه که نی، من به رامبه ر نه م کرده وه یه هینده ی نه مابوو شیت بم دلم شه ق با، تووره ببووم به لام سه رسامیش بووم به ره که تدا له م ئانه عوسمانم به فریا که یشت زور خیرا مه سنه له که ی تیگه یاندنم که بابه که وه سه لاح و بابه ره سه وول رو حه میدی تاهیر چه له بی له رووبار بو مبابه کیان له دهست ته قیوه هه موویان کوژراون... کوژران... مردن... له گریانمدا رامکرده دهره وه عوسمانیشم به دووا که وت چووینه رووبار دارو به رد ئینسان بوون، هه موو به جاریک نه گریان، نافرته شه رمیان نه مابوو به زریکه و هاوار رایان ده کرده رووبار، هه رداره مه یت بوو نه گویند رایه وه، له م حه سشاماته نه متوانی بزانه که چه ند که سن به لام

(۱۲) قایه چی : له کوینه به وک سانه ده نین که به کبری کیچ نروستکردن هه لدهستن .

نهمه ندهم زانی که هر چه میدی تا هر چه بی ماوه نه ویش برینداره .

موته باقیتر هه موویان مردوون که رامه ماله وه، تا نیوه شه وه هر گریام پاشان به دهم هه نیسکه ی گریانه وه خه وم لیکه وت، پاشی دوروژ چومه زیاره تی حمید که بریندار بوو بوی گپرامه وه که خزمه تکاریکی سه لاج بومبایه کی له ناو رووبار دوزیبوووه خه به ری دابوونی نه وانیش ته دبیریان کردبوو که هه لیبوه شینن بارووده که ی لی دهر بهینن، سی چوار روژ بوو خه ریکی بوون زودترین بورغی و بزماریان لی دهرهینا بوو، به لام بورغیه کی گه وره لی یان عاسی ببوو سه لاج سویندی خواردبوو که نه بی هه ر دهری بهینی له بهر نه مه هه ر نیسرای له سه ر نه کرد، پاشان که مه نیوس ببوو بومبایه که ی به دوو ده ست هه لگرتبوو به قوه ت به به ردیکی زه لامی دادابوو بومبا ته قیوو که س سه ری سه لاحه دینی نه دوزیبوووه، بابه ره سول و بابه که ش وه کو به برینداری هه لیانگرتبوونه وه بو شه و مردبوون، دوو مندالی تریش که به رخیان نه شوشت هه ردوویان ده ست به چپ مردبوون. نیتر به م سووره ته نه م بومبایانه ی که نینگلیزه پاش حه ربی عاله می به که م له سه ر نه مه ی که کوپه حاکمی سیاسیان دهر کرد بوو له حکومه تی نینگلیزی عادیله عاسی ببوو، به کوپنی دادابوو له وه ختی خوی فه تی به که دوو مریشکی بهی کوژراوه ... خانوه های بهی ویران کردبوو، به لی نه م بومبایه ش له م بومبایانه بوو که له رووباره که نه وساکه نه ته تی بوو به لام له پاش ده سال له مه وسیمیکی که دار به ری نه دا گول نه پشکوت ژیان تازه نه بووه داری پینچ لاوی تازه هه لچووی بزنی گولی جوانی هه لوه راندن چرای ژیانی کوژانده وه .

نیستا من له سالی ۱۹۲۳ م سنفی پینچی نیپتیدائیم، له م ساله مه جرای ژیانم گوپا، له دهوری مندالی هاتمه دهوریکی تر که نیتزانیکم بهی وه رگرتبوو له م ساله دا:

۱ - دهستم پیکرد به وردی دیوانی حاجی قادری کوپنی موتاله عه بکه م به لکو شیعه ره کانیم نه غلب له بهر کردبوو، دیسان مام که زور به وردی گوی له شیعه رو قه سائیدی شاعیرانی کوپی وه کو (عهونی، راجی، عاسی، حسینی) رابگرم و

دندار له پوټی سیه م
سه ره تاییدا

له بهریان بگم به مهش نیکتیفام نه ده کرد هر شیعرینکی کوردیم بگه وتایه بهر چاو نه منووسی به وه وله بهرم ده کرد تا نه غلب شیعره کانی وه فایی (کوردی، بی کهس، زیور، پیره میرد) م له بهر کرد زورم لا خوش بووکه به یانیان حه مه رهش و غریب موسته فا له مه کتبه نه هاتنه ده ره وه به حه ماسه وه شیعری (تهی وه تنه مه فتوونی توم) ی بی کهسیان نه خوینده وه له م ساله دا به ره به ره هه ستم به خوم ده کرد له زهت له شیعر وه ره گرم به لکو زورم لا خوشه .

۲ - عه بدول که ریم سهید نه حمه د^(۱) که به خزمایه تی نه گه یشته مه بووه ره فیکم عه بدول که ریم به سی چوار سال له من گه وره تر بوو کوریک بوو زور رای له خو بوو خه یالیکي واسیعی هه بوو، باوکی سهید نه حمه له شاعیره کانی کوپه نه ژمیردا به (حسینی) ناسرابوو به لام له به روی چونکه نه شعاری وه ته نی نه بوو کهس ناوی نه ده برد، له نه و ساتی غهیری گه نجه کانیشدا له بهر فه قیری نیهمال کرابوو به لام (حسینی) وه نه بی زور باکی به و نیهمال کردنه بووی به لکو نه م له دونیای خویدا دونیای فه قیری و نه ده ب زور قانیع و رو خوش نه ژیا، بابه شیخ زور ره فیکی (عومر عه بدوللاو نه حمه دی حه مه مه لاو عه ونی شاعیر بوو) به ته بیعه تی حال منیش تیکه لی نه م تیه بووم زوری بی نه چوو که له گه لیان بوومه ره فیک، عه ونی له بازار به قال بوو لاویکی قه ده بالای رهنگ گه نمی چاوره شی چاو گه وره لووتیکی به که وانهی ناوهندی به سه ر دوو لیوی تیک قمر مساوی باریکا هاتبوه خواره وه، زور که م قسه ی ده کرد، به لام نه غلب قسه کانیشی نوکته و حیکایه تی عیبه رت نامیز بوو، وه ستا عه بدللای ناموزای ناسنگر بوو نه یه زانی بخوینی و بنووسی، به لام له عه قل و ره نی و ته دبیردا هه موو لایه ک نیعتما دیان له سه ر نه کرد، عومر کوریکي سووره ی موو زه ردی چاو کالی به شه وکته بوو زور به قاقا بی ده که نی روحیکی گوشاد دهنگیکی خوش دلیکی بی گه ردی پاک به راستی میر کورانی نیجراز کرد بوو، نه حمه د کوریکي باریکه له ی زه ردی چاوگه وره ی لوت خپ به لام نیوچه وانیکی بان، هه یکه لیکی جوانی هه بوو زور دهنگی خوش بوو زوریش ته فه نونی له شه ده به ستن ده کرد چاو له ده ر بوو دوستداری و عه شقبازی نه کرد، به راستی می بازی به نیرس بوو ما بووه به لام له سه عی نه کردن چاو له وان نه ده کرد به لکو به ته نها له ماله وه زور سه عیم نه کرد له م ته نریخه له گه ل نه م براده رانه فیری جگه ره کیشان بووم به لام له ماله وه بیجگه له خوشکم زیاتر کهس نه یه زانی که من جگه ره نه کیشم .

۳ - جاروبار هات و چۆی مزگه وتم ده کرد، فه قئی به کانی مزگه وت زور حورمه تیان نه گرتم، جار جاریش له سهر نه مه موجداه له یان له گهل ده کردم، که بوچی نویژ ناکه م؟ به کافر ئیتی هامیان ده کردم به جه هه نه م ته هیدیدیان ده کردم به لام من زور به توندی جوابم نه دانه وه تا وای لی نه هات که بییان بلیم (ئیسوه عیاده تی نه وهام ده کن وه یا بلیم «وه رن تیم بگه بینن که دین چیه؟»، له سهر نه مه دوورو دریز نه که وتینه موجداه له نه م موجداه له یه ی من وه جوومی نه وان رهدی فعلیکی له نه فسمدا ئیجاد کرد، که تووشی شکوک هاتم وه شککه که شم نه مه بوو خودا چیه؟ زور چاکم له یاده که جاریکیان به مندالی له دایکم پرسى بوو: تو بو نویژ نه که یه؟ ووتی: «بو خوا کورم، بیم ووت «خوا له کوینده ره...؟»، ووتی «له هه موو شوینیکه، نازانم، گریام و وتم نیشانم بده خوام ده وى، ئیتر زلله نیکی لیدام نه م زلله یه هاویشتمیه سهر نه مه که خوا به شتی به ترس به ترس بهینمه پیش چاوی خوم دیسان له بیرمه له رانیه جاریک مه لا حه ویز نه فه ندی (معلیم) ده رسی دینی هئ نه وتین لیم پرسى: ماموستا خوا چونه؟ جوابی دامه وه: خوا چ رهنگیکی نیه، جیسمی نیه، به هیچ ناچی به لام هه یه نه بیسی گویى نیه، نه بیینی چاوی نیه، نه دوی زبانی نیه تیگه یشتی؟ و وتم: «چون جیسمی نیه، به لام هه یه؟ که و ابوو نیه»، له سهر نه مه چوار داری له دهستی دام نه و دارانه ی مه لا حه ویزه نه فه ندی وه که زلله که ی دایکم نه م سوناله ره هییه ی له میشکدا نیشتمه وه نه م جاره له گهل نه م فه قئی یانه ی که موجداه له م ده کرد نه م رهدی فیعلی که له نه فسمدا هاتبووه وجود هه رگیز نه منه ویست که به ته نها له م حیره ته بمینمه وه به لکو (ئینتیقامه ن وه ئیستیه زانه ن) به نه زانینیان بیم نه ووتن «نه که راسته خوا ده ناسن خوام هئ بناسینن، نه م ته کلیفه زور جارن نه وانی نه هاویشته سهر نه مه که له دائیره ی سوورده تی «قل هو الله احد» دا ته عریفی خوام بو بکن، به لام من جوابم نه دانه وه (کئی نه لی نه مه وایه) نه یان ووت: خوا ده فه رموی .. نه مووت «کئی گویی لی بوو که نه مه ی فه رموو...؟»، نه یان ووت: «ته بیعی پیغه مبه ر» نه مووت: کئی گویی لی بوو له گهل پیغه مبه ر دا که خوا نه مه ی هئ فه رموو...؟ نه یان ووت عه جاییب نه مه وه حی یه هه ر بو زاتی موباره کی پیغه مبه ر هاتوته خواره وه که سی تر گویی لی نابئى. نه مووت: چ مه علووم که نه م ته عریفه هه ر پیغه مبه ر خوی داینه ناوه، وه نه ویش وه کو ئیوه خوی نه ناسیوه...؟، به مه زویانینان نه به سترا تووره نه بوون نه یان ووت: «هیشتا تو جاهیلیت، هیشتا ناتوانی ئیعرابی «ضرب عمرو زیدا» بکه ی

چون نه توانی که پیغمبر به خوانه ناس نیتیهام بکه ی؟! نه مووت باشه تووره
 مه بن، من کوردم عه ره بی نازانم چ عه بیی تیدا نیه که نه زانم ه ضرب عمر زیدا،
 چون ئیعراب نه در ی به لام ئیوه ئیسلامن وخوا نانا سن، نه مه عه بیه! له سه ره نه مه
 باره ها تیک نه چووین له لایان نه هاتمه دهره وه نه وان منیان به (مولحید) منیش
 نه وانم به جاهیل و دروزن نیتیهام نه کرد... عوسمان سه عید چوو بوره واندوز من
 زورم کرد که باوکی له کوپه به جی ی بهیل ی به لام هر چه ندیکی خو ی رازی بوو
 نه ما باوکی مومانه عتی نیشاندا، به مه لیک ته فریق بووین. ئیستا وا له سالی
 ۱۹۳۴ چوومه سنفی شه شه م.

۱ - برادره ره کانی مه کتبه م: عومر عه بدوللاو نه حمه د عه بدول که ریم، نه حمه د
 هه رسنیکان له (به که لوریا) راسیب بوون و مه کتبه بیان ته رک کرد دهری ئیمه له
 دهری پیشه خو مان مندالتر بووین له بهر نه مه ئیداره ی مه کتبه ب به هه موو
 وه سیله به که وه ته شجیعی نه مه ی نه کردین، که موته سیل سه عی بکه بین ناوی
 کوپه له ناو ناواندا زیندو بکه ی نه وه، دوو سی سال بوو مه کتبه بی کوپه له
 نیمتیحاناتی وزاریدا (به که لوریا) یا به ک ناجیح یا دوو ئیکمال هه بوو به س.

ته شجیعی هه یه نه تی موده رسین ئیمه ی به ناز کرد بوو وه نازه که شمان
 قبول ده کرا، هه موو لایه کمان تووشی غوررک هات بووین. نه م غروره سه وقی
 نه کردینه سه ره نه مه ی که رقه له گه ل په کتر بکه بین حه قیقه ته ن له سنفدا زور
 موته نافیس ی په کتر بووین و موعه لیمه کانش نه م مونا فقه سه یان لا خوش بوو.
 ۲ - ناخیری سال هات، حه فته په ک له پیش نیمتیحان (زه کی نه فه ندی) که
 موعه لیمی ته نریخ بوو هاته ژوره وه موجه له یکی (الهلال) ی میسری به ده سه وه
 بوو، هه روه کو جار ان وه کو نه سه که نده رنامه بخوینیت وه به م سووره ته به
 نیشاره ت و به ده نگ، خولاسه ی (دوه لی مه مالیکی) بو ته قریر کردین له پاشان
 ووتی له م موجه له یه دا (فال نامه) هه یه فالتان بو بگر مه وه بز انن موسته قبه لتان
 چونه؟ نه مری کرد په کیکمان به را کردن چوو له بازار هه ندیکی برنج هینا ئیتر له
 دهری کو بووینه وه، په ک په ک چاومان نه نوقاند به سی نه موست هه ندیک برنجمان
 هه ل نه گرت له پاشان دانه کانیمان نه ژمارد کام ره قه می بگر تایه وه، (زه کی
 نه فه ندی)، سه یری نه م ره قه مه ی نه کرد ئیتر هه ر که سه جومله بیکی خوش وه
 ناخوش به ری ده که وت. نو به ی من هات منیش ره قه میکم ئیجاد کرد سه یری

ره قه می کردم ووتی (لایمکن ان تنجح فی الحیاة لانک ترید ان تقتل عصفورین بحجر واحد، فیطیران منک وترجع انت بخفی حنین) به مه ره فیه کانم له بیکه نینیاندا، من چاوم هر بووله ئاو به لام خیرا دهستم دریز کرده به نجه ره کی پشته وهم قورتانیکم هیئا زور به ته هوره وه سویندم خوارد که مومکین نیه نه بی من هر ناجیح بم وه له حیات سه ربکه وم له سه ر نه مه زه کی نه فه ندی رووی وه رگی رایه قوتابیه کان ووتی «فال درویه، هر که سی عزمی هه بی نه و ناجیح ده بی، ئینجا بهی زانی که له وه ختیکی نه وها ناسکدا شتی وا هیئانه مه کتبه و قوتابی به ره و خرافات رواندن چهند غه له ته .

۳ - له عینی روژدا معلیمی کیمیا (فه خری نه فه ندی سامی) سنفی شه شی کو کرده وه و ووتی «ئینشا نه لالا سالیکتر ده م و چاوتان له م سنغه نابینم، لام محه قه که زورترینتان ده رنه چن و ده که ونه شاران هه ندیکتان ده خوینیته وه ، هه ندیکیشان مل نه داته لایکی تر له به ر نه مه به پنیوستم زانی که ئیمروکه ناخیر جار کوتان بکه مه وه رازو گله بی له به کتر بکه یین با دلمان له به کتر نه مینی، له هه موو شتی که خوشتر زکره یاتی خوشه، من گله ییم له هیچ کامتان نیه هه مووتان ساعی و به نه خلاقن وه تیگه یشتون ، نه که ردلی هه ر کامیکتانم شکانده بی له سه ر

مه سه له حه ت و قازانجی نه و که سه بووه وه له قه راری دلی خویدا له م ته هوره ی خوم زور به شیوان بوومه وه .

برایانم: ئیوه ئینشا نه لالا ده رنه چن و نه که ونه حیاتیه ته حسیله وه به لام حه ز ده که م که ژیانتان تیگه ینم، ژیانیه ته حسیل وه ک ئاوینه یه ک وایه که ژیانیه حه قیقی تیدا دیاره، به لام ژیانیه حه قیقی وه ک موسابه قه ی ریازه وایه نه وی چاک ته مرینی کرد بی و نه ترسی نه و که سه هونه رنه باته وه نه بی ئیوه ته مرین زور بکه ن ته حسیلی ئیپتیدائی موقه دیمه به کی زور به سیتی عیلمه ، نه بی ته مرین زور بکه ن و سه یری نه م ئاوینه یه ش بکه ن کی چون پیشکه وتوو ئیوه ش خاسیه تی نه و بگرن . مه ترسن ترسان گه ئی شت له ده ست ئینسان نه دا، ئیوه نه چنه شاران نه نواعی ده م و چاوه بینن ، نه نواعی ته بانیه و نه خلاقان تووش نه بی و نه نواعی جه معیاتان تووش نه بی .

مه ترسن مو داخه له بکه ن ته شریکی مه ساعیان له گه ل بکه ن به لام ویجدانی خوتان موعه زه ب مه که ن هه ر ئیشیکی که کردتان سه یری ویجدانتان

بگن ، نه گه رموعه زه ب بوئه مه گه وره ترين جه زايه نه گه رمه سعوود بوو ، نه مه به قيمه ترين موکافاته ، نيتر نئستا يه ک يه ک بين موسافه حه م له گه ل بگه ن و خود احافيزتان بي ، يه ک يه ک هه لسايين ده ستيمان گوشي نه ويش به رومان بي نه که ني به چاويک که هه موو براي ته و خوشه ويستي بوو ، لي مان ورد نه بووه فه خري نه فه ندي هيشتاله ژووره وه بوو که مه لا عه بدول ره حمان نه فه ندي مودير هات نيمه ي دووباره خسته وه سنف ، له به رده ممان راوه ستا ووتی «پاش نيوره و هه مووتان وهرنه مه کتبه له لاي من چا بخونه وه و ته عليماتي نيمتجانيش وهر بگن» .

پاش نيوره و که هاتينه وه له حه وشه ي مه کتبه فه قی مه حموودي فه راش سه ماوهریکی گه وره ي له به رده مي خوی دانابوو ، تهخت و کورسيش ريز کرابوون نيتر موديره نه فه ندي له ناومانان نه هات و نه چوو جفاره ي دايه جفاره کيشه کان له پاش نه وه ي که گه ليک نه سيحه تي کردين که قوپيه نه که بين ووتی «چ نيحتياجي نه سيحه ت ناکات هه روه کو بو نيداره مه علووم بووه ده وره ي نيمسال زور له ده وره کاني رابردوو باشتره ، نوميديش وايه که ده وره ي سالي ناتي له ده وره ي نيوه باشترين .

سالي ۱۹۳۵

له پاش نه وه ي که هاوينیکی زور خوشم له «مه لا زياد» رابوارد له م هاوينه دا بيوومه کاتي مه زره عه ي توتني خو مان له گه ل عومه ري عه لي يه گوج ناو که تووتنه وان بوو زور به که يف و ته شقه له رامبوارد ، گه رامه وه کويه باوکم و ناسف ووتيان که نه بي بجم بو هه ولير له وي له سانه وي بخوينم ، نيتر نوتومبيلم گرت چوومه هه ولير له وينده ريش بو سياحه ت چوومه که رکوک مالي کاکه م حه ميد ، که نه وسا که به هيه ي کچي خالي گراستبوه وه ، چووم له مالي به هيه ميوان بووم ، زور خزمه تيان کردم که مه کتبه کرايه وه حه ميد هه موو کتيني سنفي يه که مي مته وه سيته وه قاتيک نه لببسه ي جواني بو کردم ناردميه وه هه ولير ، که مه کتبه کرايه وه چوومه مته وه سيته ، خوم له سنفي يه که م ته سجيل کرد .

۱ - دیسان گه پامه وه ناو شه پو هه لای براژنم و کاکه م سه عدی ، جارن شه ریان له گه ل یه کتر ده کرد له سه ر ناگزوری نیستا شه ره که یان نه غلب له سه ر نه حوالی کچه کانیه تی که یه کیکیان له که رکوک ژنی کاکه م حمید ، نه ویتریان ژنی کاکه م ناسف بوو ، به لام من هه روه کوتاکه هوده که ی سه رکوشکم نیشغال کردبوو ، نه وها دوور نه ویستام جار جار به ووتاری نه رم نه رم هه ردوولام سارد ده کردنه وه ، نه م مه وقیفه ی من ، که کوتره ی ناشتی بووم ، زور جار وا نه بو ، ساچمه ی شه رم به سه رو گویناک نه که وت ، نه ماما زوری بی نه نه چوو هه ردوولا به رامبه ر من په شیمان نه بوونه وه زور جاریش وا نه بوو که به سه ر ناکوکی به دفه ردا موه فقه نه بووم ، موده تی سی چوار روژ له ماله که دهرم نه په راند .

۲ - براده ره کانی مه کته بی شو عبه م هه موو هاتبوونه مه وه سیته بیجگه له نازیره که کان نه بی ، که له بهر سقوط کردنیاں مه کته بیان ته رک فه رمو بوو ، هه ندیکیان بیوونه پولیس هه ندیکیشیاں بی نیش له هه ولیر نه سوپانه وه ، زور له سه ر شه قام تووشی یه کتر نه بووین زور به نیحترامه وه سه لامان له یه کتر نه کرد . نیمه قوتابییه غریبه کان کویی و شه قلاوه بی و رواندوزی له هه ولیر به عینایه تیکی تاییه تی معامه له یان له گه ل نه کرا وه به چاویکی زور موقه دهر سه یر ده کراین ، که س رقی له نیمه نه نه بووه ، به لکو (بالعکس) محه به تمان نه توانم بلیم له دلی هه موو هه ولیرییه که هه بوو ، چونکه وایان نه زانی به راستی کوردین مه سده ری وه ته نی یه ت و حه ماسه ت نمونه ی کورد زوبانیککی فه عالین ، له بهر نه مه قوتابی یه هه ولیرییه کان زور خوین لی نه نزدیک نه کردینه وه ، زور به نینتیباهو حه ماسیکه وه گوینیاں له شیعره حه ماسیه کانی (عه ونی، دلاوه بیی که س، زیوه ر، نه حمه د به گ،) رانه گرت که بومان نه خویندنه وه له پاش نیوه رویان له چایخانه ی مه گردیج که هه م مه کته به و هه م چایخانه یه ک بوو که تاییه تی قوتابی لی دانه نیشتن ، له م چایخانه یه به (مسامرات) و خوشی به شه ویش له مالی قوتابییه کانی کویی که له گه ل شه قلاوه بی و رواندوزیه کان موشته ره که ن له محه له ی عاره ب خانوونیکیان گرتبوو، به گورانی و نه شعاری وه ته نی رامان نه بوارد نه غلب شه وانی جومعه تا دره نگ دانه نیشتن ، له هه ولیرییه کان خاصه تن (فه تاح جه بار) که به خه سه ره مه شه ور بوو وه (جه لال قادر) وه (مسته فا محه م د) وه (برهان محه م د) که به جاهید موله قه ب بوو ، نه مانه ده م و سات له گه لمان بوون، فه تاح خه سه ره کوریککی چوارشانه ی بالآ به رزی

نه سمه ری، ده ست و پهل نه ستوری شه پرائی بوو، زور به وشه خسیه تانه نه چوو
 که له سینه ما نیشان نه درئ، شه پرائی به لام دهم به پیکه نین، راست، زور جوامیر
 بوو، ته قریبه ن هه موو قوتابیه کانی هه ولیزی له شه ق و قسه ی نه ترسان، نه یان
 نه توانی که له ووتاری دهر بچن، خه سره و به نیشتمان په روه ریکی
 (متطرف - موته تهریف) نه ناسرا، وه یه که له م که سانه بوو که قیاده ی نه م
 موزاهه ریه ی کردبوو، که له سالی ۱۹۲۲دا به رامبه ر به حکومت نیشانیان
 دابوو، زور جارن که له مه کته به ی مگردیج دانه نیشتن وه نه که وتینه باسی
 دوورو قول، گه ر یه کیکی ناجائیز به اتبایه خیرا مگردیج نه فه ندی به لامانه وه
 نه هات به دهنگیکی هیواشه وه نه یووت «کونشمه ین»، یه عنی «مه دوین»، مگردیج
 نه فه ندی نه رمه نیه کی به ناو سالان که وتو پیاویکی باریکه له ی سه ی، چاوشین،
 روو چرچ، قژ سه ی، زور پاک و خاوین بوو، به راستی زور قوتابیه کورده کانی
 خوش دهویست، نیمه ش زور حورمه تی ویمان نه گرت.

۲ - زورم حه ز ده کرد که سعاته ها له گه ل جاهید^(۱) پیکه وه دابنیشین باس له
 شیعو نه ده بیات بکه ین، نه وه روه کو (جه بار ناغا کانی) که مامی جاهید بوو،
 شاعیریکی مونسایب بوو، شیعی زور ته رو غه زه لیاتی زور گه رمی خو ی و کانی
 بو نه خوینده وه، منیش نه شعاری غه رامی شاعیره مه شه ورده کانم بو
 ده خوینده وه، جاهید کوریک ی به شه وکته تی دهم به پیکه نینی شوخ بوو،
 هه لستان و دانیشتنی زینده کی و گه نجایه تی نه به خشی، به نه لیبسه ی زور جوان
 و پاره یکی زوره وه هه تا له دهستی به اتبایه خو ی له له زهت و سه فاهه ت دوور
 نه نه کرده وه نیمه ته بیعی هه ر هه فالی چایه خانه ی مگردیج بووین و به س، زور
 جارن نه سیحه تم نه کرد که جه وه ری نه ده بی خو ی به م سه فاهه ته
 نه کوژینته وه، نه ده ب به بی سه قافه ت چ قیمه تی نیه، روویداته خویندن.
 هه روه کو جاهید له مه کته بدا سنغیک له پیش منه وه بوو له نه ده بدا پایه کی به رزی
 وه رگرتبوو، زور نه م ووتارانه ی منی لا مه رغوب نه بوو به لکو نه یووت «حه یات
 فوره سه تیکه زور به قیمه ته به خه فه ت و میشک مه شغول کردن له ده ست خو مانی
 بده ین جاریکتر نه م حه یاته مان بو ناگه ریته وه، که به رهندو خراباتی تکراری
 بکه ینه وه، حه قیقه ت نه مه یه که منی تیدام دونیای من نه م دونیایه یه که خودا له
 قورئاندا سوئی و مه لاو شیخه کانی بی هه لخه له تاندووه نه ویش: مه ی، کچی

جوان ، شیعری خوش ، که یف خوشیه نه مه ی نه ووت و به رووما بی نه که نی به لام من وه نه بی ووشه گه رمه به تینه کانی (جاهید) زورم ته نسیر تی بکات ، به لکو (بالعکس) به یه کیکم دانه نا که خوی به دهستی خوی نه کوژی و ناگری زیره کی و جه وه ری نه ده بی خوی نه کوژینیه وه ، زورم په روش بوو که به م ته رزه نه م لاهه به ره و که وتن ، به ره و سووک بوون به ره و تاریکی بروات ، له گه لیک موناقه شات و ووتاری به بینی خوماندا ، هه ستمم به خوم ده کرد که هیچ نازانم زووتیگه یشتم که خویندنی مه کته ب و ده رسه کانی زانینه که ی له وانه نیه گوی موجداه له یکی بی به ریه وه له به رنه مه زور به هه ماسه ته وه له کتییخانه ی کاکام سه عدی ده ستمم بی کرد که موتاله عات بکه م ، له پیش هه مووشتیگا ، ته نریخی سه وره ی فرانسه و ته نریخی یونانم به تورکی موتاله عه کرد ، له پاشان ته نریخی نیستیقبالی جه لال نوری مه شهوورم هه رسی جوزه ته دقیق و خویندنه وه و ته نریخی کوردو کوردستانی نه مین زه کی به گه و ته نریخی بابان و سوران و موکریانی سه ید حسین حوزنیم به کوردی خوینده وه . نه مانه هه مووی دروشمی رابوودویان هینامه به رچاو ، له گه ل خوم زور موجداه له م نه کرد ، مام به ره به ره میشکم بکه مه وه ، ته قدیری ته نریخ و ته نفیدی بکه م .

له م ته نریخه بوو که دیوانی نالیم زور به وردی خوینده وه ، شیعره جوانه کانی نالی له گه ل شیعره ناگرینه کانی حاجی قادر له میشکدا له سه ر زه عامه تی نه ده بی شه ریان بوو ، له م شه ره شتیکیان به من به خشی ، نه ویش بو شیعرو نه ده بیات رواندمیان ، زور خه یالی وام له میشکدا بوو که جه زم ده کرد به ناو خه لقیدا به رپایان بکه م خوم نیمتیحان کرد که نه توانم شیعره دابنیم شه ویکیان تا دره نگ نه نووستم قه سیده یکی پانزده به یتیم دانا ، که ته سه وری دایکیکم تیدا کردبوو ، بو روله له سه وره کوژراوه که ی چون نه گریا ! نه مه یه که م شیعره بوو که دامناوه ، نیستاتی نه گه م ، نایا بوچی قه سیده یکم له سه ر تیلابی چاوی کوچیکی جوان دانه نا ؟ نایا نیحساسم نه بوو ؟ یان لاهو نه بووم .. ؟ به لی هه م نیحساس و هه م گه نجایه تیم هه بوو ، به لام نالی که بو دلداری رای نه کیشام و حاجی قادر که بو نیشتمان په ره وری رای نه کیشام نه م دوو شا شاعیرانه هه ردوویکیان جیاجیا ته نسیری خویمان له دلنم کردبوو ، به لام موتاله عاتی ته نریخم و موحیته ناگرینه که م و نه فسیه تی بو خزمهت تینوم نه مانه هه رسیکیان منیان به لای (حاجی) دادا هه ر که نه مووست غه زه لیک ی غه رامی بلیم دهنگی پیروزی حاجی

به سه ريدا نه قيژاندم ونه ی فرموو :

باسی زولفی دريژو چاوی به خه و
نه براوه بووه تری خسره و

نيتردهستم له قه له م شل ده کرد مه جرای ته فکیرم نه گورانده . من له هه ولير
هر شيعيرنکم که دانه نا ، نيشانی جاهيدم نه دا ، نه ویش زور نازکانه بوی
ته سحیح نه کردم نه مه له نگه ، نه م که ليمه به قافیه نيه ، نه م ووتاره زه عيفه ،
نه وهابی باشتره نه م به یته له گه ل هینه که ی پيشه خوئی له وه زندا جياوازن نيتر
به م سوورده ته چوت و چیل شيعيره کانمی راست نه کرده وه ، له پاشان دهستی
نه گوشيم و نه بیوت «ته بريکت نه که م» روژ به روژ به ره و ته کامول نه پويت ، توله
موسته قبه لدا نه بيه شاعيريکی باش نه م ته شجيعه ی جاهيد روژ به روژ ميشکی
نه کردم وه مه راقی شيعر ووتنی زياد نه کردم . له مه کتبه بی مه وه سيته موراقیبي
عام که ناوی (عه لی حوسين ...) بوو له لایه ن (خورشيد سه عید)ی مودير
دانرا بوو به جاسوس له سه ر نيمه ، نيمه ش نه م وه زيفه موباره که ی (عه لی) مان به
ته جاوزو ته حقير کردنی ته قدیر ده کرد ، به رامبه ر نه مه خوئی پیرانه نه گيرا ،
نه چوو له لای مودير شکایه تی لی نه کردین موديري مه کتبه بیش هر روژه چه شنه
ته کبيریک و چه شنه به هانه یکی بی نه گرتین به م حاله رامانبوار ، تا نيمتجانی
نیهائیماندا ، نه و روژه ی که نه نتیجه ی نيمتجانمان وه رگرت له چایه خانهی
مگردیج زور خراهمان له یه کتردا ، نه و خوئی و چه ند خزمیکی بوو، نيمه ش هفت که س
بووین ، شه ر که وته سه ر جاده هر دهست بوو رانه وه شا ، که به رد بوو تی
نه گيرا ، هر دار بوو نه وه شینرا ، به م چه شنه شه ر ساعه تیک ده وامي کرد ، تا
قوه تیکی کافی له پوليس هاتن نيمه یان برده مه رکه زی پوليس ، له وينده ر
که فاله تيان له هه موو لاییک وه رگرت و به ره لایان کردین ، سبه ی هر له دائيره ی
پوليس سولحيان بی کردین ، قه زیه یان سه دکرد .

له م ساله له هاوین له پيش وه ی که بجمه وه کوپه ، مانگیک بوو رابواردن
چومه گوندی (تیمار) که سئ کیلومه تر له هه ولير دور بوو وه مولکی سه عیدی
سه يد عومه ر ناغای زاوام بوو له وينده ر له گه ل فلاحه کان زور زور یه کترمان
خوشويست . فلاح - کرمانجه تی - وه کومند الیک وایه هر که سینی که به پووی
زور بی بکه نی و بیلایونیته وه خوئی به ناسوده بی نه هاویته باوهش و به سه هلی کلیلی

دلی خویتی ئەداتنی ، هیندەوی بی ناچی که له ته کتەوه دانه نیشی داخی دلی خویتی بو هەل ئەریژی و باسی ناگزوری خوینان بو ئەکات بە لām هەر ریگیکی که بو نازادی و لەم کۆتە رزگار بوونت که نیشاندا خیرا سەرت بو ئە لە قینی و بە قسەت ناکات زۆر له ناغا ئە ترسن زراویان له مە لا چوو له گەل ئە وەشا ئە گەر بزائن ناغاگە یان له حکومەت زە عیفو بی دەست لاته بە هەموو وە سیلە ییکە وە دزی و بە هەموو ریگاییکە وە دروزنی له گەل ئە کەن ، ئە گەر بشزائن که مە لا لای ناغا مەرغوب نیە ئە یکه نه قە شەمەر جاری خوینان ، ئە مە (شیخ) لای کرمانج فەوقی هەموو شتیکی ، شیخیک ئە توانی زۆر بە سەهل شەوکتی ناغا بشکینی ، بە لām ناتوانی سولتە ی ناغا وەر بگری .

زۆر جار (مە لا هە مزە ی) موختار که له وەختی خویدا سیپارە ی خویندبوو ، بە تەنها که ئەیتوانی حروف لیک بکاتە وە لە قە بی مە لایە تی ئیجران کردبوو ، وە تە میزکی عە قلی و تە دبیری بی هە متای له چاو ئە وانی ترا بە خوشک ئە برد ، بە ئی زۆر جار ئە م مە لا هە مزە یە لām دانه ینشت له پاش ئە وە ی که دووسی پارت دامە مان ئە کرد ، ئە و باسی غە درو زۆرداری ناغا و من باسی بی دەست لاتی و بی پە یمانی خوینانمان بو یە کتر ئە کرد ، هە ستم بە مە کردبوو که بە س مە لا هە مزە له ووتارە کانم دە گات ، وە هەر مە لا هە مزە شه گەر بیەوی ئە م گونده زە لامە که (۱۵۰) ماله بتوانی که شعوریک فری بداتە ناو کرمانجە کان ، بە لām ئە مە ندە بی باوەر بوو ، که پەشتی بە برای خوی ئە ئە بە ست وە بە سیپەری خوی بروا ئە دە کرد که سیپەرە ، ئە م بی باوەر یە خاسیە تیکە که له ناو میللە تی جاھیلدا گە وەرە ترین میکرو بە له لە شدا ، له خوینی ئە م لە شە دا ئە ژی .

له شه خسی بی پێچە وانە ی کرمانجدا زور شت ئە ببینری گەر بە وردی لئی وردبی یە وە زۆر شتی ئی نیستینتاج ئە کری ئە پێش هە موو شتیکی ئە بی له گەل کرمانجدا زۆر واقعی بی چونکە بێجگە لە مە ی که ئە بیینی و بێجگە لە مە ی که ئە بییسی چیتەر لێان نازانی ، چونکە ئە خویندە وارو هیچ نە زانن له ژیاندا هینشتا له دەوری زراعیدا ئە ژین و زۆر مە ربووتی زەوی و خرافات و زگی خوینان هیچ وەختیک ئە مە لی وە عی لئی نا کریت ، وە بە چاوی مە سلە حە ی عامە سە یری هیچ شتیکی ناکەن ، ئە م سە بە بە کافیه که تە بیعە تی چوار بی یان هە بی^(۱) بێجگە له تە هدید ئە بی له هیچیتەر ناترسین بە لکو تە هدیدی بی تە نفیز ئە نە زەر دە شتە کیدا

چه‌شنه دروئیک و خووه‌لکیشانیکه که پیایوی زوو بی سووک ده‌بی و زوو له پیش
 چاو نه‌که‌ویت ، له (تیمار) سه‌عید ناغایان زور مه‌رغوب نه‌بوو ، چونکه به
 ته‌عبیری خویان بی‌ده‌سته‌لات بوو ... ئەم زاهیره‌یه زور به‌ناسانی وپه‌نهانی
 ره‌وشتی دیهاتی بو‌ناشکار کردم ، که نه‌ویش بو‌ئه‌مه‌ی نفووزی له‌ناو‌ده‌شته‌کید ،
 به‌قووه‌ت بی‌نه‌بی هه‌رده‌م لیدەر بی‌پیاو‌خراب بی‌به‌کوشتن مال‌سوتاندن ،
 مه‌رومالات لی‌دزین ، هه‌تک‌بی‌کردن ، لیت‌بترسین ، پیاویش له‌ده‌شتا‌بو‌ئه‌مه‌ی
 که‌خوی‌نه‌شکینی نه‌گه‌رنی‌دیعیانک هه‌بی ، نه‌بی‌پیاوی دزوکارکرده‌رابگری ،
 نه‌گه‌رنی‌دیعیانک نه‌بی ، نه‌بی‌مل‌بو‌یه‌کینکی ده‌سته‌نه‌ستوو‌که‌چ‌بکه‌یت .

ئە‌مه‌خاسیه‌تیکه‌که‌له‌گه‌ل‌خوین‌و‌گوشتی‌ده‌شته‌کی‌تیکه‌ل‌بووه‌ئە‌م
 خووه‌شیان له‌هه‌ره‌میژویکی‌دوو‌روه‌وه‌هه‌رگرتوو‌ه‌له‌و‌هه‌خته‌وه‌هه‌رگیراوه‌که
 دراوسی‌یه‌کانی‌کوورد‌ته‌خت‌و‌تاجی‌که‌یانی‌یان‌له‌ناوبردو‌به‌ته‌حریزو‌هاناندانی
 رو‌ئه‌سای‌عه‌شایر‌له‌زدیه‌ک‌جامی‌ئی‌تیجادی‌لی‌شکاندوون ، ته‌بیعی‌سیاسه‌تی
 (فرق‌تسد) له‌زه‌مانیکی‌زور‌دوو‌روه‌له‌کووردستان‌ته‌تبیق‌کراوه ، که‌ته‌فره‌قه‌و
 خودپه‌سندی‌به‌ده‌ره‌جه‌یه‌ک‌(ترکزی)‌کردوو ، که‌ئه‌توانم‌بلیم‌هه‌لکیشانی
 مومکین‌نیه ، ته‌بیعی‌ئە‌م‌خودپه‌سندیه‌که‌هه‌موو‌مه‌عنایکی‌خو‌ش‌ویستن‌و
 ته‌ماعی‌و‌حه‌ساده‌تی‌تیدا‌یه ، هه‌ره‌دینکی‌له‌کووردا‌که‌بیگری‌زور‌حه‌ز‌له
 (ته‌سه‌لو‌ت)‌وله‌لی‌ترسان‌ده‌کا . ئە‌مه‌ش‌ناشکرایه‌که‌هه‌رکامیکیان‌ده‌ستی‌بوو
 له‌م‌ناحیه‌وه‌دریغی‌ناکات‌ئە‌م‌خودپه‌سندیه‌ی‌که‌باسم‌کرد . ئە‌م‌ره‌وشتی‌که
 له‌ده‌شته‌کی‌هیناوه‌ته‌و‌چوود‌له‌ده‌سته‌لات‌داره‌کان‌به‌غروور‌غه‌در‌به‌دیار
 نه‌که‌وی ، له‌بی‌ده‌سته‌لاته‌کانیش‌حه‌ساده‌تی‌بی‌به‌خشیون ، ئە‌م‌حه‌ساده‌ته‌ی
 که‌ئه‌وانی‌هاو‌یشتو‌ته‌سه‌ر‌ته‌بائیعی‌ئافره‌ت ، له‌عه‌له‌یهی‌یه‌ک‌دووان ، عه‌یب‌بو
 یه‌کتر‌دیتنه‌وه ، خو‌ره‌پیش‌کردن‌وه‌له‌ریگای‌ئە‌م‌خو‌ره‌پیش‌کردنه‌ئە‌نواعی‌نا
 جائیزی‌کردن‌به‌رامبه‌ر‌به‌ده‌سته‌لات‌سه‌رومالیان‌هین‌خویان‌نیه ، به‌رامبه‌ر‌به
 پیاوئیک‌که‌لئی‌بترسن‌وه‌یا‌نه‌مه‌لی‌شتیکی‌لی‌بکه‌ن‌پیاوی‌زور‌سه‌خی‌و‌چاو‌تیرن ،
 بو‌باقیتر‌قابیلی‌چرووک‌وده‌سته‌قوو‌چاون .

به‌لی‌ئە‌م‌هه‌خته‌ی‌که‌مه‌لا‌هه‌مزه‌م‌له‌گه‌ل‌دانه‌نیشت‌و‌پنکه‌وه‌له‌مه‌شاکیلی
 ژیان‌نه‌دواین ، ئە‌م‌هه‌موو‌حه‌قائیکانه‌ی‌سه‌ره‌وه‌شم‌له‌میشکدا‌ئه‌هات‌و
 نه‌چوو ، زور‌مه‌نیوسو‌بیچاره‌ملم‌بو‌ئه‌م‌راسته‌یه‌که‌چ‌کردبوو‌به‌لام‌محاوه‌لاتی
 زور‌فاشیلیشم‌هه‌رده‌کرد .

روژنکیان کابرایه کی هه ولیری که ئاسنگه ر بوو به هوی ئه وهی به قهرز
 گاسن و ماسنی بو فلاحه کان دروست کردبووو ده مه زه نی کردبووه ، وه
 بوئه مه ی قهرزه کانی به ده غل کوپکاته وه بووی کردبووه تیمار ، ته بیعی هه موو
 لایه ک زور حورمه تی وه ستایان گرت وه ستا پیاویکی زهرده له ی دم قوچی را
 له خو بوو ، ئه مه ی ئه زانی که ئاغای ئه م گونده سه عیده وه هه ولیری وه خوشی
 هه ولیری ، ئه م حاله غرووریکی بی په روای بی به خشی بوو ، له مه یانی قسه دا
 بییان ووت : وه ستا خه تاب هه ر پیاوه له شوینی خویدا چاوکراوه وه وه ستا
 خه تابیش نه هینای و نه بردی ووتی وه لالا کرمانج قه ت عاقل نابنه وه هه ر
 که رن !! ، ئه م ووتاره منی تاساند مه جلیس قسمیکی وسکت و قسمیکیش به
 عه سه بی یه وه بی ئه که نی ، مه لا هه مزه م هاته هال ووتی وه که ر سه عید ئاغای
 ده نگ نه کا ، من نیمشه و به زمیکی وا به وه ستا خه تاب ده که م که زوری بی
 بی بکه نین ، جوابم دایه وه که به زمه که بکات و مه سنوولیه ت له مله من بی ، مه لا
 هه مزه برایه کی هه بوو ناوی حه سه ن بوو پولیس بوو به سیله⁽³⁾ هاتبووه
 ئه لیبیسه ی پولیس له که ل خویدا هینابوووه برایه که ی ئه لیبیسه ی پولیس له به رکردو
 سواری ماینیکیان کرد له سه ر بسته که ی دیار مالانه وه تفه نگیکی ته قاند به تاو
 بووی کرده ئاواپی ، وهخت شه و بوو مانگه شه ویک وه ک بوژ و ابوو ، مالی سه عید
 ساواریان ئه کوتایه وه ، ئاواپی به جاریک به ژنو پیاوه وه له ساواری مالی ئاغای
 وه ره هاتبوون . که حه سه ن به سواری لینکی دایه سه ر ئاواپی که م که س
 حه سه نیان ناسی یه وه ، به لام خیرا تییانگه یاندره که ده نگ نه که ن . حه سه ن به
 عاره بی ووتی : وه ستا خه تابی ئاسنگه ری هه ولیری لیره یه ؟ نیمه ش ووتمان
 بو ؟ برایه کی مالی دزیاری لا ئاشکرا بووه ، له سه ر قسه ی برایه که ی زورترینی
 نه شیا لای وه ستا خه تابه که هینایه تی له دهشت بیان فروشی ، نیمه مه فره زه یین له
 به یانی یه وه به هیلاک چووین ، ئه م دیهاتانه مان نه هیشت ئیستا له (عه زه) ووتیان
 که ئیمرو هاتووته (تیمار) باش چاوه شه ئه فه ندی وا له سه ر ریگا راهه ستاوه
 ئینتیزار ئه کا نه بی ئیستا ته سلیم بکه ن .. ئه حمه د چوو جه له وی ماینه که ی
 گرت ووتی . فره موو دابه زه چاییک بخوره وه - پولیس قونداغه تفه نگیکی لیدا
 وه ستا خه تابیش خو ی له پشت دوو زه لام ئاخنی بوو به کوردیکی شکستی
 هه ولیریانی ئه بیوت «جوو بووم له سه ر دهستان مسلمان بووم ، ته سلیمی ئه م
 کافره م نه که ن ، هه من له ریگا ده م کوژیته وه ، جوابی پولیسمان دایه وه که وه ستا

خه تاب نه هاتوته تیمار ، له م ئانهش وهستا خه تابیان به دوو سێ کهس برد چاروکه یکی ئافره تانیان بپیدا له گه له ئافره ته کان هاویشتیانه بهر ساوار کوتانه وه ، بهم چهشنه پولیسه که دوو سێ جار بتر هاته وه هه رجاره به جوریک له مزگوت یان له سه ربانه که ی جوریکی له ته ویله .. نیتربه م چهشنه نه یان هیشته تا به یانی وهستا خه تاب له ترسی پولیس بنووی ، له م مه یانه خووی به قوربانی هه موو شتیکی کرمانچ نه کرد ، به یانی زووله خه وه له سا به ره وه ولیر که رایه وه نیمهش مه محمودی پیاوی سه عیدمان له گه له ناردو کاغه زینکم بو کا که سه عدی برام نووسی که وا نیشانی وهستا خه تاب بدات پولیس به به غه له تی ملی نه ویان گرتوه ، له وسه ر که مه محموده که رایه وه ، وهستا خه تاب گلوزیک جفاره ی غازی بو مه لا هه مزه وه نه م که سانه ناردبوو که رزگاریان کردبوو ، وه ووتبوو سه لام له هه موو خزمه کان بکه پێیان بلی مه راق نه کهن (الحمد الله) مه سه نه له که درو بوو ، هه ر به مهش ئیکتیفای نه کردبوو ، به لکو بو شه وه دهسته ییکی مومیشی له سه ر قه بری (شیخ نه للا) سووتاند بوو هاشی سێ سال زانیبویه وه که نه مه مونا مه ره بوو ، زور توو په وه سویندیشی خواردبوو که نه مه یان له سه ر ناچی ؟ !

نه م حادیسه به سه یته شتیکیان نیشان نه دا که ده شته کی نه گه ر ترسیان نه بوو (توجیه) بکرین هه رده م بو مو حافه زه ی حقوق و که رامه تی خوویان فه عالتزین دهستن .

که رامه وه هه ولیر بو نه مه ی بچه وه کویه له پێش نه وه ی که سه فه ر بکه م حه فته یه که له هه ولیر مامه وه ، نه و قوتابیان ه ی که له به غدا نه یان خویند ، هه موویان به مونا سه به تی ته عتیل که رابوونه وه هه ولیر ، له وانه (سه ید فه تاح سه ید عه زیز) ناویک که له (دار العلوم) ده ی خویند زور نه فکاری کورده واری سه وری به رپا نه کرد به بوونه ی که من زور تینوی نه و نه فکارانه بووم خوم لئی نه زدیک ده کرده وه له و ته نریخی کفاحی پولونیا م وه رگرت و خویند مه وه حه قیقه ت و وه زعیه تی پولونیا زور به وه زعیه تی کوردستانی حالی نه چوو ، میله تیکی گه وده . به مه زیه ت وولاتیکی به ریز و ده وله مه ند ببووه (ضحیه ی) سیاسه تی دراوسی به به قوه ته کانی سه دان هه ول و ته قه لای سه ره به ستیان دا هه موو جاریک فه شهل بوون به لام نه به زین ئیسراریان له سه ر خه بات هه رکرد تا له دوو اجارا موه فه ق بوون و به ناوات گه یشتن ، دیسان هه ر له سه ید فه تاح کتیبی (قضیه الكردیه) ی

بلج شیرکو دہستکوت فہزایحاتی تورکیام خویندہوہ کہ لہ گہل کوردہ کان کردبوویان بہ لام سہید فہتاج دیعایہی چہ شنیک و تہ کلینی چہ شنیکتر بوو ، دیعایاتی سہوری دہ کردو تہ کلینی دانانی جہ معیاتی تہ عاونی و ثیقتیسادی دہ ہینایہ بہ رو ہہردوویکی بہ بویاغیکی حہ ماسہت بو بویاغ دہ کردم نہ مانہ سہریان لی شیواندم لہ پیش نہ مہی کہ بووم ساغ بیتہ وہ مرازی چیہ وہیا بہ راستی بوچ چہ شنہ نیشیک نامادہیہ جوومہ کوپہ .

لہ کوپہ زور گیر نہ بووم جوومہ (مہ لا زیاد)^(۳۳) بو سہر توتنچار عوسمان نہ فہندی ناویک کہ لہ تورکیا وہ بہ خہبیری زراعی لہ لایہن حکومت جہ لب کرابوو ، لہ پاشان نیستیغناہی لی کرابوو نہ م عوسمان نہ فہندی یہ ، لہ سہر نہ ساسی نہ مہی کہ توتنی سہیناغ توتن بہ بی ناو پورہ دہ کردن دہ کات ہاتبووہ مہ لا زیاد لہ نرزیک توتنی داچاندبوو کہ دہمزی و ناوہ زہن بوو ، عوسمان نہ فہندی کوردی نہ دہزانی لہ گہل مہ لا زیاد یہ کان ہہر بہ نیشارہت قسہی دہ کرد ، بہ شہو غرامہ فونی لی نہ داو کرمانچ گہل لہ دہوری کو نہ بوونہوہ ، بہ روژیش نیشی دہ کرد بہ م سوورہتہ عوسمان نہ فہندی دہم وسات مہ شغول بوو بہ لام عہ سران نہ ہاتہ لای من قاوہی نہ خواردہوہ و باسی خوش خوشمان بہ دہم یاری (دومینہوہ) لہ گہل یہ کتر نہ کرد ، حہ قیقہت من لہ مندالی یہوہ ہہندیکی تورکیم نہ زانی وہ لہ گہرہ یشدا بہ موتالہ عہ نیتلاعیکی زورم لہ تورکی بہیداکرد ، نہ م جارہ بہ ہوی عوسمان نہ فہندی تہ مرنیکی باشم لہ سہر بہ تورکی دواندن کرد لہ گہل نہوا پہ چاکی لہ ہجہم نیستیقامہتی سہند وہ خہتی تورکی لاتینی لہ نہوہوہ فیر بووم . عوسمان نہ فہندی پیاویکی کورٹہ بالای قہلوی دہم و چاو خروکای دہم بہ پیکہ نین بوو .

- سالی ۱۹۳۶ -

مہ کتہب کرایہوہ کہ نیکمالی تہ حسیلیم بکہ م مہ جببورمام کہ بگہ ریمہوہ مہولیر ، گہ رامہوہ مہولیر ، بوکتیب کرین جوومہ کہ رکوک لہ مالی کاکام حہ مید دہ روژمامہوہ ، زور بہ حورمہت و نینعای مہ رامہوہ گہ رامہوہ . لہ پیش نہ مہی (۲۲) مہ لا زیاد : گوندیکہ کہوتوتہ سہرزی بیچوک و سہر بہ ناوچہی (تہقی تہقی) .

که دستکام به زکریاتی (سالی ۱۹۳۶) با نه مه م له فکر نه چی که من له م ساله له عومری (۱۸) سالیدا یه که م جار بوو که سینه مام دیووه ، له مه وپیش هر ناویم بیستووه ، وه نه و فلیمه ی که یه که م جار دیم فلیمیکی ئینگلیزی بوو ، چه ته بی و نیجرامی ته مسیل ده کرد ناوی (Black eyes) بلاک نایس بوو به لام لام زور غریب نه بوو چونکه له (مبادئی العلوم) دا له قیسمی فیزیا سینه مامان خویندبوو من نه سراریم نه زانی .

۱۰

حادیسه ی مورا قییبی عامی مه کتبه که له به شی سالی ۱۹۳۵ دا به یانم کرد بسووه مایه ی یه کیتی یه کی زور به قوووت له به یینی قوتابیه غریبه کان و هه ولیرییه کان . هه روه کو باسم کرد بیجگه له م حادیسه یه ش ئیمه یه عنی قوتابیه غریبه کان له هه ولیر هر خوشه ویست بووین به لام نه م حادیسه یه (بالذات) مه جالیکی تری داینی که به روحیکی بر ئیعتیما ده وه له گه ل یه کتر هه لبستین و دابنیشین ، خورشید سه عید که مودیری مه کتبه بی مه وه سیتیه ی هه ولیر بوو له و ساله شدا نه عره ی (....) په روه ری له باو بوو وه به راستی به ناوی نه وه ی که قوتابیه کانی هه ولیری له عه ره بیدا زور زه عیفن وه نه بی نه مه چاره بکری وه نه م چاره کردنه ش به دانانی لجنه ی نه دهب و خیتابه موباشه ره کرا ، نه م لجنه یه به (نظاره تی) موعه لیمی ریازه داوده نه فهندی ئیداره نه کرا وه هه رکه سی که داخیل نه م لجنه یه بایه ئیمتیا زیکی ناشکرای نه درایی وه نه غلب نه عزایانی نه م لجنه یه ش منداله کانی مه نمورین بوون به م هوپه وه ته فره قه بیکی زور له سوونی ئیستیعمالی نه م ئیمتیا زانه که وته به یینی قوتابیان خاصه تن نه م روزه ی که حه فله ی یه که می نه م لجنه یه هر بو قوتابیه کان له مه کتبه کراو له م حه فله یه دا مودیر وداود نه فهندی هه ردووکیان خوتبه یانداو ، له خوتبه که یان نه مه یان به یان کرد که هه رکه سی به جدی بو تره قی نه م لجنه یه تی نه کوشی له پیش جاوی ئیداره سووک و موخته مه له له دهرسه کانی سقووت بکا له و روزه وه هه مور سبه یانان که نه چووینه مه کتبه له سنغه کانداه سهر له وحه ی په شدا جومله ی ناشیرین ناشیرین له عه له یهی کورد نه نوسرا ، به رامبه ر به م نه عمالانه شکایه ت کردن زور

فائیده‌ی نه‌بوو ، قوتابیه‌ کورده‌کانیش به‌مه‌جبووری له‌بن‌جومله‌کانی وان جوابیان به‌ناشیرینی نه‌نووسیه‌وه .. غه‌ریب‌نیه‌که‌نم‌جوملانه‌له‌سه‌ر دیواره‌کانیش نو‌سرابوون ، به‌لام‌غه‌ریب‌نه‌مه‌بوو‌که‌ئیداره‌ی مه‌کته‌ب‌به‌شیده‌ت‌تحقیقاتی نه‌کرد که‌بگاته‌جوابده‌ره‌کان ، تا‌روژئیکیان‌مودیر‌ووتی نه‌گر تا‌موده‌ییکی‌که‌م‌ناشکرا‌نه‌بی‌کی‌نم‌جوملانه‌نه‌نووسی‌مه‌جبوورین‌که‌(مه‌شبووه‌ین‌مه‌موو‌ته‌رد‌بکه‌ین)‌وه‌مه‌شبووه‌ه‌کانیش‌ناشکرا‌بوو‌کینه ، چونکه‌مه‌موو‌روژیک‌له‌لایه‌ن‌ئیداره‌ت‌حقیقاتیان‌له‌گه‌ل‌ده‌کرا‌له‌تیفه‌نه‌مه‌بوو‌که‌مه‌شبووه‌ه‌کان‌مه‌موو‌کوورد‌بوون‌نه‌و‌روژه‌ی‌که‌موته‌سه‌ریفی‌تازه‌(ئه‌حمه‌د‌توفیق‌به‌گه‌)‌زیاره‌تی‌مه‌کته‌بی‌کردو‌به‌کوودی‌چه‌ند‌ووتاریکی‌دا ، نم‌ووتاران‌هی‌موته‌سه‌ریف‌قوتابیه‌کورده‌کانی‌له‌هه‌ست‌به‌بی‌که‌سی‌کردن‌رزگار‌کرد ، له‌لایه‌کی‌ت‌ریشه‌وه‌ش‌عه‌زمیکی‌به‌قوه‌تی‌دانی‌که‌مقاوه‌مه‌ت‌بکه‌ن‌له‌پاش‌هاتنی‌موته‌سه‌ریف‌و‌خوتبه‌خوشه‌که‌ی‌له‌جه‌ریده‌ی‌(بلاد)‌دا‌چه‌ند‌مه‌قاله‌بینکمان‌خوینده‌وه‌که‌دیفاعی‌(عه‌لی‌که‌مال‌به‌گه‌)‌ی‌ئیدا‌نووسدا‌بوو ، داوای‌ته‌تبیقی‌قانونی‌لوغاتی‌محه‌لی‌ده‌کرد ، سه‌دای‌خوتبه‌کانی‌عه‌لی‌که‌مال‌دووباره‌کی‌له‌پاش‌سکووت‌کردنی‌کوورد‌موده‌ی‌شه‌ش‌سال‌نم‌سکووتیه‌ی‌شکاند ، ئینجا‌له‌سه‌ر‌نه‌ساسیکی‌تازه‌له‌به‌غداوه‌ئیدیعانات‌ده‌ست‌به‌ی‌کرا . له‌هه‌ولیریش‌که‌قوتابیه‌کان‌ئاگایان‌له‌هیچ‌نه‌بوو ، موراوه‌به‌یان‌خسترایه‌سه‌ر‌به‌پراستی‌له‌هه‌موو‌لاییکه‌وه‌ته‌زیق‌کراین ، شوورته‌موراوه‌به‌ی‌نه‌کردین ، ئیداره‌ی‌مه‌کته‌ب‌عوونقی‌ئیس‌تی‌عمال‌ده‌کرد ، دیعایه‌له‌عه‌لیه‌یمان‌زور‌به‌قوه‌ت‌ئیشی‌ده‌کرد‌ئیمه‌به‌رامبه‌ر‌نم‌هه‌موو‌عوونقه‌له‌پاش‌ئیجتیماعیکی‌که‌له‌روژی‌(۲۰)‌ی‌قانونی‌یه‌که‌می‌سالی‌(۱۹۳۶)‌له‌به‌ینی‌حه‌فت‌قوتابی‌کرا‌قه‌رار‌درا‌که‌به‌سوورته‌ی‌شکایه‌ت‌نه‌حوالی‌خومان‌و‌عوونقی‌مه‌کته‌ب‌له‌موته‌سه‌ریفی‌(لیواء)‌و‌نه‌شرافه‌کانی‌لیوای‌هه‌ولپر‌بنووسین . فیعه‌ن‌نووسرا‌وه‌ره‌وانه‌کرا . به‌لام‌بیجگه‌له‌شتیک‌نه‌بی‌چ‌نه‌تیجه‌ی‌مه‌حسوسمان‌نه‌که‌وته‌ده‌ست‌نه‌وشته‌ش‌نه‌مه‌بوو‌که‌له‌زوبانی‌ه‌پیاویکی‌گه‌وره‌وه‌بویان‌گیراینه‌وه‌که‌به‌سوورته‌ی‌واسری‌شتی‌وا‌حه‌یه‌وی‌نیشان‌دان‌زه‌ره‌ره ، هه‌ر‌که‌سیکی‌که‌نه‌مانه‌ی‌نووسیه‌وه‌یا‌هه‌ر‌جه‌ماعه‌تیک‌که‌نه‌مه‌ی‌کردووه‌بین‌به‌ناشکرای‌ئیدیعایه‌بکه‌ن‌ئیمه‌تا‌ئاخیر‌نه‌فه‌س‌له‌گه‌لیانین‌خیرا‌تیگه‌یشتین‌که‌حکومه‌ت‌به‌رامبه‌ر‌به‌و‌نووسینانه‌زور‌مشه‌وه‌ش‌بووه‌وه‌ناشزانی‌کی‌یه ، نه‌یه‌وی‌به‌م‌سوورته‌نیقاب‌له‌سه‌ر‌نم

جماعه ته لابات ، ته بیعی نه نووسینانه که وته به رچاوی هه موو که سیکي
لیوه شاهه به راستی نیستیفاده بیکی زوری له لایه نینتیاهی قهومی به وه
به خشی .

۲۰

له م ساله بوو نه مرد رایه مه کته به کان که قوتابیانی سنفی سی یم ته دریبی
عه سگری بکن . خورشید سه عیدی مودیر که ئیدیعی فتوایه تی نه کرد له گل
ته له به کان نه ویش جلکی فتوهی له به رکردو نه چوو بو ته دریب بو نه مهی که
عه مه لیهن قوتابییه کان له سه ره دهیسی «إخشوشنوا فإن الترف یزیل النعم»
ته علیم بدات موافه قه تی له مودیرییه تی مه عاریف وه رگرت که به هی یان مه کته بی
مه وه سته سه فره بیکی ناو چیا بکات وه بو نه مه ش «میر ناخور نینتیخاب کرا» .

□ □ □

به داخه وه لیوه دا کتوپر یاد داشته که کوتایی دیت و دلدار له نووسین
ده وه ستی . نه گچی به شی هره گرنگی ژیا نی دلدار پاش نه و قوناغه وه ده ست
هی ده کات .

وه هوی پهران و ته واو نه کردنی وه ک ماموستا مه جیدی برای ده لیت :
«دوو ده فته ری تر یه کیان به نووسینی من و گو تنی دلدار نه ویتریان دلدار
به ده ستی خوی نووسیوی وه زور شتی به نرخه ژیا نی نه وی تیدا بوو نازانم
چون .. وه که ی بز بوون وه ده ستمان چوو ؟

وه دلدار خوشی به روشی وون بوونی نه و ده فته ره له سه ره تایی
یاد داشته که دا ده رده بری و ده تی :-

«که چی له دوو اجارا نه و ده فته ره ی که موزه که راتم تیدا نووسیوو وه که تی
شتی به قیمة تی تیدا بوو لیم وون بوو ،

نازانم که کام ده ست نه م خه زینه به نرخه ی له ده ست دام ... ، سه ره رای
نه وه ش مه رگی ناوه خت ماوه ی نه دا نه ک هر نه وه ته واو بکات به لکو که تی
به ره می پر به هاو ناواتی تر به چی بینی .

«خویندنی له شاری که رکوک دا»

دلدار پاش ته واوکردنی بۆی دووه می ناوهندی له ههولێر ههواری دیسان دهگۆرێ و دهچینه مالی ناسه ئی برای که له که رکوک مووچه خوړی دایره ی «په ی» بووه ...

له سالی (۱۹۴۰) دا سانهوی ته واو دهکات ، وه ماوهی ئه و سێ سال خویندنه ی له که رکوک دا پایه کی به رزتر له ژیا نی دلدار به دی دهکری ، دهگاته لوتکه ی خوین گه رمی لایه تی و کامل بوونی هوش و بیر ی ، نه و مه لبه نده نوێ به هه وینی شیعه رو ماخولیا په کی تری به گیانی به خشیه وه ، زۆر شیعه ری په ته وی نه ته وایه تی له وی دا ناوه وه ک شیعه ری «ئه ی ره قیب» وه شیعه ری «لاوی کوردان بو زۆری تریش به ره می سالانی خویندنی که رکوک ی په تی .. ئیتر له سالی «۱۹۴۰» دا ده چینه کولجی حقوق له به غذا له بۆی (دووه ما) دووا ده که وی و بۆ سالی ناینده پێدا دیته وه .

ده توانین بلین ژیا نی دانشگای تا ته واوکردنی ، په نگ دانه وه ی راست و په وانی زاتی دلدار نیشان ده دات ، چونکه له و ماوه یه دا به ته وای به ه ره و توانای دلدار ده رکوت و له هه موو لایه نیکه وه ناسۆی بیر ی فراوان بوو ... بیگومان تیکه لاو بوونیشی له گه ل کومه لگایه کی گه وده ی په هه مه چه شنه ی پو شنبیری و زانیاری ئه وسای شاری به غذا کاریکی زۆری کرده سه ر شه خسیه تی و له ناو زۆر به ی زۆری خویندکارانی کورده وه ناسرا ، سه ره پای خه ریک بوونی به خویندن و به سیاسه ته وه له گه ل نه وه شا هه ندی به ره می نه ده بی نایابیشی بۆ به جی هیشتوین . وه له هه موو شیعه ره کانی دیارتر که له به غذا دایناوه شیعه ری «خه نده که ی بایی» په ، وه له باره ی چۆنی په تی ژیا نی نه و چه ند سالی به غذای به شیوه ی یادداشت و ده ست نووسی خۆی هیچمان ده ست نه که وت به لام له سه ر داواکاری خۆم به ریز ماموستا مه سعود محمه د که دوستیکی گیانی به گیانی دلدار بووه نووسراویکی له باره ی بیره وه ری خۆی له گه ل دلدارا بو ناردم ، وا ئیمه ش به سوپاسه وه ده ی نه یه به ره چاری ئیوه ی خوشه ویست .

دلدار له پوټي په كه مې (حقوق) دا

۱۹۴۰/۱۱/۱۷

نهم وينه په ده داته موسسته فا عوزيري كه نازناوي
دلاوه ربووه . له پشتي وينه كه دا دلددار نهمه ي لي ده تووس
: د به يادگاري دووا روژي روونك ويهل دلباك پيشكهش
كاهه دلاوه ركرا نينمد دلددار

۱۹۴۰/۱۱/۱۷

«دهقی نووسراوه که ی ماموستا مه سعود محمه د»

سالی «۱۹۴۱» ی زاینی که له کوليجی حقوق دهستم کرد به خویندن به کیک بووم له نیوان «۱۰۰» قوتابی که نه و ساله له بۆلی په که م قبول کران «۴» قوتابی دیکهش له سالی رابردوه وه مابوونه وه ، په کیکیان «دلدار» یونسی مه لا ره نووفه فهدی (خادم السجاده) بوو که وا له بهر ناساغي نهیتوانی بوو له نه زمونی کوتابی سالدا به شدار بیت^(۳) له په که م دپیتندا زهردی و بی هیزی نه و ناساغيه ییم لی ره چاو کرد دواتریش که م که مه ناشنای باری ژیانی بووم .

سالی په که می خویندیمان به په که وه هر بایی نه وهی که دوو قوتابی کوردین و خه لقی یه ک شارین به ره و په کتری ده کردینه وه ، پیوه ندی ناو کویی و هاورپییه تیمان له وهی تپهر نه ده کرد که ریز له یه کدی بنین و له گیروگرفتی دهرسه کان پرس به په کدی بکهین و له ریکه وتی دهوری میزی چیشته خانه په کدا پیشدهستی مه سرف به مله وه گرتن بو یه کدی بکهین . له رابردودا وه ها له یه کدی نزیک نه بووین که به یه که وه خویندیمان له به غدا ببیته قوتاغی چه سپاندنی براده ریه کی کون . به راستی هه ردووکمان خه ریکه بووین ، به خاموشی . له نویوه تان و بوی برایه تی بته نین .

دلدار قوتابیه کی دل زیندوی هوشیاری میشک کرایه وه بوو . په نگه گومان له وه دا نه بی که له مبه ری «لالی» له به رای بی ناخاوتنیدا ، وه ک بناوانیکی په نگاو به ناو بداته وه ، هه موو گوته نه بیژراوه کانی و بیروباوه ره ناشکرا نه کراوه کانی و هه ست و سرکه و کورکه خه فه بوه کانی دابیته وه دهروونی و له ناخی گیانی و هوشی ونی دا بووبیته وه نه و بژیوه مه عنه وییه ی جاره های جار به دم و رووژانی عاتیفه یه وه وه ک تافگه هه لده پرژا . له وبارانه دا که هیزی خه فه کراوی ناخاوتنی ره ها ده بوو توله ی نه و جارانه شی بو ده ستانده وه که به زحمه ت مامله تی پاکه ته جگه ریه کی تیدا ده کرد .

رپیازی ژیانی سالی په که ممان له حقوق به دراوسیه تی براده رانه

که یاندینیە پشووێ هاوینە ، بئێ ئەوێ تیکەل بە یە کدی ببنەو لە و سألە دا خوا
 لێ خوش بوان کاکە حەمە ی خانە قاو عومەر عوسمان و من ، ناوی دالفرسان
 الثلاثة، مان بئێ رەوا دیترا بوو ... هەرسینکمان لە کۆلیچ و دەرەوێ کۆلیج
 هەمیشە بە یە کەو بووین تا ئەگەر یە کیک منی ویستبایە دەیتوانی بە دوا عومەر دا
 بگەریت و بمدۆزیتەو بە داخووە عومەر هەر لە و سألە دا دووچاری ناساغیک بوو
 کە دەرەتێ بئێ نە دا نیوێ خۆیندنی حقوق تە و اوپکات و زووریشی مۆلت نە دا
 جوانە مەرگی کرد .. ماینەو کاکە حەمە و من .. دلداریش بەرە بەرە لیم نزیکتر
 دەبوو ، وەک کە لە گەل کاکە حەمە پێشتر برادەرییان رەگ و پێشە یەکی
 دا کوتا بوو . لە باری گوزەرانی و دلداری سالی یە کەمی بە پۆشتەیی برده سەر ، لە
 باری یەکی گەورە تر یەو کە لە ناوچە ی ناوهندی عیراق مووچە خۆری حکومەت
 بوو ، خەرجییەکی تیرۆتە سە لێ بو دەرەت . ئەو ساش جاری جەنگی دوو م
 تەنگی بە ئابووری و نرخی پارە ی مووچە خۆران هەلنە چنی بوو کە دەستیان لە
 یارمەتی کەس و برا کوتا بکات ... بە لام بە حال سال چوو سەر کە براكە ی
 دەستی لە نیش کیشرایەو و دلداری کەوتە سە غلە تی گوزەرانی وە . ئەوێ لیرە دا
 پێویستە بو باس کردن ، نیشن لە گیانی دلداری بخوازمەو ، جوامیری بەرە یەکی
 نیشتمانپەرە ی کۆیی بوو کە بە سەر حال و باری وەک هێ دلداری رادە گە یشتن و
 بە لای کە مەو لە سێ بە شی خەرجی بە پێو چوون دوو بە شیان جێ بە جێ دە کرد
 بئێ ئەوێ هەستیکی تیدا بریندار ببی بە پێچە وانە لە خانە ی حورمەت و بەرە و
 پیری ئەو کارەو دە چوون ، تە نانت دوا ی مەرگی باوکم لە ١٩٤٢ ، هەمان
 دەستی یارمەتی بو منیش دریزکرا بە لام من ئەو پێویستیم نە بوو کە بیمە
 هاو بە شی ئەوانە ی دەستیان تە نک بوو . لە سالی دوو مەمی خۆیند نمانەو پێو ندی
 نیوانمان بەرە و پتە و تر یەو پوویی و لە چە ندو چونی یە کتر شارە زاتەر بووین ،
 هەندی خەسلە تی دلداریم لە و سألە دا بو پوون بوو ، تێ گە یشتم دلداری گە نجیکی
 نازایە ، بێرە پێستی ووشە ی نازایش نازایە . جاری لە لایە ن ئەوێ کوردی
 بئێ دە لێ « مالی دنیا ، دلداری فلسیک و دیناریکی بە لاو یە ک شت بوو ... دەیتوانی
 چی خوا ببی داو و پێی نە داو بە قوربانی نیازیکی بچوکی برادەرە کە ی بکات ،
 پەندی عەرە بی کە دە لێ « اصرف ما فی الجیب یاتک ما فی الغیب ، بە قالبی دلداری
 دا رزابوو ، هە ژاریەکی کە خۆی لە بارە ی خۆ یەو بە سالی دە کات لە جیاتی
 لێ گرتنەوێ خەرج کردن بوو بوو هۆی دە ست بلاوی و گالته بە هە بوونی و

نه بوونی کردن . دهست کورتی بایی تۆسقالیک عه زمی نه شکاندبوو چونکه نازاییه که ی له تی شکانی هه ژاریه که ی پتری بو تی ده هینایه وه . نه مدیت پوژیک له پوژان دلدار قسه قووت بداته وه وه یا له هه لوهست دابه زئی به مه رایئ کردن به رانبه ر نه وازشت و یارمه تی نه م و نه وه ره نازایه تیه که شی بوو به سه ر تیوه مانی نه داریدا زالی کردبوو تا نه وه ی حیسانی دهست کورتی له بوو په په ی کرداری دلداردا سرا بووه .. هه روهک ریخۆله کویره به که سه وه دیار نییه نه داریش به کرده وه ی دلدار وه دیار نه بوو ، له که سیشه وه ههست نه ده کرا دلدار به دهست کورت دابنی ، هه ره له نازایه تیشه وه به سه ر گیر وگرفتی زمانیدا به ره و نه و کارانه وه ده رویشت که وا په کیان له سه ر زمانی پاراو که وتبی وه که یه کیک بوو له چالا کترین نه ندامانی پارتی هیواو گه رمترین ده مه ته قه ی به ده وری کرده وه و په فتاری نه و حیزبه و نه ندامه کانی به ره پاده کرد ، ئینجا نوکته شی له خوی و براده ره لاله کانی وه ک خوی ده گرت ... جار ئیکیان براده ر ئیکی هه ر دوو کمان که نه ویش لال بوو بیمان گه یشت و بووی له دلدار کرد گوئی (ها .. لاله په ته ...)

دلدار قسه که ی ئی قوسته وه گورج گوئی (ها ... قه ل به قه ل ده ئی پووت رهش بی ...)

دلدار مروقیکی نازا بوو ...

له بۆلی دووه می حقوق دلدار ده رگه یه کی به بوومدا کرده وه ، دواتر بوو به کولانه یه ک بو ناو ده روون و دل ویزدانی خوی : بردمی بو سلاو خانه ی «بهیه فرج الله الکردي»

نه م خاتوونه کیژی (فرج الله الکردي) بوو که له میسر به براده رایه تی و هاوپی ئیی و پشت گیری «محمد علی عونی» کتییی شه ره ف نامه ی به چاپ که یاند ... به هیه ، دوا ی مه رگی باوکی به خوی و دا یکی هاتنه عیراق و له قوتابخانه یه کی به رزی کچان ده رسی ده گوته وه ، له رادیوش گوتارو سه رگورشته ی بو نا فره ت و مندالان ده گپرایه وه . له حورمه تی باوکی لای کورد ، پشکیکی گه وره بو نه و کیژه مابووه ئی هاتوویی خویشی وه های کرد سلاو خانه که ی له «اعظمیه» شیوه ی سالوئی «می زیاده» ی قاهیره وه ربگری . فرج الله ناشنایی له گه ل باوکم دا هه بوو ، چه ند نامه یه که یشی بو باوکم یادگاری نه و ناشنایی به بوو لئی به جی مابوو . کاتی خوی که «شرفنامه» ی بلاو کرده وه چه ند دانه یه کی ئی نارد بو لای باوکم ... نه م پیوه ندییبه کوئینه یه ری خوش که ره وه یه کی دروست بوو بو

نه وهی به هییه به خیرهاتنیکی گهرم و گوړم لی بکات . فرج الله به خیزانه وه به هایه
 بوون ... به رله وهی من بیمه ناسیایوی به هییه ، دلدار چه ند جاران له باره ی دینی
 به هایه له گه ل پیښه واکانی مه حفه لی به هایه به غذا هر له مالی به هییه ، وتوویژو
 گفتوگوی کردبوو ، هه ندی تیبینیشی له باوه ری به هایه لی وه رگرتبوون ...
 شهوانی روژهک له پوژه کانی هه فته دا سلاو خانه ی مالی به هییه پیښوازی له
 میوانان ده کردو چه ندین سه عات مه جلیس نه دهب و نوکته و قسه ی رینک و پینک
 به رده وام ده بوو ... به زوری دلدار ومن ، ناواناوش له گه ل کاکه حه مه ی
 خانه قادا ، به په کوه ده چووین بو لای به هییه ، ده بوو له پوژی تاییه تیدا بی
 میوان و بی کوپوونه وه سه زمان لئی ده دا هه ندی جار هر لای نه و نیوه روژمان
 ده خوارد ، به هییه له گه ل دایکی به فارسی ده دا چونکه کوردییان نه ده زانی
 هه رچه ند گیانی کوردا یه تییان زور پیوه دیار بوو به عره بی و ښینگلیزی و
 فره نسه یی و فارسی جوانترین شیوه ناخاوتنی هه بوو و ابزانم دلی زور که سی بو
 چوو بوو به لام تا نه وه ونده من بزایم دلی نه و ته نها بو کوپه ده وله مه ندیکی سلیمانی
 که برادره رم بووو په ک دوو سالیکی دوا ی پو لی من بوو له حقوق ، لئی ده دا
 هه رچه ونده نه و کوپه ش به هییه ی خوش ده ویست چاره نووس لیکي ترازاندن ... له
 به هییه م بیستوه ده یگوت ، ناواتمه شوو به که نجیکی کورد بکه م و بمبلاته دینه کی
 کوردستان و پیم بی بدا خزمه تی نا فره تی کورد بکه م ... دلداریش نه مه ی لی
 بیستوه رهنگه که نجی دیکه ش گوی بیستی بووین . بو من به هییه خوشکیکی
 به ریز بوو که ښتر پیښنیازی نه وتویی لای من دهنگ نه داته وه . نه وساش جاری
 نه و برادره رمی نه دیتبوو که دواتر دلی بوی چوو ، ښتر نازانم بوچی نه و ناواته ی
 نه که یشته چی .. له و ساله دا که سالی دووه می خویندیم بوو له حقوق هه ستم
 نه کرد که دلدار له ناوه وه بو به هییه ده سووتی سالی سییه م و چواره می خویندیمان
 که (۹۴۳ - ۹۴۴) و (۹۴۴ - ۹۴۵) دهگریته وه دلدارو من له په ک ژووری نوتیلی
 «رشید» ی گهر کی «سید سلطان علی» مان به سه ر برد . له و دوو سالی ی
 خویندندا به په کوه ژبانمان هه موو نه و پوو په په ده روونیه شرایه وه ی که بشی بو
 به رچاوی برادره بگریته وه ، بو په کترمان کرده وه ... به لام له گوشه ی هه زو
 دلداریه وه باسی به هییه م هه رگیز له دلدار نه پرسی چونکه ده مزانی هه ز لی کردنیکی
 په ک لایی په وه بو نه و به سفت و سوپه . ده بی لیره دا به خویننه ر پابگ په نم که
 دلدارو من له ماوه ی «۴» سالی خویندیماندا پوژهک له روژان و له هیچ رینک و تیک و

رووداویك و هه لوه ستيكدا به هيچ جورىك دلى يه كترمان نه نيشاندوه و هه رگيزاو هه رگيز له پله ي ريز لى گرتن بو يه كتر دانه به زيويين . دلدار راستى له و سالانه دا هاوژييه كى نمونه يى بوو ... سه ر له نوئى ، دواى دابراى جوانه مه رگ عومهر عوسمان كاكه حه مه و دلدارو من ناوى «فرسان الثلاثة» مان به درا چونكه به زورى به يه كه وه ده ديتراين ته نانه ت جارتيكيان براده ريكم بانگ هيشتنى كردم بو ماله وهى گوتى «جگه - له كاكه حه مه و يوونس كنى ديكت ده وى بانگى بگم ...

دوه ميان نه وه بوو حيسابى بو خون ده كرد . هه ر له پيرمه ماوه يه كى كورت به ر له نه زموونى سالى چواره ممان ، سبه ينه يه كيان دلدار خه ونى بو گيرامه وه گوتى له خه وما توو من ، بى كاكه حه مه ، ده رويشتين تو له پيشه وه منيش له دواته وه تا كه ييشتينه كو سپيك تو بى زه حمه ت لئى سه ركه وتيت و به ره وپيش چوويت منيش له كو سپه كه كه وتم وه له ستامه وه به دواتدا هاتم ... گوتى ليم سووره تو ده رده چيت منيش نيكمال ده بم و ده رده چم كاكه حه مه ش ، رهنگه ، نيمسال بمينيته وه .

ناكاميش وه ها ده رچوو . دلدار له و دوو ساله دا ده روونى ناوس بوو به عيشقى به هيه بى نه وهى بوژهك له روژان بدركيئى خوشى ويستوه . هه ر نه و خوگيرييه ي بوو لى نه گه را به رسم نه رى دلدار تو كه نه م كيژه ت خوش ده ويت ، نه ويش به ناشكرا ده يه وي شوو به كه نجىكى كورد بكات رپى براتى خزمه تى نافرته تى ده شته كى بكات ، گونديستان هه يه به سه ر زى ته قه قه وه نه گه ر داهاتيشى كه م بى خو نافرته تى زوره نيتربوچى ناخوازيت ؟ ! كه م زور ده رفته تى نه م پرسياره م لئى چه نگ نه كه وت . ده شى نه ويش چاوه نوڤى ده رفته تيكي له منه وه كردبيت و چه نكى نه كه وتبيت تاكو ده ردى دلى بليته وه . وهك ده زانم لاي كاكه حه مه ش هيچى له م باره يه وه نه دركاندوه به داخه وه ناگره كه ي وهك ژيله موى ژير خو له ميش خوى ده خوارده وه ، گه رمابيشى هه ر نه وه نده ده دايه وه كه له هه ندى پارچه هه لبه ستي به ديارى ده دا ، يه كيك له وان «خه نده كه ي بايى» : نه وانى به شيعرو به سه رهاتى دلداره وه خه ريكن دلنيا بن له وه دا كه فرشته ي ناو (خه نده كه ي بايى) به هيه فه ره جوللايه . له نووسينى ديكه مدا گوتومه ژانو ژوارى هه ناوى دلدار به و مه لوئتكه شيعره له و ده مانه دا بوو كه به يه كه وه له

ژوریکي ټوټيلي ره شيدی به غدامان به سرده برد ، وا لیره دا زهر فی نه و
 بوحرانه شم باس کرد که عاتیفه ی تیدا ته قیه وه . راستیه که ی دلدار بو ماوه ی
 یه ک دوو هه ففته بده ست نه وه له بته وه وه ک نیوه سه رخوش وه یا نیوه
 مه دهوش به ته واوی نه یده زانی چون وچی ده کات ، هه میشه چاوه کانی ده بریه
 دیمه نیکی خه یالی ته نانه ت له پریشتندا که متر ناگاداری به ره نگاهه کانی بوو ..
 به سر خوار دنه وه له لوقنته راده ما ... هیندی چار قسم بو دوویات ده کرده وه
 نینجا تیم ده گه یی ... چه ندیکیش له وه له بته سه هونیا یه وه بو می
 ده خوینده وه ... وا ده بوو به دوا ووشه یه کدا ده گه راو پرسه یی ده کردم . له
 شوینیکی دیکه دا نویسه تم که له بری ووشه ی «چه پک» بو ووشه یه کی لی پرسیم که
 یه ک تال نه ک چه پک ببه خشیت به داخه وه نه وسه نه متوانی یارمه تی بدهم .. دلدار
 له هیچ هه لبه سستیکدا هینده ی «خنده که ی بایی» زوره ملنی له گه ل عاتیفه و
 شاعیریه تی خو ی نه کرده هیه پری و فرشته ئاده میه کیش بایی نه وه له بته
 نارایشتی له دلدار وه بو نه چووه ...

له لایه ن فکره وه فلسفه ی سه ره به کومه لایه تییه وه ، دلدار ، له وسالانه دا
 به لای ته قدیسی تاکه بی مانه نده کانه وه ده چووا تا نه وه ی جار یکیان له وتوویرژدا
 پیمی گوت گل وه کوئه و ئوتوموبیله یه که بی لیخوړ نابزویت له وه رامدا پیم گوته وه
 گل نه گه ر که سیشی سه روک نه بیت به گوزه رانه وه هر خه ریکه ده بیت ...
 به جوریک له جوران ده جوولیت ... راده بویریت ... زاوژی ده کات ...
 راوورووتیک ده کات ، لیمی نه سه لماندو هر له و قسانه دا چووه بو باوه ری
 کار لایل و کتیه که ی که له عه ره پیدا به سه ره ناوی (الابطال) ته رجه مه کراوه .
 فکری خه سستی قه و مایه تی دلدار که له سروودی (نه ی ره قیب) دا دهرده که ویت و
 وینه کیشی ویزدانی کومه لایه تی نه وسایه تی ، له وتوویرژدا خه سسترو پالاوته تر
 رابه ر په رست خو ی ده نواند ... دلدار له ئاست هه ژاریدا دوو هه لوه سستی
 پیچه وانه ی هه بوو ... یه کیان نه وه بوو که وا نه ک هه ر شه رمی لی نه ده هاته وه بگره
 گالته شی بی ده کرد وه ک که گالته ی به سامانی سامانداریش ده کرد . دوه میان
 نه وه بوو که له خووه ده سستی بو که س پان نه ده کرده وه تا نه گه ر له برسانیش
 مردبایه . بو پوون کردنه وه ی نه م خاله یان پووداو ده گپر مه وه . دوو سالی
 به یه که وه ژیانمان هه موو په رده یه کی بیگانه تی له نیوانماندا هه لگرتبوو تا نه وه ی
 ده توانم بلیم کیسه جودایمان نه ما بوو . کاکه حه مه ی خانه قاش بو دلدار

ههروهه ها بوو . له گه ل نه مه شدا پوژهك له پوژان دلدار داواي فلسيكي لي نه كړدووين ... به لي به يه كه وه ده ژباين و ده مانخواردو ده چووينه گه پان به لام وه هابووه شه وو پوژيك له يه كدي داپراوين به هوي خهريك بووني دلدار به حيزبايه تيبه وه ، نينجا كه پوژي دوايي به ده وري مي زي چيشته خانه وه كو بووينه ته وه تني گه ياندووين كه له دوينيوه هيچي نه خواردوه چونكه دواين فلسي له پيريوه خه رج كړدوه ، به كه سيسي نه گوتوه برسويه وپاره شي به نيه . له و بارانه دا گله يي دنياو قيامه تمان لي ده كړد له وه دا كه بوچي پيشتر ده نكي نه كړدوه خو نيمه مالان كاوول نه بوو بوو به لام هه رگيز نه مانهينا سر نه وبارهي له خووه نيعلاني نيفلاسيمان بو بكات .

له كوتايي سالي چواره مي خويندنه ناچار بووم بو ماوه ي (۲۰) روژيك بچمه نوتيليكې ديكه و له ژورويكدا ته نها بيم به لكو بتوانم نه ختيك خيرايي له خويندنه وه ي ده رسه كانم بكم كه به دريژايي سال بوم نه كرا بوو سه ريان پيدا بگرم [نيره جني باسي نه و هويانه ي تيدا نابيته وه كه نه و ساله منيان له خويندنه نه بل كړد] .

كاكه حه مه ش هه ر له و نوتيله ژوروي گرتبوو نيترو پوژي هه رسيكمان به يه كه وه ده بووين شه ويش هه روه ها تا ده مي نووستن . پوژاني نيمتيحان دلدار لامان ده بوو تا دواي نيوه شه و ، سبه ينانيش ده هاته وه لامان و به يه كه وه به تاكسي ده چووين بو كوليج . سبه ينه يه كيان دلدار ده رنه كه وت . چاوه نوپي بووين تا نه گه رچي ديكه وه خراباين نه گه ينه نيمتيحان ... چوينه كوليج . له و ده مه دا كه زيلي چوونه ژوروه وي لي ده دا ، دلدار په يدا نه بوو ... كاغه زي پرسيا ره كان به سه ر قوتابياندا دابه ش ده كرا نينجا دلدار به هه ناسه سوازي هاته ژوروه وه ... هاش نه زموون ليمان پرسى بو وه ها وه خرا ؟ گوتي له پوژان دره نكتر خه به رم بووه پام كړد بو نوتيله كه تان ده رچو بوون ... پاره ي هاسم نه بوو به پبيان كوتام ... به راستي خهريك بووين ليى ده ين : هه ي مالت شيوي توشه وي تا دواي سه عات (۱۲) لامان بوويت ... به يه كه وه له وه راين ... كاكه حه مه پني گوت نوغرت به خير نه بي بو شه وي نه تگوت دنيا ريكي خو پيرو سه د فلسيكي بي نامووسم ده ني هيچم به نيه ؟ به ر له و جاره هيشتان له گه ل يوونس بووم ونزيكي مانگيكي ما بوو بو نيمتيحان عه سريكيان هاته وه نوتيل گوتي من له نيمتيحان قبول ناكريم ! منيش له جيگه دا بووم راست بوومه وه سه به بيم پرسى ، گوتي دووقستي (اجور مدرسي)

قه رزدارم ئىعلانىش كراوه ئه وهى قه رزدار بى بىنى بى نادرى بچىته ژوورى
 ئىمتىحان منىش ئه وه پاره يه م نىيه - گوتم كاكا يونس ئه گه ر من له جيگه ي
 تو بامايه وتوله جيگه ي من چيت بوده كردم ؟ گوتم باخه لپريشم بو كردبايت پاره
 كه م بو په يدا ده كرديت ... گوتم نىنجا بوچى هينده خو ت له براده رى خو ت پياوتر
 ده زانيت ؟ پاره كه م بو په يدا كرد بزه يه كى هاتى ... برسيم چيته وه ؟ گوتم چاوم
 فريوه ئه م پاره يه ش بايى فرينه كه ناكات چونكه پاره كه بو خوم نىيه ... به ريگه وت
 نزيكى بو ژاوا هاتمه جاده خالوانم له رانيه و بژده روه هاتبوون به عاده تى خو يان
 خه رجييه كى تيرو پريان دامى كه زو دم لى زياد بوو ... گه رامه وه ئوتيل گوتم كاكا
 يونس پاره يى ئه وه دوو قىسته و حقه ي چاوفرينىشت له منه تدا نه ما ... خوا زورى
 ناروده .. چه ندگه شو پاك بوون ئه و روژانه !!!!

دلدار له براده ريدا سنوورى نه ده هيشته وه : به لى راسته له خو وه داواي
 يارمه تى نه ده كرد به لام . له و په رى جوانه ريدا ئه و بى فه رقيه ي ده كرد كه
 ئه گه ر لىت وه رگرتبايه منه تبار نه بيت ئه گه ر لىشى وه رگرتبايت وه ها بزانيت به
 خو ت داوه . شه خسيه تى خو يشى ژووروى ناچارى و بى گوزه رانيه وه ده گرت
 له و پوه وه كه هه بوون و نه بوونى له هه موو حيسابىكى «په فتارو گوفتار»
 ده راويشتبوو ، تاكو چاريكيان هاته وه ئوتيل قاپووتىكى له به ر بوو كه ده مى
 به يانى ده رچوو له ئوتيل نه ي بوو .. لىم پرسى ئه مه ت له كو يوه ؟ گوتمى ئه مه
 قاپووتى فلانه جوانه مه رگه برا كه ي ئيمرو بومى هينا ، ده يزاني بىم ده وى .. ئه و
 «برا» به يى دلدار ناوى هينا دوستى ئه ويش و منىش بوو به ر له دوو سالىك برايه كى
 له خو گه و ره ترى كه ئه ويش قوتابى حقوق بوو جوانه مه رگه بسو بوو ... دلدار
 ئه گه ر حيسابىكى بو نو ي بى و كو نى جلك وه يا به رما وه ي زيندوو مردوو كردبايه
 قاپووته كه ي له به ر نه ده كرد ، به لگه ش ئه وه يه كه بى دوو دلى كردن چو نيه تيه كه ي
 بوگيرامه وه وه كه ئه وه ي بلى له «سوق الهرج» به دىنارىكم كرپوه ... به لاي ئه وه وه
 بوونى دوستايه تى و نه بوونى منه تبارى ته نها شتيكه له و ته رزه باره دا حيسابى بو
 بكرى ، راستيشى بو چوو بوو هه رچه ند په رنگ بوو من هينده ي ئه و ئازا نه بىم
 شه رمى بى جى و بى لزوم بمگرى ... ئه م ته رزه خه سله ته له دلداردا شيرنترى
 ده كرد چونكه له ترووكه يه كى چاودا ماويه كى به ره و ئاشنايى و برايه تى ده بپرى
 كه كورده غيره تى به دوو سال نايبپرى . و ابزانم له قوولاى دلدار هه ستى ئاماده

بون بو خو له بیرکردن له پیناو برادره هه میشه دههینا سه ر ئه و باوه په
 که پهت کردنه وه ی یارمه تی برادره ده کیشیته وه بو گومان له خوکردن و به خودا
 رانه په پمبون له مهیدانی توله بو کردنه ودا : دلداریک هیچی له برادره چاونه بی
 بوچی کومه بکات له چاکه ی برادره ؟ بوچی رینی دلسوزی له برادره بیهستی ؟
 ده زانم ، له ودهمه دا که هه ی بوو قوتابیه کی بولی خوئی که وا تازه به تازه یه کدی
 ده بینن و به حال ناوی یه کدی ده ناسن ، له سه غله تیدا داوای پاره ی لی کردبوو .
 دلدار چاکه ته که ی له ژووره وه بوو خویشی له سالونی ئوتیل دانیشتبوو ، به و
 قوتابیه ی گوتبوو زه حمهت نه بی بچو ژووره که م و سه یری گیرفانه کاتم بکه ..
 چه ندی هه یه ده توانیت بیهیت ، ئه و قوتابیه که بوخویشی جه وانمه رد بوو له و
 روژه وه بوو به برادره ی گیانی دلدار ، دواتریش بوو به برادره ی من تانیستاش
 هه ر برادره رین .. من که ئه م پرووداوه بچووکانه له دلداره وه بوخوینه رده گپرمه وه
 ده مه وی له رینی واقیعه وه نه ک ته نها باوه ری شه خسی یادی دلدار بی زیادو که م
 هه ناسه هه لینی ، ئه وساش گوزهران وه ک نیستا نه بوو حیسابی بو نه کرئ ،
 هه ژاریش ئه و دهرده نه بوو به ئاسانی چاره بکرئ ، دلدار که داوای لی کرا ، له
 کوشنده ی ده ست کورتیدا کچیکی «زه هاوی» فیری کوردی بکات وته کلیفه که ی
 هه لگرته وه و پاداشه که ی پهت کرده وه [واته بی پاره روژانه دهرسی به و کچه
 ده گوته وه هه رچه ند کچه که زوریشی هه ولدا خزمه تیکی لی بسه لمینی] ده بی
 حیسابی ئه وه ی بو بکه یت که ماموستایه کی ئیمرو که له گه ل مانگانه ی
 تیروته سه لیشدا له بری هه ر دهرسه کی خارچی که ده یلیته وه « ۱۰ ، دینار » ۲۰ ،
 دینار « ۳۰ ، دیناریش وه رده گری .. کوردی ده لی : هه ر که سه گوێز له هه نیانه ی
 خویدا ده ژمیری ، منیش ده مه وی گوێزی دلدار به وه کاله تی ئه و ، له هه نیانه ی
 خویدا بژمیرم نه ک له خه رمانی تیکرای گوێزی عاله م . باره ها له گه ل خویدا
 لیكدانه وه ی ئه وه م کردوه ئایا ئه گه ر من له وه زعی دلدارا بوومایه خویندتم بو
 ته وا وده کرا ؟ ته نگانه ی ده ستکورتی وله مه ری زمان و بی ئومیدی له په وینه وه ی
 ئه و دوو گرفته زله کولیان لی ده دام بایی سه ره به کتیب داگرتن وتیگه بیشتنی ؟ ئایا
 ده متوانی شه وو پوژیک نان نه خووم قوتابیش بم ؟ ده مویرا به زمانی لاله وه پرو
 به پروی جه میپوره ی بینهران و گوی کران وه رگه ریمه خوتبه ی سه ره بی یه یه ک
 سه عاتی ؟ هه لبه ستم بو ده هات ؟ نه خیره سه د جار نه خیر . له داوی مه رگی
 باوکم که گه رامه وه بو به غذا له بیره وه ری « ۴۰ » روژه ی مردنی دا ئاهه نکیکی

تازیه مانه‌ی بۆگه‌را له یانه‌ی سه‌رکه‌وتن ... نۆڤه‌ی دلداری گوتاره‌که‌ی بخوینێته‌وه . چه‌ند دێرێکی ئی خویندنه‌وه‌ زمانێ گه‌را ... وێستی به‌ تانۆت له‌ خودان زمانه‌که‌ی به‌گه‌ر به‌ئینێته‌وه‌ ، بۆی نه‌کرا ... له‌سه‌ره‌خۆ‌کاغه‌زه‌کانی به‌چایه‌وه‌و به‌ په‌وانی و بێ‌گه‌رف عۆز خوازی له‌ خه‌لقه‌که‌ کردو گوتی نه‌خۆشی زمانیم هه‌یه‌ وای ئیستا گه‌رمیه‌وه‌و ئی ناگه‌رێ گوتاره‌که‌م بخوینمه‌وه‌ بیه‌خشن . گه‌راپه‌وه‌ بۆ ئه‌و شوینێه‌ی ئی دانیشتبوو بێ ئه‌وه‌ی که‌س هه‌ستی به‌ خوداشکانه‌وه‌ی ئی بکات وه‌ یا ئه‌وتی مانه‌ی ئی به‌سه‌ر بگه‌رنه‌وه‌ . له‌ لای خۆمه‌وه‌ زال بوونی دلداری له‌ ده‌مه‌دا به‌سه‌ر شه‌رم و به‌خۆدا شکانه‌وه‌ی زمان نه‌گه‌رانی ده‌می گوتاری خویندنه‌وه‌ی ئی کوپوونه‌وه‌یه‌کی ئه‌وتوێی دا گه‌لێک ئازایانه‌و ئازادانه‌تره‌ له‌ خویندنه‌وه‌ی لووس و لێک و به‌تین و ته‌وژمی گوتاری نیوسه‌عاتی و دووسه‌عاتی له‌ ده‌مه‌دا من له‌ جیاتی دلداری موچرکم پێدا ده‌هات ده‌زانم دلداری ده‌یتوانی بێ‌نووسینه‌وه‌ له‌ مونساه‌به‌یه‌دا بدوینت و زمانیشی نه‌گه‌رنی به‌لام به‌ لای که‌مه‌وه‌ دووتی بینی خسته‌ی سه‌ر په‌سندکردنی گوتار ئاماده‌کردن : تی بینی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه‌ که‌ به‌ گه‌وره‌گه‌رنی ئاهه‌نگه‌که‌ ئی ده‌وه‌شینه‌وه‌ گوتاری بۆ حازر بکری . تی بینی دووم ئه‌وه‌یه‌ ده‌شی گوتاری ئاماده‌نه‌کراوه‌وه‌ موو جارێ نه‌گاته‌ پایه‌ی ئه‌و مونساه‌به‌ی تێیدا ده‌گوتری ، پایه‌ی باوکیشم لای دلداری ژوورووی هه‌موو حیسابیکه‌وه‌ بوو . به‌ داخه‌وه‌ نه‌زمانی ئه‌و گوتاره‌ی چی ئی به‌سه‌ره‌ات ئه‌و « ٤ » ساڵه‌ی به‌یه‌که‌وه‌ خویندنه‌مان له‌ حقوق به‌ تیکه‌راپی و « ٢ » ساڵی به‌یه‌که‌وه‌ ژیانمان له‌ ژووریکدا به‌تایبه‌تی ، هینده‌ی له‌ ژیان و نه‌ده‌ب و شه‌خسیه‌تی دلداری شاره‌زا کردووم بتمان به‌ درێژی له‌سه‌ری بنووسم به‌لام لیره‌دا وه‌رامی په‌رسیار له‌باره‌ی چوینیه‌تی ژیانی ئه‌و چه‌ند ساڵه‌ی ده‌مه‌وه‌ نه‌ک توژینه‌وه‌ له‌ باسی (دلداری) ده‌که‌م چی له‌ وپه‌رانه‌ش خزان به‌ر چاوی خویننه‌وه‌ بایی وه‌رامه‌که‌ ده‌کات به‌لام ماوه‌ته‌وه‌ تی بینی که‌ی دواین له‌ باره‌ی فۆرمی شه‌خسیه‌تی دلداره‌وه‌ ده‌برم که‌ ته‌عبیر ئی دانه‌وه‌ی ئاسان نییه‌ زور جارانیس خۆم به‌و شی‌کردنه‌وه‌یه‌وه‌ خه‌ریکانده‌ بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ر نه‌بی له‌ شیوه‌یه‌کی مه‌فه‌وویدا په‌راویزیک به‌ ده‌وری وینه‌ی نه‌قش به‌ستووی ته‌ماوی و نامۆی شه‌خسیه‌تی دلداری له‌ هه‌ستدا بکیشم به‌لام وه‌ک به‌مۆی جیوه‌ بگرم ، هه‌ر جاره‌ وستیتم په‌راویز به‌ ده‌وری ئه‌و خوولیاپه‌وه‌ بکیشم خوولیا بلاوه‌ی ئی کردوه‌ .. دلداری بۆ ده‌رده‌ست نه‌کراوه‌ له‌ به‌رچاوی زه‌یندا دلداری په‌رده‌یه‌کی ته‌مۆزی به‌ده‌وره‌وه‌

بوو نه يده هيشته هيندهى مروڤى ناسايى بو بينه ر ناشكراو خوش خوڤن بى .
 چه نديكى له كه ليدا ژبايتم و ووتويژم له كه لدا كرديت و له به كدى نزيك
 كه وتبينه وه زانيوتم نه مهى ده بيبينم و ده بيبستم هه موو «لدار» نيه : پشكيكى
 حه قيقه تى دهرده كه وت كه وا هه رگيز بايى لى شاره زبا بوونى ته واوى نه ده كرد
 هه ستم ده كرد ، پشكى شرابه وهى لدار به خوڤى و نه نيه كانيه وه ، وه ها
 راپه چه كى قوژينه حه شاره كاني نه فسي لدار دراون بوونه ته بوونه وه رى
 سه ربه خو كه وا په ننگه له فرمانى لداريش دهرچووين . به لاي باوه رى نه وساو
 نيس تاشمه وه .

كردنه وهى دهرگا داخراوه كاني نه و ژرزه مينانه كارى پسپوڤى
 سايكولوژى بوو به مهرجيك لدار خوڤى يارمه تى كرانه وه يانى دابايه . هه رگيز
 لدار له خووه پتر له نيوهى حه قيقه تى خوڤى دهرنه ده خست وه ياخود پنى
 دهرنه ده خسترا هه رچه ند ده يزاني ، نيمه ي براده رانى ناگادارى نه حوالى هه ين
 نه يده گوت برسيمه ، نه يده گوت سه رمامه نه يده گوت موفليس ، نه يده گوت
 بى نوميد عاشقم ، نه يده گوت فلانه په فتارم له كه لدا مه كان ، نه يده گوت دلم
 بده نه وه دهردى هه ره قوولى ناودلى به زماندا نه ده هات ، حه زى له شتيك كرديايه
 به خاموشى وبى نه وهى له چاوان به قى خشكى بو ده كرد . به لام ده بى بزاني
 كه نه حاله ته ي ناموڤى و ته ماويه تى له لداردا نه بوو بوه نه خوڤى مه گه ر
 نه خوڤشيه كه ي زمانى بده يته وه به و حاله ته . نينجا كه به دواكات وه له مهركى
 ناكاتى راده مينم ده بيبم ، يا به ريكه وت يا به داخوازي بربارى واقع ، جواوه
 مهرگ بوونى لدار ناكاميكى گونجاوه له كه ل ناموڤى ته موژدا چونكه نه و ته رزه
 حاله ته به رده وام بوون هه لناگرى : نه ينى له كه ل ته مه نى دريژدا ريك ناكه وى .
 لدار به شه يادداشته ي وا بلاوده كرپته وه نه گه ر چه ند په رده يه كى ژباينشى به
 نه كراوه يى گل دابپته وه ، هيندهى هه لپشته سايكوزان كنه ي تيدا بكات به ره و
 نه وه يوانه ي كه په نامه كيه تى له لداردا كرد به پيك هينه ريكي شه خسيه تى وه ك
 كه د.ع.لى كه مال له رى شيعره كاني «متنبى» يه وه به ره و دوژينه وهى گرڤى
 (شوديب) له نه فسي «متنبى» دا روڤشت . لدارى خاوه نى «نه ي ره قيب و»
 «خنده كه ي بايى» توژينه وهى نه وتوڤى لى به زياد ناگرڤى .

دندار کاتی قوتایی یه تی کولیجی حقوقی راوه ستو مکن له راست بو چه پ -
مه جید ره نووف دندار ، مه محمود جه میل .

دانیشتو مکن ره شهید بلجه لان ، ناسهف ره نووف

کویهو (دواهه وار)

دلدار که کولنجی حقوق له ۱۹۴۵ دا ته واو ده کات ، له گال ناسه فی برای که نهوسا له کارو فرمانی میری دور خرابووه بیکه وه له شاری کویه نیشته جی بوون . وه له وماوه شدا بی وهستان و حه سانه وه دلدار هر خه ریکی پاریزه ری و خویندنه وه نووسین بووه ، زور خه لک پووی تی ده کرد ، به راستی پشتیوانی پیاوی بیچاره و خه لکی په ش و پووت بوو ... جگه له کویه زور ده عواش له پانیه و قه لادزه و هه ولیرو دهره وهی هه ولیر دیوه ، نه وانه ی یاساناس و حاکم بوون ، نه وکات پئی لی دهنین که دلدار له یاسا زور شاره زاو پاریزه ریکی به تواناو سه رکه وتوو بووه ...

وه سه ره رای ناته واوی باری ته ندروستی و خه ریک بوونی به پاریزه ری و به سیاسی ته وه ش ، له گال نه وه شا چه ند بابه تیکی نه ده بی نایاب و هه ندی به ره می شیعی جوانیشی بووه ... له به هاری سالی ۱۹۴۸ دا کار به ده ستانی میری داوایان له دلدار کرد که بیی به (مدیر - ناحیه) ی سه نکه سه ر ، به و مه رجه ش له ویش دانه نیشی و ببیته وه کیل قایمه قام له پانیه ... هه رچه نده نه و ته رزه وه زیفه یه به تاییه تی نه وکات به پایه کی به رزو ده سکه و تیکی گه وری شه خسی داده ندرا ، له گال نه وه شا دلدار نه و داواکاریه ی میری به لاهه ناو نه ی کرد ... چونکه وه ک گوتمان دلدار بو زاتی خو ی نه ده ژیا هه مووکات و گیانی خو ی بو به رزه وه ندی دوو اړوژی نه وه دواکه وتوو ه که ی ته رخان کرد بوو ...

له نه یلولی هه مان سالدا واته (۱۹۴۸) «ناسه ف» نه و برایه ی که جینگای باوکی بو گرتبووه و پشتیوانی سه رده می مندالی و پوژانی هه رزه کاری بوو ، کتوپر له ته مه نی «۴۲» سالیدا کوچی دواپی ده کات .. نه و کاره ساته خیزانیه زور کار ده کات سه ر دلدارو باری ژیانی زیاتر قورس ده کات نه گه رچی به سه ر خویشی نه یناوه و دهری نه بپرووه .

جا له پووی خوشه ویستی و وه فاوه بو منداله کانی کاکی بوو به باوکیکی میهره بان و دهستی سوژی به سه رداگرتن .

دلدارى پاریزمر شه‌مهش دووا وینه‌یه‌تی له زیندا

کوچی دووایی

پاش ته اوکردنی کولیجی حقوق واته له سالی ۱۹۴۵ د ۱ مه رگه ته نیا سی
سال ماوه ی ژیانی دلدار ی داوه .

نه و سی ساله ش خه ریکی پاریزه ری (محاماة) و خویندنه وه و نووسین بووه
له گه ل نه ساغیشا هر ناشنا بووه به تابیته تی دوو نه خوشی (ر و ماتیزم و
ثاوسانی دل) به رده وام نازاریان داوه .

له پوژی ۱۲/۱۱/۱۹۴۸ که تازه له نه خوشیدا راست بیووه له کوی یه وه بو
هنده ی کاروباری خوی دیته هه ولیر ، له گه ل کاک (عومر حه بیب) دا له یانه ی
فرمانبه راندا نان ده خون و ده چنه سیننه مای (حه مرا) له گه رانه ودا له نزیك
نوتیل (فه رج) براده رکه ی لاده داو دلداریش به شه قامی (مظفریه) دا به ره و
ته یراوه شوپده بیته وه بو مالی سه عدی برای . که ده گاته راست نوتیل (کوکب
الشمال) رت ده باو ده که وی ، به هه رباریک خوی ده گه یینته چایخانه که ی بن
قه لاتنی و پاده کشی ، تومز به خواردنه که ی یانه که (میمبری سووره و مکر او)
ده بی (ته سه موم) ده کات ، خه لقه که ش وایان زانیوه سه رخوشه به عه ره بانه
ده بیته خه سته خانه ، به لام بی به ختی دکتوری (خه فر) نه وشه وه له مالی
دوستیکی خه ریکی مه ی خواردنه وه ده بی به سه ری پاناکات ...

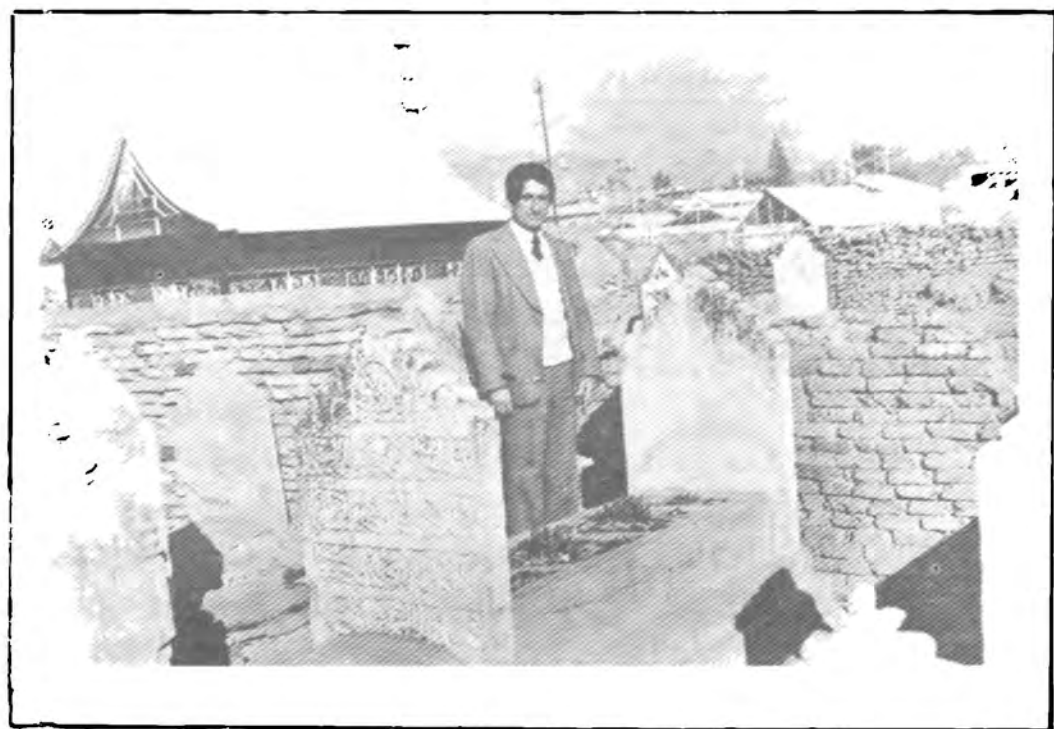
نه وه به گویره ی دیوانه چایکراوه که ی - چاهی کوردستان - به لام
له لایه کی تره وه کاک موسته فا عوزیری به جوړیکتر باسی بو کردم و گوتی :-
دلدار له گه ل (عومر حه بیب) ی^(۱) براده ری پاش چوار پینچ سه عات
ماندی بوون و سه رما چیشتن به دره نگ وه ختیک له کوی یه وه ده گه نه هه ولیر ،
نیوا ره ی نه و روژه من چاوم به دلدار که وت پیم گوت : بامیوانداریت بکه م و بچین

بو سینه‌مای سه لاهه دین گوتی : به نیازین له گه ل کاک عومر بچینه سینه‌مای (حه‌مرا) ... ئیتر وهک له پاشا زانیم دواى ئه‌وهى ئیواره له یانه نان ده‌خون که (میمبهرى سووره‌وه‌کراو) ده‌بى ده‌چنه سینه‌مای ناوبراو ، به لام پيش ئه‌وهى فلیمه‌که کۆتایی بى دلدار دلى ده‌گوشرى و دیته ده‌روه ، وا ریک‌که‌وت ئیمه‌ش فلیمه‌که‌ی سینه‌مای سه لاهه دینمان به دل نه‌بوو زوو بیزار بووین و به جیمان هیشت ، کاتى به‌ره‌و مال ده‌هاتینه‌وه غه‌ربه غه‌رب و قه‌له‌ب‌الفیكى زور ده‌بوو که پرسیم گوتیان : ئه‌وه پیاویکی سه‌رخوش که‌وتیه ، هه‌رچه‌نده دلدار هه‌ول ده‌دا به خه‌لقه‌که رابگه‌ینى محامى یه‌و سه‌رخوش نیه‌و نه‌خوشه به لام توانای ئه‌وهى نه‌ما‌بوو سه‌ره‌رای زمان گیرانه‌که‌شى که کاتى ئاسایی هه‌ی بوو ، ویستم بچم بزائم کى یه ؟ هاوڤى یه‌که‌م (پوسته‌م جه‌بار) نه‌یهیشت گوتی : چیت داوه له‌وه‌ه‌رایه ... ئه‌وه بوو به‌هوى ئه‌وهى که من ئه‌و ده‌رفه‌تم له‌ده‌ست پروات و نه‌زانم ئه‌و نه‌خوشه‌ی به سه‌رخوشیان داناوه ئه‌وه دلدارى شاعیرى هاوڤیمه‌و لى قه‌وماوه ، نه‌گینا به‌هه‌ربارىک بوايه چاره‌سه‌ریه‌کى وام ده‌کرد مه‌گر خوا ده‌نا سه‌رئه‌نجامى به‌وکاره‌ساته نه‌هاتباو منیش نه‌وه‌نده داخ و حه‌سه‌ره‌تم بو نه‌ده‌خوارد ...

بو سبه‌ی له خه‌لکیم زانى به‌و عه‌ره‌بانه‌ی که کۆل هه‌نگرو حه‌مه‌اله‌کان به‌کارى دینن ده‌بینه‌هه‌ بولیس‌خانه‌ی سه‌را گویا سه‌رخوشه‌و له‌گه‌لى بکه‌ونه توژینه‌وه ، که‌چى (مفه‌وه‌زى خه‌فه‌ر) (ئیبیراهیم حه‌نا) ئه‌وشه‌وه له‌مالى دوستیکى خه‌ریکی خواردنه‌وه‌ویارى بوگه‌ر ده‌بى . دلداریش به‌وشه‌وه‌سارده‌ی زستان بى‌که‌سو بى‌چاره له‌وى ده‌مینى ته‌وه ، جگه له‌ماندى بوون و سه‌رمای تری رینگای کویه‌و ناتا‌واوى بارى ته‌ندروستى و له‌وانه‌شه خواردنه‌که‌ی یانه‌ش له‌به‌ر چه‌وردى که‌م‌وزور کارى تیکردبى ، نه‌وانه تیکرا هه‌مووى بوونه هوى کاره‌ساتى کۆچى کتوپه‌رى دلدارى شاعیرمان

(٢٤) عومر حه‌بیب عه‌بجوللا : ١٩٢٣ - ١٩٧٦ .

یه‌که له‌ناشناکانى دلدار بووه ماوه‌یه‌ک پارێزه‌رو معاون ته‌سوویه بووه له‌سالى ١٩٥٩ بووه به (هاکم) ئیتر تاکوچى دوواى له‌وه‌مايه‌وه‌له‌شارى کویه‌نیزاره .

نوسه ره سهه گوری نهداردا

بوئه مان مه به ست چوومه دوكانه شپه كه ي مام حه پده ري بوياغهي ، ديتم
 پياويكي به ناو سالان كه و ته ي له سه رخو خه ريكي پيلاو بوياغ كردن بوو ، دواي
 پرسيار لي كردني و دواندني له باره ي چونيته ي پروداني مردني دلداره وه كه
 نه وسا واته له سالي (۱۹۴۸) دا شاگرد ي يانه ي فه رمانبه ران بووه وگويا
 خواردنه كه ي دلدار له يانه خواردوويه تي زه هراوي بووه ؟.. سه يرم كرد مام
 حه پده ر خوي له م مه سه له يه گيل كردو ته واو ترسي لي نيشت ، واي ده زاني قول
 پنج ده كړي و ده يبه نه بوليسخانه !!... زور به نادلي و پچر پچر چند قسه يه كي بو
 دركاندم .. به هه رباريك نه وهم لي زاني كه ليژنه يه ك له نه فسه رو بوليس ده چنه
 يانه و چيشته كه رو شاگرده كان ده به نه سه راو له گه ليان ده كه ونه توژينه وه و
 چيشته كه ش له لايه ن پزيشكانه وه ته ماشا ده كريت ، له سه رنه نجامدا
 ده رده كه ويت خواردنه كه يان تيك نه چوه و زه هراوي نه بووه) .

نيتر نه وه زياتر نيمه ي خسته سه ر نه و بروايه ي كه هوي مردني دلدار ته نيا
 خواردنه كه نه بووه به لكورپاكي كاك موسته فا عوزيري ته واو به لاي راستي يه وه
 چوه .

نيتر به م چه شنه له ۱۲/۱۱/۱۹۴۸ دا له هه په تي شوخي و لاويدا له
 ته مه ني (۳۰ سي) سالي دا چراي پرشنگي ژيني نه و شاعيره دليره مان
 ده كورژيته وه ، نه و دله مه زنه پرئاوات و نامانجه ي له ليدان ده كه ويت و مال ناوايي
 له و خاك و هوزه ي خواست كه هيزي ميشك و دل و زماني له پيناو نازادي و
 به ختياريانا به خت كرد ، خاكي پاكي نيشتمانيش لاشه ي له گورستاني گه وري
 هه ولير خستوته باوه ش .. خوم چوومه سه رگوره بي نازو توژاويه كه ي .. چاوم به
 ده وروپهستي گورستانه كه شدا گيرا ، له درك و دال و پوش و په لاش و زه مه ند
 چيترم به رچاونه كه وت .. خه يال بردمي بودور .. بووولاتي بيگانه ، بو ناونه و
 كه لانه ي نرخي شاعيره نه دببانيان ده زانن . كه چون په يكه ري پيروزياني
 له گوره پاني شاره كانا بو دروست ده كه ن و چوار ده وران ده كه ن به دارو
 دره خت و گول و گولزار هه موو ساليكيش يادي كوچ كردنيان ده كه ن ، شاهه نكيان بو
 ده گيرن و چه پكه گولي جوان و رازاوه يان له سه ر گورا داده نين خو نه گه ر بلنيت
 نيمه ش نيمه ي كورد ته نانه ت به چه پكه گوليك و سالي جاريك سه ردانپش
 به سه ريان ناكه ينه وه .. كه هيجي تي ناچيت !! وه بگره گورپيشيان بي سه رو
 شوينه .. به راستي كاره ساتي كوچ كردني ناوه ختي دلدار كووستيكي سه ختي

سته مکارانه ی تری پوژگار له راست نه وهی کوردا نیشان دا .. وه نه بی
 نه وکاته - هر به وش وه ستابی به لکو له هه مان سالدآ چهند نه ستیره یکی
 پرشنگذاری تر له نه دیب و شاعیرانمان له ئاسمانی کوردستانا ئاوا بوون ..
 ده توانین سالی (۱۹۴۸) له ساله نه حس و شوومه کانی میژووی نه ده بی کوردا
 بژمیرین : نه مین زه گی به گی : نه دیب و میژو نووسی به رزی کورد له
 ۱۹۴۸/۷/۱۰ دا مال ناوایی لی کردین .. پاش نه و :

زیوهر : شاعیری به هرهداری کورد له ۱۹۴۸/۱۱/۱۰ کوچی دووایی
 کرد .

دلدار ، ته نیا دوو دوژ دوا ی زیوهر له میوانداری ژیان ماوه ته وه .
 بی کس : شاعیری مه زن پاش دلدار مانگیك و شه ش پوژ واته له
 ۱۹۴۸/۱۲/۱۸ ژیان به چی دیلی و ده که ویته گه ل کاروانی کوچ کردوان .
 زۆر له نووسه رو روشنبیرو شاعیران به مردنی کتوهری دلدار تاسان و
 کاری تیکردن ره هستی ده روونیان به شیوه ی جوراوجۆر ده بری یه که له وان
 دلزاری شاعیر به م پارچه شیعره پر سۆزه شین بو دلداری جوانه مه رگی براده ری
 ده کاو ده لی : -

هه ی پۆ کاکه پۆ کاک دلدارم پۆ
 هاوپی به نرخ و به ها دارم پۆ

شاعیری گه نچ و پر شعورم پۆ
 نه دیبی گه وه و بی قسورم پۆ

محامی گه لی هه ژارانم پۆ
 ری نیشانده ری بیچارانم پۆ

دلداری زاناو زۆر فه ننانم پۆ
 خاوه ن بیری به رزی جوانم پۆ

گهنجیکی پاک و پینگه یشتووم پو
هونه رهنیدیکی تیگه یشتووم پو

لاویکی نازاو حق په روهرم پو
تیگوشه ریکی کولنه دهرم پو

شو چرای شوی کوردستانم پو
هیوای دووا پوژی نیشتمانم پو

گهنجی په نجه پوو داخ له دلم پو
ئیسیری چالو چهو گلم پو

خونچهی نه شکوفتهی هه لوهریوم پو
نه چه وانیکی خیر نه دیوم پو

کوچ کردوی یانزهی چلو هه شتم پو
یونس ره ئوونی پاک ره و شتم پو

هه یرو کاکه پو کاک دلدارم پو
هاورینی دلزاری دل به بارم پو^(۳۰)

قانع شاعیری ناوداری کورد له پارچه شیعره که یا له ژیر ناوی (شیوه ن بو
پیره میرد) به دوو دیر شیعری ناسکی هر سوز یادی کوچی دلداریش ده کاو
ده ئی : -

دلداری کووی نه و چه وزی لوم
په ردهی تاریکی خسته سه رچاوم

- خو و ره و شتی دلدار -

دلدار که نجیکی سوورو سپی مووزه ردو بالا به رزی میسری گوشت بوو ، دوو چاوی گه شی نیگا تیژی هه بوو ، له کاتی بیرکردنه وه ولیکدانه وه دا چاوه کانی ویل ده بوون وه لام له مست و تابلینی قسه خوش بوو ، زور جار له کاتی ناخاوتنا ینکته و قسه ی نه سته قی ئه هینایه وه ، له سه ره تای قسه کردنا زمانی ده گیرا ، به لام که ده که وته گه رمه ی دواندنا که م ریک ده که وت بگیری ، هوی ئه م زمان گیرانه ش خوی له بادداشته که یا باسی کردوه .. سه یر ئه وه بوو نه یده توانی له سه ر کاغه ز ووتاریک بخوینیته وه که چی له کوپونه وه ی زور گه وره له به رده م میز راده وه ستا بو ماوه یکی دریز (له بهر) زور باش وره وان دهدوا ، ته نانه ت جاریک له ئاهه نگی نه وروزی سالی ۱۹۴۸ داوای لیکرا که هه رده بی به نووسین ووتاریک پیشکesh بکا ئه ویش ووتاره که ی نویسی به لام له کاتی ده ست پی کردنی ئاهه نکه که سه یری کاغه زی نه کردو هه ر له بهر خویندیه وه ، ئه و ووتاره ش دوا به شدار بوونی بوو له جه ژنی نه وروزی نه ته وه که یدا .

دلدار خه ت و نووسینیکی جوانی هه بوو جگه له زمانی کوردی که زمانی نه ته وه که یه تی ، زمانی عه ره بی و تورکی و فارسی و ئینگلیزی زور باش و که میکیش فه ره نسی زانیوه ، له نووسینی لاتینی شاره زابوه دلدار جگه ره ی زور ده کیشا ، له گه ل خواردنه وه شدا مه گه ر جاروبار ده نا ئاشنایه تی زور نه بووه .. هه روه ها ئاره زوی نیشان شکینی و پاوشکارو چوونه ده ست و ده رو سه یرانی هه بووه ، له هونه ری وینه کیشانیشا به توانا بووه و چه زی پی کردوه ، ئاوازی گورانی فولکلوری به تاییه تی لاوک و چه یرانی زور پی خوش بووه .. مه به سستی ئه م دوودیر شیعه ری عه ونی^(۲۶) له باره ی په یوه ندی کومه لایه تی یه وه یه گجار لا په سند بووه ،

(۲۶) فارسی به که شی ئه مه یه :-

مه ی	بخور	مینبه ر	بسوزان
مه ردم	ئازاری		مه کون

که له بنچینه دا له فارسی وهرگیراوه :

نویژ مه که پوژو بخو عاله میش رهنجیده مه که .
مه ی بخو باده بخو فیکری به نادیده مه که .

دلدار له کاتیکا قوتابی ئامادهیی دهیی له که رکوک شهیدای کیژیکی
نازداری خزمی دهیی ناوی « ... »^(۲۷) .

ههست و سوژی پرچوئی ئه فینی بوئه و دلارامه وهک کانیهک له هونراوهی
« ئه ی بادی شه مال » دا دهرده بیته وه ، به لام قه دهریش وادهکات که ئه م دوو
دلداره پیک نه گهن ونه گهن به ئاوات . دواي ئه مه که ده چیته به غدا به پیی
نووسراوه که ی ماموستا مه سعود محمه د « بهیه فرج الله » ش توانیویه تی
بچیته ناو گو شه ی دلی پرسوژی دلداره وه وه ئه وعیشق و خوشه ویستییه ی بوئه و
خاتونه شوخه له شیعی « خه نره که ی بایی » دا خوئی دهرخستوه .. پاش
ئه مانه ش که خویندنی ته واو کردو هاته وه کوپه ، مه رگ ماوه ی نه دا ببیته خاوه ن
ژن و مال ، به لام دلدار هه رگیزاو هه رکیز له بیر ناچیته وه و ناوی له توی جگه ری
جگه رسوژی پر ئاواتی نه وه ی کورددا هه ر ده مینئ وهک حاجی قادر
فه رموییه تی : -

ئه وی شاعیر نه بی کوره وه جاغی
له سایه ی شیعره کان بابی کورانم

دلدار تابلینیت لایکی کومه ل په روه زو روح سووک و بی فیز بوو به شداری
ههست و نهستی زوربه ی دانیشتوانی شاری کوپه ی ده کرد ، خوشیان
ده ویست و چووبوه ناو دلپانه وه ، خاوه ن دلکی پرسوزو ناسک و دوست په روه ر
بووه ، ئاشنایه تیکی تایبه تیشی له گهل باوکمدا هه بوو دیته وه یادم جاریک له مالی
ئیمه دانیشتبوو دوو گهنجی روشنبری تریش له وی بوون ، له باره ی کومه لی
کورد هه واریه وه ده دوان . دلدار له سه ره خو خه ریکی پیچانه وه ی سیغاره یه ک بوو
ئه وسا من له قوتابخانه ی سه ره تایی بووم ئه و باسانه له میشکدا جیی
نه ده بووه ، هه ر ئه وه نده م له بیره که دلدار گوتی :

(به داخه وه ژماره ی دانیشتوانی کورد له بهر شه رو شو رو کاره ساتی

(۲۷) ئه و خوشکه خاوه ن مال و منداله . ناوهینانی په سند نه کرا

زهمانه له زور بوون نی یه) .

دوواچار که چاوم پیکهوت له چایخانه یه کی خوارقه لاتی هه ولیر دانیشتبوو منیش له گه ل چه ند هاوړپیه کا له چایخانه گه وره کی حه سه ن رهزای به رانبه ری بووین ، نه وسا قوتابی خویندگای ماموستایان بووم ، دلدار له دوا ی ناردم ، که چووم چونی و چاکیه کی گه رمی له گه لا کردم و لای دانیشتم .. جانتایه که شی له سه ر لاته خته که ی ته نیشتی دانابوو .. نیازی چوونه رواندوزی هه بوو .. پاش ماوه یه ک گفتوگو چاوه شینه گه شه کانی تیپریم و زهرده خه نه یه ک گرتی و دوعا خوازی کرد .. ئیتر هر ئه و دوعا خوازیه و جاریکی تر چاوم به دلدار نه که و ته وه .. کاتیگ من میوانی به ندیخانه ی (وه شاش) بووم له به غدا ، ئه و ساله ش سالی (۱۹۴۸) زستانیکی سهخت و پرشه خته و به به فرو باران بوو . (نه نوه ر نه ده م) که نجیکی سوله یمانی بوو هاته لام و کوتی (نه ترانیوه دلدار کوچی دوا یی کرد) !!

له کویه له لایه ن کاک عه ونی حه بیبی شاعیر نه م نامه یه م بو هات ده لی :
ئو دوو پرسیاره ی^(۲۸) ناراسته تان کرد بووین ده رباره ی خوالی خوش بوو دلداری شاعیرو نه دیب وا به کورتی وه لام و دانه وه تکایه دلگیر مه بن : دوستایه تی من و دلدار له سه ره تاوه له ماله وه دراوسی بووین وه من له گه ل (ناسه فی) برای دلدار زور دوست بووین به تاییه تی له سالی (۱۹۳۵) که له کویه نیشته جی بو ، نه مجا دلداری نه دیب و شاعیر په پیوهندی له گه ل مندا به هینتر کرد وه هه میشه هاتوچوی ده کردم ده هات بولام وه هیندی جار پارچه هه لبه سستی ده هینا نیشانی ده دام وه ده پیرسی په سندی ده کی یان نا ؟ جار جار په سندی ده کرد وه هندی جار په خنم لی ده گرت ، به لام ره خنم گرتنه کی زور بی خوش بوو .. روزیک هات داوای لیکردم چه ند پارچه هه لبه ست ، هه هاوبه شی بنوو سین ، یه که م هه لبه ستمان به بیونه ی پروداونیکه وه نه مه بوو : نه وه ی که س بی فه له ک دائم له خوینی خوی ده گه وزینی ، هه تا دوا یی ، و چه ند هه لبه سستیکی دیکه شمان نووسی به یه که وه نه مه بوو سه ره تای دوستی و په پیوهندی له نیوانماندا .

وه بیروپام به رامبه ر دلدار که شاعیرو نه دیب و نیشتمان په روهر که دلسوزو به به زه یی وه کو هه موو که سانیکی دیکه وایه . دلدار مروفتیکی دلپاک و

ساده و قسه خوش و دهم به پیکه نین بوو .. زور هیوای به دوواریژی نه ته وه که یه وه بوو . هه میشه ئاواته خوازی به ختیارگی که ل و نازادی نیشتمان بوو . هه تا بلنی دوورین بوو . له کوری دانیشتن چرایکی پرشنگذار بوو . له دوستانه تیدا به وه فا و ئی بوردو بوو ، له باره ی شاعیری و مروفی دلدار : نه وه ی دیوانه که ی بخوینیته وه ده زانی شاعیری ته ی دلدار له چی پله و پایه دایه به تایبه تی له دوو پارچه هه لبه ستدا :

یه که م ، سروودی نه ی ره قیب دووهم هه لبه ستی (لاله باس) نه م دوو پارچه شیعره به ته وای وه کو ئاوینه بیروای دلدار له هه موو رویکه وه نیشان ده دا . دلدار له پله ی ژبانی یه که مدا سه رکوت ، به لام له پله ی دووهمه مدا ده ستی نه چله یه خه گیری بوو ماوه ی نه دا ، زور ئاواتی له که ل خوی برده ژیر خاکه وه به لام وه کو حاجی قادر فرمویه تی :

(مه رگو ژین میسلی سینه رو تاوه * نه وه ی باقی بمینی هه ر ناوه) له جیگایکی دیکه مامه ندی که رکوکی شاعیر ده لیت :

به ری سه عی و فیداکاری که ئی شیرینه وه که شه که ره وه ته ن په روه ره عه زیزو که وره یه زور به زره عینوانی کاک بورهان جاهیدی شاعیریش نه م نووسراوه ی ده رباره ی بیره وه ری خوی له که ل دلدارا بو ناردم -

دوستانه تی و ناسیاویم کاتیک له که ل دلدارا په یدا کرد که خانویکیان له نزیك مالی نیمه وه له قه لاتی هه ولیر به کری گرت و بووین دراوسی ، نیتر له هاتوچو کردنی قوتا بخانه دا که ئی جار تووشی یه کتر ده بووین . سه یرم کرد لدویکی تابلینیت به شه رم و ره وشت پاک و هینم بوو ، له به رنه وه پوژ به روژ .. ناره زوی پیک که یشتن و دوستانه تی له دلی هه ردو کماندا زیاتر ده بوو . هه رچه نده نه وسا قوتابی بووین ده ستمان له شیعره نه دا بوو ، به لام ماوه ی سالیک تانه وان به سه ردا رویشتن ، هه ر پیکه وه وه که برا زور به خووشی رامن بوارد .. له و پوژه وه که لیک جودا بووین .. دلدار نه مزانی چی به سه رهات تانه و پوژه له رانیه له مالی کاکه ی سه عدی که مه ئمووری نفوس بوو له وی که یشتی نه وه یه کتری دوو شیعره مان پیکه وه دانا ..

یه که م : - هه جوئکی شاعیرانه مان دانا بو خوا ئی خوش بوو شاعیری ناسراو (کانی) که (عبد الجبار ناغای دوغره مه چی) مامه مه : نه ویش نه مه یه : -

ئەنفىيەت كانى دەلن مسكو گولوى تىكەلە
دار وەكازىشت لە دارستانى گوندى ھەرتەلە

باش ئەكەى تەقلیدى لەنجەى قازى شابازە شەلە
مەیلی ئەشعارت وەكو جارانه ئایا ئەم ھەلە

ھەتا دووبایى ...

دووم شیعەر كە لە گەل دلدار پىكەو ە دامانناو ە ، دىرى يەكەم من و دىرى دووم
ئەو دایناو ە .. ئەویش ئەمەيە :

شەھبازى ياشەھىنى شاھى يا شەھلارى تو
بىدى بى منروھتى عاشق كوژى خوینخواری تو

ظالمى غارەت گەرى تالان بەرى بۆگيان و دل
لەشكرى تاتارى ە دوو زلفەكەى تاتارى تو

ھەتا دووبایى ...

بەم جوړه گەلى جاريش لە بەغداو كەركوك گەيشتويە يەكترى و چەند روژيك
پىكەو ە ماوين ، باسى شیعرو ئەدەبى كوردیمان كردو ە .. گەلى ناخ و داخمان
ھەلیناو ە بو دوواكە و تنمان لەم بابەتە . خوا لى خوش بوو ئینسانىكى گەلى
تىگە پشتوو نیشتمان پەروەر بوو ریزی لە ھەموو لى قەوماوان و ھەزاران دائەنا
مروفتىكى زور بەو ەفاو بەرھەم و خزم دوست و دل نەرم و ھەلیم بوو ، زور جار
بەزەبى بە ھالى منا ھاتوو ە گریاو ە بوم .. چونكە من لە ژياندا گەلى ئازارم
خواردوو ە لە دەس خزم و كەس . خوالى خوش بوو ھەزار ھەمەتى خوالى لى بى
خاوەن دلىكى ناسك و بى غەش بوو ، دروودەلەسە لای ئەم ئینسانە گەلى قەدەغە
بوو ، بو مال و سەروھتى دونیا ھىچ ھەولى نەئەدا .. داخى گرانم زور سوودى لە
ژيانى خوێ نەدى ، كاسەى ئەجەل پرووى تى كردو لە دەستمانى دەرچواند ..
ھەروەكو من بەشیعەر ووتوو ە :

دلدار (مەلى) بوو دەرچوو لە دەسمان

بردی له گهل خوئی مهیلو هه وه سمان

پاش نهو ئینسانه ئیمه چون بژین
له گهل کی دانین شیعو هه له سمان

نهو مهله روئی بو بههشتی خوئی
ئیمه ماینه وه به دووای قهه سمان

وهه پیمبلی دلداری نازدار
منو تو له ژین چی بو مه به سمان

هر هینده نه بو که نازاد بژین
بشکینین هه موو بهندو قهه سمان

وا تو شکانت دهه چووی به شادی
منیش نه شکینم که سمان له که سمان

له ژیر خاکیش بی (جامید) هه رلاته
دلان وه رنه گری دهنگی جهره سمان

« بیروپرای سیاسی دلدار »

دلدار وهنه بی هر به سوزو عاتیفه ی ناسک وهیا به شیعو خه یالاتی پر تاوات باری ناله باری پر تهنگو چه له مه ی کوردی چاره سه ر کرد بی به لکو وهک هر پوله یکی خه باتکه ری تر هاتوته مهیدانی نیکوشانی پر مه ترسی سیاسی سه رده می خوی ، له سالی (۱۹۳۸) دا چوو پال حیزبی هیوا^(۳۹) وه به هوی زرنگو چالاکوی لی هاتوویی خوی له ماویه کی که م دا بوو به سکرتری ئه و حیزیه . وه به چاوی پر ریزو خوشه ویستی له لایه ن ئه ندامانی سه رکر دایه تی به تایبه تی سه روکی حیزب (ماموستا ره فیک حلمی) یه وه سه یرکراوه . هه ول و کوششیکی زوری له پیناوی پیش خستن و به هیز بوونی ئه م ریکخراوه نه ته وهیی یه تازه یه کرد ، پیش کوتایی جه نگی دووه می جیهانی به سالیک واته له « ۱۹۴۴ » دا « هیوا » له بهر هندی هوی سیاسی تیک چوو .. وه له سالی ۱۹۴۵ به ته واوی نه ما ئه و تاقی کردنه وه سیاسی یه و بلا بوونه وهی بیرورای نه ته وایه تی و پیشکه وتن خوازی له ناو که لاندایه تایبه تی پاش کوتایی شه رو له ناوچوونی به ره ی فاشیه تی که کاریکی گه وره و گورانیکی گرننگ و باریکی تازه ی خسته کایه وه .. ئه مانه و ئاره زووی گه رم و گوری خزمه ت کردن و به رده وام بوون له تیکوشانا بوونه هوی ئه وهی که دلدار ریپازیکی تری سیاسی بگری و له سالی (۱۹۴۶) دا بجیته ناو حیزبی (تحرر) و ، بوو به ئه ندامیکی کارامه و دیارو کولنه دهر . به راستی ره وشت و کارو کرده وهی پوژانه ی دلدار له گه ل جه ماوه ردا جیی شانازی هه موو کوردیکی خاوه ن بر وا بوو .. هه رگیز به چاوی ته سکی حیزبایه تی سه یری خه لکی نه کرده .. ئه سئیره یه کی گه ش بوو له ناو به ره ی نیشتمانی دا ، زور جار داندراوه به سه روکی لیژنه ی سه رپه رشتی کردنی ئاهه نکه کانی جه ژنی نه ورور ، به زوری ووتاری پیشه کیش هی ئه و بووه .. دلدار هه تا بلنیت گیان پاک و دلسوز بووه خوبه خت کردنی گیانی بوونه وه چه وساوه که ی لا هه رزان بووه ..

لام وایه تاك تاكه رۆلەى وهك دلدار هه‌لده‌كه‌وێت كه سه‌روه‌ت و سامان و پایه به‌رزى له ژيانا مه‌به‌ست نه‌بێ و هه‌مووی به‌ قوربانى به‌رژه‌وه‌ندى گه‌شتى نه‌وه‌كه‌ى بكات ، وه‌ ده‌ستكه‌وتنى ئه‌مانه‌ش بو‌ پارێزه‌ریكى رۆشنیبری به‌ توانا له هه‌موو سه‌رده‌مێكا ئه‌ركى زۆر ناوی .. بێگومان پاره‌و جاهو مالی دونیاش سولتانیكه هه‌موو كه‌س ناتوانی خۆی لی لادا ، مه‌گه‌ر پیاویكى خاوه‌ن بپوا .. بپوا به‌ دوا رۆژی نه‌وه‌كه‌ى خاوه‌ن هه‌ست و سۆز ، خاوه‌ن دلێكى مه‌زنى دلسۆزی وهك دلدار نه‌بێ .. دلدار له‌ دووا دووایی سالی پیش كوچ كردنیا .. شوێشێكى تر له‌ بیروباوه‌ریا په‌یدا بوو كه له‌ سنوورو نه‌خشه‌كێشراوى ئه‌و حیزبه‌ش چووه‌ ده‌روه ، هاته سه‌ر ئه‌و رایه‌ى كه پیاویسته‌ كورد خاوه‌نى پارت و سه‌ركردایه‌تیه‌كى شوێشگێرى تایبه‌تى خۆی بێ و له‌ گه‌ل رێكخراوو حیزبه‌ سیاسى په‌كانى تری وولادا ته‌نیا هاریكاری و ئاشنایه‌تى بێ) .. له‌ به‌رئه‌وه‌و هه‌ندى بیروپرای تر له‌ گه‌ل سه‌ركردایه‌تى « تحرر » یشدا ساردى و نا ئومیدی لی په‌یدا بووه‌ وهك له‌ رۆشنیبریكى كوردم زانى هه‌ندى له‌ و سه‌ركردانه‌ى كه ماون دانیان به‌ وه‌ ناوه‌ كه پێشنیارو راكانى سیاسى ئه‌وسای دلدار راست بووه‌ زیاتر له‌ گه‌ل بارى كۆمه‌لى كورده‌واریدا گونجاوه .. دلدار پیاویكى واقیعی بوو ، هه‌رشتێك به‌ پێى زانست و به‌رژه‌وه‌ندى نه‌وه‌ى كوردا بپروای پنه‌یناوه .. له‌ سیاسه‌تدا زۆر دووربین بوو . خه‌یالی له‌ رووداوو به‌سه‌ره‌تای رۆژانه‌دا به‌ند نه‌بوو به‌لكو بیری له‌ چاره‌نووسی دوا رۆژی دووری گه‌له‌كه‌ى كردۆته‌وه . هه‌میشه‌ خاوه‌نى هه‌لوێست و رای تایبه‌تى خۆی بووه .. گه‌رسه‌یری ئه‌و ووتاره‌ به‌ نرخه‌ سیاسى په‌ی بکه‌ین كه به‌ لاتینی نووسیه‌تى راده‌ى رۆشنیبری و بیر فراوانى سببای دلدارمان بو‌ ده‌رده‌كه‌وێت ، كه چه‌ند به‌ وردى كه‌وتۆته‌ به‌ راوردی و هه‌لسه‌نگاندنى بارى سیاسى ئه‌وسای كورد و سه‌رئه‌نجامى شه‌رى جیهانى دووهم ، به‌ لیدوانیكى زانستی پیمان ده‌سه‌لمینی كه ئه‌وشه‌په‌ هه‌ر به‌ره‌یه‌كى لی سه‌ركه‌وى چ ئاوات و ئامانجی ئیمه‌ى كوردی لی نایته‌ جی وه‌بگه‌ر بو‌ هیچ گه‌لیكى تری تینوو به‌ ئازادى .. ئه‌و رایه‌ش پێچه‌وانه‌ى بیروپرای گه‌لى لای خۆینده‌واری ئه‌وكات بوو . كه‌م كه‌س له‌ كورده‌واریدا به‌م چاوه‌ سه‌یری ئه‌و شه‌په‌ جیهانى په‌ی كردوه ، زۆر له‌ لاوانى كورد بپروایان به‌ (نازی) بووه ، گه‌لیكیش ئومیدی به‌ سویندخۆران هه‌بووه .. سه‌ره‌نجامیش مه‌زه‌نده‌و رای راستى دلدارى ده‌رخست .. وه‌ له‌ رایه‌كه‌ى تری سیاسى كه دلدار بپروای پنی بووه

(٢٩) دلدار یه‌ك له‌ ده‌سته‌ى دامه‌زرینه‌رى حیزبى هیوا بووه .

گوتویه تی (هیچ جوولانه وهیه کی شوږشگیزی سیاسی به بی سهرکرده یه کی داناو
لی هاتوو ناگاته ناوات و مه به سستی ، واته سهرکرده لیخوږی که شتی سهرفیرازی
جوولانه وه که یه) ..

له راستیشا نیمه با بلین : داخو کام وولات .. کام گه ل و میله ت ، له ژیرده سستی و
ژیانی کویره وهری بزگاری بووه و نازادی وه ده ست هیناوه و که یشتوته ژیانی
به خته وهری . گه ر خاوه نی پیشه وایه کی داناو زاناو نازاو دلسوز نه بووی ..؟
نه و پیاوانه ی که میژوو به قاره مان و مه زنی داناو کین ..؟ بیگومان نه و مروغه
هه لکه وتوانه بووین له تاف و کات و چه رخیکا وه که نه ستیره یه کی گه ش له ناسمانی
وولاتیکا هه لاتوون و ده وری خوین له سهرکرده یه تی نه وه که یان دیوه و که له که یان
که یاندوته ژیانی پر شانازی نه مروش نیمه به چاوی پر ریزو ته قدیره وه سه بیران
ده که یان هه رواش بووه و هه رواش ده بی .

نیتر به هه رباریک دلدار هه تا نه و ساته ی سهری نایه وه و مال ناوایی
لی کردین هه موو کات و گیانی خو ی له پیناوی پیشکه وتن و ژیانی پر کامه رانی و
نازادی نه وه ی کوردا به خت کرد بوو پروانا که م بوژی له ژیانی نه م مروغه مه زنه به
ناسوده بی به سهر چووی ..

دلدار که لی ناواتی به رزو پیروزی بو که لی کوردی له دلا بوو به لام داخ ..
سه د داخ هه موو نامانچ و رهنج و هه ول و خه باتی نه و لاوه دلیره ، مه رگ به ی
برده ژیر خا که وه .

- پایه‌ی زانستی دلدار -

دلدار گنجیکی ئه‌دیب و خوینده‌واریکی هوشیار بوو ، له‌و ماوه که‌مه‌ی ژیا‌نیا توانیویه‌تی بیته‌خواه‌نی گنجینه‌یکی زانیاری و روشنبیری زور‌فراوان ، گه‌ر سه‌یریکی پایه‌تی په‌رتوکه‌کانی کتیبخانه‌تاییه‌تی به‌که‌ی بکه‌ین . جگه‌له‌و کتیبانه‌ی که‌له‌لارا‌هه‌میشه‌خه‌ریکی خویندنه‌وه‌یان بووه . بومان ده‌رده‌که‌وی که‌دلدار له‌ریزی هه‌ره‌پیشه‌وه‌ی لاوه‌روشنبیره‌کانی کورد داده‌ندری .. وه‌نه‌بی خو‌خه‌ریک کردنی به‌خویندنه‌وه‌به‌ند بووبی به‌چه‌شنه‌کتیبیکی تاییه‌تی به‌لکوله‌هه‌موو بابه‌تیکه‌وه‌بووه .. له‌به‌رئه‌وه‌شاره‌زاییکی زوری له‌باره‌ی (میژو ، فه‌لسه‌فه‌و ئه‌ده‌ب و زانیاری و روشنبیری وه‌بگره‌ئابوریش ، په‌یدا‌کردوه‌جگه‌له‌وه‌که‌پاریزه‌ریکی (محامی) به‌تواناو یاساناسیکی باش‌بوو .. ده‌باسه‌یریکی لیسته‌ی^(۲۰) کتیبه‌کانی بکه‌ین که‌به‌ده‌ست خه‌تی خوی به‌م جو‌ره‌نووسیویه‌تی :

« ليستة ى قائمه ى كتبه كانى يونس رؤوف »

١٩٣٩	١ - مجلة القضاء
هارولد لاسكى	٢ - حقوق الانسان
عبدالجليل مصطفى البياتى	٣ - فى سبيل العفه
نقولا حداد	٤ - الاشتراكية
جعفر الخليل	٥ - عندما كنت قاضياً
مهريوانى	٦ - ديوانى سالم
غريغورى ثبروف	٧ - الذنبه البيضاء
جزء الاول - هنرى افرستر	٨ - تكوين العراق الحديث
بشير مشير	٩ - مصباح الديوان
مجيد خدورى	١٠ - تحرر العراق من الانتداب
(توركى)	١١ - تورك قانون مدنى
عدد - (١ - ٢ - ٣)	١٢ - الحقوق السنة الاولى ٩٤١

١٣ -	مجمع قوانين وحقوق وجزاء	(توركي)
١٤ -	قانون الاساس العراقي	دكتور خليل عثمان
١٥ -	تاريخ قانون	استاذ عبدالرحمان بزاز
١٦ -	قانون الروماني	عبد حسن الزيات
١٧ -	دليل العراق	١٩٣٥
١٨ -	مذكرات مجلس التأسيس العراقي	جزء ١ : ٢ - (مصطفى محمد)
١٩ -	اقتصاد السياسي	دكتور عبد الحكيم الرفاعي
٢٠ -	مجلة الحقوقية	استاذ منير القاضي
٢١ -	عمر الخيام	احمد حامد الصراف
٢٢ -	القانون المدني	استاذ عبد الحميد الوشاحي
٢٣ -	القانون الاداري	الدكتور مصطفى كامل
٢٤ -	الاقتصاد السياسي	دكتور جابر
٢٥ -	العقوبات الطبيعية	دكتور مصطفى كامل
٢٦ -	الاحصاء	الاستاذ جبرج جرجي
٢٧ -	المالية	الاستاذ
٢٨ -	مختارات من القصص الانكليزية	ابراهيم عبد القادر المازني
٢٩ -	علم الميراث والوصايا	الاستاذ الاول مكسيم غوركي
٣٠ -	الأم	
٣١ -	الافاق الاجتماعية وعلاجها	تولستوى
٣٢ -	محاورات افلاطون	زكى محمود نجيب
٣٣ -	جمهورية افلاطون	حنا خباز
٣٤ -	الفلسفة في الاسلام	الاستاذ ج ديبيور
٣٥ -	نتائج الحرب العظمى	رفرى صيود
٣٦ -	حياة والفقراء	ج الاول والثاني حسن جلال
٣٧ -	الاغنياء والفقراء	هه ، ج ويلز
٣٨ -	روفائيل	لامارتين
٣٩ -	تاريخ الفكر العربي	اسماعيل مظفر
٤٠ -	الفلسفة الحديثة	ج ، ٢ احمد امين وزكى نجيب محمود

عبد الرحمن بدوي	أشهنجلر	٤١ -
دليل بيريز	الديمقراطية	٤٢ -
S-A راهبورت	مبادئ الفلسفة	٤٣ -
أندريه موريه	أندحار فرانسة	٤٤ -
توفيق الحكيم	اهل الكهف	٤٥ -
عبدالفتاح ابراهيم	على طريق الهند	٤٦ -
دكتور ابراهيم جودت	عمر الخيام	٤٧ -
زكى نجيب محمود	قصة الفلسفة اليونانية	٤٨ -
حسن صادق	النظريات التاريخية الدستورية	٤٩ -
أسكندر دوماس	غادة كامبليا	٥٠ -
كوتة	الأم فرتر	٥١ -
الاستاذ رشيد عالي الكيلاني	قانون العقوبات / قسم النظري	٥٢ -
الاستاذ حسن ابو السعود	اصول القانوني	٥٣ -
الجزء الثاني مكسيم غوركي	الام	٥٤ -
جزء الاول محمد امين زكي	فلسفة المحدثين والمعاصرين	٥٥ -
احمد امين	كوردو كوردستان	٥٦ -
كونتس دي سيجور	فيض الخاظر	٥٧ -
	قانون العقوبات البغدادى	٥٨ -
	خواطر الحمار	٥٩ -

(١) نووسينى ناوى هه ندى له كتيبه كان له روى ريزمانى يه وه هه له تيدايه به لام به بيويستم نه زانى دهسكارى بكم هه رچونى دلدار نووسيوويه تى وام خسته به رجاو

« دلدارى نووسه‌رو ئه‌ديب »

دلدار وهك له شيعردا توناو بههره‌ى مه‌بووه هه‌روه‌ماش له نووسين و هه‌رگيران و چيروكيشدا ده‌ستىكى بالاى بووه .. نه و ماوه كه‌م و كورته‌ى كه له ژيانا بووه . هه‌ر به خويندنه‌وه و نووسين كاتى خوئى به‌سه‌ر برده ، وه هه‌ندى به‌ره‌مى نايابى ئه‌دى ئه‌وتوى بو به‌جى هه‌شتووين كه نيشانه‌ى پايه به‌زى ئه‌ده‌بى دلدار ده‌رده‌خات .. وه له به‌ره‌مه‌كانى !!

١ - زوبانى كوردى و ئه‌ده‌بىات :

ووتارىكى ئه‌ده‌بى زور به‌ها‌داره ، شانازى كردنى نووسه‌ر به زمانى كوردى يه‌وه نيشان ده‌دات .. به شىوه‌يه‌كى زانيارىانه‌ى وردبينه‌وه ده‌كه‌ويته به‌راورد و هه‌لسانگاندنى زمانى كوردى له‌گه‌ل زمانى دراوسى‌كانا وه به‌ره‌په‌چى نه و بيه‌روا كوئانه ده‌داته‌وه كه گويان زمان و ئه‌ده‌بى كوردى ساوايه و ناتوانى له‌گه‌ل چه‌رخى ئىستا بروات !! نه و ته‌رزه بيه‌روا چه‌وتانه‌ش ده‌گه‌ريته‌وه سه‌ر بارى ناله‌بارى رابوردوى كوومه‌لايه‌تى و سياسى و ئاينى كوردستان .. به‌تايبه‌تى به‌داخه‌وه ده‌لن هه‌لويسى زاناو خويندكارانى ئاينى ده‌رباره‌ى زمانى شيرينى كوردى .. كه به دريژاينى روژگار له‌ناو چوار ديوارى ژوورى مزگه‌وته‌كاندا هه‌موو تواناو ته‌مه‌نى خويان بو دانانى په‌راويزو حاشى يه‌ و شى كردنه‌وه‌ى زمانانى تر ته‌رخان كردوه ، هه‌ر به‌وه‌ش نه‌وه‌ستاون هه‌وليانداه له‌ نرخی زمانى كوردى - زمانى باب و باهيراينان كه‌م بكه‌نه‌وه كه‌م شاعىرو نووسه‌ر گه‌ر شيعر وه‌يا نامى‌كه‌يه‌كى به‌ كوردى دانابى ، له‌ پلارو توانجيان رزگارى بووبى .. ئاليره حاجى قادر لى يان هاوتوه وه‌لام و ده‌لى :

به‌كسه‌ر عوله‌ما دروشت و وردى
نه‌بخويندوه هه‌چ دوو چه‌رفى كوردى

ئوستادی خەتن لە ئەم سیانە
وەك دى لە زمانى خوى نەزانە

جا بەر بەرەگانی زمانى كوردى پيشخستن و گەشە پيدانى زمانانیترببووه
كارو كرده وەو ئەركى سەرشانى روژانهى زاناو خویندكارانى ئاینیمان وە بە
هەزاران سەریان نایە وەو تەمەنى دوورو دریزی خویان لە دەریای بی پایانى
مشتومرى (صرف و نحو) دا بە بادا (لە گەل ئەو شاتەنات لە کاتی ناخاوتنى
روژانهى ناو خەلكيشدا هەولێ داو ووشەى قەبە قەبەى بە توێکلى عەرەبى
بە کاربىنى خوى پێ دەرخستوو گویا پیاویكى زاناو لى هاتوو ..

ديسان حاجى قادر شاعیری مەزنى كورد هاوار دەكاو دەئى : -

قەیدو تەزبیبو حاشیەو ئیعراب
هەموو بابردى بوونە مەوجى سەراب

عولەمامان بە قەولى بیسەرو پا
پاکی خنكا لە بەحرى وشكى هەوا

لە یادمە خوشكە نەجیبە خانى جەلى زاده بە شێك لە تەفسیری قورئان بە
كوردی هی (مەلا محەمەدى) باوکی بە چاپ راگە یاندو بلاو کرایە وە لە لایەن
هەندى مەلاو نیمچە خویندە واره وە هیرشیان برده سەرو بە شتیکی ناره وایان
داده نا !!

تەنات نالی - شاعیری جوانی و ناسکی چونکە بە پیت و پتەوی كوردی
هاتە مەیدانى شیعەر نووسین لە تانە و توانجی ئەوانە رزگاری نەبوو زۆر کەس بە
ناره زایی و سەرسورمانە وە تەماشای بەرەمى تازهى نالی کردو . بە لایانە وە
سەیر بوو بە كوردی شیعەر بنووسریت ناچار نالی وە لامیان ئەداتە وە دەلى : -

تەبعی شەككەر بارى من كوردی ئەگەر ئینشا دەكا
ئیمتحانى خویە مەقسوودی بە عەمدا وادەكا
یا لە مەیدانى فەساحەتدا بە میسلى شەهسوار

بئى تەئەممول بە و ھەموو نەوعە زمانى رادەکا
كەس بەئەلفازم نەلى خو كوردى يە خو كوردى يە
ھەركەسى نادان نەبى خوئى تاليبى مەعنا دەکا

ئىتر لەسەر ئەنجامى ئە و ھەلوئىست و بېرورا چە وتانەدا رەنج و توانا و
بەرھەم و بەھرەى سەدان بلىمەت و ھەلگەوتە و زاناو ئەدیبانى كورد بو خزمەتى
زمان و ئەدەب و مېژوى بېگانە بووھ .. وە بە خوئان و يەرھەمیانە وە كە وتونە تە ناو
شە پولى دەرياي بئى سەروينى كتیب و فەلسەفەى نەتە وەى ترو بئى سەرو شوين
كوچيان كوردە جا كە ئىمە سەيرى ئە و وتارە بەنرخەى دلدار دەكەين وەك
شريتىكى سېنەما بە سەرھاتى رابوردوى ناسوورى مېژوى ئەدەبى كوردىمان
دېتە وە ياد ، لەبەرئە وە ھەقە ئىمە شانازى بە و تەرزە ئەدیب و شاعىرو
رۆشنبیرانە وە بكەين كە پېش ئىمە ھاتونە تە مەيدانى خەبات و تىكوشان ،
خامەيان كوردوتە چەكى دەست و خزمەتى زمان و ئەدەبى كوردىان كوردە ئاوات و
ئامانجى ژيانيان بئى گومان دلدارى لاو يە كىكە لەوان كە تا دووا ھەناسەى ژيانى
خامەى بوئە و مەبەستە پېرۆزە لە كارابووە سەيركە ..

سەدان سال بە سەرچوو ، بئى شومار ، زانامان ھاتن و سەريان نايە وە ، تا
لەم دووايى يەدا ئەمىن زەكى بەگ مېژوى كورد و كوردستانى بوئوسىن - دەنالا
سايەى ئەوانە وە ئەو شەمان نەدەبوو .

بە راستى دلدار لە و وتارەدا توانا و ھونەر و شارەزايىكى زورى
نیشاندا وە ، بە ھەموو كەسك دەسەلمىنى كە زمانى كوردى لە زمانى دراوسىكان
كەلى دەولە مەندترە ، بە تايبەتى توركى و فارسى ئەگەرچى ئەوان بە سەدان سالە
خاوەنى تەخت و بەختى خوئانن بە ھەموو توانايانە وە خزمەتى زمانە كەيان
كردوو و دەيكەن . كوردىش لەسەر ئەم ھەموو بە سەرھات و كارەساتى
بئى پسانە وەى دوورو درىژى رۆژگار لە توانادا ھەيە نامىلكە يەك بە كوردى
بنوسرىت بئى ئە وەى پېويستى بە چ ووشەيكى بېگانە ببىت ... بە لام زۆر زەحمەتە
نامە يەك بە فارسى وەيا توركى بنوسرىت و پەنا نەباتە بەر ووشەى زمانىكى تر
حاجى قادر ئە وەى چەند جوان دەست نیشان كردوو كە دەلى :

شەببەھى جولا كە پازى نەبئى بەسەر دېرى خوئى
مەلین فەساحەتى كوردى بە فارسى ناگا

به‌لاغه‌تیکی هه‌یه هیچ زمانی نایگاتی
له بی ته‌ه‌صوبی کوردانه بی په‌واجو به‌ها

د‌ل‌دار چونکه زمانی عه‌ره‌بی و تورکی و فارسی باش زانیوه توانیویه‌تی
وه‌ستایانه سه‌نگه‌وه‌له‌مه‌ندی زمانی کوردی له چاو‌ئه‌وه‌ زمانانه ده‌ست‌نیشان
بکات و په‌رده‌ش له‌سه‌ر هه‌ژاری و نابووتی زمانی فارسی و تورکی هه‌لداته‌وه ..
۲ - ئه‌ده‌ب به‌خواری سه‌یره‌کریت :

ئهم ووتاره‌ش به‌ستگیری مه‌به‌ستی پیشو ده‌کات .. د‌ل‌دار له مه‌یدانی
زمانه‌وانی و ئه‌ده‌بیاتی کوردی شو‌ره‌ سواریکی چالاک بوو له‌وه‌ باره‌یه‌وه
ئاکاداری و زانیاریکی ته‌واوی هه‌بووه ، جا به‌هه‌مووتین و تاو‌دل و ده‌رونی‌یه‌وه
هاتوووه‌وه‌ک شو‌رشگیریک هیرشی بردوته‌سه‌ر هه‌ر ناته‌واویکی کومه‌لایه‌تی و
ئه‌ده‌بی ، به‌لای من وایه‌له‌وه‌وتارانیه‌که‌له‌چ کات و سه‌رده‌میکا‌نرخ و به‌های
که‌م نایبته‌وه ، وه‌بو‌لاوانی دووا روژیش ده‌بیته‌سه‌رچاوه‌یه‌کی ئه‌ده‌بی پر
سوود .

د‌ل‌دار له‌فه‌لسه‌فه‌شا ده‌ستیکی بالای هه‌بووه .. له‌وه‌چ‌ه‌ند ووتاره‌ی که‌به
عه‌ره‌بی به‌ناوی (ازلیة الکون) ی نووسیوه‌تا بلیی بیرکردنه‌وه‌یه‌کی قوول و
به‌رزوورده‌کاری

پێوه‌دیاره ، وه‌له‌سه‌ر بیروباوه‌ری « به‌هائیه‌کانیش »^(۳) ل‌دووان و
لیکولینه‌وه‌یه‌کی جوانی‌هه‌یه ، ئه‌وه‌وتاران‌ه‌ش له‌ناو‌که‌شکوله‌که‌یدا تا ئیستا
هه‌لگیراوه‌وه‌بلاونه‌کراوه‌ته‌وه . هه‌روه‌ها د‌ل‌دار شاره‌زاییکی ته‌واوی له‌باره‌ی
ژیانی کورده‌واری و ده‌رامه‌تی خه‌لکی کوردستان هه‌بووه .. باسیکی به‌کوردی
وه‌چه‌ند ووتاریکی به‌عه‌ره‌بی له‌ژیر‌ناوی (اقتصادنا الوطنی) مشکلة التبغ - به
دریژی نووسیوه‌وه‌هه‌موو لایه‌نیکی ئابووری و که‌م‌و‌کوژی داب و ده‌زگای
(انحصار) به‌شیوه‌یه‌کی زانستی ده‌رخستوووه . به‌راستی باسیکی به‌نرخه . که
ئه‌یخوینی‌یه‌وه‌وا ده‌زانی پسه‌وریکی ئابوری ئهم ووتاره‌ی نووسیوه . وه‌له‌ژیر

ناوی (مه‌ئورانی په‌روه‌رده‌که‌ران - الموظفون المربون)

لیدوانیکی په‌روه‌رده‌یی زور جوانه له‌سه‌ر موچه‌خوړو ماموستایان ده‌دویت .. به‌لای دلدار وایه‌نم که کارگیری وولاتن‌ئ و‌چینه‌ی تریش‌پینگه‌ینه‌رو په‌روه‌رده‌که‌ری رول‌و نه‌وه‌ی دووا روژی کوردن ده‌بی هوی گوزهران و موچه‌و به‌راتیان له‌گه‌ل‌ئ‌رکی سه‌رشانیان بگونجی‌ئ و‌ئ‌وانیش له‌کارو‌کرده‌وه‌ی روژانه‌یان ده‌بی دل‌سوژ و‌قه‌در زانی نیشتمان و نه‌ته‌وه‌که‌یان بن ..‌ئ‌م ووتاره‌ش بلاونه‌کراوه‌ته‌وه‌ه‌زچونی نووسیویه‌تی له‌گه‌ل‌ یادداشته‌که‌یدا ه‌لگیراوه‌به‌لام به‌داخه‌وه‌ه‌نددی به‌شی ووتاره‌که‌وون بوه‌و نه‌ماوه‌له‌به‌ر‌ئ‌وه‌نه‌خزایه‌به‌رچاو .. وه‌له‌بارهی و‌ه‌ریگرانیشا دلدار تواناو هونه‌ری خو‌ی نیشانداده ،‌ئ‌وه‌ش له‌شعیری (الطلاس) ی (إیلیا أبو ماضی) که‌له‌عه‌ره‌بی‌یه‌وه‌و‌ه‌ریگیراوه‌ته‌سه‌ر کوردی و‌ه‌ستاکاریکی زمانه‌وانی لی‌ده‌رده‌که‌ویت ..

وه‌شعیری (قه‌ل و‌ریوی) شعیری لاقونتین ی له‌زمانی فه‌ره‌نسی‌یه‌وه‌کردویه‌به‌کوردی چیژ و‌کیشی‌ئ‌وتوی داوه‌تی که‌له‌بنه‌چه‌که‌ی جوانترو شیرنیت‌ر بووه . دلدار‌ئ‌ه‌سپی خو‌ی له‌مه‌یدانی چیروک نووسینیشدا تاوداوه ،‌ه‌رچه‌نده‌به‌ره‌می له‌م‌لایه‌نه‌وه‌که‌بوی به‌جی‌ه‌یشتوین ته‌نیا چیروکی « سه‌رکیش » ه‌ئ‌مه‌ش له‌عه‌ره‌بی و‌ه‌ریگیراوه‌به‌لام وردکاری و‌توانایی که‌به‌رزی تیدا د‌ه‌رخستووه‌وه‌ک‌گوتراوه . مستی نمونه‌ی خ‌رواریکه ..

دلدار له‌گه‌ل‌ئ‌و ته‌مه‌ن کورتی‌یه‌و ژیان پر‌ئ‌رک و‌ناسووره‌ی توانیویه‌تی بلیمه‌ت و‌به‌هره‌ی خو‌ی له‌ه‌موو‌بابه‌تیکی‌ئ‌ده‌بی د‌ه‌ربخا بیگومان که‌ر‌قه‌ده‌ر ماوه‌ی دلدار ی د‌اباو‌مه‌رگ و‌ا زووله‌باوه‌شی ژیا‌نا ه‌لی نه‌گرتبا که‌لی به‌ره‌می پر

به‌های تری پیشکه‌ش به‌زمان و‌ئ‌ده‌بی کوردی ده‌کرد که‌وه‌ک‌ه‌نجینه‌یکی نازدار تا دنیا مایووشانازی پیوه‌بکرایه ..

ژیانی کورتی دلدار به‌هی شاعیری که‌نجی‌ئ‌زادی خو‌ای بولغاری (بوئ‌تیف)^(۳۱) و (ابو القاسم الشابی)^(۳۲) تونس‌ی ده‌جیت .

بەرھەمە ئەدەبىيەكانى دلدەر

« زوبانى كوردى و ئەدەبىيات »

زۆر لە مېژە لە گەلێك مونا سە باتدا ئە بېم و ئە یخوینمە وە كە زوبانى كوردى لە ئەدەبىياتدا دواكە وتووە !! تا ئە مجارە بە كێكیان لە وە لامى رەخنە بە كدا ئە لیت « لە جىگایەك ئە ئى زوبانى كوردى ساوايە و لە جىگایەكى كەش ئە فەرمون ئەدەبىياتى كوردى بە رزە ئەم دوو ووتارە پېچە وانەى بە كترین ، چۆن ئە بى زوبانى كوردى دواكە وتوو و ئەدەبىياتى بە رزبى ؟ » وامدە زانى ئەم كە سەى كە ئەم وە لامى دراو تە وە لە هە لەى وە لامدەر گە یشتو و نیشانى ئەدات كە چى نەك لە و لە كە لىك كە سى تریشم بىست كە زۆرترینیان لە وانەن دەم لە ئەدەبىيات ئەدەن كە وە لامى رەخنە لىگىرا و راست و دواكە و تنى زوبان لە گەل پېشكە و تنى ئەدەبىيات رىك ناكە وى بۆم بە دياركە و ت كە هېشتا لاوانى كورد لە تىگە یشتنى مانای ئەدەبىيات بىجگە لە مەى كە دیوانە چىترى لى نازانن و زۆر بە پەروشكە وەش ئە لىم تانىستا باسكى راست و عىلمیان بە زومانى كوردیان لە سەر ئەدەبىيات نە خویندو تە وە ، گەر بە زوبانى بىگەنەش ئە مەیان بەرچا و كە و تىبى نەیان زانیوو و نەیان وىستوو وە كە بزائن كە ئەم چەشنە باسانە نەك ئە و زوبانەى كە پى نووسراو بەلكو لە جغزىكى بەریندا هەموو زوبانىك و هەموو ئەدەبىياتىك ئە گرىتە وە ... لاتان سەیر نەبى بە چاوىكى لە پەيوەندى دوور - تجرىدى - سەیرى « ئەدەب بەكەن زۆر بە ئاسانى بۆتان ئاشكرا دەبى كە ئەدەبىش وەكو « فەلسەفە » وىنە كىشان و بەرد تراشى و هەموو چەشنە زانستى بەك بە تايبەتى بۆكەس نە ، چ باب و دايكىكى ناسراوى بۆخوى

ههلبژاردوو وه چ نیشتمانی شی بو نیه هه ر ئاده میزادیکی که جه وه ری ئه وی
تیدابی لای ئه وه وه له هه ر شوینیکدا که پایه ی درابیتی له وینده ر شانیه شینی
نه مری ئی دروست ئه کا ، هه موو ئاده میزادیک که سوکاریه تی هه موو دونیا
سه راپا نیشتمانی به تی ئه ی خونیده وهاری خوشه ویست ، بو ئه وه ی که به
ریگایه کی راسته وه دوو راسته قینه ئه م ووتارانیه ی سه ره وه ت پیکیش بکه م
پویسته ئه وه نده یارمه تیم بده ی که له گه ل من هیندیک به سرنجیکی تیزه وه
مکه وناتی حه قیقه تی هه سته ت و ماهیه تی ئه م موحیه تی که تیدا ئه ژیت بکه ی
« تو .. که وره م زینده یکی ئه ندیشه دارو به

هه ستیت له ناو زه ریای دونیایکی شت و مه کی هه سته ی ئاده میزاد ئه ژیت
هه ر شته ی که ئه که وته به رچاوت چه شنه شوینه واریک «اثر» له قولترین شوینانی
دهروونت به جی ده هیللی وه ده تهاویته سه ر ئه م ماخولیاپه ی که خوت ئه توانی
دهسته لاتت به سه ریدا بشکیت وه هه ر شته ی که ئه که وینه به ریه که له ئه عزایانی
حسیه ت چه شنه پایه ییک ، چه شنه نرخیک ، چه شنه خوشییکی بو دانه نیت وه وه له
دهروونی خوتا چه شنه دلارامیک و جوانییکی بو دیار ئه که یه ت ... بیجکه له م
شه پولانه ی که زه ریای ژیان به سه رتدا دینی چه ند شه پولیکی تریشی که
موجته مه عت هیناویه ته دی یاری به دل و عاتیفه ت ده که ن بناغه ی باوه ریک و
هه سته ی به پیروزییکی به رزت له میشکدا دانه مه زرینن که ئه ویش وه کو «دین»
عه نه ناتی قه ومی و عاداته ئه مانه و گه لیک تریش که ناتوانم بیانژمیرم وه کو
په روه رده ی ماله وه ت وچونی ژیانته و ری و جیت له پایه دا وه هه والی باش وخراب
میشکتیانی مه یاندوه چ گومانم نیه که به رامبه ر هه ر شته ی که هه سته ی
په ئه که یه ت وه هه ر تینه ی که رات . ئه کیشی وه هه ر پیروزیه ی که ملی بو که چ
ئه که یه ت هه سته یکی تایبه تی وه وینه یکی بالای ئه م شتانه ت له میشکی خوتدا بو
داناوه که دلت بو ی ئی ئه دا ، ئه گه ر ئه م هه سته ی تایبه تی به وه ئه م «وینه»
بالاییه ت خسته ناو قالبیکی ووتاره وه وه به دیارت خستن ئه م هه سته ی و وینه به
«ئه ده ب» وه ووتاره کانیشته «ئه ده بیات» وه خوشته «ئه دیبی» .

سه ر بفه رموون که ئه ده ب به سووره تیکی (ته جریدی) چه ند له پابه ندی
دوو رو له سه ره خویی نزیکه ، گه ر خوینه وهاری ئه م چه ند دیره م کورد نه بی
ئینگلیزیک یان فره نسیک یان عه ره بیك وه یا تورکیك بی پهیره وه ی باسه که م

ناگوری ، چونکه مادامکی ئاده میزاد تی ده فکریت وهستی تی فکرینی خوئی دهکا هیچ گومانی نیه چه شنه ئه ده بیکی ههیه ، وه چ گومانیشی نیه که ئه م ههستیه باوی سه ندو وهکو بورکانیک له موحیتیکی ووتاردا تهقی ئه ده بیاتیکی «په پيدا دهکات وه» ئه دبییک ده هینیهته وجود ، وا بزانه تا ئیستا به وینه یکی وا له «ئه ده ب» دوواوم که ئه توانن ئه ده ب به سووره تیکی له هه موو «اعتباراتیکی» زوبان و جیگه روت بهینه پیش چاو واش به پیوستی ده زانم که به عه ینی چاو سه یریکی زوبانیش بکه ین و په ی دهستی له به ینی «زوبان» و ئه ده ب نیشان بده ین .

زوبان ، وهکو هه مووتان ئه یزانن که ئه م دهنگو مه قته عانه یه که ئاده میزاد «ته له فوز - تلفظ» ی پی ئه کات وه هه ر چه شنه دهنگو مه قته عیک بو شتیکی زانراو وه یا ئامانجیکی مه علوم دانراوه هه موو زوبانیکی له غایه دا یه ک و له نه وعیدا جیاوازن وهکو : به م شته شله ی بی تامو بویه ی که تینووته ی بی ئه شکینین و ناتوانین بیی ئه و بژین ، کورد پیی ده لیت «ئاو» عه ره ب پیی ده لی «ماء» فرس پیی ده لی «ئاب» و تورک پیی ده لی «سو» ... ئیتر ... سه یر بفرموون ئامانج له هه موواندا که ناو لیانی ئه م شته شله یه - یه ک و ئه ما نه وعی ناوه که جیاوازن قوه زوبان کاریکی تریشی هه یه که زانستی ئاده میزاد له شت و ماخولیای ده روونی خوئی ئاشکرا ده کات - سه یر بفرموون زوبان نه بوایه چون ئه متوانی که ئه م ووتارانه تان عه رز بکه م که له میشکمد کویبوونه وه وه ده روونی داگیر کردیوو ، که وابوو زوبان وه سیله یکه که ئاده میزاد بو له یه کتر که یشتن گرتوته ده ست ، هه ر به مه ش ئه توانم بلیم که زوبان «ئه ده ب» نیه به لکو وه سیله یکه که «ئه ده بی» پی دیار ئه خستری ، شوینی زوبان له ئه ده بدا وهک شوینی بو یاغ له ره سم و مه ره ر له هه یکه ل وه تار له موسیقا وایه . ئایا ئه توانن که بلین که «ره سم» رهنگو بو یاغه ؟ ته بیعی نه .. به لام چون یه تی ته رتیب کردنی ئه م رهنگو بو یاغانه به سووره تیکی وا که وینه کیشی مرازی بووه «ره سم» من ئیستا پارچه کاغه زیکی چوار سووچم له پیش چاوه که به چه ند رهنگیک بو یاغ کراوه که ئه وانیش رهنگی زه رد گه نمی ، ئاسمانی ، سوور ، سه وز ، فسته قی ، بنه وشه یی و ره شو قاوه یی و شینه ئه م رهنگانه به جوریک له م کاغه زه دراوه که وینه ی کچیکی زو در لارا م شوخی هیناوه ته دی .

ئایا ئه توانن بفرموون که مه ره ر هه یکه له ؟ ته بیعی نه ، به لام

چۆنی یه تی دراشینی مه مه ر که هه یکه ل تراش ویستویه تی و نه م دروشمه ی که هاویشتونه سه ری هه یکه لی هیناوه ته وجود . هه روه ها که س ناتوانی بلیت «تار» موسیقایه ، به لکو نه م دهنگانه ی که به هو ی په نجه ی لی راهاتوی تاره ژهن له تیلی تاره که دپته ده روه «موسیقایه» عه ینی قیاسیش له سه ر زو بان بکه ن سه یر ده که ن که زو بان «ئه ده ب» نیه به لکو نه م مه عنایه ی که «ئه دیب» نه یه وی که له گو ی داگروه یا خوینده وار بگه یینی وه یا نه م ئیجساسه ی که به دیاری نه خات نه و «ئه ده به» .

کام زو بان زورترین ئیجساسی بی به دیار خسترایی نه و زویانه نه ده بیساتی زور و کام زو بان به رزترین ئیجساسی بی به دیار خسترایی نه و زویانه «ئه ده بیاتی» به رزه .

ئیستا له پاش نه و پیش دهستی یه ی که وا هاویشتمه به رچاوتانه وه نه شی که بپرسن ئایا نه ده بیاتی کورد به رزه یان نا ؟ وه ئایا زو بانی کوردی ئیحتیاجاتی نه ده بی ته ئمین نه کا ؟

بوئه وه ی که وتاره که مان به سووره تیکی ریک بیته خواره وه جوابی سوئالی دووم بدهینه وه باشتره نه ویش :

ئایا زو بانی کوردی ئیحتیاجاتی نه ده بی ته ئمین نه کا یان نا ؟ نه م ده رگا تازه یی که له م باسه دا کردمانه وه پیویستی به زانستیکی زور و شاره زاییکی ورده .

گه ر بمانه وی که بوئه مه ی پاسخی نه م پرسیاره ی سه روه بدهینه وه نه موست له سه ر بنه چه که ی زو بانی کوردی دابنیه ی و ئیسپاتی بکه ین که زو بانیکی سه ربه خو یه و ابزانم «تویکله گو یزه که ی» مه عالی توفیق وه هبی به گ بو نه م ئامانجه کافیه . نه : گه ر بمانه وی له رووی قابیلیه تی زو بانی کوردی وردبینه وه پیویستی پیک گرتنیکه له گه ل دراوسیگانی ، له م باسه دا مرزامن بنه چه که ی زو بانی کوردی نیه به لکو قابیلیه تی نه م زو بانه یه که سه ربه نوو نیسبیه ن ده وله مه نده بوئه م پیک گرتنه گه ر زو بانیکی روژئاوایی وه کو ئینگلیزی وه یا فره نسی وه یا ئیتالی به نینه و زو بانی کوردی بی بگرین نه زانینیکه بیجگه له شه رمه زاری چیتری له دووا نیه ، به لام پیویسته که زو بانیک بکه ینه مایه ی پیک گرتن که له حه وادیه ی ته ئریخی و سه قافه ت و دین له گه ل کورد موشته ره ک بی

که ئه ویش زوبانی در اوسى یه کانی یه تی ئه وانیش «عه ره بی ، تورکی فارسی یه ، با جاریک زوبانی کوردی وه فارسی پیک بگرین . زوبان له هه مور میلله تیکدا دوو چه شنه : شیوه ی پی دووان که «لوغه تی شه عبی وه یا «عامه» ی پی ئه لین و دووهم شیوه ی پی نووسین که «لوغه تی ئه ده بی وه یا خاصه» ی پی ئه لین ، زوبانی فارسیش له م خسوسه وه لوغه تی شه عبی و لوغه تی ئه ده بی هه یه ئیمه له م مقاره نه یه دا چ کارمان به یه که مینیان نیه بو مرانمان دووهمینه که لوغه تی ئه ده به : بو میسال روباعیکی خیام ته رجومه بکه ین بزانی له زوبانی کوردی و فارسیدا ، بو به دیارخستنی فکرکی تاییه تی کام لا زورتر محتاجی وشه ی بیگانه ن

مرغی دیدم نشست بر باره طوس
در پیش نهاده کله کیکاوس
باکله همی گفت که افسوس . افسوس
کویانگ جدسها و کجا ناله کوس

بالا ازینم دی له هه ره زورره ی تووس هه لنیش بوو
که لله ی سه ری که یکاوس له پیش ده می دانا بوو
به که لله که ی ئه ووت هه ی داخه که م هه ی داخه که م
کوا زرره ی زهنگه کان و کوا دهنگی ته پلیمان

خه یام بو دیارخستنی ئه م فکره یه محتاجی «جه ره سی» عه ره بی بوو ، کوردیش محتاجی «شوره» که ئه سلی یه که ی «سور» ی عه ره بی یه بوو هه ردوولامان له که لیمه ی «که لله» به شدارین ئه شی ئه م وشه یه فارسی بی کورد وه ری گرتبی و ئه شی کوردی بی و فرس وه ری گرتبی به لام چونکه «که لله» ناوی یه که له به شانی له شی ئاده میزاده ، کام لا زوبانیان کونتر بی ئه وی تازه له کونه که وه ری گرتوه .^(۴۱)

با روباعی یه کی تری لی وه ربگرین - خه یام ده لی :

«از (حادثه) زمان آئیده مه رس»

«وز هرچه رسد چونیست پاینده مه رس»

«این یکدم (نقد) را (غنیمت) می دان»

«از رفته مندیش واز ئاینده مه رس»

(۴۱) دلدار خوشی له شیعه ره کانی دا تووشی به کارهینانی وشه ی عه ره بی زور هاتوره به تاییه نی له شیعه ری (مه ی) دا .

کوردی یه که ی :

«له قه و ماوانی پاشه روژ مه پرسه»
«وله هه رشتیکی که دیت و ده قه و می له میش مه توژه وه چونکه»
«ئه وساته ی که له ناو ده سسته به قازانجی بزانه»
«له رابورد و ورد مه به وه ، له هاتوش مه پرسه»
خه یام له به دیار خستنی ئەم بیره مومتاجی «حادثه ، زمان ، نقد ، غنیمه»
ی عه ره بی بوو . کورد موحتاجی به هیچ کامیان نه بوو لیره دا هه رد وولا له
ووشه ی «مه پرس» به شدارن .

با سه بیریکی سه عدیش بکه ین که ئه لی :

خاک راهی که برد میگذری ساکن باش

که عیونست و جفونست خدودست و قدود .

یه عنی

ئەم خوله ی که له ریگا به سه ریدا ئه رووی زۆر به هینمن به له سه ری
چونکه هه موو چاوو برژانگو کولم و به ژن و بالان .
لیره دا نازانم له م نیوه شیعه ردا سه عدی چۆن ئه توانی بلی من شیعه ریکی
فارسیم گوته !! ئایا له دوانزده ووشه دا پینجی عه ره بی نیه ؟ که ئه وانیش
«ساکن ، عیون ، جفون ، خدود ، قدود» ن . با سه بیریکی حافزیش بکه ین که
ده لی :

«الا ایها الساقی ادر کاسا وناولها

«که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

«به می سجاده رهنگین کن گرت پیری مغان گوید

«که سالک بی خیر نبود رزاه و رسم منزلها

کوردی یه که :

ئهری ئه ی ساقی جامیکم بو پرکه بده ری

دلدار ی له ئه وه ل جارا ئاسان و دووای یه ی شیوانه

به مه ی به رمال رهنگه که نه گه ر پیری موغان بلی

چونکه شاره زا له ری و جیی ریگادا بی ئاگانیه

حافز له م شیعه ردا په لاماری «عشق ، اول ، مشکل ، سجاده ، سالک ،

خبر ، رسم ، منزل» ی عه ره بی بووه .

ئەمە و نيوە شيعەرى يەكەمى ئەم قەسەيدە يە نا ھەنمە نيوە باسە وە چونكە
 ھەمووى عەرەبى و وەلە بنە چەكە دا ھەن يە زىد كورى معاويە يە لە پېش ئەمە ي كە
 چىترى لە سەر بنووسم با سە يريكى شيعەرى توركيش بکە ين ناميق كە مال كە
 توركترين شاعيرانى توركە وە يە كيكە لە داواكە رانى مە غول يە تى توركيا لە
 بە ناوبانگترين شيعەرە كانى ئە لىت :

اولماز بو وطن فرض محال اولە دەحتى
 چكماز كورە نك سرتى بو تابوت جسىمى

كوردى يە كە ي :

ئەم نىشتمانە نامرى تا لە محالا واشى داينىن كە مرد
 پشتى ئەم كە ردوونە ئەم مردووە زە لامە ي پى راناكيشرى
 باشە ناميق كە مال بو ديارخستنى ئەم بېرە پە لامارى «وطن ، فرض
 محال ، حتى . كره ، تابوت ، جسىم» ي عەرەبى داوہ لە كوردى يە كە يدا ھەر
 پە لامارى . (محال) ي عەرەبىم داوہ .

باشيعەرىكى ترى ئەم بلىمە تە بکە مە كوردى باشتەرە ، ديسان ئە لىت

«ظلمك طوپ وار قلعهسى وار كوللەسى وارسە»

«حقندە بو كولماز قولو دونماز يوزد واردەر»

«گوز يوحمە گوناشدن نە قادار نورى قراسە»

«دونمار ابدى ھەر كىجە نك كوندوزو واردەر»

ئە لىت^(۱۲)

زوردارى كە ر لاكەل و مە تریزو گوللە ي ھە بى حە قىش
 بازويكى تىك نە شكاو روپكى وەرنە گىراوى ھە يە ، چاوت لە
 روژ مە نوقینە ھە رچە ندىكى تيشكيش بە دياروہ نە بى چونكە
 ھە مووشە ويك روژىكى ھە تاھە تايبى نە كوژراوہ ي ھە يە .

ھە ولير - يونس رە وؤف .

ئەدەب

بەخواری تەماشای ئەکریت

زۆر جار وایە که لەسەر ئەمە ی «ئەدەب» چیه و چۆن پێک دێت وە لەگەڵدا ئەهمیەتی چیه ؟ لەگەڵ یەک دەستە و یاقە ی یەک ئەبین ، زۆر شتمان بەسەر زوبانا دادیت و ئەسپ لە گەڵیک مەیدانا تاو ئەدەین . بەلام زۆر بە پەروشەو ئەلیم هیچ جارێک ئیمە که لە بابەت ئەدەب ئەدوین ، بە چاوی راست سەیری ئەدەب ناکەین بەلکو هەرکەسە بە چاوی خۆی و بە پێی باوەری خۆی ئەدەب ئەپێوی و هەلی ئەگیرتەو بەگومان ئەم نووسینە ی که ئیستا پێشکێشتان کراوە زاده ی چەندوچوونیکە که لە ئانی بی ئیشی لەگەڵ چەند که سێک کراوە هەرچەندیکی لەم چەندوچوونەدا محاوەلە یکی زۆر نیشان درا ، که بە چاویکی بی دەخلانە «محاید» سەیری ئەدەب بکریت ، بەلام بی سوود بوو هەر هیندە ئەزانرا سەری گوریس ئەکەوتە دەست یەکیمانەو و ئەویش بوخوی رای ئەکیشا ناچار هەر وەکو بەنیوچلی وازمان لە گەڵیک شت هیناوه ، وازمان لەمەش هینا و ئیمانمان بەم ووتە یە هینا که ئەلین : «با هەرکەسە بە چاوی خۆی شت بدینی و بە گەزی خۆی بی پێوی، کاکە (ر) ئەگەر هیچ نەبی با لەسەر لاپەرە ی که لاویژ ئەم پاسە زیندو بکەینەو ، باخویندە واران ی که لاویژیش لەم چەندوچوونە بەشدارین ، راستە هەر وەکو هەموو لاییکمان باوەریمان بی هەیه که ئەدەبیات لە زروفی مادی یەو هەل ئەقولی . یەلام شەرت نیە که ئەدەب هەر لە دەوروگری ئەمە بسووریتەو که مەشاکیلی مادی لە ژيانا بە دیاری ئەخات .

ئیمە که ئادەمیزادین ، کردگارمان شتیکی زۆر بەنرخ ی دواوەتە ئیمە که ئەویش تیفکرین و ئی وردبوونەو یە ، هەرشتیکی که لە دەوری خۆماندا

به رچاومان نه كه ویت چ كه م چ زور فریمان نه داته سه سر سرنج لیدان و لی وردبونه وهی دوروی و قوولی سرنجه كه به ستراوه به رادهی زانستی و نازکی ته بیعی ته ماشاكر ، نینجا هر كه سیک گهر سرنج و هستی خوبی له حاله تیکی موعه یه تونی به رازاوه و بهیاهویته به رچاوی خه لقیتر نه و كه سه نه دیبه و نووسینه كه شی «نه ده بیاته» زور نه شی پیم بلین «نایا هه موو نووسینیکی رازاوه نه ده بیاته ؟» به بی رازاوه ستان زور به باوه ری یه وه نه لیم «به لی» چونكه گهر به چاویکی راست سه یری نه دهب بکه یین ، نه بی سه یری هه موو سوچیکی نه ده بیات بکریت . به بی درو نه دهب زور له تیشکی روژ نه کات ، كه تیشکی روژ به تاییه نی چ رهنگیکی مه علمی نیه به لکوله چه ند رهنگیکی زانراوه وه پیک هاتووه ، نه م رهنگه زانراوانه ش تا تیشکی روژ نه دینه بهر به للور بو مان به دیار ناکه ویت ، نه مه ی كه نیستا هه ندیک له نیمه خویمان پیوه هه لواسیوه كه «چاره نه حوالی مادی گه له» و نه م چاره یه ش نه بی به هه موو وه سیله بیك له گه ل بگه یندریت نه مه ناحیه بیك له ناحیه زوره کانی نه دهب ، زور كه م بینایی یه گهر ووترا «نه ده بیات» هر نه م لایه مان بکه ویت به رچاوه هه روه هاش «نه ده بیات» غرامیاتیکی روت نی یه . به لکوله چه ند لایه كه وه تونه تونی هستی ئاده میزاد به ش بکریت هه موو نه م چه ندانه یه وه هه موو به شانیه یه . من به ش به حالی خو م هه روه كو نه م شیعره ی كه نه لی :

خوایه من و تو با بکه یین حساو

چ دروی نه بی به بی چاو و پاو

به نه ده بیاتیکی زور به رزی دانه نیم چونكه حاله تی رینجبه ریک به ته واوی نیشان نه دا ، هه روه هاش قه سیده جوانه کانی «وه لی دیوانه» وه یا شیعره به رزه کانی «مه وله وی» ش به روحی نه ده بیات دانه نیم ، هه روه كو لاوکیکی زازایی كه باس له رمانی نه ماره تیکی كورد نه کات و مه له مه یه کمان بو نه گیزیته وه به جوانترین نه دبیا تی نه زانم ، هه روه هاش قه سیده نه لفیه كه ی حاجی قادر كه نه لی :-

«ووتم به به ختی خه والو ...» به شیعازیکی نه ده بی نه ژمیرم نه مانه تیکرا وه پیکه وه له تیکه لاویانه تیشکی نه ده بیاتی كورد نه هیئیتیه ووجود ، دل رووناك كه ره وه ی ژین ، ره وشه ن كه ره وه ن . كاکی خو م ، گهر نه چوو بی یه سه ر

که لی دارهوه ، وابدانم توش له گه ل من ههروه کو ئینکاری نووسینه جوانه کانی (پوشکین و تولیستوی و ماکسیم - گوپگی) ناکه ی ههروه اش ته قدیری زاده ی میشکی (لامارتین و شکسپيرو الاکسندار توماس و فیکتور هوگو) نه که یت به لام لیم بیوره گه به چاویکی به بیزه وه سهیری نووسینی نه مانه ی دووایی بکه یت و له چاو نه ده بیاتا به هیچیان دابینی ی نه م جار هس لیم بیوره گه ر بلیم بو به خواری سهیری نه ده ب نه که یت .

نه زانم هه ندیک که س نه لین که نه م نه دیبانه ی که خو یان به ته نگ وچه له مه ی که له وه مه شغول نه کردوه نه مانه هه ستیان له ژیانکی زاده گانی و بورجوازی پیکه وه ناوه ، نه لین نه مانه له ژینی راسته قینه ی که له وه دوورن تاهه ندی که س زویان دریزی نه که ن و نه لین نه دیبه کانی پیشوومان نه وانه ی که ئیستاش شیعری «کلاسیک» نه لین ، به زاری خو یان نادوین به لکو به که یف و ههستی گه وره کانیان نه جولینه وه هه رچه ندیکی ئیمرو شیوه ی نه ده بی گوپراوه له تاییه تی یه وه بووه ته گشتی ، مرازم نه مه یه هه ر چه ندیکی ئیمرو نه دیبه کان نه ده ب بو نه دیب دانانین ، به لکو نه ده ب بو گشت داننن به لام له ناحی یه ی مرازو جه وه هدی نه ده بی یه وه له هه ر ناحیه یکا بروین له نه ده ب ناچیته دهروه وه زوریش بی دل ی یه گه ر نه مه نده دان به خو مانا بهینین و بلین بیجگه له نه ده بی (ئیجتیماعی) هه موو چه شنه نه ده بیاتیکی تر راست نیه و نه دیبه کان بوریه دلی زاده گانه کان و بورجوازی یه کانتن ئایا خاوه ن نه م باوه ریانه پیمان نالین که (حه بییه) بیجگه له وه ی که «نالی» حه زی لی کردبی کی له زاده گانه کان حه زی لی کردبوو ، به لام نه ی نه زانی موغازه له ی بکات ته کلیمی له «نالی» کردبوو ، له جیاتی نه وه ی هه ل بلی ... نازانم «نالی» گه ر بو خاتری دلی پر ناگری خو ی نه ی ووتبی :

هه ناسه م زولفه که ی لاداو مه یلنکی نه کرد چاوی
 نه سیم نه نگوت و شه و رابووردو نیرگس هه ر له خه ودا یه
 وه یا له کو ری دله وه نه ی ووتبی
 خو نه زانی وا نه چینه جی ی غه ربیان
 به مه رگی خو ت نه گه ر چاوان سیا که ی
 نه ی بو خاتری دلی کی وه یا به گویره ی ههستی کی جولاو هه ته وه ؟

به راستی زولیکی زۆر گه وره له (موسسته فا به گى كوردى) نه كه ين گه رباوه پيمان
به مه هه بى كه له واته ي :

«لای هه ركه سى نه چم مه نعم نه كا خوت بوچى پيسوا كرد
دریغ كوا حالزانی ره بی تووشم بینى بیماری»
ته عبیری له هه ست و دلی خوێ نه دابى . وه یا زۆر (نامه ننتقیه) هه رچه شنه
نه ده بیكى له و ته رزه مان كه وته به رچاو بلین نه مه شعوریکى درویه و شاعیر بیجگه
له موجاراتى هه ستى له خوگه وره تر چیتى نه كردووه ... و ابزانم كه س نیه كه
ئینكاری هه ستى ناگرینی نه م كچه ئیرانى به بكات كه نه لیت .

«نهال سرکش ، لاله دورنگ ، گل بی وفا ،
«دراین چیم» ، به چه اومید اشیان بندم ،
نه مام سه ركه شو ، لاله دورهنگو ، گول بی وه فا
له م چه مه نه دا به چ ئومیدیک هیلانه دروس كه م
نایا توخوا ! نه بى نه م شیعره جوانه ی «جامی» كه نه لیت :-
«هنوز اندك شعورى دارم ای ساقى زمن مگوزر»
«به چشمی» مستی خود تکلیف کن این جام خالی دا، كوردی .
هیشتا توژی شو عورم ماوه ساقی په سه رما تى مه په ره
به چاوی مه ستی خوت نه م په یکه خالیه ش پرکه

ته عبیر له شعورى كام ناغا ، كام به گ ، كام میر بدات ... من ته سه ور
ناکه م كه زۆرترین له ناغاو به گ و میر بتوانن كه هه ست به م هه ستى په ش بکه ن
وه یا خو شى ئى وه ربگرن . به ئى ، كه س هه یه كه ئینكاری نه ده بى (ئىجتیماعى) ..
بكات ؟ ! وه یا ته قدیسی نه كات ؟ ! وه یا هه ولى بو نه دات ؟ به لام «نه ده بیات» هه ر
به ته نها نه ده بى «ئىجتیماعى» نیه به لكو نه ده بى «ئىجتیماعى» ناحیه یكه له
نه واحى نه ده بى ... په نگیكه له حه وت په نگیكه ی تیشكى روژ ، به لام تیشكى
روژ نیه چ نووسه ر چ شاعیر له نه ده بى (ئىجتیماعیشدا) گه ر رووت بى بو نو
به هارات بنووسى وه یا شیعره دابنى چ تام و بو نیکى نیه گه ر گریمان «مكسیم
غوركى» له داستانى (دايك - الام) دا گه ر به رووتى له كریكاره كه بدووبا چ

قیمه تی نه نه بوو ، به لام ئەم داستانه بوئی به دلی هه موو که سینکا چوو ، چونکه که لیک ته حلیلاتی نه فسی و ههستی به رز ، ئەفکاری ووردی تیدا کوکردۆته وه بیجگه له وهش نه وسافی زۆر دلگر دلگری تیدا به بیان کردوه گه به چاوی تازه پیگه پشتوه کانمان سهیری داستانی (الأم) بکهین پیویسته دهست بدهینه قه له میکی سوورو خهت له ژیر هه موو واته بیکی له (ماده) دوور بکیشین و بلین جه نابی گوژی لیره غه له تی فهرمووه ، به لام ، ئەمینم ، که تازه لاوه کان ئەم وواته ی من به (کفر) دائه نین ئەگه رچی دهستلات نیه ، مه نتیقه خوارو خینچه که ی نه وان له (ئه دهب) ئەم غه دره به سهر (گوژی) دا ئە بری به لی دهستلات نیه گه به چاوه خپله که ی وان سهیری هه موو ئە ده بیاتیگ بکهین هه موو ئە ده بیاتیگ به خواری ئە بینن «ئه دهب» به راستی شتیکی سه ره خویه له مه جموعه ی ههستی ئاده میزاد هاتۆته دی له هه موو شوینیکدا هه یه ، ئاده میزاد باوانی به تی ، هه موو دنیا نیشتمانی به تی ، هه تا ناتوانین بلین ئە ده بی شوینیک بو شوینیکی تر دهست نادات ، چونکه تیبی لاوه کان ئە مه نده ی که به ئە ده بی بیگانه مۆته ئە سیرن سه دایه کی ئە مه ئاگایان له ئە ده بی خومالی کوردی نیه وه ئە مه ش مانای ئە مه یه که (ئه دهب) به هه ر زوبانیگ ووترابی ته ئسیری خوی هه ر ئە به خشی ، چونکه ئە دهب وه کو باقی فه ننه کانی تر مۆشته ره که له ئیجساساتی ئاده میزاد گه به چاویکی تایبه تی سهیری ئە دهب بکهین هه ر روویکی تایبه تی ئە دهب ئە بینین و زۆر نامه نتیقه که رهنگی ئەم تایبه تی به له هه موو ئە ده بی بدهین ، چونکه مومکین نیه ، بیگومان لاویکی گه ل په رستی خاوهن ریگه «مبدأ» له ههستی خویدا ئە لی :-

«ئه دهب هه ر ئە مه یه که باس له ناگوزوری گه ل بکاو وه ی بلاوبکاته وه»
هه ره هاش که نجیکی هه رزه کار ئە لی :

«ئه دهب ئە وه یه که باس له هیزو ته وژی دلی چه زکرده و نازو دلارامی یاربکات»

بی موناقه شه پیاویکی وینه کیش ئە لی :
«ئه دهب ئە وه یه که به سووره تیکی جوان جوانی ته بیعت به ئینسیجامه وه بووت ده ربخات»

له ولاوه پیاویکی عه سکه ری دژی شه رانی ئە لی :
«ئه دهب ئە وه یه که باس له کرده وه ی پاله وانان و مه جدی خوینینی

شەركەران بگا،

بەراستی ئەدەب بە تەنھا هیچی لە مانە نیه بە لام هەموویەتی بە تەنھا سەیری ئەدەب بکریت هەموو ئەم نەواحی یانە ی تێدایە و گەلیک نەواحی تریشی که بە ئیتلاە بۆمان دیار ئەکە ویت یەک یەک بەرز ئەبنە و هەو هیچیان لە ئەدەب خالی نیه . لێرەدا ئەزانم لاوەکانمان لە چی غەلەت بوون ، ئەمان لە تەحلیلی عیلهی ئەدەب غەلەتن . چونکە جارێان باوەری وابوو که ئەدەبیات لە روحیاتە و هەل ئەقوولی و شتیکیە لە مادە بەدەرە . بەلام ئیستا شتیکی وازیمە و ئیسپات کراوە که هیچ شت نیه لە مادە رووت بی ، بەلکو هەموو شتیکی هەتا ئەدەبیش (مۆنبەسیقە) لە (مادە) و سەرچاوەکە (مادیاتە) ئەم نەزەریە یە ئەساسیکی فەلسەفیه و مرازی ئەمە یە که زانین چی یە و هەستی چی یە ، جارێان مەدرەسە ی قەدیم ئەیان ووت نمونە ی هەموو شتیکی لە مێشکدا هە یە و ئەم فێربوونە ی که ئەبێ ئیقرار بە مە یە که لە مێشکدا وینە ی هە یە . بەلام مەدرەسە ی تازە ئەلێت : فێربوون ئەم مولاخەزاتانە یە که مێشک پێکە و هە ی ئەنێ لە سەرنجدانیکی مادی (مەلموس) بیجگە لە مە هەر شتیکی بگوتری واهیمە یە ئینجا که ئەم نەزەریە ی دووایی یە سەرکەوت و هەموو که س باوەری بی هینا تەبیعی ئیستا که م هە یە که بلی ئەسبابی عیلم و نەقش و موسیقا و رەسم و ئەدەبیات هەموو (مۆنبەسیقە) لە (روحیات) یان مە غنەویات) بەلکو هەموو ئیمانیا ن بە مە هیناوە که چ عیلم چ فنوون هەموو لە زروقی مادی هەل ئەقوولی با ئیستا ئەم چارە لێرە بیبرینه وە بۆ جاریکی تر ، باس لە مەراحیلی تەئریخی ئادەمیزاد و ئەدەبیات ئەکەین ، دیسان هەولی ئەمە ئەدەبین که لاوەکانمان (زۆر بە پرۆشە وە) چەند بە غەلەت لە ویش گە یشتوون .

هەولێر - یونس رەوؤف

«نوسینی کوردی»

که گه لایوژ له ئاسمانی وولاته که ماندا دهستی به دره و شانده کرد که لیکمانی له خه و راپه راند چاوی خه والوی بی هه لنینان ، په لاماری قه له م و کاغه زماندا ، به راستی گه لیک نووسه رانی نه وچه وانان نووسینی جوان جوانیان بلا و کرده وه هه روه ها ره خنه گره کانیش «ناقد» گه لیک ره خنه ی به نرخیان له م گوڤاره یه به تاییه تی له بابیه ت ووشه ی تازه دا که وتووی زوبانی کوردی خسته به رچاوانه وه هه ره خنه یه ش له وه ختی خویدا وه لامی درایه وه . به راستی هیندی نوقاتی ره خنه بازه کان زور به تین هیندی نوقاتی وه لام دهره وه کانیش به تینتر بوو ، من به ش به حالی خوم که خوینده واریکی ئەم گوڤاره یه م حه دی ناوه نجی به سه ره بی له هل بریندا ده بژیرم که نابیی نیمه زور زور به کوردی یه کی په تی بنووسین ، چونکه بو ئەم «ئینقیلابه» که وره یه ناماده نه بووین ، هیشتا هه رچی یه کی که پیوستی ئەم کاره بی نه مان کردوه ، که نه ویش فرهه نگیکی کوردی دانان و ئەم فرهه نگه په ره بی سه ندن ، ئینجا کوردی په تی نووسینه وه و ناشبی له سه ره ریگه ی کونه مان - کلاسیکی - نووسه ره که لیماتی عه ره بی و فارسی به راده یه که به کار بهینی که خوینده واری کورد به اویته سه ره ته ماشا کردنی فرهه نگه ی ئەم دوو زمانه و گیره و کیشه ، به لکو پیوسته که به ره به ره نووسینی کوردی به ره و خاوینی و له که لیماتی بیگانه پاک کردنه وه برویند ریت که نه مه ش به سالیکی و دووسال و سی سال پیک نایت ، به لکو نه بی وه کو میروله کاره کانمان بچوک و به نرخ بی ، به رامبه ر (ووشه) و (کوردی په تی نووسین) له مه ی سه ره وه م به چاکتر نه زانی که پیشکیش لاوانی هاو زبانمی بکه م .

به لام ... داخم ناچی که ره خنه گره کان به رامبه ر نوقته بیکی زور موهمیی «نوسینی کوردی» بی خه به رو هیشتا لی نه دوواین که نه ویش شیوه ی نووسینی کوردی یه ، مرازم «ئینشایه» له به ره ئەم خوم زور به گونا هبار زانی که تا ئیستا ئەم ره خنه یه م له نووسه ران نه گرتوه و ئیستا هه لم له هل که وت ،

هاویشتم ، هه موو ئاواتیکم ئەمە یە که نووسەرەن بە چاویکی برایانە سەیری
 بفرموون لە هه موو زوبانیکی سەر زەمینا ، نووسەر شیوەی پێ نووسینی
 زوبانەکانیان داناو ، که ئەم شیوانەش لە زەوقیکی بەرز و خاوینی خویان یە و
 لە چۆنی دوواندنێ هاونیشتمانیا ن هیناوەتە دی . لەم بابەتە و نووسینی زۆر
 جوان جوان و سوود مەندیان پیشکیش لایەکانیان کردووه ه نەوێ ئیمروکە
 بە سەر شوین و ریگای پیشە خویاندا دەروژ و هیچیش گومانی نیە که
 شوینە واریکی بەرز و ئاشکرا بو پاشە خویان بە جی ئە هیلن . زوبانی کوردی و
 پێ نووسینی ، ئەویش چەشنە فەنیکی که پێویستە خو زۆر پێوه ماندوو بکری .
 بە تاییەتی ئەم زوبانە لە بەرگیرە و کێشە و چە لە مەنی زەمانە لە سەر وەختیکی زۆر
 لە میژە که ئیهمال کرابوو ناگەر بە راستی سەیری میژووی ئە دەبیاتی کورد
 بکەیت سەیر دەکەیت که زۆر ساوایە . بەلام ئەم حەقیقەتە نابێتە مانە نەدی
 ئینکاری ئە دەبیات و زوبانی کوردی وە ناشیبێتە هوی نەوێ که کورد زوبان لە
 زیندو کردنە وە زوبانە که یاندا بی (ئومید) لە دونیاییکی مەئوسدا بژین بە لکو
 پێویستە هه موو بە جارێک بو زیندو کردنە وەو بەرز کردنە وە هەول برهین بەلام
 زۆر که ندو کوسپمان دێتە پیش که هەر گە و رەترینی ئەم کوسپانە دوو کوسپەن .
 یە که میان ، مەسئەلە ی کوردی پەتی و دوو میان شیوەی پێ نووسینی
 کوردیە . مەسئەلە ی یە که م شتیکی عیلمیە که قابیلی گۆران نیە یە عنی ئە گەر
 بەرامبەر هەر که لیمە ییکی عەرەبی و فارسی و تورکی که لە کوردیدا بە کار
 دە هیندریت که لیمە ییکی کوردی بو بدوژیتە وەو لە شوینی دابنریت باوەرناکەم
 که س بتوانی بیگۆری ، چونکه (ئیسیتیقراریک) و سە باتیک پەیدا دەکات .
 مەسئەلە ی دووهم که (شیوەی پێ نووسینە) شتیکی فەنی یە (Art) که هەرکە سە
 بە گۆیرە ی دلی خو ی شیوەی نووسین دەنووسی ، وە هەرکە سە هەستی خو ی
 لە سەر کاغەز دادەنی لە بەر ئەمە شیوەی نووسین لە هه موو (زوبانیکی) ئاوینی
 روونی هەستی نووسەرە من لەم رەخنە یە مرازم ئەم شیوە یەش نیە بە لکو مرازم
 (نووسینی کوردیە) .

هه موو زوبانیکی گە لانی سەر زەمین لە گەل یە کتێردا زۆر لە یە کتێردا
 جیاوازی جیاوازی ئەم زوبانانە هەر وە نە بی لە که لیماتدا جیاوازی و بەس بە لکو
 لە ئوسلوبی و وتاریشیاندا جیاوازیان هە یە . مەسە لا قوتابی یە که بە کوردی دەنی
 «ئە چمە مەکتەب» قوتابی یە کی عەرەب بە عەرەبی دەنی «انذب الی المدرسە»

قوتابی یه کی تورک به تورکی ده لی «مکتبه کید بورم» ده سهیری ئەم سی زوبانه بکن که ههرسیکیان دراوسی یه کترن چەند له گەل یه کتر له ئوسلوبی ووتاریاندا جیاوازی گەر ووتاری قوتابی یه عه ره به که به کوردی ته رجومه بکریت ئەبی بگوتری «ئه چم بو مه کته به که» و ئە گەر ووتاری قوتابی یه تورکه که به کوردی ته رجومه بکریت ئەبی بگوتریت «مه کته ب ده چم» به مه لاتان به دیار ده که وی که جیاوازی له ووتاردا چەند زوره نووسینی گە لی نو سه رانی کوردم خویند و وته وه ، چاوم به نامیلکه و کتیبه کانیا ن زور که وتوه ، ئە توانم بلیم بیجگه له سی چوار که سینک که س نیه که به لوس وپوسی به زوبانی کوردی بنوسی ، وه یا بیجگه له م چەند که سانه که سی تر نیه که له نووسینه کانیا ندا گری و قورتیکی زور گه وره ی تیدا نه بی ، گه وره ترینی ئەم په شمانه - (عیوب) په شمه ی پاش وپیش کردنی (مبتدا و خبری) جومله یه ، پیش وپاش کردنیکی وها که نه ک بلیم ره ونه قی نووسینه کانیا نی بر دووه به لکو له شیوه ی ووتاری کوردی شو راندوه وه کو یه کیکیان له گو فاری گه لای وژدا له نووسینیکیدا - ناوی که س ناهینم به لکو نه و خوی ئە ناسی - له جیاتی ئە وه ی بلی «من حەز له ژینی ته نهایی ناکه م» ئە نووسی «من ژینی ته نیا حەز لی ناکه م» خوینده وار به شی یه که می ئەم جومله یه ی دیت که ئە میش «من ژینی ته نیا» یه جی به جی میشکی ئە که ویته ته وژم و سوورانه وه که ئایا مرازی نووسه ر له م ووتاره یا ئە بی چی بی ؟ ! به لام له دووایی دا چاوی به «حەز لی ناکه م» که وت ، هه ره کو جامیک ناوی ساردت به سه ری دا کردبی به م چه شنه ئە تاسی . یه کیکی که ش هه ر له عه یینی گه لای وژدا له جیاتی ئە مه ی بلی «مه دحی وه ها له ده ستووری ئە ده ب به ده ره» ئە نووسی «مه دحی وه ها چوونه ده ره وه یه له ده ستووری ئە ده ب» ئیتر یه کیکی که ش ... شاید زوره وه به هه له چووش گه لیک زورترن . به راستی بکه ومه ناو هه لوه شانندی نووسینی کوردی وه یا ئەم نووسینانه ی که له گه لای وژ بلاوئه کریته وه ئە ترسم به شتیکم ئیتی هام بکن که زوری لی ئە ترسم ئە ویش «خود په سندی یه» هه ر نووسینیکی که به م چه شنه ی که ئیشاره تمان کرد نبووسری ، ئە گه رچی باسه که ی زور سوود مه ندو به رزی بی به لام له بهر ناته واوی که ل وکو می که س سوودی شتیکی لی ناکات ، ئە مه ش وایز نام له دووسه به به وه هاتوووه :

۱ - ئەم براییانه ی که باسینک له زوبانی لاییده وه (ئه جنه بی) وه رئه گیریته

سه رکوردی : پیت پیت ئەم باسه ئەکاتە کوردی وانەبێ کە شیوەی جارانی هەل بوەشیینی لە پاشان بە شیوەی کوردی دابمە زڕینی دای برژینی . کە ئەمەش زۆر پێویستە وابێ چونکە هەر وەکو باسمان کرد شیوەی پێ نووسینی هیچ زوبانیەک بە ئەوی ترناچی .

۲ - وەیا نووسەر کە نووسینە کە ی تەواوکرد ، بە چاویکی رهخه وه سه ییری نووسینە کە ی ناکاتە وه کە بزانی کە ل و کۆمی لە کویندەرە و راستی بکاتە وه .
ئەگەر هات و نووسەر ان ئەم دوو شتە یان فریدا بێشک خویندەر وار لە کۆسپە ی سەر سامی وتی ئەگە یشتن رزگار ئە کە ن . مە بە ستم لە م رهخه یه دوو شتە :-

یە کە م : گۆفاری گە لاویژ وە کو کیمیا خانە یێک وایە کە هە موو کوردیک لە م کیمیا خانە یە دا زوبانی کوردی لە هە موو ناتە وایک و ناشیرینیک بشوژینی ، چە شنه شیوەی نووسینیکی وای لێ بهیندریته دەر وەه بتوانری ئیدیعیای پێوه بکریت : ئینجا تکا لە گۆفار خانە ی گە لاویژ دە کە م کە هەر نووسینیکی بوە هات لە پاش ئە وهی کە رای لە باسه کە بوو زۆر بە ووردی بیخوینیتە وه ، کە ل و کۆمی ئینشایی راست بکاتە وه چونکە گۆفار ان نموونە ی پاک و خاوینی زوبانن .

دووهم : زۆر تکا لە خویندەر وار ان دە کە م کە دە نووسن لە شیوەی نووسینیاندا وورد ببنە وه هەر وەکو زانراوه ، نووسین هونە ریکی زۆر بالایە ئەم بالایە ش لە سەر شانی نووسەر ان و قە لە م بە دە ستانە وه لە لایە کی تره وه ش نووسەر انی ئیمرو مامۆ ستایانی نووسەر انی بە یانین گەر ئە مانە ئیستا لە کە ل و کومیدا نووسین خاوین ئە کە نه وه ئە وان ئەم باره گرانه یان ئە کە ویتە سه رشان . بێجگە لە مە ش بە رامبەر شتیکی مومکین نووسەر انی ئیمرو بە رامبەر رۆلانی خویان شه رمه زار ئە بن کە ئە مە ش بە ئیشس ترینی نیشی دلانە .

ئەم نووسینە م بو (گە لاویژ) نارد بلاونە کرایە وه

- دلدار -

هه‌رچه‌نده به‌شی سه‌ره‌تای ئه‌م ووتاره‌ی که دلداری له ئاهه‌نگی نه‌و‌روژدا خویندیتی یه‌وه ، ون بو‌ه‌و نه‌ماوه ، به‌لام له سوودو‌نرخ‌ی ئه‌ده‌بی که‌م نه‌بو‌ته‌وه بو‌یی خستمانه‌ به‌رچاو .

«نوسه‌ر»

«خاتونانم و گه‌وره‌کانم»

گه‌ر بیینه سه‌رحه‌قیقه‌ت ئه‌مانه‌ی که له سه‌ره‌وه به‌ نه‌و‌روژمان ووت زور له‌مه‌یدانی خه‌یالاتا ئه‌سه‌پمان تیدا تاو نه‌داوه ، به‌لکو بیجگه له جوژنیکی زور که‌می واقع نه‌بی چیرمان بی به‌یان نه‌کرا .

جه‌ژنه‌ی روژی نه‌و‌روژ له‌سه‌ر ئه‌ساسیکی دینی وه‌یا حادیسه‌یکی ته‌ئریخی وه‌یا واقیعه‌تیکی تایبه‌تیدا دانه‌هاتوه ، به‌لکو ته‌بیعه‌ت هه‌روه‌ک گه‌لی شتی به‌سه‌ردا فه‌رزکردوین ئه‌م جه‌ژنه‌شی بو‌داناوین له‌رویکی راستدا جه‌ژنیکی زور په‌رویزی هه‌موو گیانداریکه ته‌سه‌ور به‌فرموون که له‌وولاتیکی هه‌رچوار فه‌سلی سالی به‌ریک وپیکی تیدا به‌دیاریکه‌وی یه‌عنی هاوینی گه‌رم و به‌تین ، پایزی به‌ته‌پ و تو‌زو باران ، زستانی به‌به‌فروره‌چه‌ره‌ک و سارد ، به‌هاری په‌رگول و نه‌خشین بی ، ئه‌م دانیشتی ئه‌م وولاته‌به‌ مرووری زه‌مان چ زانستی یه‌کیان له ته‌بیعه‌ت وه‌رگرتبی که هه‌رگیز لینی به‌هه‌له‌ نه‌چن !! جالای کوردو فو‌رس له‌هه‌ره پیشوی وه‌خته‌وه ئه‌م روژه‌یان به‌سه‌ری سال داناهه . له‌م روژه‌دا زستانی زور سارد به‌رامبه‌ر به‌هاری جوان له‌مه‌یدانی زه‌مینا ئه‌شکی به‌م شکانه‌ ده‌رگای سالی تازه ئه‌کریته‌وه سه‌ر تاقی پشت که هه‌موو ته‌بیعه‌تی داخیل ده‌بی ، به‌لام هه‌ر وه‌کو هه‌موو لایه‌کتان ئه‌زانن ئاده‌میزاد په‌وشتی وایه هه‌موو ئاهه‌نگیک به‌ بلویری خوی لی بدات ، هه‌موو دیمه‌نیک به‌ چاوی گه‌وره‌یی خوی سه‌یربکات ، چاحه‌قیقه‌تی ئه‌سه‌بابی ئه‌م جه‌ژنه‌به‌ مرووری زه‌مان به‌پیی جیاوازی بیروباوه‌ر گو‌پاوه ، هه‌ندی که‌س هه‌نه ئه‌لین ئه‌م جه‌ژنه‌یه‌ روژیکی دینی یه ، له‌ ئایینی زه‌رده‌شته‌وه به‌ میرات ماوه‌ته‌وه ، وه‌ ده‌لایلیشیان ئه‌مه‌یه‌ که‌له‌م جه‌ژنه‌یه‌ دا ئاگر ئه‌کریته‌وه که‌په‌مزی ئایینی زه‌رده‌شته‌وه لی ئه‌مه‌ راست نیه . به‌لام که‌ ئایینی

زهردهشت (ظهوری) کرده ، نه يتوانيوه ئه م پوژه له ناوبيا به لكو بيجگه له ئيعتيراف پيكردي چيترى بوئه مابووه ناگري نه وروژيش ههروه كومه عالي زاناي گه وره ئه مين زهكي ئه فهرموي : بيجگه له ئيعلاني روژي نه وروژ چيترى تيدا

به سته نيه ، چ مه ساسيكي به ئاتهش دهبي و ئايني زهردهشته وه نيه به پيئي مه علوماتي «شه هنامه» گويئا ئه بي ئه م جه ژنه يه ، له ده وري سه لته نه تي «جه ميشدي كه يه وه» په يا بوويي وه به سه ري سال قبول كرابي ، وه لي ئه م جه ژنه يه له ده وري ملوكي «ئاخه من Achamenid» ئيراندا (ته به قهي پيشداديان) به سالي ره سمي تازه قبول وه زه ماوه نري پيوه كراوه ، له پيش هاتنه سه ر ته ختي (طبقه ي⁽¹⁾) پيشداديان ئه م جه ژنه يه هه ريوه به ركي پيروزي له پيش چاوي ئاده ميزاددا پيروژ مامه ندي زه منزه مه بوه ، شاهاني «ئاخه مه ني» له دواي ئه وان بنه ماله ي «كه يان» هه روه ها پشت له دواي پشت سه ريان بو دانواندوه چونكه ئه م به رگه ي كه ته بيعه تي ژيان له به ر نه وروژي كرده قابيلى كه ون بوون نيه ، هه رده م له گه ل زه مان ئه به دي يه تي و جاويداني خوي پاراستوه .

كه ئايني ئيسلاميش به رووناكي و پرشه نكي يه وه دونياي رووناك كرده وه بريقه بيكي تازه ي داوه ته نه وروژ له ده وري (معتضد) به سه ري سالي خه راجي داندراوه له دواي ئه وانيش سلجوقيه كان ره سمييه ن به سه ري ساليان قبول كرده ... جه ژني نه وروژ له زه ماني حكومه تي عوسمانيدا جه ژنيكي ره سمي بووه ، ده وائيري حكومه ت ئيشي نه ده كرد ، وه هه تا له ده ستيان هاتبي به به زم و وازي ئاهه نكي دراوه تي .

ئه م پوژه «خاتونان و گه وره كانم» روژيكي پيروژه وه سنعه تي عه نعه ناتينيكي پيروزي ته ئريخيه ، جه ژني نه وروژ له فرس و كورده واريدا به جه ژني «نيل» وه يا «شم النسيم» ي ميسريه كان ده چي كه له ته بيعه ته وه بو ته بيعه ت و ئاده ميزاد ماوه ته وه .. له نيوپاش «خوشه ويسته كان» تا به هار ئه روا له كوردستاندا هه موو روژاني چوارشه م له ناو باغ و چيمه نزاري دلگيرا زه ماوه نندو سه يراني پي ئه كرى له مه يرانا سواره كان چاپوك سواري نيشان ئه دن له لايكي تره وه ش كچ و كور هه لپه ركي سه رگه رمانه ي گه نجا يه تي ئه كه ن و له هه ر قووله دا ئاوازي گوراني خوش به رز ئه بيته وه تاله ده ستيان بي به مه ي ته بيعه ت خويان سه رخوش ده كه ن تا ئه كه ون لي ئه خونه وه . خاتونان و گه وره كانم ... به هه موو دليكمه وه

پیروزی‌بادی ئەم رۆژەتان لێ دەکەم ، چونکە ئەم جەژنە یە هەر سەر بە کوردان نیە بە لکو جەژنی هەموو گیاندارێکە بریا لە نیو ئەم گیاندارانەدا ئادەمیزاد بەرامبەر بە مەرحەمەتی تەبیەت هەستیان بە بەهەشتی ژانیان دەکرد کە ئەم زەمینەو ئەم ژیانە خودا بوو بەختیاری داناوو بە هەری ئادەمیزادی بوو چاکە بێ بەخشبوو .. نەك هەر ژیان بە ویترو تال بکات .

ئیمرو هەموو جیهان بە چاویکی پر ترس و ئامانجەو هەسەری ئەم شەرە ئەکات^(٤٣) ئە یەوێ کە لەشی پر زامی خویناوی لە ئاسودەیکێ پر خوشیدان بەحەسینیتەو ، وای تارمایی زۆر بە دەستی دوشمەنانی سەربەستی وەك هەوری زۆر چلکنی بەر ئاسمان هەلبڕینگاونە ما دایکانی رۆلە کوژراو خوشکانی برا نە ماو خیزانانی مال تیکدراو ، هەموو لایەکیان گویان رایەل کردووە کە دوو تەقە ی تۆپی شەر ئاوەر بدری ئەو لە ئاوازی موسیقای ئاشتیان گوی لێ بێ ، کە لێ ئادەمیزاد هەروەکو سالی تازەمان بەرەو بەرگیکی نوێ ژیانیکێ ئاھەنگ ئامیز پەیرەویکی راستی لە ویجدان نیزیك ئەروا . کە هەر نوقتە یە ی بە هەزاران دلۆپە ی شەھیدانی بێ گوناه لە پیناوی ئەشخاسانی خاوەن ئایدیالی خراپە و قینە جوویدا رۆیو نووسراوە تەو .

ئیمە کە لەم دونیایەدا وەکو هەموو لایك (تتخسر) بە (خطام) دەکەین ، لەم پۆژە پیروژەدا نیازی زۆر گەرمان کە لە دلێکی گەرمی بەزولی ئادەمیزاد موعەزەب هاتوتە دەرەو لە یەزدانی گەورە ئەپارینەو کە شادی نەو و پۆژ بە هەموو دونیادا تاکو ئەبەد لە نیو پەرویزی ئاشتومانیکێ زائیل نەبوودا بەرپا بکات ...

ئیترو سوپاستان دەکەم .

(٤٣) وا جوانتر بوو دلدار بلیت (بەنەمالە ی پێشدا دیان) نەك وشە ی (طبقة) بەکارینی .

(٤٤) مەبەستی شەری جیهانی دوو مە - ١٩٣٩ - ١٩٤٥ .

عمر خیام

شاعیری خوش گوفتاری کورد «سه لام» چوار خشتی به کانی خه یامی
بی به بی به کوردی هه لگیراوه ته وه هه ربه چوار خشته کی له که لایوژدا
بلاوی نه کاته وه نه م کاره زه حمه ته وانه بی له توانای هه موو که سیکا بی شیعربه
شیعر ته رجومه ی کردو ده ست له بنج و بناغهی مه عنا نه سلی نه دان عاده ته ن دوو
هیندی ته تلیفیک زه حمه تی پیوه نه کیشری مرزم نه مه نیه که له م نووسینه دا
مه دحی «سه لام» ته قدیراتی خومی نیشان بدهم به لکو چوار خشتی به کانی
«سه لام» خویان مه دح و ته قدیراتی «سه لامن به لام مرزم نه مه یه که «خه یام» به
خوینده واران خورشه ویست بناسم وینه ی ژیانی نه ده بی و میژو خوی به ووردی
به یان بکه م له پیش نه وه ی که بکه ومه ناو نه م باسه وه نه مه وی که حیکایه تیکتان بو
بگیرمه وه «وا نه گیرنه وه که جاریک شه ش کویری زگماک له هیندستانا تووشی فیلیک
نه بن . به کیکیان نه که وینه لای لوتی یه وه «خرتوم» دهستی لی نه دا نه لی «فیل به
عه زیایکی زور که وره نه چی» دوو میان ده ست له ددانی نه دا نه لی «نا فیل له که ل
نیزه فره رق ناکری» سی یه میان که وتبووه لاگویی یه وه خوی له دووانه که ی پیشووی
تووره کرد ووتی «نه مه یه ک کویری نازیره ک بدینم» مونسه به ت چی یه ؟ فیل له
باوه شینه نه کات عه زیای چی ؟ نیزه ی چی ؟ «چواره میان دهستی به قاچه کانی
که وتبووه قاقای پیکه نینی دا ووتی «ماشاش الله ، ماشاش الله له م عاقلانه» باوه شین و
کوله که زور له یه کتر دوورن فیل به کوله که نه چی» پینجه میان دهستی له ته نگه ی
فیله که گیرا زور تووره بوو به سه ر نه وانی تر دا قیزاندی ووتی سی وس ، شهرم
ناکه ن نیستا چاو ساغیکمان لابایه وای نه زانی هه موو کویری که وه نیوه که م
نیدراکن ، نه م ژاوه ژاوه تان له چیه ؟ فیل هه روک دیواریک وایه برایه وه ،
شه شه میان قسه که ی بری و زور په ست ببوو ووتی «باوکم نیوه زور غه له تن فیل
نه به عه زیا نه به نیزه ، نه به باوه شین ، نه به کوله که ، نه به دیوار نه چی ده مت له

گوريس بده . هه روه كو دهستت له هيل دابی چ قه رقی تیه ، قه رقی نیه می لی ئه وویس

به کلکی فیله که که وتبوو . جا ئه م شه ش کویره لیان بووه که شمه که ش و قیره قیر به لام حکمه ته که ئه مه بوو هه موویان راستیان ده کرد وه هه مووشیان درویان ده کرد . شاعیری شیرین گوفتار شیخ سه لام به ره به ره رباعیه ته کانی خه یامی هه ر به شاعر هه لگیراوه ته وه ، واپی ده پئی له گوفتاری که لایژدا بلاوی ئه کاته وه . ئه م کاری وا زه حمت و ئه م هونه رمه ندیه له پیاویکی هونه رمه ندی وه ک سه لام نه بی نه وه شان وه ی لای هه موو کوردیک مه علومه . کوردو زویانی کوردی له به رنه وه ی که زه مانیکی زور دورو دریژه که وتووته بن باری نیگه تی و به دبه ختی ئه و ملوانکه گه وه رینه ی که پیشونان بو ئیمه یان به جی هیشته که ئه ویش (ئه ده بیاته) پساندراوو هه ر دانه ی پرژاوه ته لاییکه وه بو کوردنه وه ی ئه م ملوانکه یه که لیک که س له هه ول و ته قلا دایه به لام له لاییکی تره وه ش وه نه بی میشکی کورد هه رچاوه نوری ئه مه بکات ، تا ئه ده بیاتی کونی خوی بزینته وه ئینجا دهست کا به ئینتاجی ئه ده بی تازه دا که وتوو به لکو که لیک له شاعیره کانمان ته ک به ته ک مه ده نی یه تی حازره و ئه ده بیاتی عه سری یه وه ده رو ن بی شک له م کاره موباره که ی دوایه دا کرده وه ی شیخ سه لام که رباعیاتی (خه یام) ی مه شهوور ده کاته کوردی ، له هین هه مووان به رزتره وه کو روژیکی به هاری شه وق به خش زور دلیرانه له ئاسمانی کوردستان ئه بریقته وه ، ئه مه وی که له م بابه ته وه ته قدیرات و مه منونی یه تی ئه ندیشان و ئه ده بیات په روه رانی کورد پیشکیش شیخ سه لام بکه م به لکو رباعیاته کوردیه کانی خه یام له کوردستاندا هینده ی رباعیاتی ئینگلیزی خه یام که له لایه ن (فیتز جرالده وه) هوندراوه ته وه حه قده روروح په ره یه .

خه یام ، تا ئیستا له کوردستاندا هه روه کو له جیگیانی تردا ناسراوه وا نه ناسراوه ، به لکو ئه م ئه ستیره به رزه هه موو شوینیکی رووناک کردو ته وه هینستا به چاکی تیشکه کانی دۆل و شیوو ئه شکه وته کانی کوردستانی رووناک نه کردو ته وه ، به لکو (اعتقاداتی) دینی و شوهر ته ی (خه یام) به مه ی په روه و کوفر نامیزی بوپته باعیمی ئه مه ی که ئه م له کوردستاندا وه ک نه ناسراوی وایی . تاله م روژانه دا روژیک به مونسه به تی باسیکی فه لسه فی به سه سه ره کی ناوی خه یام هاته ناوه وه ، (فه قیکی) تووره زور به ئیفیتیخاره وه هیچ شهرمی

نه کرد ووتی «خه یام به له عنه ت بی، هیچ له گه ل مورته دان فره ق ناکری هر چه ندیکی که س گویی نه دایه نه م هه له وه ریه به لام گه ر نه م کابرایه له مه جلیسیکی

تر نه م قسه ی بکردبایه ، نه م قسانه ی خوی تهره سوخ بی ده کرد ، نه مه ش ده لیلی دهره جه ناسینی (عومه ر خه یام) ی مه شهووره له ناو زومره ی زورترینی تی نه گه یشتهوان و تازه چاوه ل هاتروانی کوردا . به لی وه نه بی (عومه ر خه یام) هه رچه ندیکی فه یله سوفیکی شه رقی خاوه ن میشکیکی زور ووردی ئیرانی به تا به م دووایی به نه بی که له لایه ن موسته شریقه کانی پروژئاواوه ناشکراکرا که س نه یده ناسی . وه نه م ته خته به رزه ی بو دوست نه کرابوو ، چونکه عه سه بی به تی دینی و شوهره تی خه یام به له دین دهر چوون و له لایه ن دوژمنه کانی به وه له وه ختی خویدا پرو پوغانده بیکی زور له (عه له یهی) کردن بووه سه به بی نه مه که خه یام له لایه ن هاو وو لات و هاو زوبانی به وه ناوی نه یته ناو ناوان . تا دکتور عبدالله جه وده ت به گ له دیباجه ی ته رجومه ی روباعیاتی (خه یام) دا حادیسه بیکی زور نه نگیزی) نووسیوه ته وه که ده لی براده ری خوشه ویستم خه لیل خالید به گ له میسته ر براون (M - Browne) ی بیستوه که نه و وه خته ی (مظفر الدین) شاه له ناو رپادا گه شتی ده کرد له (له نده ن) وه فدیکی له (جه معیه ی عومه ر خه یام) ی چوو بووه لا که داوای موساعه ده ی نه مه ی لی بکه ن که مه رقه ده که ی زور جوان هه ل بندریته وه نه م وه فده ده ستیان بی کرد که زور موقه ده سانه و ته قدیرانه . ناوی عومه ر خه یام بیه ن و مه کانه تی زور به رزی عومه ر خه یام له به ینی میله تدا عه رزی شاه بکه ن که له گوفتاره کانی خویان بوونه وه ئینتیزاری ته شکور نامه بیکی گه رمیان له حه زره تی شاه کردبوو ، به لام شاه رووی کردبووه (رئیس الوزراء) ی ئیران که له گه لی بووه بیی ووتبوو «ناقا این عمر خیام چه خریست» به عنی ناغا نه و عومه ر خه یامه له چ تیره بیکه ؟ به مه ئیزه لری جه هل و وه فده که ی خستبوه دهریای حیره ته وه . نه گه ر شاهیدی نه م مه سته له یه (میسته ر براوان) و (خه لیل خالید به گ) نه بووایه له بابیکی که خاوه نی نه م قیتعه شیعه ی که ده لی :-

«آز مشبکهای رنگارنگ يك پرتو فدا ت

«کفرودین ، دیرو حرم شد میشد زنا رشد

«ساقی روزی ازل چون جرعه ی برخاک ریخت

«تاک شد انکور شدمی شد نصیب یار شد .

که هینده وردو نازک و بالاو شاعیرانه یه ئه م زاته به رزه کوریکي هینده بی
جه وه روکه ودهنی لی بووبی هیچ باوهرنه دهکرا .

له مه وه وادیار دهکه وی که تا وهختیکی زور نیزیك هه تا شازاده کانی
ئیرانیش که عاده تن زور ئه دیبانه و به سه قافه تیکی قومی په روه رده دهکران
خه یامیان نه ناسیوه وه ئه مه ش هه موسوچی ئه م ئاوه پيسانه یه که دوژمنه کانی
بویان ریشتووه . وه یاخود ئه مه یه که عومه ر خه یام له وهختی خویدا شووره تی به
شاعیر وهرنه گرتووه وه ئه م روباعیاتانه ی که هه یه ئه غله بی بنه سووره تیکی
(عرض) و له مونسه باتدا یان (ئیرتیجالیه ن) و تبییش نه بوویته سه به بی ئه مه ی
که ناوی بکه ویته ریزی شاعیرانه وه تا (دهوله ت شاه) له کتابة که ی که ناوی
:ته نریخی ئه ده بیاتی ئیرانی) یه ناوی خه یامی زور به سه ر سه ره کی بردووه .
یه عنی ئه م زاته به شاعیریکي خاوهنی ئه و میهنه ته ی نه ناسیوه ، باله م بابه ته وه
چیترلی نه دوین ، چونکه ئه گه رینه وه سه ری .

به گویره ی ئه م ته دقیقه اتانه ی که دکتور «کریسته نس» له موقه دیمه ی
ته رجومه ی روباعیاتی خه یامی دا نووسیویته تی سالی (۱۹۰۵م) (عمر خیام)
ناوی به ته واوی (غیاث الدین عمر ابن ابراهیم الخیامی) یه له سالانی
(۱۰۲۵۶ - ۱۰۵۰) میلادی له نیشابور (که شاریکه له خوراسان له دایک
بووه) . ئه م ته دقیقه زور ئیختلافی له گه ل ئه م وهختانه هه یه که موئه ریخینی
پیشوی روزه لات ، چونکه رها قولی خان هیدایه ت له کتابة که ی ناوی (مجمعی
فصحاء) یه ئه لی خه یام له سالی (۵۱۷هـ) وه فاتی کردووه یه عنی ئه بی له سالی
(۱۰۹۹م) وه فاتی کردبی . ئه حمه دی کوری عمری کوری عه لی (ئه لنیزامی
العروض) که قوتابی خه یام بووه له کتیبه که ی که ناوی (جهار مقاله) یه ئه لی :
له سالی (۵۳۰هـ) زیاره تی قه بره که یم کرد ئه وساکه بی یان و وتم : که
ماموستایه که م چوار سال له مه و پیش وه فاتی کردووه . به م گویره یه ئه بی له سالی
(۵۲۶هـ) وه فاتی کردبی که ئه بی له سالی (۱۱۰۸م) وه فاتی کردبی وه هه روه کو
دکتور عبدالله جه وده تیش ئه لی له سالی (۱۱۲۳م) له (مرو) دا وه فاتی کردووه
به عنی ته سادونی سالی (۵۴۱هـ) دهکا ئایا له م سالانه کامیان راسته ؟
هه رچی (دکتور عبدالله جه وده ته) به گویره ی ته دقیقه اتی (دکتور
کریسته نین) ده روا ئه گه ر ئه م موده ته ی که (کریسته نس) دایناوه که له به ینی

سالانی (۱۰۲۵ - ۱۰۵۰) میلادیه بگریته پیش چاوبه گویره‌ی ته‌قدیری دووایی که (۱۰۵۰م) یه نه‌بئی عومری (۷۲) سال بووبی ، نا‌ئه‌گر به‌بئی ته‌قدیری یه‌که‌می بی‌نه‌بئی عومری له (۷۲) سالان تیپه‌ریبی . خاوه‌نی (مجمعی الفصحاء) که ره‌زا خان هیدایه‌ته‌ئه‌ئی :- له‌سالی (۵۱۷) وه‌فاتی کردووه‌و به‌ده‌لاله‌تی‌ئه‌م روباعیه‌ی که‌ده‌ئی :-

هرگز دل من ز علم محروم نشد
 کم ماندز اسرار مفهوم نشد
 (هفتادو) سال عمر کردم شب و روز
 معلوم شد که هیچ معلوم نشد

ته‌رجومه‌که‌ی به‌گوردی‌ئه‌مه‌یه : «دلی من هیچ وه‌ختیک له‌عیلم‌بئی به‌ری نه‌بووه‌که‌م‌نه‌سراری وابووه‌که‌تی‌نه‌گه‌یشتبم ، چه‌فتاودووسال عومرم رابوارد شه‌ور وژلیم مه‌علوم بووکه‌هیشتا هیچم‌ئی‌مه‌علوم نه‌بووه ۷۲ سال ژیاوه‌جا (۷۲ - ۵۱۷ = ۴۴۵) له‌دایک بووبی‌که‌ته‌سادونی (۱۰۲۷)م ده‌کا . به‌مه‌وه قسه‌ی ره‌زا قه‌ولی خان هیدایه‌ت زور نیژیکی به‌یانانی (دکتور کریسته‌نسن)ه‌که‌ئه‌ئی : له (۱۰۲۵) له‌دایک بووه . وه‌ئه‌گر به‌گویره‌ی ووتاری (نیزامی‌ئه‌لعرروز سه‌مه‌رقه‌نری) که‌ئه‌ئی له‌سالی (۵۲۶ هـ) وه‌فاتی کردووه‌و عومری‌خه‌یام به‌۷۲ سال ته‌قدیر بکه‌ین نه‌بئی له‌سالی (۱۰۲۶) له‌دایک بووبی ، به‌لام‌ئه‌م ده‌لیله‌ی که‌به‌ده‌سته‌وه‌یه‌که‌ئه‌لین (۷۲) سال ژیاوه‌وه‌ئه‌ویش‌ئه‌وروباعیه‌یه‌که‌وا عه‌ر زمان کردووه‌نایا به‌ده‌لیلکی مه‌قبول له‌قه‌لم‌ئه‌دری یان نا ؟ بو‌ئه‌مه‌ی که‌ئیعتوباری پی‌بکری‌ئه‌بئی دیسان‌ئه‌مه‌ش بزانی که‌خه‌یام له‌وساله‌ی که‌ئه‌م روباعیه‌ی ووتووه‌و له‌عه‌ینی سالدا وه‌فاتی کردووه ؟ بو‌ئه‌مه‌ش هیچ‌ئیستینادگامان به‌ده‌سته‌وه‌نیه . به‌چ مه‌علوم‌خه‌یام له‌پاش‌ئه‌وروباعیه‌ده‌سالی‌تریش نه‌ژیاوه ؟ له‌به‌ر‌ئه‌مه‌ته‌ئریخی له‌دایک بوونی‌خه‌یام هه‌روه‌کو له‌پیش‌چاوتانه‌شتیکی مه‌جه‌ووله‌و به‌رویکی ته‌قدیری یه‌وه‌باس ده‌کری . ئه‌م‌موده‌ته‌ی که‌دکتور کریسته‌نسن دایناوه‌که‌له‌به‌ینی سالانی (۱۰۲۵ - ۱۰۵۰م) له‌دایک بووه‌عباره‌ته‌له (۲۵) سال موده‌ت بو‌ئه‌مه‌ی بییته‌مه‌یدانی ته‌قدیر بو‌له‌دایک بوونی شه‌خسیک شتیکی زور نامه‌نتیقیه . له‌به‌ر‌ئه‌مه‌ی که‌(عروزی

سه‌مه‌رقه‌ندی) خوی خه‌یامی دیتووہ و زوری خوش وویستووہ . به‌لکو (خه‌یام) ماموستای بووہ و ایزانم له ته‌قدیری ته‌ثریخی و وه‌فاتیدا زور به‌هله نه‌چووہ به‌لکو راسترینی وه‌خته به‌لام له‌به‌رئه‌وه‌ی که تا ئیستا به‌راستی نه‌زانراوه که خه‌یام چه‌ند سال ژیاوه ، ه‌روه‌کو به‌یانمان کرد . ثم روباعیه‌ی که (ره‌زاقولی‌خان) نه‌یلی ده‌للیکی زور به‌قوت نیه نه‌توانین که ه‌ر عینی روباعی به‌نه‌هل محاوله‌ی ته‌قدیری عومری (خه‌یام) دابننن و بلین خه‌یام ه‌ر (۷۲ - ۸۰) سال ژیاوه به‌مه‌وه سالی له دایک بوونیشمان به‌سوره‌تیکی مه‌نتیقی بهی ته‌قدیر ده‌کری که مومکینه خه‌یام له به‌ینی سالانی (۱۰۳۶ - ۱۰۴۴ م) له دایک بووبی که ته‌سادونی (۴۵۴ - ۴۴۶ هـ) ده‌کا . وه‌شوینی له‌دایک بوونی (خه‌یام) دیسان له موجداله‌یه ه‌روه‌کو حسین دانش‌خان له ته‌رجومه‌ی خه‌یامدائه‌لی :-

خواه‌ونی (ته‌ثریخی‌الافی) که (نه‌حمه‌دی‌کوری نصر الله تتوی) یه‌نه‌لی له گوندی «شمشاد» که تابعی شاری (به‌لنجه) له دایک بووہ (ص ۴۲) ه‌ند یکیشیان نه‌لین له گوندی (بسنگ) که له مه‌نتیقی نه‌سترا‌باده له دایک بووہ . به‌لام (شه‌هروزی) قه‌زینی خواندمیر ئیتیفاقه‌ن نه‌لین که نیسا‌پور - نیشاپور) له دایک بووہ . وه‌ئه‌مه‌ش راسترینی^(۱۰) شوینانه (یاقوت الحموی) له کتبه‌که‌ی که ناوی (معجم البلدان) ه‌بسی شاری نیشاپور نه‌کا وه نه‌لی (شاریکی زور‌گه‌وره‌یه سه‌رچاوه‌ی نه‌قل مه‌ندان و زانایانه ، پیاوی زور‌گه‌وره‌ی نه‌هل که وتووہ . له ژیانی خومدا شاری وه‌ام چاوپه‌نه‌که وتووہ . خه‌لقی نیشاپور به‌لوله کوزکان ناو نه‌به‌نه ژیر نه‌رزه‌وه و له ژیر زه‌مینه‌کانی خانوه‌کانیاندان نه‌یخونه‌وه ، ه‌ینده ناوی شیرینه که وه‌خته بلیم باوهر ناکری ه‌روه‌کو ناسیبیم زور‌خاوه‌ن میوه‌و خیرو به‌ره‌که‌ته چه‌شنه (ریواسی) کئیان ه‌یه که له دنیا‌دا شتی وانیه !!

وادیار ده‌که‌وی که نیشاپور شاریکی عیلمی و عوله‌مای زور‌لی‌بهی گه‌یشتووہ . تا ه‌روه‌کو دکتور عبدالله جه‌وده‌ت ده‌لی : وا شورته‌ی سه‌ندبوو‌که ه‌ر که‌سنگ له نیسا‌پور له لای (موفق‌الدین عبداللطیف‌النيسابوری) ده‌رس بنحوینی ناخری زور‌خیر و نه‌بینه‌پیاویکی گه‌وره له‌به‌رئه‌مه‌ده‌سته‌ده‌سته خه‌لق روویان له نیسا‌پور ده‌کرد بو‌خویندن زور‌که‌میان و ابوو‌که ه‌ینده‌ی به‌خت ه‌به‌ی لای (موفق‌الدین) ده‌رس به‌ربکه‌وی (ص ۹۹۰) (میر خند) له زوبانی

(نظام الملك) دا نه گيريتوه - كه وامه شهوور بووه كه هر كه سيك لای (موفق الدين) خویندبیتی نه بیته پیاویکی گوره له بهر نه مه باوکی - به عنی باوکی (نظام الملك) نه وی نارذوته نیسابور بو خویندن كه چووہ دوو فوتابی تری زور زیره کی لاچاو بی كه وتووہ كه یه کیکیان (خه یام) و نه ویتیشیان (حسن الصباح) بووه . هینده ی بی نه چووہ كه (ابو القاسم) كه (نظام الملك) ه له گه لیان بوویته دوست ، روژیک هر سیکیان داده نیشن . حسن الصباح بیان ده لی : «وامه شهووره كه كه سيك له بهر دهستی (موفق الدين) ده رجی زور به ختیار نه بی ، نه وانیش نه لین «به لی» وه نه لی «نیمه نه گه رده رجوین به پیاویکی گوره بو دووه کانی ترمان چ بکا باشه ؟ «نه لین» تو بلی «نه لی» با هر کامیکمان زووتر بی گه یشت و شانیکي بو یارمه تی دووه کانی ترمان بکات .. له سهر نه مه په یمان نه به ستن ساله ها به سهر نه مه په یمانه دا ده روا (ابو القاسم) نه بیته وه زیری (ثالب نه رسه لان) ی دووه مین پادشاهی ده وله تی سلجوقیه وه له قه بی (نظام الملك) ی نه دریتی بو نه مه ی كه په یمانه کی به بیر بینیته وه (خه یام) و (حسن الصباح) نه چنه لای و داوای یارمه تی لی ده کهن . روونه کاته (خه یام) وه زیفه یه کی گوره ی له ده ولت عه رزده کا ، خه یام له بهر نه مه ی كه زور لاگیری جاهو سه توه ت نه بوو . له په نایبکا نیداره کردن و له سهر ته دقیقاتی عیلمیه ی زور له م وه زیفه بی خوشتر هاتبووه بهرچاو وه به م قاله جوابی وه زیر نه داته وه . جا (نظام الملك) سالی (۱۲۰۰ مسقال) زیری له واریداتی نیشاپور بو ته خسیس دهکات رهوانی نه کاته وه ، نه م وه زیفه یه ی كه بو خه یامی دانا بوو وقه بولی نه کردبوو نه داته (حسن الصباح) به لام له دووا جارا وا دهرده که وی كه (حسن الصباح) نه یه وی مه رته به ی وه زاره تی له (نظام الملك) زهوت بکات له بهر نه مه له باره گای (ثالب نه رسه لان) دهر نه کری له ده وای دووسال (نظام الملك) به خه نجر ی فیداییکي (نیسماعیلی) كه موئه سیسی نه م مه زه به (حسن الصباح) بوو نه کوژری «روضه الصفاج ۴ ص ۶۱» .

وه به گویره ی ته دقیقاتی دکتور کریسته نسن پیاویکی (ابو الطاهر) ناو موساعه ده ی خه یام ده کا كه دهوام له سهر ته دقیقاتی عیلمیه بکات . به گویره ی نه م ته دقیقاته نه گه ر راست بی ، نه بی له پاش کوژرانی (نظام الملك) موجانه ی خه یام برابی نینجا نه م (ابو الطاهر) ه بو خه یام رسکابی ویارمه تی کردبی ؛ عومه ز

خه یام) له عیلمی فه له کیات زور شارهزا ، فه له کیکی مه شهوور بووه نه (۱۰۷۴م ، ۴۹۲هـ) له سهر ته کلیفی (نظام الملك) که وه زیری (جلال الدین ملکشا) له گه ل هوت (نجوم گه رانی تر) ناردنیه به غدا له وی سرنجی نه ستیران بدا - رصد - نه تیجه ی نه م سه رنجانه زیجی (ملکشاهیان) ته تلیف کردبوو . خه یام هه روه کوله فه له کیات پېشره وی زانایانی گرتبووه بهر له عیلمه کانی تریش به دووا نه که وتبوو به لکوله (عیلمی ریازیات) (متفوق) زور تیدا مه شغوول بووه . تا (وپیکه Woppeke) ده لی ئیبن خه لدون له موقه دیمه که پدا که ووتویه تی له ۱۶ مه خره ج زیاتر معاده لاتی جه بریه حل کرد تاگه پشتووته ۲۱ مه خره ج ، هه مووی به نه زهریات ورگیایانی هه نده سی راست ئیسپات کهر) .

مرازی عومر خه یام بووه «هه روه هاش (غه زالی) (عومر خه یامی به ریازیکی فه لسه فی ناسیووه . له شوینی خویدا ئیشارهت نه دریته سهر ته دقیقاتی (غه زالی) . شهروزی ده لی» خه یام دکتوریزی زور شارهزا بووه . تا ئه میری سنجار قیچکه ی لی ده رجووبوو زوری له بهر ئازار بوو ، بو چاره کردنی له دوی عومر خه یامیان ناردبوو ، عومر خه یام له جاری یه که مدا ده ست له چاک بوونه وه ی نه میر نه شوواو نه م قسه یه به وه زیری نه میر نه لی مه لی قوله ره شیکی نه میر نه مه ی گوئی لی نه بی و نه چی بو نه میر نه گیریته وه . له دوی نه مه که خه یام زور ئیپتیمام به ته داوی نه میر نه دا ، نه میر قیچکه کانی چاک نه بیته وه و هیندیکیش چه ز له چاره ی خه یام ناکا به لام نه م چه ز لی نه کردنه که ی لا به دیار ناخا عومر خه یام لای نه میری سنجر به ناوی (نه دیم) ی نه مینیته وه به لام مه سله کی عیلمیه ی خوی بزرناکا وهی له نه تواری پاره په رستی شاعیرانی نه و وه خته نانی ، به گویره ی قسه ی (نه حمه د خه یات) ناویک که له زه مانی خه یام ژیاوه وه کتیبیکی ده ست خه تی له دووا به جی ماوه نه م کتیه له لاین (دکتور عبدالله جه وده ته وه) ته دقیق کراوه . نه لی «خه یام» چه ز لی کر ده ی شاعیره ی مه شهووری نیشابور «مه ههستی» ناویک بووه ، نه م کچه شاعیره یه له گه ل خه یامدا زور دلشادانه له قه سری نه میری سنجردا ژیاوه .

«طبعی دووم ص ۱۱۴ - ۱۱۵»

(۴۵) له ترجمه ی (عمر الخیام) ی (احمد حمد الصراف) ی محامی ص ۸۶

(دلدار) .

«سه رکیش»

بو نه وهی تازه ، بو لاوانی میسرو روژهلان ، میژوی نه و کاروانه موناصلیه یه که وا دانراوه ببینه نه وه یکی به خشنده تابتوانن بو پاشه روژیکی به رز بازبدهن «ماموستا ابراهیم الوردانی» .

وا نه مهت بو نه نووسم ئاوینه ییکی کونی رهنگ ته لخیشم له سه ر میزه که دانراوه ، روخساریکی تیداخوی که هه موو غه م و نه ندویه که (نیضال) وای لی هه ل قه ندووه که بو خه باتی مانه وه بپته ره مزیکی پنیوستی که ساسی نه مه جاری دووایی یه که نه م ئاوینه نه م دهم و چاوه نه ببینی چونکه له پاش نه وهی که له نووسینی نه م نامه یه نه بمه وه زور به دیقه ت نامه که نه پپچمه وه و نه یخه مه ناو زه رف له پاشا پولیکی بوسته ی لی نه دهم ، زور له سه ره خو نه بیه مه لای یه که م سندوقی بوسته و بو تی فری نه دمه ناوی ... له دووایی به هه نکاویکی به هیزو هیمن و به تین رووئه که مه سه ر پردی (قصر النیل) وه سه ری خو م بو هه موو (قاهیره) و قاهیره بیان دانه نوینم و روو وه ره نه گیرم و خو م توور. هه ل نه دمه ناو ئاوی «نیل»

نازانم چون دهست به م حیکایه ته بکه م ؟ بیر له خو کوشتن هه ر زاده ی ئیمروم نیه به لکو زاده ی پیریکه و چه ند حه فته یه ک پیش نه وه وامزانی که چاکترین ریگا بو خو کوشت نه مه یه پیشه کی له سه ر بانی نه پارتمانیکی قاهیره به رووتی رابویرم و سه رما هه موو که رمای له شم بمژی وژیانم تیدا نه هیلی و ره ق بیمه وه بیریکی هیچ و بی مه عنا بوو به لام لای من زور ته بیعیه چونکه خوا هشت و ناخوا هشت بی من له ناو چوار دیوار له سه ر بانیکی نه پارتماندام له هو ده بییکم که مانگی به نیولیره م به کری گرتوو وه له سه ر قاتی شه شه می بلنترینی نه پارتمانانی قاهیره هه لکه وتوو له نکاویکا باییک هات چرا کزه که ی که له هو ده که م هه لو اسر ابوو کوژاندی یه وه ، پاشا زانیم که نه وتی بو تیدا نه ماوه و منیش قروشیکم نه بوو که بچم نه وتی بکرم و بگه ریمه وه جا نه وها هو ده که م به تاریکی ماوه و تاریکی نه م

تارماییه زیندوهی شاردهوه ، که هیشتا هه ناسه ئه مژی . وه چیم له دهست نه مابوو بیجگه به بریقهی چاوی خوم نه بی ، به ربه ره کانی رهشایی ئه م تاریکیه تیره بکه م جا ته نهایی و تاریکی پیکه وه فری یان دامه سه رئه وه که بیر له رابردوو بکه مه وه رابوردوییکی نزیك .

چ بیره وه رییکه ؟

بیجگه له خه باتی به تین نه بی له ریگای مانه وهی ژیان چیتر نیه من له ته حسیلی عیلدا تا ستفی دووی حقوقم خویند به لام فه قیری رایگرم تا پیم بلی «که و ابوو فره رق له بهینی توو کوره دهوله مه ندیکا چیه ؟ هه ر شتیکی من له ته حسیلدا فیربووم میشکم به چه ند مه فهومیکی تازهی سه ربه ستی و زانستی و که رامه ت کرایه وه . وه له مه عهدهی حکومی فیربووم که ئه رز خره وه مه خلوقاتی ئاده میزادی له سه ر ئه ژین ئه وانیش سپین و سوورن و زه ردن و ره شن . له هه ریه ک (۲۵) سال جاریک له گه ل یه ک ئیعلانی جه نگ ئه دن و هونه رمه ندی له ئالات و ئه دهواتی کوشت و برین ئیجاد کردن ئه نوینن له وه ختانی شینهیی بهینی جه نگه کان شتیکیان داهینا ناوی - بروسکه - که هه ربه یاه و زور سرنجی شتیکیان دا که بی ئه لین (فلك) بیرله شتی زور نهینی و غامیض ئه که نه وه ، تا داوی سه رداری و حوکم فه رمایی بو خویانی تیدا بکه ن .

به لی به لی که لیک شتی تر فیربووم ... چاکه و که رامه ت و سه ربه ستی و باوه ری و عه داله ت ئه م هه موو شتانه زه خیره یکن که ئه بی ئاده میزاد دایان بکات تاله ناو گه لیکی پر ئاهه نگه و مه سعود بژی ، وه ئه مه ش فیربووم ، که ئه بی ژن بخوازم تا مندالم بیی و ژماره ی نفوسی وولاته که م بی زیاد بکات و فیربووم که ئه بی هه رچه ندیکی هه ژاریم نابی دزی بکه م ونابی درو بکه م ونابی شتیک بکه م که موجته مه عم زه ره ری لی بدینی .

به لام چ قازانجم له مانه کرد ؟

وابه سه قافه تیکی په شوکاوی به سرنجی خوم ئاو دراوه وه هاتمه دهره وه . که رام که له شوینیک بژیم که چاکه و سه ربه ستی تیدابی قه دری پیاوه تی بگرن و دان به ره وشتی چاکه دا بهینی ، به لام به بی ئه وهی که زانست چ که لکیکم بگری هه ره کو کتیه کان ئه یانه وی به وچه شنه ژیام . له و روژهی که به جی هیشت خوم که لیک ئیش وکارو دووای یه که ی ئه م ئیشه یه که ئیستا ئه یکه م ئه ویش کابتی محامیکی موفلیسم که له پایه ی دهه مه . ئه و محامیه که سی نایته لا ئیلا ئه گه ر

موعجزه بيك روونه دات . خاوهن ئيشى بى مېشك له ده رگا ئه داوه منيش
 معاشه كه م كه ي محامى پاره ي زياد بو ئينجاله وى وه رنه گرم كه نه مه ش
 به ده گمەن وا نه قەومى نه وهل جاروام دانا كه نه بى قانيع بم هه روه كو فيربووم .
 به لام نه وه قەناعەتە زور شتى بى نه ويست ، نه ويش نه بايه هه نديك جار به
 برسى يه تى رابوويم هه نديك جاريش كرى هۆده كه م ته ئخير كه م وبه پىلاوى دپاو
 كراسيكي شرو زگيكي به تال هه موو جار يك بسوريمه وه هه روه كو هه موو لاويك
 نه وه شم به سه ردا تپه ريوه كه دلم وهك فه نه ر بو دلسوزى و خوشه ويستى ئافرهت
 نه سووتا . دلم بو نه وه مه مخلوقه نه سووتا كه به ديار كه وتووه كه له له نيوه ي
 دانيشتوى وولاته كه م زياتر نه به م دووابى به كه وته به رده ستم . زروف واى كرد
 كه له مه كته بى محامى كچيكي چاكي هيمنى ناو (له يلا) بناسم وه نديكي له گه ل
 دانيشتم هه ستم به دلسوزى هاومليكي نازكى به گه رمايى لاويتى هه ردوو لاله م
 ته مه نه ئاودراوى خاوين كرد . من باسى . خوم بو كردو نه ويش باسى خوى بو
 كردم ... زور زوو خوشم ويست وه سستيشم به واقيع كردبوو . نه ويش
 خوشه ويستى منى به چاويكي خاوينى به فرميسك تى زايراوه وه قه بول كرد . كه
 هه ر نيگايه ي هه موو مه عنايه كى دوستايه تى و دلسوزى و دل روونى تيدا بوو ، به
 زور به يهك كه يشتنمان (له يلاى) دل ساف هه ستى به مه كرد كه نه بى له گه لم
 بيت و بچين و بو شوينيكي دوور تا مه سعودم بكات .

ئه ليم نه وه ده مانه ي كه له يلام بى ناسى ئيستاش باوه ريم به مه هه يه كه
 چه شنه سه عاده تيكي هيمنى بى به خشيم كه هه رده م له ناو گيزه لوكه ي هه ژاريمدا
 دلى نه دامه وه و له وه ختى خوى هه ستم به مه كرد كه من خاوهنى شتيكى زور
 به نرخم كه نه ويش دليكي زيرينه كه هه موو مالى دنيا نه هينى ، له وه ده مانه
 هه رچه نديكي رووم له هه ر لاينك ده كرد تووشى كو سپه ي فه شه لى نه بووم به لام له
 خه ونىكى زورخوش نه ژيام گه ليك جار له به رخوا نه پارانيه وه كه له شوينيكد
 جيگيرين ژيانىكى خيزانى زور مه سعود دامه زرئين . وه وامان نه زانى كه خوا
 نه مه ي بى نه كرئت ، كه خانويكى بچوك و معاشيكم بداتى تا بچم داخوازي له يلا
 له باوانى بكه م و ببخوازم مندالمان بى وه بكه وينه خوشى ، له ناوه ندى نه م خه ونه
 مندالانه به خه به ر ده هاتين كه له يلا دايكى هه يه و باوكى هه يه و بى شك بوى له
 مه رديك ده گه رين كه خوشى له گه ل بدينى و به رى و جى بيت . به لام من كوره

کرمانجیکم و که سم نیه لیم بپرسی وه یا خوم تئ بگه ینی جا من له کوئی وئه و
 له کوئی ، غه میکی تریالی به سه ره لکیشام خوم له پیش چاو ئه که وت وه رقم له
 هه موو (موجته مه ع) ئه بووه وه ئیستا که من له به رزترینی شوینانی قاهیره ئه ژیم
 روو به فرمیسی چاوان و له شم به ئاوی باران ئه شوم ... من له و خه یاله و دهنگی
 هات و هاوارو قیره قیریکم که وت به رگویی راوی به کیکیان ئه نا ، هینده ی
 پئی نه چوو گویم له یه کیکی بوو که زور به پارانه وه داوی ئه مه ی ئی نه کردم که
 ده رگای ئی بکه مه وه ، له ناو جیگایه که م هه لستام له قلیشه ی ده رگایه که هه ر
 چه ندیکی تاریکیش بوو تارمایی پیاویکم دیت که کراسیکی له به ر بوو زور به
 هه ناسه برکی و ترس و له رزه وه ئه یووت راوم ئه نین ، من مه زلومم - برواکه من
 مه زلومم گویم له ده رگه وانه کان بوو که له ده وری دزه که ئه گه ران ئی ئی ئه گه ران و
 هاواریان ئه کرد ... که هاتووته سه ربان ... لیوه له وی ئه گه ران تا یه کیکیان که
 زور ماندوو بوو ووتی بی شک دزه که بازی داوته سه ربانی ئا پارتمان هه که ی
 ته کمانه وه بالی ئی نه گه ریین به سه ، ئیتر به م حاله خوم له قوژبنیکی هوده
 تاریکه که م مات کردبوو .. وه ئه م پارچه و بوچه قانونی که له حقوق ده رخواردیان
 دابووم له گویم ئه یچرپاند که من دزیکی له قانون هه لاتووم دا کردوو ه ... وه
 پیویسته له سه رم ته سلیمی دهستی عه داله ت و قانونی بکه مه وه ... من له م
 بیرکردنه وه یه بووم هه ستم به ده ستیکی له رزوک هه ناسه بیکی سوار کرد که شانم
 ئه گری ده م و چاوم ئه سووتینی ئه پارایه وه که له هوده که م دایکه م تا ئه م هه لایه
 ئه بریته وه جوابم پئی نه درایه وه ... چونکه میشکم به چه ند بیره وه ریکی
 په شبوکاوه وه له سورپان و ته وژم دابوو . له عنه تم له چراکه ی کوژاوه کرد . که
 بسووتابایه قیافه تی کابرام پئی ئه دیت ئه وسا ئه مزانی راست ئه کات یا دروئه کات
 به لام ئه م کابرایه دلسوزیمی به ته وژم پیخست و حاله تی که ساسی و ئی قه وماوی
 هه موو عاتیفه بیکی ئی هه ژاندم ، خیرا پارچه و بوچه کانی قانونم قوت داو
 به سه هلی هه زم کرد مام که له کابرا بپرسم که کی یه ؟ وه خه لقی کوینده ره ؟ وه
 له کوینده ره بوو ؟ و بوچی راوی ئه نین ؟ ووتی «پیم بروا ناکن ... به شیتیم
 تی ئه گن ئیمشه و وایان زانی که من له دزی ئه گه ریم ... وه للا سویند ئه خوم
 که من مه زلومم - مه زلومی ؟
 به ئی مه زلومم ... من پیاویکی ئه فتاده م ... کوریکم هه یه که له قاتیکی ئه م
 ئه پارتمان هه دانه نیشی .

خوم بی رانه گیرا ، که به م درو ناشکرایه ی نه م کابرایه پیکه نیم و
 قه شمهریم بی کرد ، له دلی خومدا و وتم نه بی نه م سوالکهره ، که هینده نه ماوه
 دروشمی جلکی شری و ناکه سی له ووتاره کانی و هه ناسه ی له م تاریکیه بیته
 به رچاوم نه بی نه م کئی بی که پارچه جهرگی له م نه پارتمانه داینشتی ؟ نه م
 شوینی دهوله مه ندانه ... شوینی نه م دهوله مه ندانه یه که سه ودا له سه رکری
 هوده ناکه ن لایان فرهقی بهینی سه د وه هفتا شتیکی هینده که مه که نه م سه ر
 نیشه و چه ندو چوونه ناهینی ...

کابراش ووتاری خوئی نه برپیووه مابلی :

«من لام ساغ بووه ته وه که نه ولیره دانه نیشی ، وا هه فته بیکه هه موور وژیک
 دیم لئی نه پرسم ده رگاوانه کان دهرم نه که ن ، تا ئیمشه و بریارم دا که له تاریکیدا
 خوم بشارمه وه و بیمه ژووره وه وام کرد دهرگه به دهرگه لیمداوله دانیشتوانیم
 نه پرسی به لکی نه یدوزمه وه تا گه یستمه دهرگاییک لیمدا ، ئافره تیک دهرگای
 کرده وه ... نه یه نشت بدویم ... له هاواری دا منیش رام کرد ، چه ند
 زه لامیک که له دهنگی ژنه به ئاگا هاتبوون سه ریان له دونام وراویان نام

لیم پرسی «نه م کوره ی تو نه بی کئی بی ؟ ووتی «کورم ... تو نایناسی به لام
 هه ر نه بی پیاویکی زور به ناوبانگی لی هاتبیته وه له مه کته به کانم بی خویند ... به لی
 له مه کته به کانی حکومت و بووه خاوه ن شه هادان من فه لایکی فه قیرم قه رارم
 دا که کوره که م بی بگه نیم ناردومه قاهیره و مه سره فم لی کرد تاوه ک کوره
 پاشایه کانی لی دهرچی . من ودا یکی خوینی خومان خوارده وه تا مه سره فمان بو
 په یدا کرد چونکه به خورایی قبول نه ده کرا ، جا کوره که م زور به سه رکه و توویی
 نه یخویندو ناجیح ده بوو زوریشم قه شمهری به و باوکانه ده کرد که کوری خویان
 وه ک من بی نه گه یاند ، به لام زور که وده ن بوون قه شمهریان بی نه کردم ، من له
 قه شمهری وان تووره نه نه بووم به لکو به زهیم بی یان نه هاته وه و نه وانم گشتی بو
 پاشه روژ گرتبوو ، تا کوره که م دهر نه چی و نه بیته پیاویکی گه وره که لکی خدمه تی
 من و گونده گه ی نه بی ئینجا به چاویان دانه ده مه وه .

به لام روژیک له مه کته به که یه وه کاغه زیکم بو هات که نه لی نه گه ر مه ساریف
 بو مه گته ب نه نیرم کوره که م له مه کته ب دهر نه که ن ، سه رسام مام ، نه وی روژی
 هه ر هیچم شک نه نه برد گاجوته که م ومانگایه که م و بزنه که م فروشت هینده نه بوو
 که مه کته ب داوا نه کات ، شه ویک هه تا سه ر نه نووستم هه ر له مه نه فکریم که چون

ئەمەى حكومت داواى ئەكات پەيداي بگەم و بينيرم تا له دوا جارا بيارم دا وه
 ووتم پيوسته كوره كه م هەر چوئيك بى دەبى هەر بخوئىنى و ئەو پارەيهى بو پەيدا
 بگەم ... هەتا ئەگەر جەريمه يکشتم کردبى ئەبى بوى بنيرم ئيتير بو شهوى
 دوواىى چوومه سەر مالى «سەرراني شار» پارەيه كم لى دزى به لى پارەيه كم لى
 دزى كه بو حكومت بنيرم نەك كوره كه م له مەكتەب دەرگا وه دلى خوشم به مه
 ئەدايه وه كه من له پاشه روژ وه ئەو وه ختهى كه كوره كه م له مەكتەب به پياويكى
 گەوره وه دهوله مەند دەرئەچى من ئەو پارەيه ئەدەمه وه «سەرراف» به لام
 ئيشه كه م لى ئاشكرا بوو ، ئەويش كه چووم پارەكه به حه واله به ناوى كوره كه م
 بنيرم مه نموورى بوسته گرتمى و لى ئاشكرا كردم سى ساليان حوكم دام ... چەند
 مانگىكم له بەنديخانه رابوارد ، نەم ئەتوانى كه من بى كوره كه م و ژنه كه م كه
 رووت و قووت و بى نان و خواردن به جيم هيشتوه ئەم سى ساله له بەنديخانه
 هەلبگەم ، هەولى هەلاتنم دا به لام گرتميانه وه و حوكميان زياد كرد ... ديسان
 چەند جاريك هەولم دايه وه هەموو جاريك ئەيانگرتمه وه ، تا له حەفتهى رابوردوو
 حەفت ساله م تەواو كرد ... به لى له بەنديخانه هاتمە دەر وه كه بزانم ژنه كه م له
 پيش چەند سالان مردوه ، دلم نەى هينا كه بجمه وه گونده كهى خوم - ويستم
 كوره كه م بدوزمه وه بى يان ووتم كه له مەكتەب دەرچوو وه بوو ته محامىكى
 به ناويانگ و له م ئەپارتمانە دائه نيشى .

ئايا پيم باورناكهى ؟ ئەمه راستيه كه يه تى ليم ببوو ره ... من ناتوانم نيس تا
 له پاش ئەم هەموو حەيا چوونى حەپس كردنه كه بى كوره كه م بجمه وه
 گونده كه م ، ئەمەوى كه كوره كه م بدوزمه وه ، ئينجا بجمه وه تا ئەو كه سانهى
 قەشمه ريم بى ئەكەن بى يان بلیم ئەمه تا كوره كه م كه پياويكى گەوره و شارستانی
 وبەدەسته سەرتانى بو شوركەن ئەى فەلاحە نەزانه كان ... !!

ئەليم گويم له م پياوه راگرتبوو و ئەويش به هەناسه بركى ئەم باسهى بو
 ئەگيرامه وه . له باسه كهى بووه من وسكت ورهق وه ستام ... هەستم به مه كرد كه
 من كورژ ئەبمه وه و ئەتاويمه و به ئەرزا ئەچمه خواره وه .. ئاگام لى بوو كه
 شتيكى زور به هيز من فرى ئەداته ناو كيژهلوكهى گيژى و سەرسوراندن ...
 كابرakas هيشتا برواى نەكردبوو كه من بروايم به وتاره كانى هاتووه ،
 له سەريه ك لى ئەپرسيم و ئەى ووت «بروام بى ناكهى ؟ بروام بى ناكهى ؟

بروای بی بگم ... ؟ ! جوابم نه دایه وه .. مام که له ناو بزورگ که له به ردا مام ، له پارچه مومیک بگه پریم و بیان پشکنمه وه تا بی بگم ، دوزیمه وه ، سخاته بیگم لیداو مومه که م بی کرد ، تاریکی په رزا ورووی ئەم ئەفتا دهیم لا ناشکرا بوو .. رووبه رووبه رامبه ریه که وه ستاین زور به تین سه یرم ئە کرد ، به لام تینی چی هه ر ئیستا هیچی نامینی ، ئیتر هه ر سه یرم ئە کردو زیاتر دانه وه شام .. سه یری ئەم که ساسی یه م ئە کرد که به ندی حه فت سالان له سه ر رووی ئەم ئەفتاده یه هه لی قه ندووه و بیست سالان برسپه تی و نه زانین و نه خو شی به چی هیشتووه . به م هه موو ناشیرینه ی که کابرا به خه باتی مانه وه له ژیا نی ئاده میزادی و تالوو و ژالاه وه پیکه وه ی ناوه به م هه موو له رو لاوازیه ی که ئیسقانی له شی یه ک یه ک ده ر په ریوه و دهستی زالم هیئری تیدا نه هیشتووه ... به لی به م هه موو دروشمه ییه وه کابرا ووتی پیم بروا ناکه ی ... ؟

- من ... من باوه ریت بی ئە که م ... باوه ریم به هه موو وشه کانی که له زارت هاته ده ره وه

- توخوا توخوا

- به لی - چونکه من کوره که تم ... باوه گیان ... !!

خوشه ویسته که م ... چ چه شنه دووایه کت له م چیرۆکه یه پیشکه ش بگم ؟ ئە زانم ، له به ر ناخو شی کوکه و کاره ساتی ئەم چیرۆکه یه سه رت ئە سووری وادیته به رچاوم که چاوه کانت کراوه ته وه و لیوت ووشک بووه و ده ستت و له شت له م باسه ئە له رزیت . به لام به راستی و ابو وه و قه وما که دیتت .. پیویسته که خو ت رابگری تا سو ره تی ته بیعیه که ی دوایه کت ته قدیم بگم .

باوکم واقعی ورما .. دهنکی لیوه نه هات ... به لی ووشه یکی نه ووت چونکه زوبانی شکا .. و نه ی توانی چ بجولیته وه تا دووکه س جلکی سپیان ، له به رکرد قول پیچیان کردو بردیانه بیمارخانه ... بیمارخانه ی شیتان که له دووری (عه باسیه) هه لکه و تووه و به باغیکی جوان ده وه دراوه چه شنه نه وییکی مه میمونیان له ناو قه فه س زل به ند کردووه بی یان ده لین ... ئاده میزاد ... به ختیاره کانیش به دلسوزیه وه وه له رووی چاکه وه ناویان لیناوه «بیمارخانه ی شیتان ئیستا وادیته که م له هه موو که س هه لکه راومه وه تا به راده بیگ ناتوانم ناشکرانه کردنیم بی رابگری ... باوه ریم وایه له م هه لکه رانه وه م گه ر روژیکی تر بژیم کومه لیک ئینسان ئە کوژم ... ئە کوژم تا ئاگری ئەم توله یه بکوژینمه وه که

خه لقی به شتیك هه لئه خه له تینن كه ناوی عه دالهت و پیاوه تی و حقوق و مساواته .
من بی دهسته لاتم .. زور بی دهسته لاتم وا له خورا نه بینم كه ناتوانم هه تا
میشیک بکوژم ... له بهر نه وه وا گه یستمه نه م نه تیجه ته بیعیه كه من نه بی یه کیك
بکوژم كه خوئی ته تسلیم نه كات .. نه و كه سه ش هه ر خومم ... !
به دوعا ... زور سه لام له سی سواره وولاته شیرینه كه م بكه نه وانیش
نه زانین ، هه ژاری ، نه خوشی ، چاو چنوكیه ! ..
ملاحظه / وا دووباره نه م زه رفه م هه لیچری و نامه كه م هینایه ده ره وه تاشتیك
بو بگیرمه وه .

له شه قامی فونادی یه كه م نه رویشتم تا نه م نامه یه ت بو بهاویمه بوسته .
نه رویشتم و هه ستم به مه نه كرد كه ته م و مژیکه تاریك به ری چاوی گرتووم ، و
هینده ی نه مابوو كه له ده ست هه راهه را و ده نگه دهنگی خه لقی شیت بيم ... خوم
لی نه دان گویم له قسه بی سه روپایه كانیان زور به بی باکی رانه گرت . چ په كم
له مه نه كه وتبوو كه ئایا پا له ژنیک یا پیاویك نه نیم و داوای لی بوردنیشم لی
نه ده كردن چونكه بو مردن نه چووم .. بو نه وه نه چووم كه خومیان له كۆل بكه مه وه
له ناكاوینكا خوم له كچیک دا .. كچیک له ته مه ن چوارده سالان زیاترنا .. زور
جوان و دلارام و به ئاو بوو .. هه موو جوانی مندالی و دلارامی لایه تی تیدا
كۆببووه ... نه شی عادیش بی به لام ناتوانم بو تی وه سف بكه م .. شتیکی كرد له و
ده مه وای لی كردم كه به یه ك له فریشته كانی ئاسمانی دا بنیم كه زور شتم له سه ر
بیستوون ما خولیای فرشته م نه كرد .. خوم لیدا هیچیش به ته ما نه بووم كه
داوای لی بوردن لی بكه م ... دیم كه راوه ستا ساتیک كرژیه وه به خه نده بیکی دل
روونی جوانیکی بی گه رد ... خه نده بیکی دلسوزان و هینده نازك پر نه دهب بوو
كه زوبانی تیدا نه توایه وه .. نه وخه نده یه له نیو ده قیقه زیاتر ده وامی
نه ده كرد ... پاشان لیم تیپه ری ... پویشتم هه تاوون بوو .. هه ستم به مه كرد
له جینی خومدا ووشك بووم و هه موو ده ماریکی كه مابووم تیدا كوشتم ، هه ر
چاوه كانم به شوینی كه وتبوون نه یه ویست نه م جاره ش بیدوزته وه نازانم چه ندوا
مام ؟ به لام نیو سعاع تیپه ری و من له م سه رسامیه عه جیبه مامه وه ، هه ستم
به مه كرد كه خه نده ی نه م کیژوله نازایه کاری ئاویکی ساردی كرد كه له گه روی
تینویك و له له شیدا نه گه ری وه وام هاته خه یال كه ده ماره كانم دامریه وه و نه م
ئاگری توله یه ی كه من بو خو كوشتن رائه رفاند كوژایه وه له جیاتی نه مه هه سستی

به جوانی زه‌مین شیرینی ژیان که له خه‌نده‌ی ئەم کیزۆله جوانه دابوو جیگیربوو
ئەشی تو به‌شیتیم دابنئی ... به‌لام بووت دووباره ئەکه‌مه‌وه که ئەم خه‌نده‌یه
کونیکێ بو له دنیا کردم ، کونیکێ زور سه‌یروای لی‌کردم که له م‌کونه سه‌یری ئەم
دنیا‌یه جوانه بکه‌م ئەم دنیا‌یه‌ی که خه‌لق لیبی به‌هه‌له ده‌چن بو ماندو بوون
رائه‌که‌ن ... ئەم ته‌بیعه‌ته هه‌موو سالیک پیکه‌نین و خروشی و ئاهه‌نگی تیدا نوئی
ئه‌بیته‌وه به‌لام پال به‌و ، که‌وده‌نانه‌وه ده‌نی که دلیان به‌رداوه‌و به‌زیون بی
ئومیدن تیدا ، ئەوانه‌ی دوودلن و فاشیلن .

لیم بیووره برا گیان

خوم ناکوژم ... دیسان ده‌ژیم هه‌تا دیسان خه‌بات نوئی بکه‌مه‌وه له‌ناوپاش
خه‌باتیک ده‌که‌م خه‌نده‌ی سه‌رکه‌وتن له‌ لیوم ناکه‌وینته‌ خواره‌و . ئەو خه‌نده‌یه‌ی
که‌له‌کچیکێ دلارامی چوارده‌ سالانم دزیوه^(٤٦) .

(٤٦) دالدار ئەم چیرۆکه‌ی له‌ عه‌ره‌بی یه‌وه وه‌رگیراوه‌ته سه‌ر کوردی دانه‌ری
چیرۆکه‌که‌ش ماموستا (ابراهیم الوردانی) یه‌ .

له به غداوه - يونس ره ؤوف

تالات بووم نه مويست كه نه م چەند گفتاره‌ی كه وا بوټ دهنووسم روو به روو پيټ بليم .. چونكه هر له مه يانی من وتودا نه مايه وه .. ئيستا وا ليت دوور كه وتمه وه نه م نامه به پيشكيش توو هه موو كچانی كوردی و ولاشت و هاوته مه نت ده كه م .

كچم .. تو مندال بوويت ، كورپه بيكي شيره خوره‌ی زور ئيسك سووك چاوه كاله بچكوله كانت سيبوري و فينكايه تيكي نه وتوی نه به خشيه دلانه وه كه هه موو لاييكان وه كو يه ك به خوشه ويستيه وه نه هه ژاين ، له گه ل ليوه باريكه سووره كانت به زه رده خه نه‌ی به ريئى مندالی يه وه نه گرزی يه وه ئيمه ت نه گرژانده وه ، به زريق و باق و گاله و گپته وه له قاقای پيکه نيني سه رگه رمی دلسوزيمان نه دا . هه روهاش به ماتيت مات و به گريانت دل ته نگو به نه خوشيت تيك ده چووین به تاييه تی (دايكت) به خوشيته وه پيشره وی هه موومان بوو . وه له نه خوشيشدا ، يه كه م چاو بوو كه دلوپه‌ی مرواريني فرميسكي زور گه رمی بو ئه باراندي چون خوت ديته به رچاو ؟ ئايا چەند كه سيك كه سه رچاوه‌ی خوشيان منداليك بی چونی ته ماشا نه كه ن ؟ نه م پرسيا ره نه بی له خوتی بکه‌ی ... تو مندال بوويت .. كچم ... وه كو په روانه‌ی دايك و باوكت له ده ورت هه ل نه سووران ... له هه موو شتيك تو يان به سه ر سنگی خو يانه وه نه نا له سه رمادا جيگه‌ی گه رميان بو ته ئمين نه كردي و خو يان نه دايه به سه ر ما ، له گه رمادا جيگه‌ی فينكيان بو تو ره چاو نه كرد خو يان گه رميان هه ل نه بژارد . له نه خوشيدا شه و نخونی تا به يانی له پشت سه رينه كه ته وه دانه نيشتن و ئيشكيان لی نه كيشای . هه رچه ند جار يك نكه ت به اتبايه له به ر نازاريكي ده ره وه نه وان له

ژورده وه جه رگیان له زریکه ی ئەدا ، چیت بو بلیم ... ؟ بو پاریزنتی تو هه رچی
 عه زاییکی که تال بووایه به بی بوونگانه وه هه لیان ئە کوتایه سه ر . تاتویان گه و ره
 کردو تو یان گه یانده ئەم راده یه ، نیستا گه و ره بوویت ، ئەم نامه یه بگه ده ست ،
 بچۆره پیش ناوینه گه و ره که ی ماله وه سه یری خۆت بکه . خۆت ئە بیینی ؟ که
 کچیکی به ژن باریکی تازه هه لچووی ؟ هه موو نازای له شت به ره و گورینیکی
 ناشکار ده چی بو پاگه یشتن بو جوانی کچایه تی بو ژیان نه رویت کچم .. له دوای
 ئەم عومره ت و له و ته مه نه و به و دوواوه ئە بی کئی بتپاریزی ؟ نایا هه ره وه کو
 مندالیت پاریزگاری خۆت ئە خه یته ملی دایک و باوکت هه وه ئە گه ر واشت باوهر
 کردبوو راسته ئە وان ئە توانن ئەم پاریزگاریه بکه ن ؟ جارن پاریزگاریت شتیک بوو
 که توانای هه موو دایک و باوکیک داهه بوو ، چونکه مندالیکی بچوک بوویت به لام
 نیستا پاریزگاریت شتیکی تره ، بیجگه له خۆت له توانای که سدا نی یه . مرازم
 له م پاریزیه ، له سه رماو گه رماو نه خوشی و بیماری زه ره مه ندو پاریزکردن نی یه .
 ئەم چه شنه پاریزیه به غه ریزه هه موو لاییکمان به رامبه ری ناماده وه ستاوین به لام
 مرازم پاریزنتی رووحیته میشک خاوین کردنه وه - خووره وشت بالاکردن و خۆله
 نه خوشی گه لایه تی پاراسته . مرازم له م پاریزنته ئە مه یه که هه موو تازه
 هه لچوونیکی وه کو تو دووچاری ئە بی که م که س وایه خوی پی له به ره ده ستی
 رزگار ده کری ... تووا گه و ره بوویت ... له مه کته بیت .. ئە توانیت که نووسینان
 بخوینی یه وه زینه هار به هه موو شتیکی که له کتییدا نووسراوه له بابته
 خوشه ویستی و چه زلی کرده پیی باوهر نه که ی وا من بو ئە مه ی که خوشه ویستیت
 بو به یان بکه م په لاماری چه ند باسیک ده ده م که له باسی نیمه به ده ره و
 پیوستیشه ... خوشه ویستی راسته هه یه ، چه زلی کرده ییش هه یه .. به لام
 چه زلی کرده بیکی که تووشی بی باکی و روو هه لمالین و حه یا تکاندن درویه . چه ز
 لی کرده یی (مه له که بیکی) چاکه یه که له مندالی یه وه له و شه خسه دا مه وجوده ،
 به شتیک ئەم مه له که یه ئە ته نی خاوه نه که ئە باته ئە و جی بلندی و که ماله وه
 شورته و شانیکی زۆر گه و ره ی بو پیکه وه ئە نی .

(٤٨) ئەم نامه یه هه رچه نده به ناو بو (نه سیرینی) بزازای ناردوه به لام له راستیا .
 ناموزگاریه کانی دلدار ناراسته یه بو هه موو کیژیکی تازه پیگه یشتووی کورد .

«لامارتین»

هاوړې خوښه ویستم (نورالدین بها الدین) له کوفاری که لاریژادا له ژماره ۱۲۹۹ سالی ۱۹۴۱ قه سیده که ی گومی لامارتینی به کوردی ته رجومه و بلاوی کرده وه ، خوا هه لنگری زوری پیوه ماندو بووه ماندوه که شی به خه سار نه چوو بوو چونکه حه قیقه تی نه ده بی نه م قه سیده به ناوبانگی نه م شاعیره بزورگی فه رنسی به دیارخست . هه ر ته ئسیرو نه شه ی نه مه یه که منیش میژووی ژیانی لامارتینتان و نه ده بیاتیان پیشکه ش نه که م .
لامارتین کی یه ؟

ناوی به ته واوی - الفونس لامارتین - ۵ له سالی ۱۷۹۰ له «ماکون» له دایک و باوکیکی زاده گان له دایک بووه . ژیانی مندالی له ژیر چاوه دیری دایکیا له «حیلی» دا رابوردووه . جاری په که م دایکی بو نه مه ی که فیری نووسین و خویندنی بکات ته سلیمی قه شه یکی کرد که ناوی «مونت» بوو ، نه م قه شه یه زور له نه ده ب شماره زاو خه یال په روه ر وورد بوو لامارتینیش به جه وه ره زاخدا . له پاش نه مه ی که هه لاش و باهوش بوو ناردرایه شاری «لیون» که له وی له مه کتب بخوینی و هه ر له وینده ریش داخیلی مه عه دیکي یه سوعیه کان بوو سه قافه تی نیکمال و له فه لسه فه شه هاده ی وه رگرت له سالی ۱۸۰۸ م که رایه وه لای که س و کاری نه وساکه «ناپلیون بونوپارت» حوکی به سه ر فه رنسه دا نه کرد ، لامارتین زور قینی له ئیمپراتورو حوکه که ی دکتاتوری نه بووه له بهر نه وه له ماله وه دانیشتن و موتالاکردنی به سه ر سیاسه تباری و وه زیفه ی حومه تدا ته رجیح کرد . مایه سه رنه مه که زور به وردی کتیبه کانی «روسو ، تاس ، به ترارک ، شکسپیر ، ملتون ، شاتوبه ریان ، ناسیان ، بخوینته وه له وساکه دا زورچاک فیری

زوبانی ئینگلیزی و ئیتالیایی بوو - تاسبیت - ی خویندو تیی گه یشت . ئەم فورسە تە بو لامارتین زۆر بە قیەت و جیگای مە عەه دیکى ئە دەبى زۆر بە رزی بو گرته وه تیر لە م سەرچاوانە ی خوار دە وه .
لامارتین و دلدارى :

شتیکى زۆر بە دیهیه که عاتیفە و خە یالیکى نازک و حە ساس وە کو عاتیفە و خە یالی «لامارتین» ئە بى لە خوشە ویستی و دلداریدا زۆر بە تە وژم بى . لە گەنجیدا جارى یە که م بورکانى دلدارى بە سەر کچیکى زۆر دلارامى - مېلى - یە وه تە قیوہ بە لام چ تە قینیک ؟ چە ندبە تین ؟ لامارتینی بە تە واوى گۆرې و سیحە ت و عە قلو هوشى لى تیک دابوو . روژ بە روژ زەرد و ئە ببینیا ، بو ئە وهى که سە بوورى بیت ئە م کیزه ی لە بیر بچیتە وه ناردیانە ئیتالیا . بە راستى نازانم که چە ندی لە ئیتالیا رابواردووہ . بە لام وا دەرنە که وى که ئە م سە فەرە ی زۆر بو باش بووبى سیحە ت و عە قلى هاتبیتە وه سە رە خوئى بە لام ئە م خوش ویستە ی که لە دلایا بوو برابووہ ، وە یا ئە م ناگرە ی که گە نجایە تى لە سینە یدا هە لى کردبوو کوژابووہ ! و ابزانم نە کوژابووہ بە لام تە وجیە ی گۆر ابوو . چونکە ئە و وە ختە ی که لە ئیتالیا گە راپە وه و داخىلى سلکى عە سکە رى بوو وه لە دواچارا خوئى فریدایە ناو که فە لوکە و گیزاوى سیاسە ت بازى وازى لە شیعرو بە دیارخستنى دلدارى خوئى هە رنە هینا بوو ، ئە م چۆرە فەرە ی که ئە م لە بادە ی دلداریدا فېرى کردبوو وا تە ئسیری تى کردبوو که هە موو دەم بە نە شتە و سە ر خوئى ئە م دلدارى وه بزی لە سالی ۱۸۱۶ لامارتین تووشى نە خوئى چە رگە هات ، دکتۆرە کان وایان بە باش زانى که بچیتە دەرماناوه ی (اکس) وە خوئى بە و ناوه بشوا ، لە وى چاوى بە ژنیکی رەنگ زەردى بە ژن و بالا جوان که وت جى بە جى خوشە ویستی ئە م ئافرە تە ی که وتە دل و خوئى لى نزیک کردە وه . ئە م ژنە ش «چولیاشارل» ی ژنى «مسیوشارلى» گە ورە ترين زانایانى ئە نجومە نى زانستى فرە نسە بوو . «چولیا» وە نە بى هە ر بە رە نگی زەردى و بنیان و بى تاقتە ی خوئى وه عە تف و دل سوئى لامارتینی بو خوئى ئیحراز کردبى و بە س بە لکو بە حە ز لە تە نهایی کردن و فیتنە جویی و چاوه کانی و سە قافە تى بە رزو سحرى گفتارە کانی یە وه هە رچە ند کۆنە برینی دلدارى لامارتین که هە یبوو لى کولاندە وه سە رلە نوئى بادە یکی پرى دلدارى دایى لامارتین بە دە رچە یک «چولیا» ی خوشە ویست که ئە توانم بلیم خوشە ویستی جارى یە که م بە

نیسبت ته وژم و به تینی خوشه ویستی «چولیا» شتیکی ناو نه براو بووه . له ناو هه وایکی بون خوش ته م دلداریه تازه په دا له سه رگومی (بورجی) که پیروژترینی شوینانی دلداریه سی حفته مه ی دلداری زور خاوین و پاکیان نوشی جاری دوهم له سالی ۱۸۱۷ له پاریس له مالی میردیدا «چولیا» و لامارتین گه یشتنه وه په کتر . له دواي لیک جود ابونه وه بیکی که م چوار مانگان له ناو باغچه ی دلگیرانی پاریس و سه یرانگاهه دلرفینه کانی زور به خوشی و شادی دلداریه وه رایان بوارد جاری دوهم له سه ر ته مه ی که له «سافووی» بگه نه وه په کتر به لینیان به په کتر دا لامارتین بو - مبل - گه رایه وه که لامارتین له (اکس) زور چاوه ری کرد و موده یه ک به سه ر ژوانیاندان تیپه ری له هه ژمه تان چوه - ماکو - که له سه به بی نه هاتنی «چولیا» بگات له وی بی یان ووت که مردن که وتووته به یینه وه نه ی هیشتووه که «چولیا» به لینی بهینیته جی . ته م خه به ره چرای شادی و ناههنگی له لامارتین کوژانده وه روژی شورته و عه زمه تی له توفقی ته ده بدا هل هینا «چولیا» . لامارتین و «لامارتین» چولیای به هه موو عالم به ناسیندا .

ژیانی لامارتین :

لامارتین هه روه که به دلداریکی مال ویران ناسراوه وه نه بی خه یال په روه ری و شیعر بازی ته وه ی له دنیای واقع و خه باتی ژیان دور کردبیته وه به لکو به عه کسه وه لامارتین خاوه نی دوو شه خسیه تی زور به تیته . په که میان شه خسیه تی ته ده بی و له دنیای دلداریدا زه عیم و پیشره و بووه . وه دووه میان شه خسیه تی دنیایی که کوشش که ریکی بی پشوو ماندو بووه ، زورقینی له م که سانه هه لساوه که به ته نها هه رلاییکی کردبیته مه سله ک به لکو وای لاساغ بووه که «شیعر سینوری که ری به تالی و رازینه ری ژیان» وه له لایه کی تریشه وه ته لی مه لایکه تی ژیان و خواردنی روژی تیکوشین وره نجدانه له به ر ته مه لامارتین دور له واقع و له ناو خه یال و ته ده بیاتیکی موجه ده نه ژیاوه ته گه ر و ابوایه هینده مه وقیعی سیاسی له «پیرج» به قوه ت نه ته بوو که به بی ته وه ی له فهره نسه بی به نائیبی ئینتخاب بکری .

- الطلاسم -

- لیا ابو ماضي -

جنت لا اعلم من اين ولكني اتيت
ولقد ابصرت قدامی طریقاً فمشيت
وسابقی ماشيا شئت هذا ام ابیت
کیف جنت کیف ابصرت طریقي لست ادري

نازانم له کویوه هاتم وهی هاتم
ریکه بیکم له پیش خومادی پیندا رویم
که ریمه وی و که ر نه مه وی هر له رویشتندا نه بیم
چون هاتم چونم دیت که نه مه ریکه مه نازانم ؟

أجدید ام قدیم انا فی هذا الوجود
هل انا حر طلیق ام اسیر فی القيود
هل انا قائد نفسي فی حیاتي ام مقود
اتمنی اننی ادري ولكن لست ادري

من که نیستا همه نایا که ونم یا تازه م
نایا من له کرده ووم سه ره ستم یا به کوتیکه وه به ستر اوم
نایا له زیان سهرداری گیانی خوم یا لیم نه خورن
زور چه ز نه که م که بز انم ، به لام ، نازانم

وطريقي ما طريقي أطويل أم قصير
هل أنا أصعد أم أهبط فيه أم أغور
أنا السائر في الدرب أم الدرب ليسير
أم كلانا واقف والدهر يجري لست ادري

ئەم رینگه یەم چ رینگه یکه دریزه یان کورته ؟
به سه ری ئه که ووم یان لئی دیمه خواری تیی رووئه چم
ئایامن دهروم یان رینگه دهروا
یا ههردو کمان وهستلوین ، دەم رائه کا ، نازانم

ليت شعري وانا في عالم الغيب الامين
اترانی كنت ادري انني فيه دفين
وباني سوف ابدو وباني ساكون
ام ترانی كنت لا ادري شيئاً . لست ادري

بریا ئه ممزانی ئه ووهخته ی که له می نهینئ ئاسووده بووم
ئایا ئه ممزانی که دیمه دی وهیا ئه بيم ؟
ئایا ئه ممزانی که من له ناو ئه م نهینه شاردر او مه وه
یا هیچ شتیکم نه ئه زانی ؟ نازانم

اتراني قبلما اصبحت انساناً سويا
اترانی كنت محواً ام ترانی كنت شيئاً
الهذا اللغز حل ام سيبقى ابدياً
لست ادري ولماذا لست ادري . لست ادري

ئایا له پیش وهی که بيمه ئه م ئلاهه میزاده و بيمه ریزه وه
ئایا هیچ بووم یان شتیك هه ربووم ؟
ئایا ئه م معمایه حه لیتیکی بو هیه یان تا ئه به ده هه معمایه
نازانم که بوچ نازانم ؟ نازانم

«البحر،

«زهريا،

قد سالت البحر يوما هل انا يا بحر منك
هل صحيح ما رواه بعضهم عني وعنك
ام ترى ما زعموا زورا وبهتانا وافكا
ضحكت امواجه مني وقالت لست ادري

روژيک له زهرياييکم پرسي نهی زهريا من له توم ؟
ئايا نه وانهی من وله توی توی نه گیرنه وه هیندی که س راسته ؟
ئايا نه وانهی که وتویان هه موو دروو بوختان وه له بیهست بوون
شه پوله کانی بيم پیکه نین ووتیان . نازانم

ایها البحر اتدري کم مضت الف علیکا
وهل الشاطی یدري انه جاٹ لדיکا
وهل الانهار تدري إنها منك الیکا
ما الذي الامواج قالت . حيث ثارت . لست ادري

نهی زهريا نه زانی که چه ندها زارانت به سه ردا چووہ ؟
روخه کانت نه زانن که نه ژنویان له به رتو داوه ته وه
ئايا رووباره کان نه زانن که له تون و بو توش نه چن ؟
شه پوله کانت چی یان ووت ؟ که توره بوون نازانم

انت يا بحر اسير اه ما اعظم اسرك
انت مثلي ايها الجبار لا تملك امرك
اشبهت حالك حالي وكما عذري عذرك
فمتى انجو من الاسر وتنجو . لست ادري

تو نهی زه ریا دیلی به لام دیلایه تیت چه ند گه وره یه
توش وهك من نهی دلیر خوت خوت به دهست نیه
نایا حالی تو به حالی من ناچی وغه درت وه کو هینه که ی من نی یه
که ی له م دیلی یه رزگار نه بم توش رزگار نه بی ؟ نازانم

قد اکلناک وقلنا قد اکلنا الثمرا
ترسل السحب فتسقی ارضنا والشجرا
وشربناک وقلنا قد شربنا المطرا
اصواب ما زعمنا ام ضلال . لست ادري

تومان خوارد ووتمان میوه مان خوارد
هه ور نه نیری ودره خته کانمان نا و نه دهیت
تومان خوارده وه ووتمان بارانمان خوارده وه
نایا له مانه ی ووتمان راستمان کرد یان درو ؟ نازانم

قد سالت السحب في الافلق هل تذكر رمك
وسالت الشجر المورق هل يعرف فضلك
وسالت الدر في الاعناق هل تذكر اصلك
وكلني خلتها قالت . جميعاً . لست ادري

له هورم برسی له ناسمانان لیمه رانت به یاده
له دره ختی شینم برسی نایا چاکه ی توی له بیره
له خه ناوکه ی مرواریم برسی نه سلی خوت له یاده ماوه
مهروه کووام هاته به رچاوه مه مور ووتیان نازانم

یرقص الموج وني قاعك حرب لن تزولا
تخلق الاسماك لكن تخلق الحوت الاكول
قد جمعت الموت في صدرك والعيش الجميلا
لبت شعري انت مهد ام ضريح ؟ لست ادري

شه بوله كانت له ره قسن ژیره که ت شور شینکی به رپایه
ماسی ده هینیه دی ، حوتی زور خوریش خهلق ده که ییت
مردن وژیانی زور جوانت له سینه تا کو بووته وه
بریا نه مزانی تو گو ریت یان لانکیت ؟ نازانم

کم فتاة مثل لیل وانی کابن الملوح
اتفقاً الساعات علی الشاطی تشکو وهو لیشرح
کلما حدث اصغت واذا قالت ترنج
احفیف الموج سر صنیعان ؟ لست ادري

چهنه کچی وهک له یلاو کوری وهک کوری ملوچی
ساعاته هایان له سه روخه که ت به سکا لاورازه وه رابوارد
وهختی نه م نه دووا نه وگوئی رایهل وهختی نه و نه دووا نه م نه هه ژا
نایا خوره ی شه بول نهینی بوردنیان سربوو ؟ نازانم

كم ملوك ضربوا حولك في الليل القبايا
طلع الفجر ولكن لم نجد الا الضبايا
الهم يا بحر يوما رجعه ام لاقايا
ام هم في الرمل ، قال الرمل اني . لست ادري

چەند قەرازان بە شە و چادريان لە دەورت هەلدا
کە روژبوو بيجگە لە تەم چيتريان لە شوينه وار نه ما
نايا روژک ئەي زهريا هاتنه وهيان ههيه يان ههروه کو چوون چوون
يان نئسته لەم ليمه دان ، ليم ووتى من . نازانم

فيك مثل ايها الجبار اصدا ف و رمل
انما انت بلا ظل ولي في الارض ظل
انما انت بلا عقل ولي يا بحر عقل
فلماذا يا ترى امضي وتبقى ؟ لست ادري

تۆش وهکو من ئەي قاره مان سه دهف وليمت تيدايه
تۆبى سئيه رى من له نه رزدا سئيه ريك ههيه
تۆبى نه نديشه ي من ئەي زهريا نه نديشه دارم
بوچى من نه مرم توده مينيت ؟ نازانم

ياكتاب الدهر قل لي آله قبل وبعد
انا كالزورق فيه وهو بحر لا يحد
ليس لي قصد فهل للبحر في سيرك قصد
حبذا العلم ولكن كيف ادري ؟ لست ادري

ئەي نامەي زه مانه پيم بلي نايا زه ريانه وودووايي ههيه
من وهکو قايه غيك تيدا نه سووريمه وه نه ويش زه رياييكه نه سوورى
بى مرازم نايا له سووران هه ي من زه ريا مرازىكى ههيه
ناه زانين ، به لام چوون بز انم ؟ نازانم

ان في صدري يا بحر لاسراراً عجباً
نزل الستر عليها وأنا كنت حجاباً
ولقد ازداد بعداً كلما اردت اقترباً
وارانى كلما اوشكت ادري . لست ادري

له سينه مدا نهينكي سه رسام كه ري تيدايه
په رده ميكي به سه ردا هاتووه ، من نه و په رده يه م
له به روه ي تا لي نزيك نه به وه زياتر دوور نه بيته وه
هه روه كو نه مبيني ، ديم شتيكي لي بزانه كه چي نازانه

انني يا بحر بحر شاطنانه شاطنانه
الفد المجهول والامس اللذان اکتشفك
وكلانا صائتر يا بحر في هذا وذاكا
لاتسلني ما غدا امس ؟ اني لست ادري

من زهيايكم نه ي زهريا روخه كانم روخه كانته
به ياني نه دي و دويني تو يان له باوش كرتوه
هه رده كمان لي خورد اوين له مهش وله ويش
ليم مه پرسه كه به ياني چي به ؟ دويني چي به ؟ من نازانه

«الدير»

قيل لي في الدير قوم ادركوا سير الحياة
غير اني لم اجد غير عقول آسنات
وقلوب بليت فيها المنى رفات
ما انا اعمى فهل غير اعمى ؟ لست ادري

«كليسسه»

هي يان ووتم له كليسه دا هه ندي كه س هه نه له نهيني ژيان كه يشتون
من بيجه كه ميشكيكي كركاوي چيترم تيدا نه دوزي يه وه
دلي له ناوات بي به ري وهك نيسقاني مردوو وابوون
من كويز نيم تايا بيجه كه له من كويزن ؟ نازانه

- ناگزووری که لایه تیمان -

«پیش دهستی»

له پیش هه مووشتیکا تکا له خوینده وارانێ خوشه و یست ده که م نه مه نده ی که سه یری شیوه ی نووسینی کوردی په تیم نه که ن چونکه مرازم له نووسیندا ناگزووری که لایه تیمان خستنه به رچاوه و به س .. زور له میژه . تا نه توانم بلیم سی چوار سال له مه و به ره وه من هه ول و ته قه لای نه مه نه ده م که به شیوه یه کی ریک و ناشکرا ناگزووری که لایه تیمان «نواقص اجتماعیه» بخرمه به رچاو ، چه ندیم بهی خوش بوو که کاکه هوشیاریش له سه ره عینی مرازو ریکه دا هه ولی نه دا . تا روژیکیان ناواتمان بو نه مه خواست که له گوڤاری که لایوژدا جیکاییکی به تاییه تی بو ناشکرا کردنی نه م ناگزووریانه دابنری هه موو قه له م به دهستیکی کورد وهه مووبرین له دلیکی تیدا کو بکریته وه .

به راستی کاک هوشیار له پیش هه موومان زووتر په لاماری قه له می دا له ژماره ۱۱ ، ۱۲ ، سالی ۱۹۴۲ و ژماره ۱/۲ سالی ۱۹۴۳ گوڤاری که لایوژدا ریچکه نووسینی له ژیر نه ندیشه ی کومه لایه تی ، بلاوکرده وه من یه ک له باره خومدا وام نه هینایه به رچاوی خوم که نه م باسه وه ک ناگریک به تیژی بو مبیایکه وه بنی ی به م چه شنه قه له م به دهستان رانه په رینی . به لام هه رچه ندیکی نه م نووسینه کورته ی فایق^(۱) بو ته قاندنی بو مبیایکی باس کردنه وه به س بوو زور به په روشی یه وه نه لیم نه و بو مبیایه ی که هه ردووکمان چاوه ری ته قینمان ده کرد به چرووک ده رچوو . چونکه نه م نووسینه به قیمة ته وه کو نوزه نیکی بی هیزانه له قوولایی شیونکا هاتیته ده ره وه له بهر هه راهه راو ده نگه دهنگی ناوه خومان که س گوی له م دهنگه ژیان نه نگیزه نه بوو . له م روژانه ی پیشو دهسته هاوملیک له شوینیکا دانیشتبووین باسی هه لگیرسانی و نه سبابی جهنگی گشتی - حربی عمومی - دووهومان ده کرد زورم سه رسورما که نه م لاوانه وه کو سیاسیکی ئینگلیز وه یا که ل په رستیکی نه مان وه یا جانفیداییکی روسیا له ناگزووری سیاسی و نیقتیسادی ته وازونی دوه لی شاره زا بوون . هیندیکیان هینده به شاره زایی خوی بایی بوو که

وهكو پيغمبه ريك هاشه روژي ته م جهنگه و نه تائيجي سياسي و ئيقتيسادي بو
 ناشكرا ده كردين . به لام داخم ناچي له موده ي چوار سه عاتدا كه هه مووي به
 قيره قيرو چه ندو چوونمان رابوارد ساتيك خو مان نه كه وته يادو ته مه مان نه هاته وه
 بير كه نيمه كوردين و پيوسته كه له پيش نه وه ي له لاييده وورد ده بينه وه له خو مان
 وورد بينه وه نه مه نه ليم و من حاشا له مه ناكه م كه پيوسته ئينسان ناگاي له
 ده ورا ن ده وري خو ي بي به لام له گيژه لو كه ي هه راهه راي ئيمرو هه ركاميگمان
 خو مان له ياد بچيته وه گونا هيكه كه مانه ندي لي بو ردين نيه .

هه نديگتان وا نه زانن كه له باس چوومه ده ره وه ، مرازي ته ساسيم له ياد
 كردو وه . (نه) مه سه نه له ي ناگزو وري كه لايه تي هه موو رو يكي تيدا يه . هه موو
 ناوازيك ده به خشي ، به لكو كه لايه تي كه ل په رستي به عني كه م و كورتي ته م كه لانه
 هينا نه به رچا وه .

كه و ره كانم خو ينده واران ... براياني لاواني خو ين كه رم .

هه ره وه كو (كو ستا و لوبون) له كتيبه كه يدا كه ناوي (روحي سيا سه ته) دا
 نه لي : ناده ميزاد به ووتاري عاتيق زياتر له ووتاري نه نديشه ئاميز ديه به ره م
 و لي خو رين ته م ووتاره نايابه ي كو ستا و لوبونم لي ره دا به يان كرد تا - مقدا م -
 پيشه كين - جوابي له ووشه ي ناگري نى نيشتمان په ره وري زياتر گو يي بو هيچ
 چه شه ووتاريكي تر كلور ناكه ن . نه مه وي كه لي ره دا حه قيقه تي به هه له چووني
 خو يانيان تي بگه ينم . نه ويش به ريگاييك ده بي كه نه بي ده ستي ته م لاوانه بگرم له
 ناويني راستيدا خو ي نيشان بده م و به ي بلين كاكي خوم تو نه مه يت - نيمه
 له م حاله داينه ، كه لي كورد ته م كه له ي كه هه زار سه له و زياتر چه شن چه شن
 ده رد و سه نكه ساري رووي تي كردو وه . له له شيدا جيگير بو وه وه كونه خوشينيكي
 موزم ين ميگرو به كاني تيكه ل خو ين بو وه وه له كه ليك مه زاياي ميلله تي شو راندو وه
 چونكه هه رچه نديكي بو ئيسهاتي هه موو ميلله تيك دوو شت كافيه كه نه ويش
 زوبان و سنو وري جوغرافيه به لام بو ته مه ي ميلله تيك بتواني داواي بي بكات
 زوباني ده وي كه ليك شتي نه ووتوي ده وي كه ئيستا كه ناتوانم بيان ژميرم .
 هه ره وه كو عه رزم كردن ، ميلله تي كورد خاك و زوباني هه يه به لام له كه ل نه مه ش
 به نه بو و دانرا وه . ميلله تي كورد مه وجوده به لام نه خو شه ، گياني تيدا يه به لام
 ناتواني راست بيته وه زوباني هه يه به لام ناتواني بدوي چاوي هه يه به لام نابيني
 گو يي هه يه به لام نابيسي نه توانم كه ميلله تي كورد وا دانيم كه تازه گرانه تاي

بهردابی به لام له ته وژمی نه م نه خوشی په میشکی تیک چوو و چاوی گران و گوی که رو زوبانی له نگ بووی . هه روه هاش هیشتا که له جیگادا که وتبی و نه توانی راست بییته وه ، له بهر لاوازی و بی تاقه تی خوی ، هه رکه سیک له م حاله ی که نه م نه خوشه تیدایه تی داوای نیش و کارو راهه رین و و جولانه وه ی لی بکات بیشک مرازی له کوشتن زیاتر چیترنیه .

خوینده وارانن پزیشکه کانمان نه مه زور چاک نه زانن که ژیانی نه خوشیکی که له دهوری چاک بوونه وه - نه قاهه ت دابی . گه لیک له ژیانی نه خوشیکی نه خوش خه تر تره . چونکه چاک بوونه وه ی نه خوشیکی نه خوش به ده رمان و ده رزی باشه وه به ستراره که نه ویش کاری دکتوریکه و به س . به لام نه خوشیکی له دهوری نه قاهه ت دابی ژیان وه اتنه سه ره خوی به خواردنی باش ورینگی دانی نه م خوارده مه نیانه به ستراره که نه مه له موراقه به ی دکتور به دهره زور مومکینه چه شنه خواردنیک بو نه خوش داننه ی به لام نه خوشه که خوی حه ز له م خواردنه ناکات و داوای په کیکی ترده کا . خزم وکس و کاری له بهر خوشه ویستی وه یا له نه زانینا به گویی ده که ن نه خوشه که ی لی هه لده وه شینته وه بو نه مه پویسته که دکتور زانی نه خوشه که ی له دهوری چاک بوونه وه په زور به ووردی بی هیزی له ش و مه عیده ی نه خوشه که ته قدیر بکات بزانی که چ چه شنه خواردنیک سووک زووترو زورتر هیزی نه داتی . هه رنه وه بو چاک کردنه وه ی نه خوش به س نی په به لکو پویسته که نه م که سانه ی خواردن نه دهنه نه خوش بزانی که چ ده که ن وزور به دیقه ت میقداری خواردن وده م وجه می بوره چاوبکن . هه رکه کامیکیان له کاری خویاندا دریغیان کردوبایه به هه له چوونی بیشک نه م نه خوشه له پاش چاک بوونه وه نه کوژن وه یا دووباره کنی تووشی نه خوشی په که ی جارانی وه یا نه خوشیکی له هین جارانی گرانتر ده که نه وه .

ژیانی میلیله تیک وه کو ژیانی فورد وایه هیچ فهرقی نیه . هه رچونیکه نه و به نه خوش ده که وی نه ویش به نه خوش ده که وی . وه بو چاک کردنه وه ی دکتوری ده وی . ده رمانی گره که .

ناگزووری که لایه تیمان

«خیزانداری»

۱ - له سەر رووی زه میندا . له مه پیدانیکی وابهرین ، زۆر له میژه ئاده میزاد وه کو گیان له بهریکی ئه م گیان له بهرانه ی که له پێش چاوه ئه ژین تا ئیستا زانایانی عیلمی حه یات وه عیلمی حه یوان نه یان توانیوه ئه مه بهاوینه سه ره په ره ی حه قیقه ت که چۆن وه به چ جوړیک تیره ی ئاده میزاد هاتوته دنیا وه . که رچی له ئاینه کاندا باسی هاتنی ئاده میزاد بو دنیا زۆر کراوه . وه له م دواییه دا به هوی نه زهریه ی داروین مه سه له ی داری ژیان - «شجرة الحیاة» ره وشه ن کرایه وه . به لام له حه قیقه تدا بنه چه ی هاتنی ئاده میزاد عیلمیه ن هیشتا که شتیکی زۆر په نهانی یه هه رچونیکی ئاده میزاد هاتیته سه ر رووی دنیا باهاتی چ به میکروبی حه یات - میکروبی گیان له بهر - وه ئه م مه سه له یه به سترا و هیا به ئاده م و حه وا هه لواسرابی با هه لواسرابی ئیمه مرا زمان ئه مه نیه که له بنه چه ی هاتنی ئاده میزاد بو سه رزه مین ئاشکرا بکه ین به لکو مرازی هه ره که وره مان ئه مه یه که بزانی ن ئایا ئاده میزاد چۆن که وته سه روینه ی که لایه تی - اجتماعي .

۲ - لای هه مووزانایانی میژوو - تاریخ - ئه مه ئاشکرایه که سه ره وختیک بووه که ئاده میزاد له سه ر دنیا زۆر که م بوون و به تا قی ژیاون له وزه مانه دا ئاده میزاد له گه ل ودرچیکی - حیوان - کیویی - وه حشی - چ فره قی نه بووه فره د به ته نها چوو ره راوی کردوو ه هه ر بو خوی خواردویه تی له هه رگیرو وه رگیری ته بیعه تدا په نای بردوته بهر ده ست و بازو تینی تاییه تی خویه وه . له بهر ئه وه ی که زۆر ئیبتیدائی ژیاوه . ئیحتیاجاتیش زۆر که م بووه و له بهر ئه وه ی که هه مووشتیکیش زۆر بووه وه معاف بووه چ حاجه تی ئه مه ی نه بووه که میشکی خوی ماندو بکات لئورد بوونه وه ی به تین بکات له بهر ئه مه مه جالی ته فکیریش له دائیره ی ئیحتیاجاتی نه فسی خوی تی نه په ر بووه . که ره به چاویکی مه نتیقی سه یری ئه و دوره بکه ین ئه بینین که ئاده میزاد هیشتا که (خیزانداری) نه زانیوه - ئافره ت هینی که س نه بووه . هه ره هاش مندال باوکی خوی نه ناسیوو ته وه ، به لکو

مندال دایکی ناسیووو دایکشی زور دلسوز نه بووه ، به لکو هر هیندهی پاراستووکه منداله که ی گیشتوتو ده سالان وه یا که متر نه و جا به ره لای کردووو و ته سلیمی دهستی ته بیعتی کردووو . مندالیش له وده وردا زور هوگری دایکی نه بووه به لکو به ه لاش بوونی دایکی به جی هیشتوو به ته نها ژیاوه .

۳ - به دور و دریزایی زه مان ناده میزاد زیادی کردووو و دایک مندالی زور بووه و تیره ی ناده میزاد ههستی لی وورد بوونه وه ی زیاتر بووه به مه ناده میزاد نه و شوینه ی که لی له دایک بووه له دوروگری جیاواز نه بوته وه ، به روژ چوین راویان کردووو و به شه و له نه شکه و ته کاند و له سر داره کانی به رز نووستون مندالیش له بچوکی و گوره یی دا له دایکی دانه براوو خوشه ویستی له یاد نه چوته و چاکه ی له بیرنه کردووو ، به مه دایک و روله کانی پیکه وه ژیاون ، پیکه وه چوونه راو ، پیکه وه خوین پاراستووو نه مه نه ساسی نه م (نظریه) به که ده لین خیزان له سر سه ری دایک دامه زراوه . به عنی دایک دامه زرینه ری خیزانه .

له لایکی تریشه وه نه زهریه بیکی تر هه یه که ده لین پیاو - نیر - که تووشی نافرته هاتوو - می - له دوای به یه کتر گیشتتیا ن پیاو نافرته ی بوخوی زهوت کردووو و لی دانه براوو ، هه رکیز له دوای نه بوته وه تا پیکه وه هوگریان گرتوو به مه بناغه ی خیزانداری دامه زراوه . نه گه به ووردی سه یری نه م نه زهریه ش بکه ین سه یر ده که ین دیسان له نافرته دورناکه ویته وه ، دیسان بناغه ی خیزان هر نافرته بووه . به لام نه زهریه ی به که م له که ل نه زهریه ی (نشوء و ارتقاء) زیاتر ری که وه ی .

۴ - به زور بوونی ناده میزاد ، زیاد بوونی خیزان وه په ره سه ندنیا ن ولق لی بوونه وه یان و زاوژی به رده وام خیل - عه شیرته - یان هیناوه ته دی نه م خیلانه هه روا نه بی له جیگایک ژیا بن . به لکو به بی زور بوونیا ن و پیوستیا ن له یه کتر دورکه و تونه وه . و ابووه چه ند به ره دایک به لایک کوچیا ن کردووو و له شوینیکا جیگری بوون . به مه به ره به ره بلاوه یان ساندووو و کومه کیان به ستووو .

۵ - به زور بوونی عه شیرته تان و یه کتر ناسینیا ن و به زوبانیک دووانیا ن . چه ند عه شیرته تیکی که له یه ک بنه چه ک په یدا بوون له شوینیکی تاییه تی ژیاون . به مه (که ل) یان هیناوه ته وجود له م نووسینه دا سر سه ره کیانه ی سه ره وه لمان به دیار ده که وه ی که نامیزاد تا گیشتوتو راده ی نیمروکه چوار مه یدانی بریوه که

مەيدانى يەكەمى ژيانى تەنھايى مەيدانى دووھم ژيانى خيزاندارى مەيدانى سىيەم خيلايەتى و مەيدانى چوارەم گە لايەتى يە بەلام وانەبى فەرد لە ژيانى دوواييدا خوئى لە ياد چووبىتەو بەلكوسەيرى خوئمان بەكەين سەير دەكەين ھەر فەردىك لە ئىمەدا لە ژيانى خوئى مەسئولە . ئەبى كە گە پىشتە عومرىكى موعەين لەسەر شانى كە سدا نەژى . خوئى رىكايىكى تايبەتى لە ژياندا بدوزىتەو ئەمە ھەرە پىشتىرىنى پىويستى ئادەمىزادىكە . لە دووا جارا وانەبى ھەر كامىكى ئىمە لە خوئا ھاتبىتە دى . بەلكولئىرەدا سەربە دايك و باوك و براو خوشكە . ئەمانە كە خيزانن لە دوواى فەردا موباشەرەتەن لە موقەدەرەتى يەكترو خوئان مەسئولن و لە يەكتەر دانابرىن ديسان دايك و باوكان دايك و باوك خوشك و برايان ھەيە ئەوانىش ئەوانيان ھەيە ئىتر ھەر ھەر ھە كۆمە لە خزمىك كە لە ئاموزاؤ بن ئاموزاؤ پورزا ھاتووتە و جوود .

بەرەبابىكيان ھىناووتە دى وە لە چەند بەرە بابىك عەشیرەت ھاتووتە و جوود لە چەند عەشیرەتەك قەوم - گەل - پەيدا بوو ئەمەى كە عەرزىم كردن وینەيكى زۆر موختەسەرى ئەم (نظرىە) يە كە چۆنى يەتى ھاتنە و جوودى كە لانى بى زانراو ھە . ئەم نەزەرىە يە لە واقع و مەنتىق دورنە كە وتووتە وە .

() دلدار بە نیاز بوو بە پەبى ئەو پروگرامە لەسەر ھەر بابەتەك لە و بابەتەنەو ھەر ھەبوسى و چارەسەرىكى زانستیانەيان بگان .. بەلام بەداخو ھە مەرگ ئەو ئارەزو ھەشى لە گەل ئاواتەكانى تری بى بردە ژىر خاكە وە .

- پروگرامی ناگزوری گه لایه تیمان -

خیزانداری

- ۱ - چۆن خیزان دامه زرا ؟
- ۱ - نه زهریه ی دایک ، ب - نه زهریه ی باوک ، ح - نه زهریه ی نه زه لی
- ۲ - چۆن گه ل دامه زرا ؟
- ۳ - گه ل و (تنظیم)
- ۴ - ته نزمی خیزان
- ۵ - عه قدی ژن هینان .
- ۶ - مه وزوعی ژن هینان .
- ۱ - ئافره ت :
- ۱ - ئافره ت و گه ل ۲ - ئافره ت له ته نریخدا ۳ - ئیعتیقادات به رامبه ر به ئافره ت و نه سبابی ۴ - حه قیقه تی ئافره ت ۵ - ئافره ت نه ساسی کومه له
- ۱ - ئافره ت حیه له بازه ، نه سبابی
- ب - ئافره ت سه پله یه ، نه سبابی
- ح - ئافره ت دوو رووفیتنه جویه نه سبابی
- ۶ - خیزالی ئافره ت ۷ - ئافره ت له حه قیقه تدا ۸ - ئافره تی نیمرو
- ب - پیاو : ۱ - نه همیه تی پیاو له گه لدا چی یه ؟ ۲ - پیاو له چاوی ئافره تدا ۳ - نه سبابی سوئی زه نی ئافره ت له پیاودا چی یه ؟
- ۷ - نه رکه کانی عه قدی ژن هینان .
- ۱ - / ب - / ج - / د -
- ۸ - ته بیعه تی عه قدی مارهیی
- ۹ - نه نواعی ژن هینان ۱ - ژن به ژنی کردن ب - ژن له خوین دان ح - ین پشک د - ناوک برا
- ۱۰ - نه تائیچی نه م شیوانه یه ک به یه ک
- ۱ - / ب - / ج - / د -

- ۱۱ - شه‌رو شوږی خیزان : ۱ - نه‌سبابی که‌سه‌ر به‌ نافرته
 ب - نه‌سبابی که‌سه‌ر به‌ خیزانه
 ۱۲ - نه‌سیری نه‌م شوږشی په‌ له‌سه‌ر مندالدا
 ۱۳ - قه‌واعیدی عه‌داله‌تو ژن هیټان .

ناگزوری که‌لایه‌تی - خیزانداري -

۱ - چوټ خیزان دامه‌زرا ؟

بوټه‌مه‌ی که‌ چاک له‌م باسه‌ ورده‌ی سه‌روه‌ه‌ که‌ (خیزانداري) په‌ بگه‌ین زوړ پېویسته‌ که‌ له‌ بڼه‌چه‌ی خیزانداري وچوټی دامه‌زاندنی بهاویشتریته‌ به‌رچاو . به‌راستی پاسخی نه‌م پرسپاره‌ی سه‌روه‌ه‌ که‌ نه‌لین - چوټ خیزان دامه‌زرا -^۲ زوړگرانه‌ چوټکه‌ بوټانینی حه‌قیقه‌تی نه‌سبابی دامه‌زاندنی خیزان و عه‌وامیلی کارکرده‌ی په‌نا نه‌بردریته‌ به‌ر میژوو - تاریخ - میژوو نه‌م پاسخی هاویشتووته‌ سه‌ر شانی خوټی . به‌لام عیلمی میژوو دوو وه‌سیله‌ی هه‌یه ، په‌که‌م وه‌سائیلی مادی که‌ موسته‌نه‌داتی ته‌تړیخیه‌ که‌ نه‌ویش شوینه‌واری ئاده‌میزادانی پیشوو نووسینیان و حاله‌تی ئیجتماعیان و ئاینیان ئاساریانه .. دووهمیان نه‌م (نظریا تانه‌یه) که‌ زانایانی میژوو په‌نهانی پیش میژووی - (ما قبل التاريخ) - پی‌ئاشکرا ده‌که‌ن مه‌سه‌نه‌ی چوټ خیزان دامه‌زراوه‌ له‌ به‌شی دووهمیدا . وه‌ بوټانینی نه‌مه‌ ئاینه‌کانیش زوبانی پاسخیان تیدا سووران دوو له‌به‌ر نه‌مه‌ پېویسته‌ که‌ له‌یه‌ک به‌یه‌کیان بدوین .

۱ - نه‌زه‌ریه‌ی دایک :

زانایانی میژوو عیلمی ژیان پیکه‌وه‌ ئیستاده‌ن له‌سه‌ر (نه‌زه‌ریه‌ی نشوء و ئیرتیقاء) نه‌لین که‌ ئاده‌میزاد نه‌م نه‌ندیشه‌ی و ژیانه‌ی که‌ ئیستیکه‌ هه‌یه‌تی به‌ دوو دریزایی سالان و ته‌جروبه‌ بوټ خوټی پیکه‌وه‌ ناوه . په‌عنی روژیک بووه‌ که‌ ئاده‌میزاد وه‌ک ده‌عبایکی کیوی ژیاوه . هه‌رکه‌سه‌ بوټ خوټی بووه‌ ئاده‌میزاد به‌ ته‌نها چوټه‌ راو راوی کردووه‌ و هه‌ر به‌ ته‌نهاش خواردوویه‌تی له‌و زه‌مانه‌دا ، ئاده‌میزاد له‌ خانواندا نه‌ ژیاوټ و هه‌روهاش شوینیکي به‌ تاییه‌تی نه‌بووه ، به‌لکو له‌گه‌ل نیچیرکه‌ راوه . له‌ هه‌رگیرو وه‌رگیری ته‌بیعه‌تدا په‌نای بردوټه‌ به‌ر ده‌ست و بازووتینی تاییه‌تی خوټی .

له و دهوره دا . ناده میزاد خیزانداری نه زانیوه . نافرته به تاییه تی هین که س نه بووه . به لکو وهک حه یوان بی پهیره ووبی نیزام ژیاون مندالیش له و دهوره دا باوکی خوئی نه ناسیوه ته وه به لکو هه ر سه ربه دایکی بووه . دایک مندالی بووه تا که یشتو ته عومریکی وا که توانیویه تی سه ربه خو بژی ، چاودیرر کردووه و به خپوی کردووه ، که مندال هه لاش بووه به ره لای کردووه وازی لی هیناوه . به لام به دوور و دریزایی زه مان به پئی (نشوء و ارتقاء) ناده میزاد به ره به ره به سووره تیکی ته دریجی شیوه ی ژیا نی جارانی فری داووه . خیزانیان هیناوه ته دی نه ویش هه موو گیان له به ریکی (میینه) هه ر له خوداوه چه شنه دلسوزیک و خوشه ویستیکی زور به تینی به رامبه ر منداله کانی هه یه ، بیگومان خوشه ویستی نافرته بو منداله کانی له خوشه ویستی باقی حه یواناتی تر زور به تینتره له هوئی نه م هیزه خوداوه ندیه دایک له دووایی نه مه ی که منداله کانی ساوای به خپو ده کردو له سه رماو له که رماو ده عبایانی درونده ی ده پاراستن له که وره یشدا له خوئی دانه براندن هوئی هه ره که وره ترینی نه م دانه برانه هه سستی نه م خوشه ویستی به به تینه بوو که مندال به رامبه ر دایکی هه سستی پی ده کرد .

وه دووم : پپویستی ژیان وای ده خواست که به کومه گی بژین جا ، له دووای پیشکه وتن و گوردانی ژیان - ژیان خوئی ناگوریت به لکو وه سائیلی ژیان له گوران و نیحتیاجاتی زه روریه ی له زیادی به کومه له مندالیک له گه ل دایکیان له و شوینه ی که لئی له دایک بوون له سه ر وینه یکی خیزانی و کومه کی له به ر گوری خوشه ویستی دایک و رو لایه تی و خوشک و برایه تی پیکه وه به سترابوون ژیاون به هوئی نه م نه زهریه یه زانایانی میژوو نه لین ، له دووای که دایک خیزانی دامه زراندو ژیا نی ناوه خو یانی ریک خست چه ند وه ختیکی پی چوو ئینجا «باوک» وهک عونسرکی دووه مین هاته ناو خیزانه وه تاوای لی هات خیزان بی «باوک» شیوه ی خیزانداری نه ده که وته سه ر به مه دووشتیان لی به دیار که وت . یه که میان : مندال : له ژیا نی پیشوو ناده میزاد له پیش نه وه ی که باوک بناسی دایکی ناسیوه .

دووه میان : دایک بناغه و بنه چه ی خیزانه .

نه زهریه ی دایک - نه ساسه که ی نیستی نجاتی مه نتیقی (نشوء و ارتقاء) ناده میزاده یه که م و دووم ژیا نی حه یواناتی ده ره جه ی دووم که (مه یموونه) بوته قیاسیکی عیلمی نه م نه زهریه یه . چونکه مه یمون وهکو ئینسان تی دهگا

وهشتی له فکر ناچی وه تینی لاساگردنه وه و عاتیفه ی زور لا به قوه ته ، زانایانی «عیلمی حیوان» سرنجیان داوه ته ئەمە ی که مه یمونی ساوا له گه وره یشدا هر سر به دایکیانن و هیچ وه ختیک باوکیان به پولیک نا کرن ، به لام وانه بی ئەم نه زهریه ماموستای یه که می عیلمی ته ئریخ بی به لکو به رامبه ر ئەم نه زهریه یه نه زهریه یکی تره یه که ئەلین (خیزان له سهر سهری باوک دامه زراوه) ئەویش .

ب - نه زهریه ی باوک

له وه خته ی که ئاده مینراد بی پهیره و بی بهستی (قیود) ژیاوه ئەو وه خته ی که کهس بیجگه له خوی بو کهس سهری دانه نواندوه تین (قوه) براگه وره ی هه موو لاییک بووه . له وه خته دا ئاده میزاد هه موو پیوستیکی خوی به قوه ت ته ئمین کردوه . ئافره ت و پیوستی تر بو پیاو وه کویه ک بوون . چون پیاو که برسی بووه له دووای راوگه راووه وه به دهست و بازووی خوی نیچیری گرتووه و خواردویه تی ههروه اش پیاو بو دامرکاندنێ شه هواتی زینده گی - حیوانی - به رامبه ر ئافره ت قوه تی به کارهیناوه له بهرئه وه ی که هه لساخان و کینه جوی هه موو ئاده میزادی که هه یه وه ته بیعی له وه خته دا گه لیک توندو تیژتر بووه . شتیکی زور ته بیعیه که پیاو به هو ی تینی بازووی خوی ئافره تی بو خوی زهوت کردوه . بو ئه وه ی که له لایه ن پیاویکی تر په لامار نه در ی هه رگیز لینی دانه براووه ، هه رگیز له دووای نه بوته وه ، ئیتر که ئافره ت زاوه منداله کانی ساوا بووه ، پیاو گوشت و میوه ی بو هانیوووه ، ئافره تیش ئەشکهوت مالین و پیسته دروونه وه و جنیگا چاگردنی گرتوته سه رشان به م گویره یه به دوو رو دریزایی سالان ئەمه بوته عاده ت که پیاو بچی له دهره وه راو بکات و ئافره ت له ماله وه ئیستراحه تی ته ئمین بکات وه ژیا نی ژن و میردایه تی به وینه بیکی ئەوتو دابه زرینن که ئەگه ر هات و ئافره ت له جفزی ئەم عاده تانه چوووه دهره وه تووشی کوشتن و په شمه و ناموس چوون بیی به م گویره یه خیزان دامه زرا . دانه رانی ئەم نه زهریه یه نه فسیه تی ئاده میزادی زینده واری . حیوانی - که هه ساده ت و فیتنه جویی یه وه قوه تیان کردوته دار وه کازی ئەندیشه یان به هو ی ئەم نه زهریه یه ئەتوانین که له بی هیزی ئافره ت و که ساسی به رامبه ر پیاو بگه ین به هو ی ئەم نه زهریه یه له دووای ئەمە ی که ئافره ت کاروباری ماله وه ی گرته سه رشان و به

خيوکردنی منداله کانی گرتنه ستوی خوی . وه نه م کارانه ی کرده عادهت به و هویه وه زورترین خاسیه تی زینده و رانی ته بیعی خوی که هه بیوو وونی کرد . مه سه له ن : له مه و به له هه موو کاروباریکی ژياندا نافرته تیش وه کو پیاو به هوی بازووی خوویه وه ده چووه ، راوی کردووه . خوی پاراستوه منداله کانیشی پاراستوه ، پیسته ی بو دروون جینگه ی گه رمی بو ناماده کردوون به لام که پیاو زهوتی کردو به کوتی خیزانداری بهستی به وه خاسیه تی راوکردن و خه باتی ژيانی له دهست چوو . له دووای نه مه ی هه ره به خوویه وه نه ژیا . وای لی هات بو پاراستنی خوی په نا بیاته به رپیاو .

مه سه له ی نافرته ون کردنی خاسیه تی خه باتی ژيانی هه ره به زینده وه رانی مالی - حیوانات الایفه - دهچی . مریشک جاران وه کو باز نه فری به لام له دووای نه مه ی که ناده میزاد گرتی و لاوانری به وه وه دهسته موی کرد . به دوورودریژیایی سالان فرینی له یاد چووه . خاوه نانی نه م نه زهریه به نه لین ، نه گه ر دایک دامه زرينه ری خیزانبایه نه بایه گه وره بی و حوکمرانی خیزانی هیندیک بپاراستیایه ، واقع نی شانمان نه دا ، هه تا له ته ئریخیشدا نافرته له کومه لدا وه ک نه بووبی وایه ، یا وه ک حه یوانیکی جوان له ماله وه دانیشتووه و خزمه تی کردووه . تا ئیستاکه ش لای هیندی له گه لانی دوواکه وتوودا نافرته وه ک مه رو بزن و چیل نه کری و نه فروشیت به لی نافرته وه ک پیاو به تین بووه خه باتکه رو درولی دهر بووه به لام که سه ری دانواندرا جاریکی تر به رامبه رتین و زورداری پیاو سه ری به رزنه کردوته وه ، هه تا هاتووه زیاتر که ساستر بووه ، تا ترسنوکی و بی مه قده رته تی و په نابردنه به ر دهست و بازووی پیاوی لی بووه خاسیه تیکی ته بیعی که به ئاسانی لاچوونی له قه و امدا نیه . نه مه ی که عه رزم کردن . که نه زهریه ی باوکه ، نه گه رچی به پیی ته حلیلی مه نتیقی و خه سانیسی حه یوانی زور راسته به لام وانه بی که زانایه کان دلایان به مه ئاوی خوارد بیته وه ، به لکو بو ته فسیری نه سبابی دامه زراندنی خیزان نه زهریه بیکی تریان داناو که نه ویش به نه زهریه ی (نه زه لی) یان (قانونی طبیعی) (Natuil Law) نه ناسری .

کردگار ، وه یا ته بیعهت که نه م هه موو زینده گانی به ی هیناوه ته وجود هه مووی سه ریان بو قوه تیک دانواندووه که نیزامی ته بیعی به هوی نه م قوه ته «شتیالی» و زینده وار له زاوژی و زیادیدایه ، و بو زیادکردنی جنسی هه رچه شنه شته وه سیله یکی تاییه تی خوی هه یه نه م وه سیلانه ئیختیاری بیت به لکو

ره غبه تیکی ده روونی هه موو حه یواناتیك ده هاویته سه ر ئه مه ی که (ئیلتیجا) به م وه سیله یه بکه ن . له نه تیجه ی کرده وه یان زاوژی ها تووته دی . «سکس ئه ییل» یه عنی (جازیبه ی شه هوانی) له ژن و پیاو دا به هو ی قانونی ته بیعه ته وه هه ردوکی هه ر له نه زه لی یه وه هاویشتوته سه ر ئه مه ی که پیکه وه بژین وه هه رده م له نیزیك یه کترین و له یه ک جودانه بنه وه له به رئه مه ته سه ورکردنی روژیک، که ژن و پیاو به ته نها ژیاوه زور به هه له چوونه به لکو خیزانداری ئیبتیدای نیه ته سه وری ئینسان کردنی پیویسته که خیزانیش له گه ل ته سه ور بکری . نه زه ریه ی قانونی ته بیعی وه ته بیعه تی ئاده میزاد که زینده واریکه له لایه ن هه موو ئاینانی دنیاوه پیلینراوه تا ئاینه کان ئه لین که تیره ی ئاده میزاد له مه خلوقاتی تر به رزتر . و پیروژتره هیچ وه ختیك وه ک حه یواناتی درونده و عادی نه ژیاوه به لکو له گه ل خولقانی ئاین و په یره و نیزامیشی له گه ل دانراوه به لام ئه م ووتاره له گه ل مه نتیقی عیلم و ته ته وری .

موسته میری شیوه ی ژیانی ئاده میزاد ریک ناکه وی ئه م سی نه زه ریانه ی که عه زم کردن هه رسیکیان جیا جیا چه شته ئیستینتاجیک و ئه ندیشه ییک ئه خاته سه ر عیلمی ته نریخ و هه روهاش چه شنه روناکاییکی ئاشکرا ئه هاویته سه ر ئه م په نهانیانه و زه واهیرانه وه که له پیش چاومانن . به لام بوژانینی ئه سبابی خیزان دامه زراندن ئیلتیجا به نه زه ریه ییک کردن به هه له چوونه چونکه هه روه کو هه ریه که یان له مه نتیقی خویندا زور مه عقوولن به لام له ناته واویش بی به ری نیه .

دلدارى شاعير

دلدارى شاعیر

به راستى دلدار شاعیرىكى هه لکه وتەى به رزو به هره دار بووه ، هه ر له روژانى مندالى یه وه شهیدای شیعرو نه ده بیاتى کوردی بووه . وه هیوینی کاریگری بوونه شاعیری دلدار له پیا دداشته که یدا نه وهی به جوانی بو روون کردینه وه هه رچه نده زور له نووسه ران له سه ر شاعیریه تی دوو اون ، به لام نیمه له سه ر ره وشه نایی ده ست خه ته که ی خو ی که چاکترین سه ر چاوه ی راستی یه ده لپین دوو شتی سه ره کی و بنچینه یی کاریان کردوته سه ر بوونه شاعیریه تی دلدار یه که م ، دیمه نی چا و نه ندازی رازاوه ی کوردستان : که به راده یه که هه ست و سو زو بیرو خه یالاتی داگیر کردوه ، وه که دولبه ریکی نازنه نین خوینی که رمی لایه تی بزواندوه .. سه یرکه چه ند به سو زو رو ده کاته به هه شتی بهر لاله زاری کوردستان .

کوردستانی خوش نیشتمانی جوان
تو قیبله گاهی منی بی گومان

چاوم	پشکو تووی	شاخه کانتە
فیری	ژیانی	باخه کانتە

دهنگی	شمشالی	شوانه کانت
قاسپه ی	که وانی	کیوه کانت

خوپه ی	ناوه که ی	نشیوه کانت
نه مانه	هه مووی	کوردمه وه
هیوینی	شیعری	گرتمه وه
		دلیان

ئیتەر هەر ئه و خوشه ویستی یه ی خاکی جوانی کوردستان بۆته هوی ئه وه ی
که نازناوی خوی بنی (دلدار)
له بهر ئه وه سه یر ده که ین هوگرو مه فتوون بوونی شاعیر بو خاکی
کوردستان له زۆر به ی به ره مه کاتیا خوی دهرده خا .. هه روه ها له یادداشته که یا
باس ده کاوده ئی :

« له دوو اجار تووشی نه خوشی مه لاریا هاتم ئیتەر مه لاریا سه یری تیگردم
روژیک چاک و چوار روژ نه خوش بووم له گه ل نه مه شا رانیه م هه ر لا خوش بوو ،
خاسه تن زۆر مه فتوونی (قوله) بووم ، قوله ئه م کانی یه به رینه ی ئاو رونه ی
به فراوه ، هه موو مه شاعیری ئی زهوت کردبووم هه ر که چاک نه بوومه وه خیرا
ئه چوومه وه سه ر قوله »

که م که س به راده ی دلدار جوانی سروشت له سه ر هه ست و هوش و بیری
کاریگر بووه ، سه یرکه چهند به سۆزو ههستی ناسک ، باسی گه شته که ی کویه و
رانیه مان بو ده کات .. وه ک هونه ره ندیکی به هره داری ئی هاتوو تابلوی وینه ی
جوانی سروشتت بو ده کیشی دیمه نی پر لاله زاری به هاری ره نگینی بناری کیوی
هه بیه سولتان و ده شتی بیتوین و چیا سه رکه شه به رزه لوتکه پر به فره کانی
خوشناوه تی و قه ندیل و ئاکو ، چهند کاریگر بووین له سه ر هه ست و خه یالی
دلدار .. ئه وه سف و نووسینه به رزه ی دلدار له شیعره نازداره که ی حاجی قادر
ده چی که باسی به هاری کوردستانمان بو ده کاوده ئی :

ووتم به به ختی خه والو به سه ئه تۆبی خوا
له خه هه لسته زه مانئ بچینه وه ئه ولا

گورده ی به هاری یه ئیستی که شاخ و داخی وولات
په ره له لاله و نه سرین و نه رگسو شه هلا

یا وه سفه جوانه که ی ماموستا گۆران له گه شتی هه ورامانی دا که ده ئی

کومه له شاخیک سه خت و گه ردن که ش
ناسمانی شینی گرتوته باوه ش

سهرپوښی لووتکې به فری زور سې
به دارستان رهش ، ناو دولی کې

تادوایی ..

دوهم : حاجی قادرونالی .

له یادداشته که یدا دلدار نه وه مان بو دهردهبری که شیعره نیشتمان
په روهری به کانی حاجی قادری کوئی و ، شیعره ناسکه کانی نالی هوپه کی کرنکی
کاریگر بوون له سره ستو هوش و بیرو خه یالی و بیخاته دونیای شیعره
نه ده بیاتی کوردی .. ده با دووباره گوئی له دلدار بگرین که ده لی : له کتیخانه ی
کا که م سه عدی دهستم پیکرد که موتالعات بکه م له پیش ه موو شتیکیا به
ته نریخی (سه وره ی) فرانسه و ته نریخی بابان و سوران موکریانی سه یر حسین
حوزنیم به کوردی خوینده وه نه مانه ه مووی دروشمی رابوردویان هینامه به رچاو
له گه ل خو ما زور موجوده له م نه کرد مام به ره به ره میشکم بکه مه وه ته قدیری
ته نریخ و ته نفیزی بکه م له م ته نریخه بوو که دیوانی نالیم زور به وردی خوینده وه
شیعره جوانه کانی نالی له گه ل شیعره ناگرینه کانی حاجی قادر له میشکدا له سره
زه عامه تی نه ده بی شهریان بوو ... له م شهره شتیکیان به من به خشی نه ویش بو
شیعره نه ده بیات رواندمیان ، زور خه یالی وام له میشکدا بوو که حه زم ده کرد
به ناو خه لقا به رپایان بکه م ، خو م نیمتیجان کرد که نه توانم شیعره دابنیم ،
شه ویکیان تا درهنگ نه نووستم ، .. قه سیده یه کی پانزده به یتیم دانا که
ته سه وری دایکیکم تیدا کردبوو . بو روله له سه وره کوژراوه که ی چون نه گریا :
نه مه یه که م شیعره بوو که دامناوه نیستا تی نه که م نایا بوچی قه سیده یه کم له سره
تیلایی چاوی کوچیکی جوان دانه نا ؟ نایا نیحساسم نه بوو ؟ یان لاو نه بووم ؟
به لی هم نیحساس و هم که نجایه تیم هه بوو .. به لام نالی که بو دلدار ی
رای نه کیشام حاجی قادر که بو نیشتمان په روهری رای نه کیشام نه م دوو شا
شاعیرانه هه ردوویکیان جیا جیا ته نسیری خویمان له دلم کردبوو به لام موتالعاتی
ته نریخ ، موحیته ناگرینه که م ، نه فسیه تی بو خزمهت تی نوم نه مانه هه رسیکیان
منیان به لای حاجی دادا ، هه ر که نه مویت غه زه لیکي غه رامی بلیم دهنگی
پیروزی حاجی به سه ریدا نه قیژاندم و نه ی فه رموو .

باسی زولفی درینژو چاوی به خه
نه‌براهه بووه تری خه‌سره

دهستم له قه‌له م شل نه‌کرد ، مه‌جرای ته‌فکیرم نه‌گوراند « .. دلدار هه‌ر
له منادالی‌یه‌وه خولیای زانین و نه‌ده‌ب و فه‌لسه‌فه بووه هه‌ولی داوه‌شاره‌زایی
په‌یدا بکا له سه‌رچاوه‌ی نه‌ده‌بی کلاسیکی و خوی زور ماندو‌کردوه . سه‌یر
ده‌که‌یت له و ته‌مه‌نه که‌مه‌دا ، به‌و لایه‌تی و به‌ده‌م نه‌و هه‌موو ناته‌واوی ژیان و
نه‌خوشیانه‌وه نیشانه‌ی تواناو زیره‌کی و هه‌ستیکی دل‌سوزانه‌ی قبول دیاره
دانانی کومه‌لێک شیعری به‌سوزی نه‌ته‌وایه‌تی و زانست په‌روه‌ری و کومه‌لایه‌تی و
دل‌داری و فه‌لسه‌فی و بابه‌تی ریالزمی نیشانه‌یه‌کی تری نه‌و به‌هه‌ره‌و تونایه‌ی دلدار
ده‌رده‌خه‌ن^(۳) ..

ماموستا ره‌فیق حیلمی له‌کتیبه‌که‌ی « شیعرو نه‌ده‌بیاتی کوردی » دا
له‌سه‌ر شاعیری‌یه‌تی دلدار دو‌واوه‌ده‌ئی : -

« به‌لای نێمه‌وه دلدار شاعیری‌که زور بال‌ا نه‌گه‌ر له هه‌ندی شیعریا
ناپوخته‌یی هه‌بی به‌های شاعیری‌یه‌تی بی‌ناشکیت ، منالیک که هه‌موو ژبانی خوی
به‌خویندنه‌وه رابواردبی و هیشتا له‌خویندنی پیوستی « ره‌سمی » رزگاری
نه‌بووبی ناتوانی بی‌به‌شاعیریکی (که‌سبی) و بگاته‌پله‌ی نه‌وانه‌ی که شیعریان
کردوه به‌سه‌نعت له‌گه‌ل نه‌مه‌شا دلدار هه‌ر له مه‌کته‌بی (نئیبتی‌دانی‌یه‌وه)
ده‌ستی کردوه به‌شعیر ووتن له‌م مه‌یدانه‌دا گوی هونه‌ری بردوته‌وه ، له‌به‌رته‌وه
نێمه‌که‌م و کورتی شیعره‌کانی نه‌ومان نه‌گرت به‌رچاو بروامان هه‌یه‌به‌وه که
شاعیریکی (فطری) و خواداده‌هیچ گومانی تیدانیه‌که هه‌لێکی باش و
کولینه‌ویکی نه‌ده‌بی ورد دلدار نه‌که‌نینه‌ریزی شاعیره‌که‌وره‌گانی کورد ،
نه‌ویش له‌وی بوه‌ستی له‌لایه‌ن بیری قبول و خه‌یالی ورده‌وه نێسته‌ش دالدار گه‌لی
له‌ژوور نه‌و شاعیرانه‌وه‌یه‌که هه‌ندی وشه‌ی ره‌ق و ته‌عبیری ساردی وا
نه‌هوننه‌وه‌و نه‌یکه‌ن به‌(نظم) که به‌دیمه‌ن و بیستن شیرین و په‌نگین به‌لام له‌ماناو
حه‌قیقه‌دا پوچ و بی‌که‌لکن نێمه‌ناتوانین لێره‌دا هه‌ندی شیعری دلدار بنووسین
که زاده‌ی بیریکی زور قبول و زه‌کایه‌کی ئیجگار تیزن و لایشمانه‌وه نه‌و شیعرا‌نه
وینه‌یکی روون و ره‌وانی (ته‌فکیری عه‌سری) یه‌به‌لام زور جینی داخه‌که
په‌وه‌ندی گرانی ته‌قالید ئیمرو‌ری نادا به‌بلاو‌کردنه‌وه‌یان زور‌تریشی نه‌و جو‌ره

شاعرانه‌ی‌تی که دلدارو شاعیری‌تی بلندی دلداری به ئی‌مه ناسی ، ئه‌و شاعرانه‌ی که له هونینه‌وه‌و دروست‌کردنی ووشه‌و ته‌عبیری ره‌نگاوره‌نگو و ری‌کخستن و یه‌کخستنی قافی‌ه زی‌اتر کولینه‌وه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ژیا‌نمان بیر نه‌خاته‌وه وه‌چه‌شنی لی‌کدانه‌وه‌ی ئه‌م شاعیره‌مان تی‌نه‌گه‌ینی که به‌ته‌من منال و به‌می‌شک گه‌وره‌و بی‌گه‌یشتوه .. ،

ماموستا ره‌فیع حیل‌می⁽³⁷⁾ هه‌قی خوی داوه‌ته دلدار ده‌رباره‌ی شی‌عرو پایه‌ی شاعیری‌تی نه‌گه‌رچی له کاتی‌کا بووه که شاعیره‌مان هیشتا له دانیش‌گای (حقوق) بووه و خوی‌دنی ته‌واونه‌کرده ، وه‌پاش ئه‌و میژوه‌ش به‌ره‌می ئه‌ده‌بی و شی‌عری جوان و پته‌وی تری بووه .. شی‌عره‌کانی دلدار له باره‌ی شی‌وه‌و ناوه‌روکه‌وه په‌یره‌وی شاعیری ناوداری کورد حاجی قادری کویی کرده ، که شی‌وازی راسته‌وخویی خیتابی و ناموزگاری کردن و ری‌کا نیشاندان و چاو‌کردنه‌وه‌یان پی‌وه‌دیاره وه‌مه‌به‌ستی ده‌ریرین و کارت‌تی‌کردنی بی‌رو‌باوه‌ره‌که‌ی بووه .. دلدار شاعیری‌کی زاتی نه‌بو ، تا شی‌عربو ئاره‌زوو خه‌م و په‌ژاره‌و سکا‌لا تاییه‌تی‌یه‌کانی خوی ته‌رخان بکات ، به‌لکو لای دلدار شی‌عرو خه‌باتی سیاسی و بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی بی‌رورای نه‌ته‌وایه‌تی و هوشیار‌کردنه‌وه‌ی گه‌لی کورد ، نامانج و مه‌به‌ستی بنچینه‌یی بوه ..

دلدار خاوه‌نی هه‌ستی‌کی ناسک و دل‌یکی‌پر سو‌زو شه‌یدای کورد و کوردستان بووه یه‌چاو‌یکی رو‌شن‌بی‌رو دو‌ور بین سه‌یری که‌م و کوری نات‌ه‌واویه‌کانی گه‌لی کوردی کرده له‌به‌ر نه‌وه شی‌عری کرده به‌چه‌کی ده‌ستی بو مه‌به‌ستی بی‌رورای سیاسی و کومه‌لایه‌تی ، جا نه‌گه‌ر له هه‌ندی شوینا شی‌عری ساده‌و سووک و ره‌وانمان به‌ر چاو بکه‌وینت که به‌رگی هونه‌ری نه‌پوشی‌وه ئه‌وه جی‌گای گله‌یی نه‌بووه وه له پایه‌و توانای شاعیری‌تی که‌م ناکاته‌وه .. ووت‌مان حاجی قادر ناسایی ته‌نیا مه‌به‌ستی ووشیار‌کردنه‌وه‌ی خه‌لکی کوردستان بووه .. چونکه باری کومه‌لایه‌تی و دواکه‌وتویی کورد له‌پاش حاجی قادرا چ گورانی‌کی ئه‌وتوی به‌سه‌را نه‌هاتبو مه‌گه‌ر له هه‌ندی لایه‌نه‌وه نه‌بی .. جا دلدار ناچار بووه شی‌عربو چاره‌سه‌ر‌کردنی ئه‌و ده‌ردانه ته‌رخان بکات وه‌که له شی‌عری (ئه‌ی کورد) ئه‌مه ده‌رده‌خا که ده‌لی : -

نهری نهی کورد له نیو گه لدا هه تاکه ی مات و دامای
که عالی م سه ره خون گشتی نه توش په یوه ندی نیو داوی

ده سا بیبری له حالی خوت بکه و ههستی به زیلات که
به لی دوینیکه راوکه ربوی و نیستاکه به خوت راوی

دلدار له سه ره تاوه له شیعر هونینه و هدا په یروهی شاعیره کلاسیکی به -
کانی کردوه^(۱) که بایه خیکی زوریان به ووشه ی فارسی و عه ره بی قه له و قه له و به
تویکل و نالوزکاو داوه ، خویان خستوته گیژهنی (عیلمی عروض) بوئه وهی
قافییه ی هه لبه سته که ی به ک پیتی هاوده نگه بی جا له پیناوی نه وه وه مانا
مه به ستیان پی شیل کردوه به لام سهیر ده که یت دلدار زوو خوی له و داوه
راپسکاندوووه هاوتوته مه لبه ندی رومانسی و چند به ره میکی سه رکه وتوی
چنیوه .. نه وهش نه وه ده که یینی که خاوه ندی به هره و توانایی شاعیرانه ی
وابوو که به وه رازی نه بیت له به رگی کوت و به ندی شیعری چاولیکه ریدا
بمینیته وه به ره و ناسوی گهش و روناکتر هه نگاهوی ناوه و ریگای تاقی کردنه وه
داهینانی گرتوته به رو بایه خی به لایه نی هونه ری شیعر و زمان داوه به ناشکرا
له م قوناغه دا تابلوی هه ست و وینه ی رهنگینی نوپی پیوه ده بیین^(۲) نه م هه نگاهوی
تاقی کردنه وه و به ره مه نوی یانهش زورتر له شیعره کانی (مندالی هیوا گولی
سوور ، نه ی بادی شه مال ، خه نده که ی بایی ، کوردستان)

له ناوه موونه وانه شدا (خه نده که ی بایی) و (گولی سوور) زورتره وینه ی
هونه ری شیعریان گرتوته خویان و زیاتر نیشانه ی به هره و ده سه لاتی
شاعیرانه یان تیدا به .

خه نده که ی بایی له روی دارشتن و ده ست پی کردن و نه خشانندی وینه ی
دلگیر و تابلوی هه ستاوی و ده برینی تاسه ی شاعیر و ته روپاراوی زمان و
لی چوونی چیژدار و ده نگو و موسیقا و ره نگو به راورد و هه وین و هونه ره ورده کانی
تری شیعره وه پارچه شیعریکی رومانسیانه ی ته روپرو بالایه ... له روی
ناوه روکیشه وه نه گه ر مه به ست هیوای مروف بیت له زیاندا^(۳) یان دولبه ریکی

(۲۸) ل ۱۰۸ کاروانی شیعری نوی - کاکه ی فه لاح -

شوځو شهنګ بڼت وهك باسو بابته هه لېزارده يه كې سه ركه وتوانه يه و
كه ره سه يه كې نايابې شيعرې يه .

خنده كې بايې

له نفاقې ژيانې ناهوميديم خنده كې بايې
فرشته ي پاكي هيوامې نيشاندام وا كه بيدوينم

پريشكي تيشكي نه ستيره ي جوان نيمشه و به به نه سپايې
به سوژي هاته نيوكونجې دلي تاريكي پرخوينم

دهسا دهې مه سدهرې هستې
ده خيرا لادهرې په ستي

دوره تا من به رازي تونه مامې شادي بروينم، له كوټايې شيعره كه دا
دهلي :

دوره نيو ناپيدهت تا من له بهر بڼت دابدهم نه ژنو
له بهرروي نا دلارامي له بهرروي چونكي بالايې

خوداي شيعرو بهرې هيواي بليسه ي هستې بهرزي تو
هوالي هاوره گكو خوئيني فرشته ي شوخي ميديايې

له رووي چاكو وه فاداري
به يادي جامي دلداري

«له هستې خوشي بمهيل دروشمي خنده كې بايې» وه له شيعره
سه ركه وتووه رومانسي به كاني دلدار شيعرې « گولي سووره » وه له م شيعره دا
ناخ و په روشي شاعير ته نها بو گوليكي ناسايې هه لپچوركاوي بو مه به ستي جاريك
بون كردن فريندراو نيه .. به لكو بو نه و گوله سووره ي نه وروژه كه ره مزي كچي

(۳۹) كارواني شيعرې نوي - كاكه ي هه لاج

كوردە بىرۈ ئەندىشە مان دەباتە وە سەر مېژۈى بە سەرھات و ژيانى گەلى
كوردمان ؛ وەك لە سەرھتاي ھوناروھەكە دا دەلى :

گولى سۈور ئەى كچى نە وروژ نەرى كام دەس لە باغى ژين
لە بۆيەك دەفەعە بۆن كوردن بە ناكامى ئەتۆى ھىنا

ئە وىستاكەش بە ژاكاوى
وہا بى قە درو توژاوى
لە سەر ريگا فرى داوى

لە لايەكى تىرىشە وە^(٤٠) ئە وەش دەگە ينى كە دليكى گەرم و پەر لە نارە زووى
شاعىرىكى بە سۆزى ئاوى حەزو خۆشە وىستى تىنوى وىلى كچىكى شوخ و
نازدارى دلرەقى كە بى بە زىيانە خستىە ژىر پى و پلىشاندى يە وە ئە و دلەش بە
فرمىسك و زام و شەر مە زارى و بى ھىواىى دلدارى يە وە بە ناچارى گە رايە وە ناو
ھىلانە كەى خوى كە سىنەى شاعىرە ئەمىش لە ئە نجامدا كە چارە نووس ئە و
گولە و بە سەرھاتى دلە كەى خوى دە بىنيت وەك دەلى :

منىش ئەى گول دليكم بوو
دليكى پەر لە نارە زوو
بە سۆزى ئاوى حەز تىنوو

لە ناكاو لام فرى بۆلاى كچىكى دولبەر و شىرىن
ئە وىش ريشەى لە دەس گرتو بە بى رەحمى لە ژىر پى نا
بە گىراوى و برىندارى
بە روو زە ووردى و غە مخوارى
بە بى ئومىدى لە دلدارى

گولى سۈور ئەى كچى نە وروژ نەرى كام دەس لە باغى ژين
لە بۆيەك دەفەعە بۆن كوردن بە ناكامى ئەتۆى ھىنا

(٤٠) ل ١١٣ كاروانى شىعەرى نوئى .

پاشان سه يرده كه ين به پئی گۆپانی باری سیاسی و فراوان بوونی ئاسۆی
 پوشنبیری دلدار ، مهیدانی شیعر دانانی دهگۆری و شور ده بیته وه بو بابه تی
 ریالیزی و ده كه ویته وینه کیشانی دیمه نی ژبانی چه وساو هکان ، شیعی
 (لاله باس) نمونه یه کی راستی ئەم جوړه شیعره یه تی که وهك وینه کیشیکی
 ئی هاتوو تابلوی ئادگاری جوتیاریکی هه ژارو رووت و په ریشانمان بو ده کیشی و
 ده لی :

روژیکی پایز له پێش نیوه پو
 لاله باس م دیت زهوی ئە دا تو
 رووت وزگه والا پیرو تیک شکاو
 پشستی چه ماوه لووت له سه ر ئە ژنو
 گوچانی ده سی دهسته ندووی جووت بوو
 دهنگی نووسا بوو به هی هی و هو هو

دلدار له م شیعره ریالیزمه دا وهك بلیی کامیرایکی گرتووته دهست واقعی
 رووی ژبانی لالوی جوتیاری هه ژاری بو گرتووین وه له کوتاییدا دپته سه ر
 مه سه له ی دهروونی یه که ش که ده لی :

ئاگری دلی له هه ردوو چاوی
 بلیسه ی ئە دا وهك جووتی پشکو
 وه شیعی (توتنه وان) وینه یکی تری شیعی ریالیزی دلدار نیشان ده دا .
 روژیکی هاوین له قرچه ی که رما
 ئاو دیریکی رووت تووتنی ئاو ئە دا

زه ردو بی هیزو لاوازونه خوش
 مال ویران په ره پوت به ده م له رزوتا

که پریکی دارگه ز ناریک دامه رزاو
 به پووش و که لای چرو سه رگیراو

بو پاریزگاری خۆره تاوو توژ
به چیخبیکی شرسی دهوری دراو

چه رکه یکی کۆن سی گۆزه ی که رخیو
چهند هامانی رهش جامیکی قوپاو

یان که ده لیت : -

که هاتم زگم که وته سه رزهوی
تووتتم چاندو پهنجی شانم دا

ئه لیم دار بکره ئه لیم داو بیته
ئه لیم برسیمه ئه لی پاره کوا ؟

من به بی پاره و مندالم برسی
له کوی قوربینم بیکه م به سه رما

به لای منه وه شیعی (ئه ی ره قیب) به نرخترین شیعی نیشتمانی یه و
دل داری به هموو کوردستان ناساندو هه تا هه تایی ناوی له سه ر زارو هه ست و
دل و دهروونی نه وه و گه نجانی کورد ده مینی ئه م شیعه به سه رهاتی خویناوی
میله ته کورد نیشان ده دا ، به دلکی پر ههستی نه ته وه په رستی چاوی بریوه ته
ناسوی پوونی دووا روژی که لی کورد ، بروای پته وو هیوای سه رکه و توو تین و
ناوو جوش و خروشی ده خاته دلی هه مو نه وه دلیره که ی که ده لی : -

با ناچه زانی کورد باش بزانی ئیمه روله ی میدیاو که یخوسره وین هه رگیزاو
هه رگیز کۆل نادهین و نابه زین کورد نامری و هه میسه به رامبه ر کاره ساتی
سه ختی پوژگار سه رکه ش وه ک کئی بیستون ده وه ستی ، چ هیزیک نیه له ناوی

به ریی و هر ده بی بگاته ئاوات و ئامانجی ، جا هر به دهم روو ده کاته ره قیب و
ده لی : -

ئهی ره قیب هر ماوه قهومی کورد زمان
نای پمینی دانهیی توپی زمان

ئیمه رولهی میدیاو که یخوسره وین
دینمان ئاینمانه نیشتمان

کس نه لی کورد مردوه کورد زیندوه
زیندوه هیچ نانهوی ئالاکمان

چهند هزار لاوانی کوردی نه رره شیر
بوون به قوربانی و هموویان نیشتمان

ده توانین بلین له ناوه موو شیعی شاعیرانی کورد که پتر شوینی خوی له
ناوه ست و هوش و ده روونی نه وهی کوردا گرتیی دوو پارچه شیعرن : -
یه که م شیعی (ئهی ره قیب) دووه م شیعره که ی پیره میردی نه مره که
به بوئهی نه و روژه وه دایناوه که ده لی : -

ئهم دوژی سا لی تازه یه نه و روژه هاته وه
جه ژنیکی کوئی کورده به خوشی و به هاته وه

شیعره‌کانی د‌ل‌دار

ئە‌ی ره‌قیب

- که‌رکوک -

ئە‌ی ره‌قیب هه‌رماوه‌ قه‌ومی کورد زوبان
نای رمینی دانه‌یی تو‌پی زه‌مان
ئیمه‌ رو‌له‌‌ی ره‌نگی سوورو شو‌رشین
سیه‌ یریکه‌ خویناویه‌ رابوردومان
ئیمه‌ رو‌له‌‌ی میدیاوکه‌‌ی خوسره‌‌وین
دینمان ئایمانه‌ نیشتمان
که‌س نه‌ ئی کورد مردوو‌ه کورد زیندوو‌ه^(۱)
زیندوو‌ه هیچ نانه‌‌وی ئالاکه‌‌مان
چهند هه‌زار لاوانی کوردی نه‌ پره‌شیر
بوون به‌ قوربانی و هه‌موویان نیژران
لاوی ئیستاش حازرو ئاماده‌ نه‌ ...
جانفیرانه‌ جانفیدانه‌ جانفیدان
لاوی کورد هه‌ ئسانه‌ سه‌ ره‌یی وه‌ک دلیر
سا به‌ خوین نه‌ قشی ئه‌که‌ن تاجی ژیان
که‌س نه‌ ئی کورد مردوو‌ه کورد زیندوو‌ه
زیندوو‌ه هیچ نانه‌‌وی ئالاکه‌‌مان .

- نهی لای -

نه ری نهی لای له هیچ وهختی نه که ی مه نیووسی ژینت بی
ده بی هه رده م عه زم دارو ده وای دهر دو برینت بی
له مهیدانی ته قه دودا ته لاش نه سپی نه جانت بی
لغای نه سه که ت (فکر) و (علم) و ناو زینگ و زینت بی
به تی دائیم هونه رهنده به له مهیدانی نه به ریدیا
به هوئی عه قل و هونه رهنده ندیت ده بی تیشکی زه مینت بی
له ینو که لدا نه بی ئیعلانی جه نگی که ی له گه ل جه هلا
عیلم چه ک بی له نه م جه نکه وه ته ن جیکای که مینت بی
له ریگای شان و به رزیدا دوور نه ندیشیکی وریابه
مه نافعیه په روهری میلله ت نه بی ئامانجی ژینت بی
نه که ی بو به رزی ئامانجت برای خوینیت له به ندی که ی
به به رزی شادو مه سروور به نزمی ژینی شینت بی
له وهختی که نجی که نجیدا ده بی رهنجیکی که نجین ده ی
نه وه ک وهختت پرهنجینی له نیو جیکاو نوینت بی
له دنیا دا هه قی ژینت هه یه تا کونه فه س دانئی ی
به لام چاکه و په وشتی چاک ده بی ئاین و دینت بی
برای تونه هه موو کوردیک وه کو واله ن که ناچه ی که ی
نه که ی دل پیس و جوینده ر بی به رامبه ریان وه پرینت بی
نه که ر لایکی (کوردی) تو ده بی دل پاک و بالآ بی
نه وه ک دل داری دل په روهر دل ت قورئانی دینت بی

ئیش^(۴۹)

که رکوک ، ۱۹۳۹ ،

دل به دوو ئه فسانه که وت و وای ئه زانی وائە بی
ئیشی دنیا ره نجی بی ناوی به خوی کوتا ئه بی
نه ی ده زانی ئه و به (نارهق)^(۵۰) داری ئومید ئا و بدا
که ره به خوین په یینی بکا ئه و سا سه مه ره په یدا ئه بی
له فزی (نابی) نابی بیزانی که لاوی کوردی تو
هر به کوشش دیته به ره باغی ئه مه ل ئیحیا ئه بی
(طالع) و (نیقباله) وه همی پایه به ندی بی هونه ره
عه زمی مه ردانه ت بیی هر چیت نیاز بی و ا ئه بی
ئە ی برا لاده له فکری کۆن و زووسا راهه ره
کاره که ت چاریک بخه ، ره نجت هه بی خوی چا ئه بی
مردنه ژینت به بی کاری ، له سستی لابه ده
هر به ره نجی لاوی وه ک تو ، نیشتمان ئاوا ئه بی

(۴۹) له که لاویژ بلاوکراوه ته وه

(۵۰) مه به سستی نارهق ، نارهقه ی ماندوو بوونه

له گهل (جاهد)
به به كه وه دايان نلوه

رانیه ۱۹۴۳

شه هپازی یا شه هینی ، شاهی یا شه هلاری تو
بی دلی بی مروه تی عاشق کوژی خوینخواری تو
زالمی غاره ت گه ری تالان به ری تو بو گیان و دل
له شکری تاتاریه دوو زولفه که ی تاتاری تو
حاکمیکی مه ست و بی باکی نه به د ره حمت نی به
مائیلی (فتانیه) دوو چاوه که ی سه حاری تو
نه نوره بو گشتی عالم زوله تی دوو زولفه که ت
زوله ته بو من به ته نها نه نوره ری روخساری تو
به سیه تی جا نه ی سه نه م با باری میخنه ت لا به رین
که عبه که چ نابی که ساتی بیینه نیو گولزاری تو
مه جلیس مه ستی بیه ستین خوم و خوت نه ی نازه نین
که ی نه بی جاری بیم من مه ستی شه که که رباری تو ...
قه ت نه که ی (جاهد) مه دود له م شوخی وا که چ مه زه به
چونکه (دلدارم) نه زانم نایه ته هاواری تو ...

ئومىد

ھەولير ۱۹۳۵

چاۋەكانم لىل وويل بوو كوا ؟ ستارەم دەرئەكەوت ؛
دل لە تاوی دەردی گلپە ی سەند ۋەكو ئاورو نەوت
رۆژە لات و زیندەگی دا گشتی عالەم كەوتە ئیش
چاۋەنۆری ئوققى دوورم رۆژی من كوا ؟ دەرئەكەوت
ئە ی خودایە تارى نىگبەت كە ی ئەبى لاچى خودا ؟ !!
تابەكە ی چەنگە چىرى من سا لە گەل تۆ ھەشت و ھەوت
بەسىەتى دلدار زەمانى شىعەرى بى مە عنا نە ما
ھەلسە چارە ی دەردەكەت كە بى (تفكر) رینگە چەوت
بىتوئەسەبى چەند ئەصیل بى سوارى چالاكى نەبى
قابىلە دەرجى لە مەیدانى جدال و جىگە رەوت ؟ !!

بوئه و كه سه‌ی كه ...

له بن سایه‌ی چه مه نزاری به هاری
باپیکه وه بین یهك دل و پووخوش
دل پوون و خروش با راوی بکه‌ین سا
هه لیه‌سته من و تو دلی پرچوش
ته نهایی بیابانیکی پر سوز ...
جا له ری‌ه وه ئاوازی زه‌مین سووی سرور
سا به‌سیه غرور . ساتی بییه‌ین سا
من نه‌ی ده‌می دل‌داری و تو ده‌نگی طیور
خدمه‌تچی نیازمانه شتومه‌ك له ژیان ...
توحفه‌ی ده‌سی دل‌داریه بانرخ و به‌ها ...
په‌رویزو (معللاً) کاتی بچینین سا ...
من به‌سته‌ی به‌رجوسته و تو نیرگزی شه‌ه‌لا
پر زه‌مزه‌مه باغیکه زه‌مین توم هه‌بی به‌دهم ..
خوش نشووه چه جامیکه ژیان ساغری گلکون
تو شعری (مجسم) . من شاعیری (ملهم)
تو (حسن و فسون) من هه‌مده‌مه مه‌فتوون^(۲۷)

- ل -

له گهل (عه ونی) به به که وه دایان نلوه

«کویه»

دل له به بینی ته لعتی روو زولفه که ی ده یجوورته
گاهمی مه یلی شه و نه کات و گاهمی مه یلی نوورته
به حری عومانی سروشکم وا به دهم گریانه وه
پر له دانه ی گه وه ره هم له علی وینه ی سوورته
باده که ت پر ژه هری مار بی پیم بده ی نوشی نه که م
چونکه ته بعم هیند موتیعه به نده بی مه یسوورته
سا نه زانی چه ند به شیوه نه و دلّه ی بیماری من
په ی کراوی تیری غه مزه ی چاوه که ی مه خموورته
ناسمانی حوسنی پوخسارت له نه برو چه رخی پوو
تاقی نه برو ت دوو هیلال و چه رخی کوله ت خوورته
غونچه که ی نه شکفته بی لیوت له باغی مه قسه دم
تا دهمی پشکو تنی دل بولبولی (منظور) ته
ناره زووی نه م شیعره (دلدار) توله (عه ونی) بو نه که ی
چونکه نه م غه مباره دائیم بو وه تن مه جبوورته

مەي

كەركوك - ۱۹۳۸ -

مەي لە بەردەم بێ کە ئیمرو عادەتییکی جاریه
عادەتی چی ؟ ... مۆینسی چی .. ؟ پیشە ی بێ کاریه
جامی یه که م فرته که ییت ههستی دلشادی ده که ی
شادونووشی چی بێ یاران ... عیله تیکی ساریه
عیلله سیحه ت نه با ، غاره ت گه ریکه ، نیگبه ته
لازمه ته سلیمی که ی ، ته سلیمی که ی ، ناچاریه
هه رکه سی ئیدمانی (مەي) کرد خوی نه خاته داوه که ی
ئاخیری هه ره نجه پویه هه م له عیزه ت عاریه
فه رقی ئینسان و وولاغ نه ندیشه یه ، نه ندیشه یه
بونه مانی عه قل و ئیدراک مەي دزیکی کاریه
چه ند که سیکم من نه ناسین خاوه نی جاوه شه ره ف
ئیسته مه نکوبی شه را بن پیشه یان غه م خواریه
سیحه ت و مال و شه ره ف پویی له باجی باده یان
عه یش و نووش هه رزیله ته تا ناخره ت یه کجاریه
ئه ی نه که ی گیانه بنووشی نه م نه داته ی موخه ریبه
چونکه ناوی خووش و کاری عه یینی ژاری ماریه

کوردستان^(۵۱)

به غدا ۱۹۴۰

کوردستانی خوش ، نیشتمانی جوان
تو قیبله گاهی منی بی گومان
چاوم پشکووتووی شاخه کانتیه
فییری سهیرانی باغه کانتیه
دهنگی شمشالی شووانه کانت
زریقو باقی جووانه کانت
قاسپه ی کهوانی قهه کیوه کانت
خوپه ی ئاوه که ی نشیوه کانت
ئهمانه هه مووی گوئی بان کردمه وه ...
هه وینی شیعی دلیان گرتمه وه
من دره ختیکم له و خاکه پووام
به خوشه ویستی تووه ئاودرام
به ئی کوردستان تو منت خولقان ...
تو منت خولقان پیت به خشم ژیان
خوش ژیانم خوشی ژینته
نیشی ژینی من پوژی شینته
چونکه کوردستان ، کوردستانی جوان
قیبله می دینمی خوامی بیگومان !

(۵۱) له گه لاریژ بلاکراوه ته وه .

- له مه یانی مجاده له به کدا -

رانیه ۱۹۴۳

که سی که س بی له دونیادا که ساسی دهستی ده ورانه
له ژینا ناکه سی به دکار له جاهی عزهت و شانه ...
گوناهي که سی نه بی چی بی به غهیره ز که سبی سه ربه رزی
به قه د خنده ی که سی ناکه س نه وه ندهش نه و له گریانه
برا نابی ته عه جوب که ی له وه زعی ناکه س و دوو پوو ...
که وا نه فلاک و که ردوونیش وه کو پووی نه و له گورانه
ته بیعت قاعیده ی وایه له گل گوراو برادوسته ...
نه وی سابیت بی ساکین بی له به هره ی ژینی حیرمانه

ژیان خه ونیکه نه ی بینین به تیژی دیت و نه روان
له په نهانی نیهانیدا نه وی دانابی نادانه ! ...
له هیچیدا به دی هاتی ، به ره و هیچیش نه پوی غافل !
له به ینی هه ردو هیچیدا خه راباتی بژی گیانه !! ..
عیبادهت چی بوو نه تزانی به غهیره ز نیره بیدوشه
سه ری خوټ بو دیشینی سه فا نسیانه نسیانه ...
به مهستی خوټ له پهستی عه قل و نه ندیشه ته وه لاکه ...
نه وی پویوه پویوه نه وی نه بووه له په نهانه ...
نه ری نه ی یاری ته نه اییم ، نه دیمی هه مده می پهستی
له گل توټ ساقی هه موارو خه لیفه ی پیری مه یخانه ...
ده سا کوا جامه که ی دوینیت که قووتی گیانی تیدا بوو ...
ده خیرا ته ی که بوټ چونکه له پهستی مهستی ده رمانه ...
ده سامه ی جامه که ی جامی سه ری که ی بی فه لاتون بی ...
بنوشه باوه ریت وابی که له م کاروانه کار ... وانه

«ئەي خودايە»

كەركوك ۱۹۳۷

ئەي خودايە خالى عالم حەقى شايانى نيه
مىحنەت و ئىدبارى زوروشە ھدى بى زانى نيه
سا ئە زانى بوچ ئە من وا معرەضى شەكوا ئە كەم
تابزانى قودرەتى تو حەددى ويجدانى نيه

زامە كەت بى مەرھەم و بو گشتى عالم ساريە
دەردە كەت زور نيشە داروقە تەي دەرمانى نيه

پىگە بى بەش كوردنى پزقت لە دونيا شاھدن ..
ھىندى كەس ئە فرادى لورت و ھىندى كەس نانى نيه

بوژى فەرمووت (ليس للانسان الا ما سعى) ...
ھىچ كە سىكىش ھىندى فەللاح نيش و كىلانى نيه

نیش ئە كات و پەنج ئە دات و پوتوقوت وزگ بە تال
ئاخرى بى سوود ئە مینى سال كە بارانى نيه

پائە مینى پەنجەر و دەست لە ئە ژنو قورپە سەر
راستە شاھى بى شەرىك باكى كە دايانى نيه

سا لە پىگە بى ژين دزىنى مەر ئە كا گيسك ئە با
چونكە برسى و بى ئە وایە ماپە بى نيه

بوژى ھات و پوحى دەرچو لاشە كە بى كەوتە «ئرى»

لژی نه دهن به م گورزه گوره وا که نیمانی نیه

سا به سایه ی قودرتهت بوو ماله که ی بی به هره ما
خوقه زا بوو سرقه تی کرد راسته گومانی نیه

بوچ له دنیا په نجه پو بی بی نه وایی ناخیرهت ...
چونکه وهک من غائیله ی دل عزه تی گیانی نیه

که ر له نه فلاکا هه بایه حاکمیکي تر به رقه ارار ...
سا نه چووم نه ووت «خودای من سوودی نیسانی نی یا

په نکه که م دیده و مه لایان هانی خه لقی و ابدن
کوشتنی دلدار حه لاله چونکه نیمانی نی یه

ئەي نازەنين^(۵۴)

بەغدا ۱۹۴۲

ئەي نازەنين ، پەواي تەونجى نازەنين ، خوتازەنين
ببيستم ئەئى كە بىي وەفام
بىي شەرم و رەنگ پوووە لام ...
لە بانىكا هەزار هەوام
بە لام ئەگەر بەم چەشنە بام
لەم سەنگە ساريە چۆن ئەمام
بەئى لە لاي ناخەز وەهام
بە لام ، بە لام

ئەمن گيرۆدەي داوى تۆم
گيرۆدەي زولفى خاوى تۆم
دەبەنگ و مەستى چاوى تۆم
مەلىكى بال شكاوى تۆم
بە شىئى ناو زپاوى تۆم
خودا پەرسى ناوى تۆم

(۵۴) لەگە لاويژدا بلاوكراوەتەو .

ئەي ، يارى خوم

كە تيشكى تۆم لە پوو پۇزا
گولى نوميدي بىي بوزا
زوخواي پەستى لىرزا
عالم لە تاوا بىي هەزا
شيت بوو بە جارى تىك قزا
هەمانەي پەندى هەلرزا

چ هەلرزا !!!

جا جارى دا كە سەرسەرىم
لەرە وشتى چاك بىي بەرىم
ناوى زىرانو بە دىفەرىم
بىي عەقل و لاملى ، كەرىم
دوو پوو دوو پەشت و زود وەرىم
نیشانەي چاكە و بىي بەرىم

دەربە دەرىم

ئەي نازەنين ، پەواي ئەم تازە نازەنين ، خوتازەنين

کوټره باریکه

به غدا ۱۹۴۲

(۱)

ککو ... کوکو ... ککو .. کوو
به سیه نووستن خه والوو
چاو هه لینه هه سته زوو
هه ئی ژینت له دهست چوو
ککو ... کوو ... ککو ... کوو

(۲)

نیشکی زیرینی پوژ سا
لووتکه ی به فرینی چیا
پوون کردو تاری نه ما
له زهنکی زینده کی دا
ککوو ... کوو .. ککوو .. کوو

(۳)

هاو مه لم مه ئی بچووک ...
له خه و پاپه ری چاپووک ...
بو خه بات چوست و لهش سووک
که و ته که پان وهک مه کوک
ککوو ... کوو ... ککوو ... کوو ...

(٤)

له لای عالم نیوه پو
هیشتا شهوه له لای تو
بی رهنج کی زیوه ناخو
نووستن و ته مبه لی بو
• ککوو ... کوو ... ککوو ... کوو

(٥)

ریگه ی زیان وهك سه فین
هه ورازو سهخت و به فرین
ناوخوش و بارگران زین
هه لسه له خه و با نه مرین
ککوو ... کوو ... ککوو ... کوو

(٦)

ککو ... کو ... ککو ... کوو
به سیه نووستن خه والوو
چاو هه لینه هه لسه زوو
هه لی زینیت له دهست چوو
ککوو ... کوو ... ککوو ... کوو

قهل و رڼوی (۵۵)

یهک له په نده خوښه کانی «لاښونډین» شاعیری نیک سووکی فەرهنسه په
کردوومه به کوردی : (دلدار)

	پوځی	له	پوځاندا	قهلی
	پاوه ستابوو		له سر	چلی
دهنوک	سهلکی		په نیری	له
هلی	گرتبوو ،		بیخوا	له
	رڼوی		به لایدا	تی پیری
	چاوی		به قه	که وتو مهلی
	ووتی		نه وی ،	به فیلی
	ووتی		نه وی	په نیری
	بیس توومه		من	ناوبانگی
	تووخوا		گورانیم	بو
	قه		وهختی	داهچران
	په نیری		که وتو	بن تهلی
	ووتی		نه وچا	به سه نه فام
	کویت لی		بی رڼوی	پیت بلی
	وختی		شتیکت	گرته
	که		مه به	گورانی
	نه مه پیش		که رانه بی	که وا
	ته فره		دراوی	تو چلی

(۵۵) له که لاریز بلاو کراوه ته وه .

ئەي كورد

اربيل - ھەولير ۱۹۳۶

ئەري ئەي كورد لە نيوگەلدا ھەتاكەي مات و داماي ؟
كە عالەم سەر بە خۆن گشتي ئەتۆش پەيوەندي نيو داوي

دەسا بيري لە حاالي خۆت بکە و ھەستتي بە زيللەت كە
بە ئي دوينيکە راوکەر بووي و ئيستاكە بە خۆت راوي

كە مەر بە ستن لە نيوگەلدا بناغە و پيشرەوي ژينە
بە تيري كينە يە ئيمرو لە ژينا فەوت و كوژراوي

دەسا ھەلسە بە ھوشيارتي نە فەوتاي بە يە كجاري
لە نيو بەندي (مەذبدا) ئەميني قوربە سەر ماوي

زەمان ئيمە بە شيشي غەم لە سەر ئاور ئە برژيني
سەري سوپما لە جەھلي تۆ ھەتاكەي ھەر نە برژاوي

دەمي (بيور) عەدوي (دارە) بە لام کلکي ئە ویش دارە
بە ھوي كورده ئە تۆ غافل کە وا ئيمرو شکانراوي

دەسا غيرەت کە مە وھومي لە بە ھرەي ژينا مە حرومي
درينغ و حەيفە مە زلوموي ، کە زيندوي پە شمە فەوتاي

جيهان گيراني ھاوتيرەت کە دويني ھە روھ کو تۆ بوون
ئەوا وان ھي کە يشتوون و ئەتۆش ھەر کال و ھەر خاوي

«پووناکی»

ههولیر ۱۹۳۶

بو کوفاری رووناکی که له ههولیر دهردهچوو دایناوه

پووناکی ناوت چهندهلام خوشه
عالم به سایهت دلی پر جوشه
وا تاری پویی دهرکهوت پووناکی
به عیلمو فنو پووخساری پاکي
شوعله بهخشی کرد له کیوو بیستان
زیندوی کردهوه عیلمی کوردستان
به موی پووناکی ههستاین لهخه و
به پیمان ییخست نهحسی و شومی شه و
مژدهبی وهتن خاکت رووناک بوو
به سایهی شهوقی لاوت چالاک بوو
نهحسی و شوم پویی لهسه ر کیوانت
پووناکی جیی گرت له پویی جوانت
ئومید پهیدا بوو بلاوبیتن فن
بنوینین خزمهت گوزاری وهتن
میللهت پووناکی مایهی ژبانه
نوبهی چالاکي لای جوانه
ئینجا سهیری کهن هونهری قهلهم
تاگو بهرزی کهین عیراقو عهلهم
خودا پووناکی دوورکهیت له شیقاق
شوعله بهخشی کهیت له خاکی عیراق

موفره دات (٥٧)

وه لامي پرسيارىكى (عه ونى) كه بوچى خودا له پاش نه وهى (ئاده مى)
خسته به هه شت و ده رى هينا ... ؟ نه ليم ..

(روحى) كه نه سووراوه له نيو باغى سه فا
دل خرم و هيچ نهى بوو شتيك جورى بدا
(خوا) ويستى كه نيشانى بدا (واقعى) تال
هاويشتيه نيو (منبعى) سه د جه وروجه فا

له مه پانى مجاده له يه كدا به رامبه ر لاويك ، كه ئايا نه بى چون خومان به
ئاماله وه هل بوواسين :-

»به ئى خوشه نه مه ل كه ر بى له سه ر نه م ريگه به رهنج دهى
به لام كه ره ر خه يالات بى نه وى هه ت بى نه ويش نه روا

كومه له براده ريك بى يان و وتم كه « » له شوينىكا به خراپه ناوى
بردووم وام نيشاندا ، و وتم :

»ه رجووى هه جووى نه كه ن بو «.....»
»چونكه بى حه سبه تهى مستحقه ، مستحقه ،

»چون به مراورى ووتارم عيزو شه ئنى نه ده مى
»شه ئنى نه و بيجگه له «تف» له عنه ت وليدان و شه قه ،

(٥٧) نه م شيعرانهى له ديوانه چاپكراوه كانيدا نين وا بو يه كه م جار بلاوكرايه وه

بلی سەر بەستی

بەغدا ۱/۲۴/۱۹۴۴

ئە ی لاو

لە ساتیکی وها تەنگو لە کاتیکی وها بەستی ...
کە عالەم گشتی هەستاون ئەبێ کە ی تۆش لەخە و هەستی
بە چاوی راستە قینە سەیری خۆت کە ی ت و بکە ی هەستی
کە و ا مە حرومی سەر بەستی لە ژێر دەستانا ژێر دەستی
لە گەل لاوی نەینێ کورد بلی سەر بەستی سەر بەستی

بە گورد تۆبێ یە مە ی دان و حقوقی گشتی داواکە ی
بە یادی نە و جە وانانی شە هیدان گیانی بە رپاکە ی
بە تیشکی هە ق خوراوی کورد دلی تاریکی پووناکە ی
بزانی سا بە سەر چوو وەختی بە دمهستی و بە دمهستی
لە گەل لاوی نەینێ کورد بلی سەر بەستی سەر بەستی

لە چاوی کیژە کوردانی برا کوژراوی مأل سوتاو
شە پۆلی ئەشکی خوینین دێ وە کو جوباری یا لافاو
هە نیسکە قولپە گریانی هە تیوی پووتی باو کوژراو
نیداکە ی واجبە بو گشت لە بو د ل تینی نە شکەستی
لە گەل لاوی نەینێ کورد بلی سەر بەستی سەر بەستی

«گوئی سوور»^(۵۸)

مه ولیر ۱۹۴۶

گوئی سوور ، ئە ی کچی نه وروژ ، ئە ری کام دەس له باغی ژین
له بویه ک ده فعه بۆن کردن ، به ناکامی ئە تۆی هینا
ئە ویستا کەش به ژاکاوی
وها بی قه درو توژاوی
له سه ریگا فریی داوی
له جه ورو زۆلی ئە و دهسته پەری زاده ی به بیان له رزین
له دەوری ئە م چله ی لی ی بووی په پوله ی زهردو سوور گریا
منیش ئە ی گول دلیکم بوو
دلیکی پر له ئاره زوو
به سۆزی ئاوی چه ز تینوو
له ناکا و لام فری بۆ لای کچیکی دولبه رو شیرین
ئە ویش ریشه ی له دهست گرت و به بی رحمی له ژیر بهی نا
به گریاوی و برینداری
به پوو زهردی و غه مخواری
به بی ئومید له دلداری
که پاره سینه که ی تارم ، ئە ویستاش ئە ی گوئی غه مگین
له ته نهایی سه رینت بی ، ده هانی ئە م دله ، توخووا !!

(۵۸) له گه لاویژی سالی ۱۹۴۶ بلاوکرایه وه . دلداره .

خه نده که ی بایی^(۱)

به غدا ۱۹۴۴ / ۱۵ مارت

له ئافاقی ژبانی ناهومیدیم خه نده که ی بایی
فرشته ی پاکى هیوامی نیشاندام واکه بیدوینم
پریشکی تیشکی نه ستیره ی جوان نیمشه و به نه سپایی
به سۆزی هاته نیو کونجی دلی تاریکی پر خوینم
ده سا ده ی مه سده ری ههستی
ده خیرا لاده ری پهستی
وهه تا من به رازی تو نه مامی شادی بروینم

* * *

جوانی غونچه یی بو واکه په نجه ی رازی راکیشای
ده سهیری چهند به وه سلی زولفی خاوت شادو مه سرووره
له پرووی راستی نه توش وهك نه و گولیکی چیمه نی دنیای
که چی تاجی دلی هینشتا دلت له م حاله ره نجووره ...
به خه نده ی نه رمی دل پاکیت
نه خوم سویندی به پرووناکیت
نه گه ره هستی به ژین وایی له جه رگی راستیا دووره

* * *

(۱) هیوینی نه م پارچه شیعره به رزه ته قینه وه ی بورکانی ده روونی پر خوشه ویستی و نه هینداری دلداره بو (بهیه فرج الله) .

هه مووی نووری ژیاڼه فه یزو نووری ئاسمانی شین
هه موو چه پله ی گوښادی لی ئه دهن هه زچی که ئه ی دینی
له سه ر نه م خاکه که ردیکین ده ئیمه ش پووله شادی بین
فه راموشی بکه یین جاری چه ژی تالووی غه مگینی
به دل پروونی و رووخوشی
به خه نده نه ک به خاموشی
نبوشین جامی دلداری له به رکه یین به رگی نه مرینی

* * *

ده هه لسه بابناکه یین مه عبه دی پیروزی دلداری
له تیشکی بوژ له شه وقی مانگ له په رنگی په لکه په رنگینه
که هه ر کامه ی بلی ی پاکه له کرده ی قودرته ی باری
نیشانه ی کردگاریکه و بناغه ی په پیره وی دینه
له شوینی پر له هه سستی بی
که رسته ی خوشه ویستی بی
له نیو نه م باغه بی جیگه ی که توم لی دیت له هاوینا

* * *

له په لکی تازه پشکو تووی نه ژاکاوی گولی نه سرین
کراسیکی سهی بی که رد دروستکه شه نگو دامه ن شوپ
له به رکه و زولفی زیرینیت به سه ریا بینه خوار چین چین
په ری تیم تیم ، به پازو ناز ، له بوت بینن بنه وشه ی مور
به ئاوازونه واو ته بجیل
بهونن پیچه که ی ئیکلیل
بیه ن کرنوش بلین : نه ی شوخ ، په ری زاده ی گزنگی خود

* * *

نه وائیکلیلی دلسوزی و دلارامیت نه که ین پیشکیش
هر چه پکی خه م و مل که چ سروشتی نه وجه وانیکه
نیگاری بو ، به ناکامی به گریاوی ، به نیش و نیش
له ژین پویی نه ویستا که هه وینی داستانیکه
به یادی نه و دله ی تینو
که چون هات و وهاش ده رچوو
برو نیو ئابیده و سه یری چه پیروز جاویدانیکه

* * *

وهره نیو ئابیده تان من له بهر پیت دابدهم نه ژنو ...
له به روهی نا دلارامی له به روهی چونکه بالایی ...
خودای شیعو بهری هیوا ی بلیسه ی ههستی به رزی تو
هه والی هاوردگ و خوینی فرشته ی شوخی میدیایی
له پویی چاکه و وه فاداری
به یادی جامی دلداری
له ههستی خوشی بم هیل دروشمی خه نده که ی بایی

رۆلەى تازه

۱۹۴۰

له سهروه زنى - سویت هوم - ئه ووترى
دلدان،

من رۆلەى كوردستانم	تازه رۆلەى كوردانم
تاكو وولات سهركهوى	فیدایه روح گيانم
هئويستى مه زانينه	زانين بناغەى ژينه
گەر گەلى بى ^(۱) زانين بى	گەر زيندوش بن مردينه
ئيمه به يانى گنجين	لهم خاكه دا له پهنجين
په نجدان نيشانهى گهجه	ئيمهش خولقاوى پهنجين
وهتن باغى جينانه ..	محتاجى بازوو شانە
ههركهسى كوشش كەر بى	لهم باغه باغه وانە
وهتن محتاجى تويه	پنگاکهت جوستو جويه
میللهتى سست بژیتن	له مهيدان وهكو گويه

ئەي بادى شەمال (۶۲)

ئەي بادى شەمال، ئەي بادى شەمال
پتۈستەي ھەوایی دلەي پر زوخال
دەستم دامەنت ئەچي بو کۆيندەر
ناچي بو کۆيى مەئوای دولبەر... ؟
وہک عارەب دەخيل گەر چووي بو ئەولا
مەوہستە تاکو بەز دەمی لەيلا
مەوہستە تاکو لای شوخي کەوا
تيري نيم نيگاي لە دلدا پوا
بەي بلي، قوربان لەم ريگەو بانە
لەم چەم و پيشەو ھەردەو کيوانە
شيتتيکی ريسوا پووت و قووتم ديت
فرميسکی ئالی وەک ياقووتم ديت
پوو لە خوین خالی زەغفەرانم ديت
چاوي لیلو ویل پر گریانم ديت

(۶۲) دلدار ئیلھامی ئەم پارچە شیعەری لە سۆزو خوشەویستی کیزئیکی شوخی خزمی
وەرگرتووە .

ههيكه^(١) مردووی بهس ئيسقانم دیت
 قهدی چهماوهی وهك كه مانم دیت
 دیتم كه جارجار نهولیبو به باره ...
 دهست ههله بریتو توئی ئی دیاره
 چونكه خهیا ئی بهژنو بالاکهت
 تیشکی پووناکی شهوقی لالا کهت
 نیرگزی شههلائی چاوی خومارت
 خه زمانه ئی زولفی ماهی پوخسارت
 فریشته ئاسا ساتی ههزار جار
 خوئی نیشان ئه دا خوئی ئه دا ههشار
 ئیتر هه جارو ئه و مال ویرانه
 ئه م کهژ مهسکه نه و هه ره ئی شارانه^(٢)
 هه روا تی ئه گا جه ئنی و یسه له
 نازانی «تو» نیت وینه ئی خه یاله
 دهست دریژ ئه کا به ناکامه وه
 به جهرگی سووتاو دل به زامه وه
 که ئی وین نه بی بانگ ئه کا «هه ئی یار»
 به کول ئه گری ئی : هاوار هه ئی هاوار .

- لاوی کوردان - (٦٨)

١٩٣٨ کەرکوک

تۆنه زانی ئه ی وه ته ن ئیمرو که بۆچی بی به شی ؟
بۆچی دهستی شه و نیشانی تۆنه دا نامه ی ره شی ؟
پیت بلیم نه سیابی گه وره ی زیلله ت و چاره ره شی ؟
«گه نجی کوردان هه ر له ده وره ی مه ی نه که ن غیره ت که شی»

* * *

وه ختی باده دینه مه جلیس ناوی کورد دینه زوبان
ساوهره سه یری فکرکه و ناخ و داخی لاوه کان
دهنگی ناله وا له گوچکدا نه لیتن بی گومان
لاوی کوردان هه ر له ده وره ی مه ی نه که ن غیره ت که شی

* * *

وا له گه ل دهنگی تفهنگو ناگری ده ورانه دا
وا له گه ل ناله ی وه ته ن «وا» دی له نه م زیندانه دا ...
دینه گویم دهنگی به سۆز هاوار نه کا له م ئانه دا
لاوی کوردان هه ر له ده وره ی مه ی نه که ن غیره ت که شی

* * *

(٦٨) دلداری له کاتیگا نه م شیعره ی داناوه که قوتابی سانه وی ده بیته له کەرکوک . شه ویک له مالتیکا کۆپی مه ی خواردنه وه ده بیته و دلداریش له گه لیا نا داده نیشی ، نیتر هه ریه که له وان خوی به نه ته وه په رستی هه لده کیشی و گله یی له زه مانه هه ل ده ریژی ، که چی بو سبه ش هه رکه سه به خه یالیکێ تر !! نه و جوژه هه لویست و گوفتاره بی رهفتاره کار ده کاته سه ره هه ست و هوش و بیری دلداری به و پارچه هه لبه سته پرمانا جوانه ده ری بریوه .

ئه سلحه ی هه ر میله تی سا دهست و بازووی که نجیه تی
پوژی شوعله به خشی ئومید فکروکاری که نجیه تی
مه ره می زام و برینی کرده وه وه م په نجیه تی
لاوی ئیمه ش هه ر له دهوره ی مه ی ئه که ن غیره ت که شی

* * *

چونکه میله ت بیته وله ش بی لاوه روحی ئه م له شه
بیته و ئه م روحه نه مینی ئه وله ئینا بی به شه
عه یینی ده رده کورد که که وته ده ردی کاری داوه شا
لاوه کانی هه ر له دهوره ی مه ی ئه که ن غیره ت که شی

* * *

میله تی که ر که نجی سست بی مردووه میله ت^(۱) نیه
تا کومابی نیو ده روونی بی جه فاو عیله ت نیه
شادومانی ته ختی ئین و تاجه که ی غیره ت نیه
لاوی کوردان هه ر له دهوره ی مه ی ئه که ن غیره ت که شی

* * *

میله تی که ر لاوی چوست بی زیندووه هیچ نامری
هیچ به زیله ت دهست و پایان وا له به ندی ناخری
سه ده هه زار تیخی زه مانه بیته و ئه ستوی نابری
لاوی ئیمه ش هه ر له دهوره ی مه ی ئه که ن غیره ت که شی

* * *

عه ییه عه ییه لاوی کوردان سه یری لاوی غه یره که ن
فکری بی باکی به سه رچوون سا له که لله ته فره که ن
دهوری ئوستنتان به سه رچوو سه یری ئه م نه و دهوره که ن
عه ییه چیتر به س له دهوره ی مه ی مه که ن غیره ت که شی

* * *

سهیری ناکن لاوی غهیره گشتی بازووی قوه تن
گشتی سود به خشی وولات و مه رکه زی سه د هیمه تن
بو به جی هینانی کاری چون له ریگی میحنه تن
عه ییه چیتربه س له ده وره ی مه ی مه کن غیره ت که شی

* * *

لاوی غهیره دینه سه رخو جانفیدا کاری نه کن
بو ژیانی نیشتمانیان گشتی خوینکاری نه کن
جا له بو فیه وتانی دوژمن راوی نه غیاری نه کن
عه ییه نیوه ش هر له ده وره ی مه ی مه کن غیره ت که شی

* * *

سهیری ناکن چند به تینه دهستی لاوی غهیره وا
بیته ووهختی قینی هه لسی وکوله مشتت لی بدا
وا له ترسانا نه له رزن گاری گه ردون و سه ما
لاوی کوردان به س له ده وره ی مه ی مه کن غیره ت که شی

* * *

وا شیعاری عه سری بیسته م هیمه ته هیمه ت بکن
میوهیی داریکی هیمه ت خزمه ته خزمه ت بکن
مه ره می زام و برینتان قودره ته قودره ت بکن
نیوه تاکه ی هر له ده وره ی مه ی مه کن غیره ت که شی

* * *

سهیری نه حوالی وه تن کن چون زه بوون و مردوه
سهیری کاری دوژمنان کن چی به حالی کردوه
سهیری په شمالی زه لاله ت ناسمانی گرتوه
نیوه تاکه ی هر له ده وره ی مه ی مه کن غیره ت که شی

* * *

سه ییری باغاتی وه ته ن که ن وشکه که وتوونه خه زان
سه ییری غونچه ی نه وشکوفه ی چه ند به بی ناز ه لوه ران
شاهیدی بی کاری نیوه ن وا که وا ئاوبی بران
عهیبه تاکه ی هر له ده وره ی مه ی نه که ن غیره ت که شی

* * *

عهیبه نه ی لاو خاوه نی نه م شاخ و داخی کوردی تو
خاوه نی ته ئریخی خوینین و دلیری و گوردی تو
عهیبه بی کاری مه تاکه ی سه ییری ناکه ی مردی تو
عهیبه چیتر به س له ده وره ی مه ی بکه ن غیره ت که شی

* * *

هه لسه نه ی لاو تیت که بینم میللی یه ت مه عنای چی به
تا بزانی لاوی غه یره مه زه ب و ریگای چی به
یا له بو ئامانج و ژینی کرده وه ی مه متای چی به
هه لسه بیبه به س له ده وره ی مه ی بکه ن غیره ت که شی

* * *

میللی یه ت یه عنی له زره ی توق و زنجیر راهه ری
تهوقی یه خسیری له نه ستوی خوت و میلله ت لابه ری
بی یه سه رخوت و بزانی تو له ریگا لاده ری
هه لسی ئینجا به س له ده وره ی مه ی نه که ی غیره ت که شی

* * *

هه لسه بی کاری مه تاکه ی بی حقوق و به ندکراو
هه لسه بی کاری مه تاکه ی هه ی له ژیر خاک دازراو
هه لسه بی کاری مه تاکه ی (معرضی اهداف) پراو
هه لسه ، هه لسه به س له ده وره ی مه ی مه که غیره ت که شی

* * *

هه ركه سى پشته به كه ردوون به سستى پشته شكا
هه ركه سى چاوى له ده ستي نه جنه بى بوو كويز كرا
كامى ليدهر بوو له ريگه ي سه ربه خووبى دا ژيا
هه لسه ، هه لسه بهس له ده وره ي مه ي بكن غيرت كه شي

* * *

میلله تى كه ر خوینی نه پژی ده ست و پى ي ناكرينه وه
بى كيفاح كوفتار وه سيقه ي ژينى پى نادرينه وه
باده و مه ستي مقامى حوريه ت ناكرينه وه
هه لسه ، هه لسه بهس له ده وره ي مه ي بكن غيرت كه شي

* * *

(٦٧) ووشه ي دوو بى نه م به يته له ده ست خه ته كه ي نه ماوه خوراوه . به لام له سه رچاوه ي
ديكه داچه نكمان كه وت كه به م جوړه يه
هكوله مشتى لى بدها،

سزاواری

۱۹۴۴ رانیه

له حه سرهت دهردی بی دهرمانی دوریت وا په شوکاوم
له شیوانی جه فا ئامیزی مه ئوای دل په شیواوم

ئه زانی چی به عه قل و هوئی کردم قه شمهری خه لقی
که ئی جار لیم ئه شیوی خوایه چی بی مه بدهئی نام

ئه لئین : شیئی وه فای هاو دهردی یاری میهره دلسوزی ؟
ئه لیم «راسته» ئه لئین «کوانی» ؟ له به حری حیره تا ماوم

دلی خویم خسته سهر سینی سزاواری و له بوتم نارد
که هاته به ردهمت داته ده می سه گ گووایه هه رخاوم

ره قیب و موده عیش ئیستا به لاما دئین به کالته وگه پ
بزانم تا به زاری فیتنه جوئی وا نه جوراوم

له قاقای بیکه نینی فهوزی سهرگه رمی ئه دهن وهختی
ئه بینن دوو دلوه پی پوون وگه رمی ئه شکلی دوو چاوم

له ئانی نه زعه تا بووم وشکه سوئی هات و ئی پرسیم
«وهفات» چونه ووتم «بالله» له سهر عه یینی وه فا ماوم .

«کانی !!»

نه نفيه ت «کانی، ده لښ مسك و گولوی تڼكه له
دار وه كازيشت له دارستاني گوندي هه رته له
باش نه كه ي ته قليدي له نجه ي قازي شابازه شه له
مه يلى نه شعارت وه كو جارانه نايآ نه م حه له ؟

* * *

بيستبووم ساحيب زهوق بووي سوجيه تت خوش بوو به تام
مه جليست دانيم به مه ي نه پشانده شه وو روژ بي دده وام
خوش قسه و خوش بوو خوش خوو موزحيك و شيرين كه لام
سه د «معاذ الله» كه نښتا بووي به سوډي ده رگه له

* * *

با په واندز جا له مه ولا قور بپيون سه ر به سه ر
كانيكې دورگه وهه ر وا له نيوي چويته ده ر
شاري هه وليرت مونير كرد نه ي شه بوسما مي هونه ر
«ناغه» كه لدی چاغرن نايشوکی ویرسون هه له له^(۲)

* * *

-
- (۶۹) (کانی) خواني خوش بوو چه بار ناغای دوغره مه چی شاعيره
(۷۰) هه رته ل گونديکی پر باغ و جوانه له ناوچه ي خوشناو هتي سه ر به رانيه .
(۷۱) واتا : [ناغه هات بانگی عه يشوکی بکن با هه له له لي بدات] عه يشوکیش له کاتي
خوی دايه ني کانی بووه و له دو اييشدا له که لياندا ژياوه .
(۷۲) واتا : [گيانه کم گويم لي بگرن]

جا له نیو پاش هر که شه و دی پاشی ته سببج و سه لات
پر نه ده یته داستانی (قه یس و له یلا) و عه سات
وا ده زانی چاوه دیرن مه جلیسی «پاشا» له رات
ووشکه رویت نه ماوه نیستا بوو یته هر وه له

* * *

«نیشدن جانم»^(۱) ده ئی ی (من بعد) قاوهك فرته كه یته
عه ینه كه نایابه كه ت ئینجا له نیو کیف ده رته خه یته
«دون کیجه بز نیرده قالدق»^(۲) بیت ده لئین ، ده ست بهی نه كه یته
جا له به حری ووشکی فیکرت ده ست نه كه یته بهی مه له

* * *

قورپه سهر مه جنون چ هه تکیکت به له یلا کردووه
قورپه سهر له یلا كه قه یست سووک وریسوا کردووه
قورپه سهر من تا کو نیستا شاعریت وا کردووه
تا «فضولی» سولپور «کانی» نه در شو مه هزه له^(۳)

* * *

سه ن ده خی ئاغا بزى بیر بو یله مه دح «ریت» شاعری^(۴)
توله کوئی ئینشا له کوئی هه ی کوئه سوئی قادری
کوئه ده رویشی نه زانم ته قله بازی ماعیری
شم دیک بستر نه فه ند م یوقسه چوق قالمش هه له^(۵)

(۷۳) واتا : [دوینی شو ، نیمه داستانه که مان له کوئی به جی هیشته ؟]

(۷۴) واتا : [هه تا فضولیش ده ئی : ئاغه نه م گالته جار ی به چی به ؟ !]

فضولی : شاعیری ناو داری تورکه و داستانی له یل و مه جنونی به شاعر داناوه و کانى کردوویته به کوردی .

(۷۵) واتا : [ئاغه ده توش وه کوو نه مه ستایشیکی شاعیرانه مان بکه]

(۷۶) واتا : [نه فدندی جار ی با نه مه نده به س بی ، ده نا هیشته زوری ماوه باسی بکه م]

(۷۷) نه م په راویزو مانا لیدانه وه ی دیره تورکی به کانم له کتییی (کانی) پیشه کی و

لیکدانه وه ی که ریم شماره زا وه رگرتوه ، ل ۸۰ ، ل ۸۱ . «نوسه ره»

«نائومیدی»

زدهی تیری نیگامی فیتنه پهردازی نیگارنیکم
گیرودهی داوی زولفی مشکباری گول عوزارنیکم

ئوی نهیدی بی نیشی دل ویا نازاری دلداری
چوزانی من له نیشانی چه سووتان و فگارنیکم

له دهشتی نائومیدی دا بهدهم بایی قهدهر مهروهک
په لاشی وام که هر ساته له گوشه یا کنارنیکم

به رۆژ ترساووتاساوی زرهی کاسه ی شهوی پیشوم
به شه و سه رخوش و مهستی جامی قههری رۆژگارنیکم

ئهری ئهی دهستی دلسوزم به بی سۆز من مه رهنجینه
(سه بر) ده رمانی دل ناکا که من په یوهندی یارنیکم

سه رومایه ی چهوانی خوم له ریگه ی رازی ئه و دانا
له ده رگانه ی وهفای هیشتا هه ژارولئو به بارنیکم

ئهبی چون بهشت به دلداریم بیه ستم تاکو ئیستیکه
که ئی دوورین له یه کتر ئه و له باری من له بارنیکم

شبعارم له زیانا ئه مه یه :

به ئی خوشه ئه مه ل که ربی له سه ر ئه م ریگه یه پهنج دهی
به لام که ر خه یالات بی ئه وی هه تبی ئه ویش ئه پروا

(۷۸) ئه مه له بهش موفره داتیشدا نووسراوه .

لاله باس^(۱)

به غدا ۱۹۴۵

روژیکى پایز له پېش نیوه پو
لاله باس دیت زهوى ئەدا تو
پووت و زگه والا پېرو تیک شکاو
پشتى چه ماوه لووت له سه ر ئە ژنو
گوچانى دهسى دهسته ندووى جووت بوو
دهنگى نووسا بوو به هى هى و هوو
هه ی ماندونه بى لالوى جووتیاره
ووتى هه رېژى پوله ی له سه رخو
ووتم کارى جووت ، په نجى لاوینى
زود دوودن له گه ل پېریکی وهك تو
په سووله ی کوپت په نجبه رى چاکه
زه لامى مل هوو ، لاوى جوست وجو
کوا بوچى جووتت له باتى ناکا ،
بوچى تونادا ، بوچى نابزى شو
هیندى بى که نى ، سه پریکی کردم
دهستى خسته سه ر ، ریشى وهك په مو
ناگرى دلى له هه ردوو چاوى
بلیسه ی ئەدا وهك جووتى پشکو

ووتى له هاوین کبخوا (کاکه سوور)
هاته ماله وه بى ووتم لالو
شایه دى بده زهوى (زیرین دول)
که وا هین منه قورئانیش بخو

ووتم کاکه سوور ، به م سه رو ریشه
 ثوبالی خه لقی ناخه مه نه ستو
 ووتی هه روه ها به سه ری ناغا
 نه تکه مه بوچی به ر چه نگی هه لو
 بو شه و زه لامی هه نارد ه سه رم
 مالیان دامه به ر شیلینگی برنو
 سی مانگام هه بوو به تالانی برد
 منالی هیشتم ، به بی ماست و دو
 هه نده ی بی نه چوو ، عه زه ی صالح ناغا^(۳)
 له سه ری کردم بو حیسه ی تاپو
 چوومه (خرابه) ووتم ناغا گیان
 ملکم هین خو مه^(۴) قه یدن له تاپو
 بی ی ووتم (پیره ی سمیل کلکه سه
 یا تاپو بده ، یا بارکه برو
 دووسی ره شو پرووت ولاغیان هینا
 ده غلیان بارکرد به لی لی و لولو
 کیخوای چه مبه ریشی ، ره سووله ی په ت کرد
 کردی به عه سکه ر ، بردی له بو کو
 له کو به چوومه لای زابت ووتم
 نه فه ندی عومرم گه بیه حه فتا و نو
 بیجگه له م کو ره ووجا غم کویره
 به منی بیه خشه مه مکه ره نچارو
 زابت تووره بوو هه لسا یه سه ر بی
 فری ی دامه در ، به پاله په ستو

 پیم ووت «لاله باس» پاره ت بدایه
 ره سوول معیل بوو به بی گفت وگو

ووتی «پاره و من هه ی خاکم وه سەر
بریا ئە مزانی ئە ی خودایه بو
ئە و چل ساله زهوی ئە کیلم
فه للاحی ئە که م هه تاکو ئیمرو
نرخى عاره قه ی پرونى ماندوویییم
تیکه نانیکه ، چه نان ؟ نانه جو
ئە ویش به بی دو
ئە ویش به بی دو

(٨٠) له سەر ئەم پارچه ههلبهسته ژيانى دندار ده که ویتته مه ترسی یه وه به لام پیاویکی
دهسه لاتداری نه وسا به که یین و بهینه که ده زانی و لی ناگه پری تاوان پوو به ات .

«ته خميس»

۱۹۴۸ کويه

ته بيب نه يزانی حالی من ، چه جوړه دهرده داریکم
به کام عیله ت گرفتارو له بهرچی شه و بیداریکم
و وتم بهی عاشقی مه نیوس و مات و خاکساریکم
زدهی تیری نیگامی فیتنه په روازی نیگاریکم
گیرودهی داوی زولفی مشکباری گول عوزاریکم

نه مان مردم له داخی دل له بهر گریان و هاواری
دریغ سووتام له قرچهی ناگری نیشان و نازاری
ته بیبی چی ؟ چه کیمی چی ؟ به من چی عیلم و گوفتاری
نه وی نه ی دیبی نیشی دل ، وهیا نالامی دل داری
چوزانی من له نیشان و چ نازارو فگاریکم

نه من ته نهاووبی په روا به لای دهوران هه زاران له ک
له نه م ناشووبه دا ماوم به بی ریگاو بی مه سله ک
نه جاتم دهی له نه م حاله به لوتفی خو ت خودایی به ک
له دهشتی ناومیدی دا به دم بادی قه دهر هه روه ک
په لاشی وام که هه رساته ی له گوشه یا کناریکم

چه سوودیکی هه به بو حالی نیستا کهم که وا چون بووم
چه ده زمانی دلی چاکم نه کا بوژانی رابوردووم
نه زانی چونه نه حوالم له دهستی به ختی نه حس و شووم
به بوژ ترساو تاساوی زرره ی کاسی شه وی پیشووم
به شه و سه رخوش و مهستی جامی قه هری بوژگاریکم

نه لاین بیم غونچه ی عومرت به بی هورده مه ژاکینه
نه وی یه زدان بلی ته قدیر نه بی سه فحه ی مه که چلینه
ته که مول که ، فیغان به س بی ، به گریه خوت مه فه وتینه
نه ری نه ی ناسیجی موشفیق به بی سوود دل مه ره نجینه
سه برده زمانی دل ناکا که من په یوهندی یاریکم ...

نه مه نده یاریکی غه ددارو له ته عزیزدانا فه ننانه
له بی باکی و نه تواری زوحاک سه رسام چه یرانه
میسالیکت له بو بینم ؟ نه من نه ی واعیزی دانا
سه رو سامانی لاوینیم له ریگه ی رازی نه و دانا
له ده رگانه ی وه فای هیشتا هه ژارولنو به یاریکم

که لی جار بی نه لیم نه ی چاو خه والوی نیرگری شه هلا
مه پل که چون نه سووتی دل له گلپه ی ناگری مه یلا
نه لی ده خلم چی یه ئایا ؟ مه ویسته ساپرو به ولا
نه ری چون پشت به دلداریم بیه ستم وامن وله یلا
که لی دوورین له یه کتر نه وله باری من له یاریکم

مندائی هیوا

مندائی هیوا ، کووله‌کھی دلان
تازه غونچه‌کھی نیو باغی گولان
هرچه‌نده سهیری نیوجاوت ده‌کهم
نابینم گهردی نه زورو نه کم !
پوونی چاره‌ی تو وهک ناسمانی ساو
وهختی لئی دابی پرشنگی هه‌تاو
تیشکی ئومیدی سهر دلی تاری
له ناسمانی روت نه‌دا دیاری .
سیوه‌یلی چاوی بریقه‌دارت
رووناکی پاکی وینه‌ی روخسارت ،
خه‌نده‌ی بی‌قیلی لیوه ناله‌کعت
نه‌شنه‌ی دووچاری مه‌ستو کاله‌کعت
بی‌شک پیشه‌نگی موژده‌ی دلشادین
یا نه‌غمه‌خوانی باخی نازادین
ئومیدی دوا روژ روله‌ی هیوا تو‌ی
خاوه‌نی فیکری بیکرو بالا تو‌ی
هیوام به تو‌یه نه‌ی تازه منال
به‌یانی ببیه نمونه‌ی میسال
نهم قسانه‌ی من که‌وا بوت نه‌کهم
بزرینگیته‌وه له گویتا هه‌رده‌م
راست گو‌به دایم قه‌ت درو نه‌کھی
وهختت به‌بی سوود تو له‌دهس نه‌ده‌ی
تیکوشه دایم هه‌روه‌کو هه‌نگ به
له مه‌یدانی ژین ناماده‌ی جه‌نگ به

ئەوا ھېيت ئەلېم چاكي بزانه
 ژيانى مەردى باري گرانە
 نەك وابزانى وەك ژينى دوينى
 دەخوى و دەنوى له ناو نوينى
 ئەو ژين نى يە كە وەك ژن بژيت^(۱)
 ئەبى ھەم نازا و ھەم مەزن بژيت
 پوژى كە ھاتو تو پىگەشتى
 چاوت كرده وە له ژين گەشتى
 ئەبىنى ژيان كىويكى بەرزە
 ريگەى خواروخىچ بە ترسو لەرزە
 گشت كەندو كۆسپ ، دەوھنە ، دارە
 پىر لە دېندە و دووشك و مارە
 سەر پىگەت ھەمووى دانەيە و داوہ
 نادان و دانا لەوا داماوہ
 گيانەكەم ئەبى تو لەم پىگايە
 لەم دانە و داوہ و چەرخ و دەزگايە
 گەن ماندوو بى ئارەق بىژى
 ئەم دەردو ئىشە يەك يەك بچىژى
 لەپى سەرکەوتن ئەبى پىشكەوى
 ھەتا بکەوى زياتر سەرکەوى
 نيشانى تيرەى خوت بەدى پىگا
 كە ريز بېستەن برون بە شوينيا
 تو ئەبى چراى زانستى ھەلکەى
 دەستم داوينت ريگا ون نەكەى
 بىرو ھوشى خوت بەكار بەينە
 ئەم دانە و داوہ يەك يەك بېسینە
 تاكو دەركەوى لە ھەموو دنيا
 چەنديان کرد بمرى كەچى كورد ھەرما

زولف و نه گریجه ی یار

زولف و نه گریجه ی یار چه نده ته بایه
وینه ی چه مالی یار له دلی من دایه
شا بوی گه دایه
گه داش فیدایه
روح بوی نه مایه
هر بی وه فایه

چونکه مه شره بی یار چه ورو چه فایه !

* *

سه د ماشه لالا یارم چه نده به نازه !
دلّم ده سووتینی به م چاوه بازه !!
گه رده نی قازه
شه هین و بازه
بو روح دلخوازه
به عیشوه و نازه

لیوی پشکوتوه وهک غونچه ی تازه

* *

هه لسه چاوه که م یار وه عده ی جارانه
ناسمان وه کوو من نه سیری تابانه
شایی و سه یرانه
له ناو ره زانه
رووی چه نده جوانه
وینه ی گولانه
به هاره نه مبروکه چه ژنی عاشقانه

(۱) - توتنه وان -

۱۹۴۷ - ۱۹۴۸ کویه

روژيكي هاوين له قرچهي گهرما
شاوډيريكي پووت توتني ئاونه دا
زه پدو بي هيزو لاوازو نه خوش
مال ويران ، په پووت ، بدهم له رزوتا
له چوار سر خيزان خوئي و مندالي
هر ئويان هبوو هلسايو گويما
سهپكهيي بكا ، گوزه ئاو بينني
توتن ئاويدا ، مندال به خيوكا
به لوزه له رزو هانكهي ماندويي
هوليكي ئه ولاو هوليكي ئه لا
منيش له تاوي گهرماو ماندوي پي
به تهماي چوپيك ئاوي سارد لامدا
«سلام عليك» هو كاكهي ئاودير
«عليك السلام» پياده يي تهنيا
ووتم «تينوومه» ئاوي سارد ئه بي
ووتى «نازانم ماومانه يان نا!»
برو ژير كهر له نيو گوزه
ئاوي تيدا بوو بيخووه ... ئه ماما
نه خوشي لينه ، گهر تينويان بي
به خيري باوكت ، ئاويان پي بده !!

(۲) - که پری ئاودیر -

که پریکی دارگهز، ناریک دامه زراو
به پووشو گه لای چروو سه رگیراو
بو پاریزگاری خوړه تاوو توژ
به چیخیکی شپ سئ ده وری دراو
ناو مالی ئاودیر هر زاله یی چووک
دوو پارچه به پری شپو مه لزاو
جه رکه یکی کون، سئ گوزه ی که رخیو
چهند هامانی رهش، جامیکی قوپاو
سئیلکی تهنک، خوانه یی بچووک
له ولش مه نجه لیک سه رنخون کراو
دوو لیفی شپری چلکنی کون کون
سئ پیاله ی چاو قوریه کی شکاو
ئافره تیک له ولا، لالوپال که وتو
بی هوش له بهر تا، له برسای ژاکاو
مندالکی له پر عومری شهش سالان
له په و پووکه وتوو، بی مل، په شوکاو
مندالکی تر ساواو بی په روا
به دوو پارچه، جل له ملا داپوشراو
ووژه ی بای که رمو گژه ی پوولی میش
تیکه ل بوون له گه ل دهنگی «باوه! ئاو»

(۳) - دووسوار -

ناوم کرد ودهم مندالی ساوا
ماندوویی و ئیشی خۆم له یاد نه ما
حالی نه م ماله ی هه ژارو نه خوش
نه رکێ سه رشانی ئاودییری ته نه ا
منیان هاویشته گنژی سرنجدان
له کاروباری نارێکی دنیا
نه م هموو نه رکه و نه م هموو په نه چه
گوپا لوقمه یه ک نانی چو نه خوا ؟
من له و خه یاله و دوو بارگیرسوار
هاتن له ژووردا ، بزووت و خیرا
بپنه و له به رده م ، ده مانچه له قه د
سمیل قیت و قنج چاو کشت و وریا
موه ییا له بو شه رو جنیو دان
توو په ، شه رانی ، بی ئابروو حه یا
هاتن دابه زین بی سه لاو کردن
یه کیکیان ووتی «ئه ی کوانی عه ولا ؟»
ووتم نه واهات فرمو نه ئیره
من له و قسانه و عه ولا له ژیرا
خیرا هاته وه به پوینکی خوش
ووتی «به خیرین ... به خیرینی کوینخا»

(۴) - چه‌ندوچوون -

لیفیکئی شری کون‌کونی دِراو
هیناو رایخست دوور له خوره‌تاو
ووتی «ده‌فرموون ... دانیشن ... ئینجا
یاخوا به‌خیرین وه‌سهربانی چاو
کیخواکه ووتی: «سه‌لامت نه‌بی
وه‌کویرایی چاو ... وه‌ملی شکاو
کوا توتن ... کوانی رسته‌ی وشکت
کوانی چوارداخت ... ه‌ی که‌ران‌باوگاو؟
توتنه‌وان ووتی «بوچی جوین نه‌ده‌ی
نه‌هاتم بو دار، نه‌هاتم بو داو
ئیس‌تاش چه‌ه‌قی جویندانت ه‌یه
قسووری خوته! من چی‌بکه‌م؟ پیاو!!
«نه‌ی» کیخوا ووتی «چون پیم نه‌وه‌ری
چون خوی گیف نه‌کات، لیم دیته‌جاو
که‌ی هاتوی ه‌تیو بلای فلان‌که‌س
من داوم نه‌ویت، ه‌ی ئابروتکاو
توتنه‌وان ووتی «بوژی شاییه‌که
نه‌هاتم لاتو ناردمته‌ئاسیاو
نه‌م‌ووت مام کوخا داوم پیویسته
نه‌ت‌ووت نه‌ماوه ناردمومه‌ بو داو

(۵) - مال ویرانی -

لهو پوڙهه تا هتاكو ئیستا
نه داوم دیتو نه پهحمهتی خوا
من داوم نهبی، کری داو نهگرم
چوار داخ له کوی بوو؟ له کوی بینم سا!
ئینسافت هبی، سهیری حالم که
پهوشتت چونه، چونت من هینا
هتا ئیقناعت کردم به ئاودیر
خوت کرده نوکر من بووم به ئاغا
که هاتم زگم کهوته سهر زهوی
توتنم چاندو رهنجی شانمدا
ئهئیم دار بکره، ئهئیم داو بیینه
ئهئیم برسیمه، ئهئیی پاره کوا؟
من بهبی پارهو مندالم برسی
له کوی قوربینم بیکم به سهرما
کیخواکه ووتی دهولا گوی گره
پیاو ئههتا، شت له یاد نهکا
ئیمه قهولمان نوهمت دینار بوو
سهدوبیستت خوارد هتاكو ئیستا
ئیسشاش بهروکم ئهگری بو پاره
پارهی چی، کوره؟ خوارداشتت نهما!

(۶) - حساو -

توتنه وان ووتی «بوم بکن حساو
بزانم وا زوو چون بارهم ته او
وا بووه دوو مانگ هیچتان نه داومی،
کیخوا ووتی «وه سه ریانی چاو!
ئا ... مهلا سه عید ده فته رت ده رکه
سهیری بو عه ولا چی هاتوته ناو؟
کابرای له گهل نهم تومه ز مهلا بوو
مه لایه کی گنج تازه پش تاشراو
هه رزه و دلاری له پوو نه باری
سمیل باریکی چاو کل تی کراو
مهلا ده فته ری له باغل ده رکرد
ده فته ر چ ده فته ر بهر پووتو که چلاو
نه رقامی زلزله ختی خووارو خنیچ
نیملا فارسی به کوردی نووسراو
نهم دی بهریکی بی فیل نووسراو بی
نهم دی وشه ییک ساغو نه پنراو
مهلا ده فته ری سه ره و ژیر ده کرد
عه ولا مونته زیر ملکه چو داماو
کیخوا سمیل مشتمال ده کرد
منیش بیر له سه د (عه ولای) مال پماو

(۷) - حساوکردن -

سه‌ری هه‌لبیری پاش ده‌میک مه‌لا
ئیمه‌ش له‌گه‌ل ئه‌و، گوئی قولاغ ئینجا
ووتی «مام عه‌ولا ئه‌مه‌ حسابت
په‌نجاوشه‌ش دینار له‌ده‌ستی کێخوا
سێ دینار گاجووت چواریش که‌رسته
بیست و پینج دینار که‌رسته و ئه‌شیا
دوو دینار جارێک سێ دیناری که‌ش
له‌ منت وهرگرت له‌ مالی ئاغا
جه‌معی سه‌دوبیست دیناره‌ ته‌مام
به‌گویره‌ی ده‌فته‌ر سه‌حیحه‌ وه‌له‌،
توتنه‌وان ووتی «کوێخا ئاوپه‌حمان
په‌نجاوشه‌ش دینار له‌ کوێنده‌ر درا؟»
کێخوا که‌ ووتی «گوایه‌!! دروێه
گوایه‌ من به‌ تو ئه‌که‌م ئیفتیرا؟
ئاخر ئه‌مه‌تا چاکه‌ی ناله‌بار!
له‌عنه‌ت له‌ باوکی خوارو هێچ بدا!!
ئێستاش چ حه‌قت لای من نه‌ماوه
خوار داشت وهرگرت که‌لێگیش زیا»^(۱)
که‌رپاره‌ت ده‌وی توتن سه‌له‌م که‌
له‌سه‌ر به‌شی خوت هه‌رچه‌ندی بکا!!!!

(۸۲) زیا: کورت‌کراوه‌ی (زیاده).

نامه‌ی دلزار

دلدار ۶۳۶ فلسی له مزی گوڤارو روژنامان قه رزاری مه‌کته‌به‌ی
کویسنیق ، که خاوه‌نه‌که‌ی دلزاری براده‌ری بووه . شه‌ش حوت مانگ بوو
نه‌یدا بویی دلزاریش له .

۱۹۴۸/۹/۱۲ ئەم نامه‌یه‌ی بۆده‌نیژی . (۱)

برام کاک دلدار برام کاک دلدار
ئه‌دییی گه‌وره‌و شاعیری قه‌رزار

شه‌ش سه‌دوسی و شه‌ش هه‌ول قه‌رزاری
خیرا بینیره بۆلای دلزاری

ئومیده‌وارم ئه‌ی کاک‌ی شاعیر
محامی به‌رزو به‌ریزو ماهیر

له‌ خرینگه‌و هوروزرینگه‌ی فلوس
هه‌رگیز نه‌مانکه‌ی بی‌به‌ش و مه‌نیوس

(۸۲) ئەم پارچه‌ی شیعهره‌ی دلزارم له‌گوڤاری هه‌تاوی ژماره‌ (۷۸) هه‌ولیر ۱۹۵۶ ، ل ۱۳
وه‌رگرتوه‌ چونکه‌ له‌ دیوانه‌ چاپکراوه‌که‌ی دلدار بیلانه‌ کراوه‌ته‌وه‌ .

دلزار شعره کت ، دلزار شعره کت
دلزار نامه کئی پر شعوره کت

که یشته دهستم له وهختیکی وا
کافر به حالم نه بیتن خوا

نه ئی شه ش سه دو کسور قه رزاری
نایا بو پاره زور گیانه هاری ؟

زرنګ و هوړی درهم و پاره
بو من خه یالی خه ونی به هاره !

درهم بزانی له جی بی من هم
به گوډ پائه کا له م چه م بو نه وچه م

من پیاده م وپاره سواره
پاوکری نه وم له نه م دیاره

جارچار له دولیک نه خه سیته وه
که نه چه سه ری نه سله میته وه

گومبه ته نه داو به تاو پائه کا
من بی (ملجا) و بی په روا نه کا

به لام پوژیک دی دهردهستی بکه م
به پت وه کو سه گ دهس پستی بکه م

چه کمه خه ساری نه کم م وه کوشیت
پاکیشی نه کم م نه یخه مه ژیر پیت

- نامه یه ک بو

دلزار^(۱)

کویه - ۱۹۴۸/۹/۱۲

(۸۴) نه م نامه یه وه لاسی

نامه کئی دلزاره که له له

به پت وه کو سه گ دهس پستی بکه م (۶۱)

پوژ پش کوچ کردنی بوی

ده نووسی ، وه دووا پارچه

شیریه تی له ژيانا .

نمونہ کی دستنویسی دلدار

" کہ ہر روز آوری "

نہ پریمی دگر کہ نہ ، ناریک ڈھنڈو . بہ پوٹی و گدلا ۔ ہر سر پر اور
 بہ پاریز گاری خورہ تاوو توڑ . بہ ہیچیتی شری دہوری درو
 تاو مانی آوری کہ زالدی ہوئی . دو پارچہ بہ بری سرو لہ لہراو
 بہ کہ یکے کون ، سنی گوزہ کی کہ خیر . چہ نہ ہامانی ریشی ، جامی تویار
 سلیلی تہ نیک ، ہوانہ کی بچوئی . لہ ولانی مہ لہ لیک ، سر سکو کراو
 دو لہنی شری ہلنی کون کون . سنی بیالی جا ، تو ریتی شفاو
 آفرہ نیک لہ ولہ ، لہ لہ دیان کہ دتو . بہ پوٹی لہ بہ رتا ، لہ ہر سا اگاو
 مندا لیک لہ عمری شہ ش سالان . لہ تہ و رو کہ دتو ، لہ مل ، بہ شولاو
 مندا لیک تر ساو لہ بہ روا . بہ دو پارچہ چلہ ، لہ لہ لہ ڈیو شراو
 وورہی . ہای گدہم و گزہ کی پورہ شہی . تیلہ لہ ہون لہ گدہم دہ نیک " باوہ ! آ

" دو سوار " (۲۱)

آدم کرد وہ دم مندا سارا . ماندو لیک دایسی قوم لہ یاد نہ خا
 حالی نہ مہ مالہی کہ ہارو نہ خوشی . تہ رکی سر شانی آوری تہ نرا
 منیان ہاوتیہ گری سر جان . لہ کارو باری ناریلی دو نیا
 تہم لہ سورہ رکہ دتہم لہ مورہ کجہ . گواہی لہ لیک نانی جو تہ خوا؟
 من لہ و خدیالہ و دو بار گدہ سوار . ہاتن لہ تہ دررا ، بروت و خیرا
 بہ نہ ولہ بہ ردم ، دہ مانجہ لہ کرد . سہیل تیتہ تیخ ، چاوتیہ و وریا
 سرہیا لہ پو شہ رو جنیو لہ لہ . تہ رہہ ، شہ رانی ، لہ آ برورہ یا
 ہاتن داپہ زین لہ سر لہ کرنا . ایللیلیا و لہ " تہ کی کووانی خہ ولہ ؟ "
 دتہم تہ وا ہاتن فرعونہ ایزہ . من لہ و قصانہ و خہ ولہ لہ تہ ریرا
 خیرا ہاتہ وہ بہ رو بیان خوشی . و لہ " بہ خیرین .. بہ خیر لیک کو جا .

« ۴ » « چه نه و هیرون »

لینیکی شری کون کونی در راز ، هنیاء اُجیت دور له هوره تار
 ووتی « ده خه جون .. دانین .. رجا . یا هوا به هنرین ره سر بانجی چار »
 کیخو لکه ووتی « سلامت نه طب . ده کوی رای چار .. ره ملی شلیار
 کوا لوتن .. کوا ای بیته ی وکت . کوانی هوار داهت .. هدی که اُ با و کوان
 توتنه وان ووتی « بویم جوی نه دی . نه هاتم بودار ، نه هاتم بودار
 ایمائی هیه هقی جو بیفانت هدی . ستوری هوقه ! من هین بکلم ؟ چار !!
 « نه ی » کیخو ووتی « هین بیم نه وری . هین هوی کیفا نه کات ولیم دینه چوار
 که ی هاتوی هدی نیولبی نه کس . من داوم نه ولیم ، هدی آبر در کوار
 توتنه وان ووتی « روزی شاییم که . نه هاتنه لات و نار دمه آ- چار
 نه م ورت مام آنرا داوم یوستیم . نه وقت نه ماوه نار دومه بود

« ۵ » « مال ویراف »

لدر روزمه تا که تا کوا ایما ، نه داوم دیته نه ره هدی خورا
 من داوم نه طب ، کوی دونه گم . هوار داخ له کوی بو؟ له کوی بیم سا؟

سه‌رچاوه‌کان

- ۱ - به‌رگی یه‌که‌م / کاروانی شیعری نویی کوردی - کاکه‌ی فه‌لاح ۱۹۷۸
- ۲ - دیوانی فایق بی‌که‌س - چاپی دوهم - محهمه‌دی مه‌لا‌که‌ریم ۱۹۸۰
- ۳ - دیوانی پیره‌میزدی نهمر - محهمه‌د ره‌سول هاوار
- ۴ - دیوانی حاجی قادری کوئی - عبدالرحمن سعید - ۱۹۲۵ - چاپخانه‌ی (دار السلام) - به‌غدا
- ۵ - به‌رگی دوهمی شیعرو نه‌ده‌بیاتی کوردی - ماموستا ره‌فایق حیلمی ۱۹۵۶ - چاپخانه‌ی (الشباب)
- ۶ - دیوانی گوران - به‌رگی یه‌که‌م - محهمه‌دی مه‌لا‌که‌ریم
- ۷ - دیوانی دلدار - چاپخانه‌ی کوردستان - هه‌ولێر چاپی دوهم ۱۹۷۱
- ۸ - دیوانی قانیع - برهان قانع - چاپی یه‌که‌م ۱۹۷۹
- ۹ - گوڤاری هه‌تاوی ژماره (۷۸) هه‌ولێر ۱۹۵ ل: ۱۳
- ۱۰ - زمان و نه‌ده‌بی کوردی پۆلی چواره‌می ناماده‌یی - چاپی ۱۹۷۵
- ۱۱ - دیوانی کانی - کوکردنه‌وه‌ی موه‌فه‌ق نه‌که‌رم کانی و پێشه‌کی و لیکدانه‌وه‌ی که‌ریم شاره‌زا به‌غدا ۱۹۸۰
- ۱۲ - که‌س و کارو دوستانی شاعیر

- (۳) له دواينه دهست خه ته که ی دلدار به م جوړه ی خواره وه نووسراوه
 دکس نه لی کورد مردووه کورد مردووه
 دزیندووه هیچ نانه وی نالاکه مان،
 به لام چونکه شیعره که به شیوه ی سره وه بلا بوته وه بوی یمه ش وامان هیشته وه .
- (۴) مه به سستی دلدار له زمانه که دا لکه شیوه ی دهر به ندی یاخود باجه لانی به که سر به
 شیوه ی گورانن .
- (۶) مه لانه فندی : ۱۸۵۷ - ۱۹۴۲ .
 به مه لا کچکه ش ناوبراوه - ناری نه بو به کر کوری مه لا عومه ره ، له پیاوه هره
 دهوله مه ندو دسه لاتداره کانی نه وسای هه ولیر بووه ، زانایه کی ثانینی زور شاره زا ،
 دوستیکي خوشه ویستی مه لای گوره ی کویه بووه له شانشین به غداش ریزو شوینی
 تاییه تی خوی هه بووه ته نانه ت شافه یسه لی به که م سالی (۱۹۲۱) له کوشکی باداوه لای
 نه و میوان بووه وه له جوولانه وه که ی ره شید عالی سالی ۱۹۴۱ دا شافه یسه لی دووه م و
 دایکی بو خوده ربازی وسه لامه تی دینه لای نه و پاش ماوه یه که ده که رینه وه به غدا .
 پیره میزد سالی (۱۳۶۱ک) به بونه ی کوچی دووایی به پارچه شیعریک شیوه نی بو ده کا
 که سره تاکه ی به م شیوه یه : (ثانینی نیسلام دهری خستوهه - دووای مردن گیانی
 وه لی زیندووه) .
- (۸) عبدالخالق قوتب :
 پیاویکی لیره شاووه نه وه په روه ره ، له بنه مالهی (خادم السجاده) به چند سالی که
 ماموستا بووه ، پاشان له کویه بوته (مودیر ریژی) واته به ریوه به ری (نینحیسار) .
 ماوه یه کی زور له که رکوک و نیستاش له شاری به غدا نیشته چی به .
- (۱۰) له و گفتمو کویه ی نیوان دلدارو ناسه لی برای له هه ندی شتی تریش دوواون که
 که به رچاونه خرا . .

- (۱۱) عوسمان سه عید به گ :-
 له سالی ۱۹۱۶ هاتوته دونیا - یه ک له دوسته خوشه ویسته کانی سه رده می مندالی
 دلدار بووه ، تا پولی شه شه می سه رده تایی خویندووه باش نه وه بوته سه ریا زودوای
 (۲۶) سال به پایهی (نائیب زابت)ی له سالی ۱۹۶۱ دا له سوها درچوه وه له وساره له
 شماره کئی رواندوز نیشته جی به خه ریکی وینه گریه .
- (۱۲) نازام : گیانم - له شم .
- (۱۴) کاک عوسمان عونی حبیب : له سالی ۱۹۱۴ له شاری کویه هاتوته دونیا شاعیریکی
 به تواناو به هره داره ، به ره می شیعری زوره به لام که می به چاپ راگه یاندوه وه
 نیستاش هر له شاری کویه نیشته جی به .
- (*) مه به سستی له بابه شیخی سید محمد بووه .
- (*) له ناو له قبیاندا رسته که به م جوړه به کارده هات : «ضرب زید عمروأ» .
- (۱۵) زه کی نه محمد هه ناری : نوسه روشاعیر ، زمانزان و پیاویکی له هاتو بوو - به ره می
 نه ده بی بلاو کراوه ی زوره ، کتییی (ده ناک) یشی داناره وه گولستانی سه عدی
 شبیرازی له : فارسی به وه وه ریگپراوته سه رکوردی وله چاپ دراوین - سالی ۱۹۶۷ له
 ته مه نی (۵۷) سالی دا له کویه کوچی دووایی کردوهه .
- (۱۶) نه وسه تنیا قوتابخانه ی سه رده تایی له کویه هه بووه باش نه وه ده بووایه قوتابی بو
 ته واو کردنی خویندنی بهیته یاریزگاگان .
- (۱۷) هه بدول رحمان شه ر هف - ۱۸۸۹ - ۱۹۵۲
- زیاتر له پانزده سال ماسوستاو به ریوه به ری قوتابخانه بووه پیاویکی له هاتوو
 به ریوه به ریکی سه رکه وتوو بووه - له ریگای قوتابخانه و بلاو کردنه وه ی
 خوینده واری به وه خزمه تیکی زودی نه ته وه که ی کردوهه که نه وسه به شوپشیکی
 کومه لایته دی داده ندرا - له سالی ۱۹۳۷ باش نه وه ی دوره ی (نیداره) ته واو ده کا
 ده کریته مودیر ناحیه وله ویشه وه ده بیته لایمه قام - له سالی (۱۹۵۲) دا کوچی دووایی
 کردوهه .

- (۱۸) فتاح جه بار (خه سره) :
- سالی ۱۹۱۷ هاتوته دونيا ، پهك له دوسته خوشه ويسته كاني سه رده مي قوتابي په تي
دلدار بووه ، تا بولي شه شه مي سانه وي خویندووه و نئستاش هه رله شاره گي هه ولير
نيشته جي په و خه ويكي كلتوكال و به ناو هيناني مولك و زه وي و زاره كه په تي .
- (۱۹) برهان جاهيد پهك له ناشناو براده راني مندالي دلداره شاعيريكي به ره م زودو
ناسراوه له سالي ۱۹۱۸ له شاري هه ولير له دايك بووه ، له ژيانا وهك خوي دهلي زود
ناگزودي و نه شكه نجه و مه پنه ني چه شتووه نئستاش له كتيبخانه ي هه نكاوه دا
موچه خوره به داخوه كه دوچار چاوم بيكوت پريشاني و نابوتي تندرستي
وهيري زود پيوه ديار بوو «نووسه» .
- (۲۰) مه به ستي نازل و گيانداراته .
- (۲۲) كاك مه جيد رؤوف ده نيت : دلدار له دهرسيكي ماموستا (عبدالمجيد عباس) له بولي
دوره مدا ماوه ته وه له دورى دوره ميشدا خستويه تي له هال نه وه شه وه لغه رزيكي
شه خي تيد ابووه نه ويش له بهر نه گونجاني هه لووست و بيرو راى سياسي دلدار له گال
ماموستاي ناو براودا .
- (۲۵) نه م شيمره كاك نه نوهر سه يد نه همه د بوي ناردم شاياني سوپاسه .
- (۲۸) دور پرسياره گي كه من له كاك عه ونيم گريد بوو نه مانه بوون :
- ۱ - نيوه دنستايه تيكي تاييه تيتان له گال دلدارى شاعيردا هه بسوه داخو چون -
وه گي - نه و ناشناپه تي په له نيوانتان په يرابوو . . ۲
- ۲ - بيرو راتان به رامبه ر دلدار وهك شاهيرو وهك مروف چي په . ۳
- (۳۱) ده بنى بوميلوش نه وه بگوتري ، هه ندي زاناي تايني هه لنگه وته ي كورد به دل و سوزو
تواناي زانبارى خويه وه خزمه تي زماني كوردي كورده وه سستي نه ته واپه تيش
بلاو كورته وه .

(۲۳) دلدار وهك خوی له ووتاره عه ره بی به دهست خه ته كه یا باسی دهكات كه به هوی « بهیه فرج الله » وه توانیویه تی زور شت ده باره ی به هائییه كان بزانی .. نه و خوشكه كوردیكى میسری نشین و به مامستایی له خویندنگای ماموستایان (دار الملمات) له به غذا دامه زراوه - دلدار بو یه كه م جار له (۱۵) ی ته موزی سالی (۱۹۴۰) دا له شه قلاوه ناسیایوی له گه ل په پيدا دهكاو له مانگی كانونی یه كه می هه مان سالدالا به غذا چاوی بی دهكه ویتته وه نیتتر له وه به دواوه دوستایه تی و سهردانی دلدار بو مالی نه و خوشكه به رده وام ده بیته ... دلدار ره وشت و پایه ی روشنبیری و شاره زایی نه و خوشكه ی زور به دلا چوووه به چاوی پرریزه وه سهیری كردووه . زور کتیبی فلهسه فی پرسوودی لی وهرده گریت وده ی خوینتیه وه ، هه ره له ریگای نه و خوشكه وه نامه یه کی جوانی فلهسه فی به عه ره بی ناراسته ی چهند پیشه وایه کی به هائییه كان دهكات .

(۲۴) بوتیف : لایکی خوین گه رم و شاعیریکی بلیمهت و شورشگیریکی نیشتمان په روهری بولغاری بوو .. له سالی ۱۸۴۸ له دایك بووه . له ته مه نی (۲۸) سالیا له كۆری جهنگی دژ به عوسمانی یه كانا ده كوژری ، به ره مه می شیعری له بیست پارچه شیعری تی ناپه ری ، به لام له به نرخرترین گه نجینه ی نه ده بی بولغاری ده ژمیردی ... په یكریکی بالا به رزی له قورقوشم داریژراویان له سه ره شه قامیکی بردار ودرهخت بو دروست كردووه .

(۲۵) ابو القاسم الشابی : شاعیریکی گه نجی نازادی خوی تونس ی به بلیمه تیک بوو له بلیمه تانی شیعو نه دهب ته نیا (۲۵) سال ژیاوه .

(۲۷) ماموستا ره فقیح حیلمی شاعیر و نه دیب و میژو نویسی به رزی كورد له سالی ۱۸۹۸ ی زاینی له شاری كه ركوك له دایك بووه باوکی صالح نه فهندی كوری عه بدوللا نه فهندی بینیشی به ناوبانگه دایکی (حه لاهوخان) ی مارف ناغایه له بنه ماله ی هه مزه ی مه سره فه . ره فقیح حیلمی قوتابخانه ی روشدی یه ی عه سكه ری و مولکی له سوله یمانی و به غذا ته واو كردوه . وه له نهسته مبولیش خویندویه تی تا سالی ۱۹۲۰ ننیجا گه راوه ته وه كوردستان ماوه ی چك سال زیاتر له دهوری شیخ مه حمود به ماموستایی و به ریوه یه ری ئیشی كردوه . گه لیک به ره مه می نه ده بی له پاش به جیماوه وهك « یادداشته كانی - شیعو نه ده بیاتی كوردی دوو به رگ ، گه لیک له ووتار و وه رگیژان له روزنامه و گوڤاره كاندا نووسیویه تی له سالی ۱۹۶۰ كوچی دووایی كردووه .

- (۴۲) به داخوه به شی دووایی ئەم ووتاره به نرخه وون بوو هەر ئەوه ندهی ماوه .
- (۴۷) له ژماره ۸۷ سالی ۲ تەموز وئابی ۱۹۴۲ له گە لایوژا بلاوکراره تەوه .
دلدار .
- (۵۰) مەبەستی ماموستا فایق هوشیاره .
- (۵۲) - تری : خاک ، خول .
- (۵۳) . کیش و موسیقای ئەم هونراوه یه شیواوه .
- (۵۶) کۆیه : ۱۹۳۷ .
- (۵۹) له ژماره ی پینجه می گە لایوژی سالی پینجه م دا بلاوکراره تەوه .
- (۶۱) له دیوانه کە ی - چاپی کوردستان نووسراوه :
پێویستم به زانینه
- به لام له دەست خه تە کە ی دلدار وه ک سه ره وه نووسراوه ، پێویستی تاییه تی شاعیر .
- (۶۲) ۲۰ حوزه یران ۱۹۴۰ کوی سنجق .
- (۶۴) له کوتایی دیره شیعره کاندا ، له دیوانه چاپ کراره کە ی دا (چاپخانه ی کوردستان)
نووسراوه «دی» که چی له راستی دا کوتایی به «دیت» هاتوه .
- (۶۵) له گە لایوژ بلاوکراره تەوه .
- (۶۶) له دیوانه چاپ کراره کە ی نووسراوه (عیلله ت) . دیسان هه له یه .
- (۷۹) له گە لایوژ بلاوکراره تەوه .
- (۸۱) مەبەستی دلدار له ژبانی ئافره تی سه رده می زوو بووه .

سو پاس

سو پاسی زورم بوخوشکه شه هلا عومر حه بیب که به شداریه کی زوری له
نووسینه وهی نه م کتیبه دا کرد وه کاک لوقمان مه حموود که ریم د هیوا سوله یمان
عه لی هه ریه که یان به جوریک به شداری نووسینه وه یان کرد وه هونه رمه ندی
لیهاتوی کورد کاک محمد عارف که نه خشه و نیگاری به رگه که ی کیشاوه .
وه خوشنووس کاک محمه د عوسمان عه زیز زاده به رگه که ی نووسیوه
- هیواد ارم کورد له وینه ی نه مانه ی زور بیت .

کهس مافی له چایدانه وهی نیه

تییینی

له به رهوی هونەری یه شیکی زۆری په راویزه‌کان خسترانه به شی
دوواوهی کتیبه که «نووسەر»

لاپه‌ره	پیرست	بابه‌ت
۵		پیشه‌کی
۱۰		یادداشت
۱۱		موزه‌که راتی یونس ره‌ئووف
۱۳		له دایک بوونم
۶۰		خویندنی له شاری که رکودا
۷۴		کویه و دوواوه‌وار
۷۶		کوچی دووایی
۸۲		خووره‌وشتی دلدار
۸۸		بیرورای سیاسی دلدار
۹۱		پایه‌ی زانستی دلدار
۹۵		دلداری نووسه‌روئه‌دیب
۱۰۰		زوبانی کوردی وئه‌ده‌بیات
۱۰۷		ئه‌ده‌ب به خواری ته‌ماشائه‌کریت
۱۱۳		نووسینی کوردی
۱۱۷		ووناری له وروژ
۱۲۰		عومه‌رخه‌یام
۱۲۸		سه‌رکیش
۱۳۷		کچم‌نه‌سرین
۱۳۹		لامارتین
۱۴۲		الطلاسم
۱۴۹		ناگزوری که لایه‌تیمان
۱۵۲		خیزانداری
۱۵۵		بروگرامی ناگزوری که لایه‌تیمان
۱۵۶		خیزان چون‌داحه‌زرا
۱۶۳		دلداری شاعیر
۱۷۴		ئه‌ی ره‌قیب
۱۷۵		ئه‌ی لاو
۱۷۶		

	نیش
۱۷۷	له گهل جاھد
۱۷۸	نومید
۱۷۹	بوئو وکە سە ی کە
۱۸۰	له گهل عە ونی
۱۸۱	مە ی
۱۸۲	کوردستان
۱۸۳	لە مە یانی مجادە لە یە کدا
۱۸۴	ئە ی خودایە
۱۸۶	ئە ی نازە نین
۱۸۸	کوئترە باریکە
۱۹۰	قە ل وریوی
۱۹۱	ئە ی کورد
۱۹۲	رووناکی
۱۹۳	فرە دات
۱۹۴	بلی سە ر بە سستی
۱۹۵	گولی سوور
۱۹۶	خە ندە کە ی بایی
۱۹۹	رۆلە ی تازە
۲۰۰	ئە ی بادی شە مال
۲۰۲	لاوی کوردان
۲۰۷	سزاواری
۲۰۸	کانی
۲۱۰	نا ئومیدی
۲۱۱	لالە باس
۲۱۴	تە خمیس
۲۱۶	مندالی هیوا
۲۱۸	زولف وئە گریجە ی یار
۲۱۹	پووتنە وان
۲۲۶	نامە ی دلزار
۲۲۷	تامە یە ک بو دلزار

رقم الايداع في المكتبة الوطنية

بيغداد ١٦٠٣ لسنة ١٩٨٥

دِلْدَار

الشاعر الكردي الثائر

عبدالخالق علاء الدين

DILDAR

THE KURDISH

REVOLUTIONARY

POET

Written by

ABDUL - KHALIQ ALADDEN

ساعدت الامانة العامة للنقله والشباب على طبع هذا الكتاب

طبع في مطابع دار آفاق عربية للصحافة والنشر

نرخى دوو دينار

السعر ديناران

